

Χ' 18 ΑΛΕΞ. ΜΠΑΜΠΑΛΗ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΣΤ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΦΕΚΕΡΙΜΕΝΗ

Αριθ. έγκρ. 12478

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΑΛΕΞ. ΜΠΑΜΠΑΛΗ

Αρ. ερω. 45022

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΤ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΓΚΡΙΘΕΙΣΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΝ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

('Αριθ. 'Εγκρ. αποφάσεως 124.006/20 - 10 - 1955)

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ.,
ΙΩΑΝΝΟΥ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΙΑΣ Α. Ε.

Τὰ γνήσια αντίτυπα φέρουν τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως καὶ τὴν
σφραγίδα τοῦ βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας».

Τύποις : Ἑλληνικῆς Ἐκδοτικῆς Ἑταιρείας, Α. Ε., ἐκμετάλλευσί; Πλεξ. Φιλοποίτου.
Παπαδιαμαντοπούλου 44, Ἀθήναι.

Arra Τερεϊδου
AH

ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ι. Η ΓΗ

Αί πρώται ιδέαι περί τῆς Γῆς.

Οἱ ἄνθρωποι τῆς παλαιᾶς ἐποχῆς, μὲ τὸν πρωτόγονον πολιτισμόν των καὶ τὰς ἐλαχίστας γνώσεις των, ἐθεώρουν τὰ ὅρια, μέσα εἰς τὰ ὅποια ἔζων, ὡς τὸ τέρμα τοῦ κόσμου. Ἐπίστευον ἀκόμη, ὅτι ὁ τόπος των ἦτο τὸ κέντρον τοῦ κόσμου.

Ἐφαντάζοντο λοιπόν, ὅτι ἡ Γῆ ἀποτελεῖ τὸ δάπεδον τοῦ Σύμπαντος καὶ ὁ οὐράνιος θόλος τὴν ὀροφὴν του. Ἐπάνω εἰς τὸν οὐρανὸν ὁ ἥλιος, ἡ Σελήνη καὶ οἱ ἀστέρες ἔκαμνον τὸν γύρον των καὶ ἐπέστρεφον εἰς τὴν θέσιν των, ἀπὸ κάποιον μυστηριώδη ὑπόγειον δρόμον.

Ἀφοῦ λοιπόν ἡ Γῆ ἦτο τὸ κέντρον τοῦ Σύμπαντος, ὡς ἐπίστευον, κάθε ἔθνος ἤθελε τὴν χώραν του ὡς κέντρον τῆς Γῆς. Οὕτω οἱ Ἕλληνες ἐφαντάζοντο τοὺς Δελφούς ὡς ὀμφαλὸν τῆς Γῆς. Οἱ Ἑβραῖοι τὴν Ἱερουσαλήμ. Οἱ Ἀσσύριοι τὴν Βαβυλῶνα κ.ο.κ.

Μὲ τὴν πάροδον ὅμως τοῦ χρόνου, αἱ ιδέαι τῶν ἀνθρώπων ἀνεπτύχθησαν. Ἐμαθον πλέον ὅτι ἀποτελοῦν μονάδας ἐνὸς κόσμου πολὺ ἐκτεταμένον, θαυμαστοῦ καὶ μεγαλειώδους. Ἐμαθον ἀκόμη ὅτι ἡ Γῆ, μέσα εἰς αὐτὸ τὸ ἄπειρον, δὲν εἶναι παρὰ ὅ,τι ἓνας κόκκος ἄμμου εἰς τὴν ἔρημον ἢ μία σταγὼν εἰς τὸν ὠκεανόν.

Πρῶτοι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ὑπεστήριξαν τὴν ιδέαν, ὅτι ἡ Γῆ κινεῖται περὶ τὸν ἥλιον (Ἀρίσταρχος ὁ Σάμιος). Εἰς τὰ νεώτερα δὲ χρόνια (πρὸ πεντακοσίων ἐτῶν) ὁ Πολωνὸς Κοπέρνικος παρεδέχθη τὴν ιδέαν τοῦ Ἀριστάρχου καὶ ὑπεστήριξεν, ὅτι ὁ ἥλιος εἶναι τὸ κέντρον τοῦ κόσμου καὶ ὅχι ἡ Γῆ. Αὐτὸ τὸ ἀπέδειξεν ἀργότερα ὁ Γαλιλαῖος μὲ τὸ τηλεσκόπιόν του. Ἐκτοτε ἡ Ἀστρονομία, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ τηλεσκοπίου, προχωρεῖ σιγὰ - σιγὰ καὶ σχίζει τὸν πέπλον τῆς ἀγνοίας.

Τὴν ιδέαν ὅτι ὁ ἥλιος εἶναι τὸ κέντρον τοῦ κόσμου διεδέχθη ἡ ιδέα ὅτι καὶ αὐτὸς δὲν εἶναι παρὰ ἓνα μικρὸν ἄστρον καὶ ὅτι ὑπάρχουν ἄστρα πολὺ μεγαλύτερα ἀπ' αὐτόν. Τὸ δὲ φῶς του μέσα εἰς τὸ Σύμπαν ἡμπορεῖ νὰ παραβληθῇ πρὸς τὸ ἀμυδρὸν φῶς ἐνὸς λύχνου.

Ἱστορία τῆς Γῆς.

Ὅπως κάθε πρᾶγμα εἰς τὸν κόσμον ἔχει τὴν ἱστορίαν του, ἔτσι καὶ ἡ Γῆ ἔχει τὴν ἰδικήν της.

Οἱ ἀστρονόμοι θεωροῦν σήμερον τὸν οὐρανὸν ὡς ἓνα μεγάλο ἐργαστήριον, μέσα εἰς τὸ ὁποῖον δημιουργοῦνται συνεχῶς νέοι κόσμοι. Βλέπουν μέσα εἰς τὸ Σύμπαν ἄπειρα συστήματα ἀστέρων καὶ εἰς ὅλα τὰ στάδια τῆς δημιουργίας των. Συμπεραίνουν λοιπὸν καὶ τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον ἐγεννήθη ἡ Γῆ μας. Πιστεύουν δηλ. ὅτι, πρὸ δισεκατομμυρίων ἐτῶν, ὁ Ἥλιος δὲν ἦτο ἓνα συμπαγὲς κέντρον θερμότητος καὶ φωτός, ὅπως εἶναι σήμερον, ἀλλ' ὅτι ἦτο μία πυριφλεγῆς μᾶζα ὕλης, ἡ ὁποία περιστρέφετο. Κατὰ τὴν περιστροφὴν του ἀσπασάσθισαν μερικά τεμάχια καὶ ἀπετέλεσαν τοὺς πλανήτας. Ἕνας δὲ ἀπὸ αὐτοὺς εἶναι καὶ ἡ Γῆ μας. Ἡ Γῆ λοιπὸν δὲν ἦτο ὅπως εἶναι σήμερον. Ἦτο μία μᾶζα μαλακῆ, πυρακτωμένη καὶ ρευστή. Τὸ νερὸ ἦτο ἓνας ὑπέρθερμος ἀτμός, κάτω ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐκόχλαζε μία θάλασσα ἀπὸ ἀναλυμένα ὑλικά. Σύννεφα φωτιάς ἐσκέπαζον τὸν οὐρανόν.

Καθὼς ὁμως ἡ Γῆ ἐστροβιλιζέτο μέσα εἰς τὸ κατάψυχρον χάος, ἤρχισε σιγὰ - σιγὰ νὰ ψύχεται. Οἱ ἀτμοὶ ἤρχισαν νὰ συμπυκνώνωνται καὶ οἱ πρῶτοι στερεοποιημένοι βράχοι ἤρχισαν νὰ ξεχωρίζουν ἐπάνω εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Γῆς. Μὲ τὴν συμπύκνωσιν τῶν ὕδρατμῶν, ἐξέσπασαν βροχαί. Ὀλόθερμοι χείμαρροι ἐκυλοῦσαν εἰς τὴν Γῆν μὲ ὀρμὴν καὶ μανίαν. Ἡ ἐξάτμισις ἦτο ταχυτάτη καὶ αἱ κατακλυσμιαῖαι βροχαὶ συνεχεῖς. Οὕτω ἐπεταχύνθη ἡ ψύξις καὶ ἤρχισε νὰ στερεοποιῇται τὸ ἐξωτερικὸν μέρος τῆς Γῆς, ἡ ἐπιφάνεια, ἡ ὁποία ἀκτινοβολοῦσε περισσοτέραν θερμότητα πρὸς τὸ ἄπειρον.

Ἐσχηματίσθη τότε ὁ πρῶτος στερεὸς φλοιὸς τῆς Γῆς, ποὺ ἐγίνετο ὀλονὲν παχύτερος καὶ στερεώτερος. Τὰ χημικὰ στοιχεῖα, ποὺ ἀποτελοῦν τὴν ὕλην τῆς Γῆς, ἠνώθησαν καὶ ἐσχημάτισαν τὰ σύνθετα σώματα. Τὰ βαρύτερα ἐπῆγαν πρὸς τὸ κέντρον, τὰ ἐλαφρότερα εἰς τὴν ἐπιφάνειαν καὶ τὰ ἀέρια πρὸς τὰ ἔξω.

Ὅσον ἡ θερμοκρασία ἡλαττοῦτο, τόσον ὁ φλοιὸς τῆς Γῆς ἐψύχετο καὶ ἐπάθαινε συνεχῇ συστολήν, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ σχηματισθοῦν ρυτίδες, δηλ. κυρτώσεις καὶ κοιλώματα, ὅπως στὴ ρόγα τοῦ σταφυλίου, ὅταν ξηραίνεται. Μὲ τὸ πέρασμα τῶν αἰώνων, ἡ ὀρμητικότης τῶν καταιγίδων ὠλιγόστευσε. Τὰ νερὰ κατεκάθισαν εἰς τὰ κοιλώματα τῆς Γῆς καὶ ἀπετέλεσαν τοὺς ὠκεανούς καὶ τὰς θαλάσσας. Ἔτσι, μέσα εἰς ἑκατομμύρια ἔτη, ἡ Γῆ ἐπῆρε τὴν μορφήν, μὲ τὴν ὁποίαν παρουσιάζεται σήμερον.

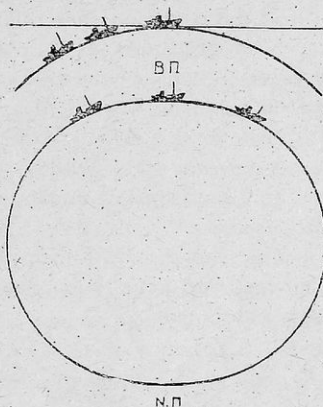
Πόσα ἔτη ἐπέρασαν ἀπὸ τότε ; Οἱ ἀστρονόμοι τὰ ὑπολογίζουν εἰς τρία δισεκατομμύρια.

Σχήμα τῆς Γῆς.

Οἱ ἄνθρωποι τῆς παλαιᾶς ἐποχῆς δὲν ἐγνώριζον τὸ σχῆμα τῆς Γῆς καὶ ἔκαμαν διαφόρους ὑποθέσεις.

Οὕτω οἱ Κινέζοι καὶ οἱ Βαβυλώνιοι ὑπέθετον, ὅτι ἡ Γῆ εἶναι ἐπίπεδος. Οἱ Ἰνδοὶ τὴν ἐφαντάζοντο ὡς ἡμισφαίριον. Πρῶτοι οἱ ἄρχαιοι Ἕλληνες ἀντελήφθησαν τὸ πραγματικὸν σχῆμα τῆς Γῆς καὶ ὑπεστήριξαν ὅτι ἡ Γῆ εἶναι σφαιρικὴ. Σήμερον εἶναι εἰς ὅλους πλέον γνωστὸν, ὅτι ἡ Γῆ ὁμοιάζει μὲ τεραστίαν σφαῖραν, ἡ ὁποία στροβιλίζεται εἰς τὸ χάος. Τὸ σχῆμα λοιπὸν τῆς Γῆς εἶναι σφαιροειδές, δηλ. δὲν εἶναι τελεία σφαῖρα. Εἶναι ἐξωγκωμένη εἰς τὸν Ἰσημερινὸν καὶ πεπλατυσμένη εἰς τοὺς Πόλους, ὅπως τὸ μανταρίνι. Πῶς ὅμως ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ Γῆ ἔχει σχῆμα σφαιροειδές; Αἱ ἀποδείξεις περὶ τῆς σφαιρικότητος τῆς Γῆς εἶναι αἱ ἑξῆς:

α) Ὅταν εὕρισκώμεθα εἰς τὴν παρὰ λίαν καὶ βλέπωμεν ἓνα πλοῖον νὰ ἔρχεται ἀπὸ μακρὰν, πρῶτα βλέπομεν τὰ ὑψηλότερα μέρη τοῦ πλοίου (κατάρτια κλπ.) καὶ ὕστερα τὰ χαμηλότερα. Ὅταν πάλιν φεύγῃ τὸ πλοῖον, πρῶτα χάνεται τὸ σκάφος καὶ ὕστερα τὰ κατάρτια. Τὸ ἴδιον φαινόμενον θὰ παρουσιασθῇ, ὅταν εὕρισκώμεθα εἰς μίαν πεδιάδα καὶ ἔρχεται ἀπὸ μακρὰν ἓνας ἄνθρωπος, πρῶτα θὰ ἴδωμεν τὸ κεφάλι του καὶ ὕστερα τὸ σῶμα του.

Εἰκ. 1. Σφαιρικότης τῆς Γῆς.

β) Ὅταν ξεκινήσωμεν ἀπὸ ἓνα μέρος καὶ προχωροῦμεν ὅλο ἴσα, θὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ ἴδιον μέρος.

γ) Ἄλλη ἀπόδειξις τῆς σφαιρικότητος τῆς Γῆς εἶναι ἡ σκιά, τὴν ὁποίαν ρίχνει ἐπάνω στὴ Σελήνη. Ἡ σκιά τῆς Γῆς εἶναι κυκλική. Εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι μόνον τὰ σφαιρικὰ σώματα ρίχνουν στρογγυλὴν σκιάν.

δ) Ἡ πειστικώτερος ὅμως ἀπόδειξις περὶ τοῦ σχήματος τῆς Γῆς ἐδόθη ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανοὺς κατὰ τὸ 1948. Εἶναι μία φωτογραφία ἐνὸς μεγάλου τμήματος τῆς Γῆς (ἀπὸ τὸν ἀρκτικὸν κύκλον ἕως τὸν λιμένα τοῦ Μεξικοῦ Ἀκαπούλκο). Ἡ φωτογραφία αὕτη ἐλήφθη αὐτομάτως ἀπὸ μίαν φωτογραφικὴν μηχανήν, προσηρμοσμένην εἰς ἓνα πύραυλον καὶ ἀπὸ ὕψος 100 χιλιομ. Εἰς τὴν φωτογραφίαν αὕτη φαίνεται καθαρὰ τὸ σχῆμα τῆς Γῆς.

Πῶς ὅμως ἡ Γῆ εἶναι στρογγυλή, ἀφοῦ, ὅπως γνωρίζομεν, ἔχει τόσα

ύψηλά ὄρη ; Εἶναι τόσον μεγάλη ἡ Γῆ, ὥστε τὰ ὄρη ἡμποροῦν νὰ παραβληθοῦν πρὸς τὰ ἐξογκώματα τῆς φλούδας τοῦ πορτοκαλλιοῦ, ποὺ φυσικά δὲν τοῦ ἀλλάζουν τὸ σχῆμα.

Μέγεθος τῆς Γῆς.

Οἱ ἀστρονόμοι μὲ διάφορα μέσα ἐμέτρησαν τὴν Γῆν.

Εὗρηκαν λοιπὸν ὅτι ἡ περιφέρεια κάθε Μεσημβρινοῦ τῆς Γῆς εἶναι 40 ἑκατομύρια μέτρα. "Ενας ἄνθρωπος ποὺ θὰ ἐβάδιζε νύκτα καὶ ἡμέραν, μὲ κανονικὸν βῆμα, χωρὶς νὰ σταματήσει ποτέ, θὰ ἔκανε τὸν γύρον τῆς εἰς ἓνα ἔτος. "Ενα δὲ ταχύτατον ἀεροπλάνον εἰς δύο ἡμερονύκτια.

Ἡ ἀκτίς τῆς Γῆς εἶναι 6.500 χιλιόμ. περίπου.

"Ενας ἄνθρωπος, ἂν ἡμποροῦσε νὰ ταξιδεύσῃ πρὸς τὸ κέντρον τῆς, θὰ ἔκανε δύο μῆνας νὰ φθάσῃ καὶ ἓνα ταχύτατον ἀεροπλάνον ἐπτά ὥρας.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γῆς ἀνέρχεται εἰς 510 ἑκατ. τ.χ.

Εἶναι δηλ. ἡ ἐπιφάνειά τῆς 4.000 φορὰς περίπου μεγαλυτέρα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ βάρος τῆς Γῆς ὑπολογίζεται εἰς πέντε πεντάκις ἑκατομύρια τόνους περίπου.

Παρ' ὅλα αὐτὰ ἡ Γῆ, ὅπως εἶπαμε, εἶναι ἀπὸ τὰ μικρότερα οὐράνια σώματα. Ἀπὸ τὸν Ἥλιον εἶναι 1.300.000 φορὲς μικρότερη καὶ 333.000 φορὲς ἐλαφρότερη.

Ἀτμόσφαιρα.

Ἡ Γῆ περιβάλλεται ἀπὸ ἓνα στρώμα ἀέρος, ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειάν τῆς καὶ φθάνει εἰς ὠρισμένον ὕψος. Τὸ στρώμα αὐτὸ τοῦ ἀέρος λέγεται ἀτμόσφαιρα. Ἡ ἀτμόσφαιρα εἰς τὰ κατώτερα στρώματα εἶναι πυκνότερη καὶ ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τὰ ἐπάνω γίνεται ἀραιότερη. Τὸ πάχος τῆς ἀτμοσφαίρας δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστὸν, ὑπολογίζεται ὅμως εἰς 500 χιλιόμετρα. Πέραν ἀπὸ τὸ ὕψος αὐτὸ ὑπάρχει ἓνα ἀπέραντον χάος, μέσα εἰς τὸ ὁποῖον κινοῦνται τὰ οὐράνια σώματα.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ. Τί θὰ ἐβλέπαμεν σ' ἓνα ταξίδι πρὸς τὸ ἄπειρον;

"Αν μπορούσαμε νὰ κάμωμεν ἓνα ταξίδι πρὸς τὸ ἄπειρον, θὰ ἐβλέπαμεν πολὺ περιέργα καὶ ἐνδιαφέροντα πράγματα. Ἀς ἐπιχειρήσωμεν λοιπὸν τὸ φανταστικὸν αὐτὸ ταξίδι.

"Ὅσον ἀνεβαίνομεν, τόσον ἡ Γῆ παρουσιάζεται στὰ μάτια μας ὡς μία πελωρία σφαῖρα, μὲ λευκὰ στολίδια ἀπὸ τὰ χιόνια τῶν ὀρέων τῆς καὶ μὲ τοὺς λαμπεροὺς ὤκεανούς τῆς.

Φθάνομεν εἰς ὕψος 500 χιλιομέτρων ἐπάνω ἀπὸ τὴν Γῆν. Ὁ οὐρανὸς εἶναι τώρα ὁλόμαυρος καὶ κεντημένος μὲ ἀμέτρητα ἄστρα. Φόβος μᾶς κυριεῖ διὰ τὴν δύναμιν, ποὺ ἐδημιούργησε τὸν ἀπέραντον αὐτὸν κόσμον. Ἡ σιωπὴ γύρω μας εἶναι βαρεῖα. Τὰ χεῖλη μας κινοῦνται νὰ εἴπουν μίαν προσευχήν, ἀλλὰ ἤχος δὲν ἀκούεται. Λεῖπει τὸ μέσον μεταδόσεως. Ὁ ἀέρας !

Ἔχομεν ἐξέλθει ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιραν, ποὺ περιβάλλει προστατευτικὰ τὴν Γῆν καὶ χωρὶς αὐτὴν οὔτε ἀκοή, οὔτε ὄσφρησις ὑπάρχει. Τώρα κινούμεθα μέσα εἰς τὸ ἄπειρον, χωρὶς καμμίαν ἀντίστασιν, διότι δὲν ὑπάρχει πλέον ἔλξις τῆς Γῆς. Ἐπάνω μας εὐρίσκεται ὁ ἥλιος, ἓνας ἥλιος ὅμως ἀγνώριστος. Δὲν εἶναι πλέον ὁ ζωογόνος ἥλιός μας. Εἶναι μία ἐστία ἐκτυφωτικοῦ φωτός, μέσα εἰς τὸν κατάμαυρον οὐρανόν. Αἱ ἀκτίνες του δὲν εἶναι « οἱ χρυσὲς ἀκτίνες » ποὺ γνωρίζομεν, δὲν λάμπουν, διότι λείπει ἡ ἀτμόσφαιρα. Αὐτὴ διασκορπίζει ἐπάνω ἀπὸ τὴν Γῆν καὶ ἀντανακλᾷ τὰ κύματα τοῦ ἡλιακοῦ φωτός καὶ ἔτσι μᾶς χαρίζει τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ ἀπαλὸν κυανοῦν χρῶμα, ποὺ ὀνομάζομεν οὐρανόν. Ὁ ἥλιος ἐδῶ ἐπάνω δὲν εἶναι φίλος μας, εἶναι ὁ χειρότερος ἐχθρὸς μας. Αἱ ὑπεριώδεις ἀκτίνες, ποὺ εἶναι ἐδῶ πολὺ ἰσχυραὶ, σκορπίζουν τὸν θάνατον. Προχωροῦμεν.

Εὐρίσκομεθα πλέον εἰς ὕψος 2.000 χιλιομ. Ἀπὸ ἐδῶ ποταμοί, λίμναι, κόλποι, θάλασσαι, ὠκεανοί, ὅλα φαίνονται μαῦρα. Ἡ ξηρὰ φαντάζει μὲ διάφορα χρώματα, δὲν διακρίνομεν ὅμως κανένα ἴχνος ζωῆς. Τὰ ὄρη ἐχάθησαν καὶ ἡ Γῆ φαίνεται ὡς νὰ ἔχη ἐντελῶς λείαν ἐπιφάνειαν. Ἀλλὰ τὸ ψῦχος ἐδῶ εἶναι ἀφόρητον καί, ἂν πραγματικὰ εὐρισκώμεθα ἐκεῖ, θὰ εἴχαμε παγώσει καὶ σκληρύνει σὰν πέτρες !

Λιθόσφαιρα, Ὑδρόσφαιρα, Πυρόσφαιρα.

Ὅπως ἔχομεν μάθει, ἡ Γῆ ἦτο κατ' ἀρχὰς μία μᾶζα μαλακὴ καὶ πυρακτωμένη. Σιγὰ - σιγὰ ὅμως, μὲ τὴν ψύξιν, ἐστερεοποιήθη ἡ ἐξωτερικὴ τῆς ἐπιφάνεια καὶ ἐσχηματίσθη ὁ στερεὸς φλοιὸς τῆς Γῆς, ὁ ὁποῖος λέγεται **λιθόσφαιρα**. Τὸ πάχος τῆς λιθοσφαίρας ὑπολογίζεται εἰς 60 - 100 χιλιόμετρα. Ἐπάνω ἀπὸ τὴν λιθόσφαιραν εὐρίσκεται ἡ **ὕδρσφαιρα**, ἡ ὁποία καταλαμβάνει τὰ 3/4 περίπου τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς, ἀλλὰ δὲν προχωρεῖ εἰς βάθος περισσότερο τῶν 11 χιλιομέτρων περίπου.

Κάτω ἀπὸ τὴν λιθόσφαιραν καὶ ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Γῆς, ὅλα τὰ ὑλικά γίνονται **ρευστά**, ἡ δὲ θερμοκρασία εἶναι πολὺ μεγάλη. Τὸ στρώμα αὐτὸ τῆς Γῆς λέγεται **πυρόσφαιρα**. Ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Γῆς, τόσο ἡ θερμοκρασία γίνεται μεγαλύτερα. Ἔχουν ὑπολογίσει μάλιστα, ὅτι ἡ θερμοκρασία αὐξάνει

ύψηλά ὄρη ; Εἶναι τόσον μεγάλη ἡ Γῆ, ὥστε τὰ ὄρη ἡμποροῦν νὰ παραβληθοῦν πρὸς τὰ ἐξογκώματα τῆς φλούδας τοῦ πορτοκαλλιοῦ, ποὺ φυσικά δὲν τοῦ ἀλλάζουν τὸ σχῆμα.

Μέγεθος τῆς Γῆς.

Οἱ ἀστρονόμοι μὲ διάφορα μέσα ἐμέτρησαν τὴν Γῆν.

Εὗρηκαν λοιπὸν ὅτι ἡ περιφέρεια κάθε Μεσημβρινοῦ τῆς Γῆς εἶναι 40 ἑκατομύρια μέτρα. "Ενας ἄνθρωπος ποὺ θὰ ἐβάδιζε νύκτα καὶ ἡμέραν, μὲ κανονικὸν βῆμα, χωρὶς νὰ σταματήσει ποτέ, θὰ ἔκανε τὸν γύρον τῆς εἰς ἓνα ἔτος. "Ενα δὲ ταχύτατον ἀεροπλάνον εἰς δύο ἡμερονύκτια.

Ἡ ἀκτίς τῆς Γῆς εἶναι 6.500 χιλιόμ. περίπου.

"Ενας ἄνθρωπος, ἂν ἡμποροῦσε νὰ ταξιδεύσῃ πρὸς τὸ κέντρον τῆς, θὰ ἔκανε δύο μῆνας νὰ φθάσῃ καὶ ἓνα ταχύτατον ἀεροπλάνον ἐπὶ τὰ ὥρας.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γῆς ἀνέρχεται εἰς 510 ἑκατ. τ.χ.

Εἶναι δηλ. ἡ ἐπιφάνειά τῆς 4.000 φορὰς περίπου μεγαλυτέρα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ βάρος τῆς Γῆς ὑπολογίζεται εἰς πέντε πεντάκισ ἑκατομύρια τόνους περίπου.

Παρ' ὅλα αὐτὰ ἡ Γῆ, ὅπως εἶπαμε, εἶναι ἀπὸ τὰ μικρότερα οὐράνια σώματα. Ἀπὸ τὸν Ἥλιον εἶναι 1.300.000 φορὲς μικρότερη καὶ 333.000 φορὲς ἐλαφρότερη.

Ἀτμόσφαιρα.

Ἡ Γῆ περιβάλλεται ἀπὸ ἓνα στρώμα ἀέρος, ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειάν τῆς καὶ φθάνει εἰς ὠρισμένον ὕψος. Τὸ στρώμα αὐτὸ τοῦ ἀέρος λέγεται ἀτμόσφαιρα. Ἡ ἀτμόσφαιρα εἰς τὰ κατώτερα στρώματα εἶναι πυκνότερη καὶ ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τὰ ἐπάνω γίνεται ἀραιότερη. Τὸ πάχος τῆς ἀτμοσφαίρας δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστὸν, ὑπολογίζεται ὅμως εἰς 500 χιλιόμετρα. Πέραν ἀπὸ τὸ ὕψος αὐτὸ ὑπάρχει ἓνα ἀπέραντον χάος, μέσα εἰς τὸ ὁποῖον κινοῦνται τὰ οὐράνια σώματα.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ. Τί θὰ ἐβλέπαμεν σ' ἓνα ταξίδι πρὸς τὸ ἄπειρον;

"Αν μπορούσαμε νὰ κάμωμεν ἓνα ταξίδι πρὸς τὸ ἄπειρον, θὰ ἐβλέπαμεν πολὺ περίεργα καὶ ἐνδιαφέροντα πράγματα. Ἀς ἐπιχειρήσωμεν λοιπὸν τὸ φανταστικὸν αὐτὸ ταξίδι.

"Ὅσον ἀνεβαίνομεν, τόσον ἡ Γῆ παρουσιάζεται στὰ μάτια μας ὡς μία πελωρία σφαῖρα, μὲ λευκὰ στολίδια ἀπὸ τὰ χιόνια τῶν ὀρέων τῆς καὶ μὲ τοὺς λαμπεροὺς ὠκεανούς τῆς.

Φθάνομεν εἰς ὕψος 500 χιλιομέτρων ἐπάνω ἀπὸ τὴν Γῆν. Ὁ οὐρανὸς εἶναι τώρα ὁλόμαυρος καὶ κεντημένος με ἀμέτρητα ἄστρα. Φόβος μᾶς κυριεύει διὰ τὴν δύναμιν, ποὺ ἐδημιούργησε τὸν ἀπέραντον αὐτὸν κόσμον. Ἡ σιωπὴ γύρω μας εἶναι βαρεῖα. Τὰ χεῖλη μας κινοῦνται νὰ εἴπουν μίαν προσευχήν, ἀλλὰ ἤχος δὲν ἀκούεται. Λεῖπει τὸ μέσον μεταδόσεως. Ὁ ἀέρας !

Ἔχομεν ἐξέλθει ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιραν, ποὺ περιβάλλει προστατευτικὰ τὴν Γῆν καὶ χωρὶς αὐτὴν οὔτε ἀκοή, οὔτε ὄσφρησις ὑπάρχει. Τώρα κινούμεθα μέσα εἰς τὸ ἄπειρον, χωρὶς καμμίαν ἀντίστασιν, διότι δὲν ὑπάρχει πλέον ἔλξις τῆς Γῆς. Ἐπάνω μας εὐρίσκεται ὁ ἥλιος, ἕνας ἥλιος ὅμως ἀγνώριστος. Δὲν εἶναι πλέον ὁ ζωογόνος ἥλιός μας. Εἶναι μία ἐστία ἐκτυφωτικοῦ φωτός, μέσα εἰς τὸν κατάμαυρον οὐρανόν. Αἱ ἀκτίνες του δὲν εἶναι « οἱ χρυσὲς ἀκτίνες » ποὺ γνωρίζομεν, δὲν λάμπουν, διότι λείπει ἡ ἀτμόσφαιρα. Αὐτὴ διασκορπίζει ἐπάνω ἀπὸ τὴν Γῆν καὶ ἀντανακλᾷ τὰ κύματα τοῦ ἡλιακοῦ φωτός καὶ ἔτσι μᾶς χαρίζει τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ ἀπαλὸν κυανοῦν χρῶμα, ποὺ ὀνομάζομεν οὐρανόν. Ὁ ἥλιος ἐδῶ ἐπάνω δὲν εἶναι φίλος μας, εἶναι ὁ χειρότερος ἐχθρὸς μας. Αἱ ὑπεριώδεις ἀκτίνες, ποὺ εἶναι ἐδῶ πολὺ ἰσχυραὶ, σκορπίζουν τὸν θάνατον. Προχωροῦμεν.

Εὐρίσκομεθα πλέον εἰς ὕψος 2.000 χιλιομ. Ἀπὸ ἐδῶ ποταμοί, λίμναι, κόλποι, θάλασσαι, ὠκεανοί, ὅλα φαίνονται μαῦρα. Ἡ ξηρὰ φαντάζει με διάφορα χρώματα, δὲν διακρίνομεν ὅμως κανένα ἴχνος ζωῆς. Τὰ ὄρη ἐχάθησαν καὶ ἡ Γῆ φαίνεται ὡς νὰ ἔχη ἐντελῶς λείαν ἐπιφάνειαν. Ἀλλὰ τὸ ψῦχος ἐδῶ εἶναι ἀφόρητον καί, ἂν πραγματικὰ εὐρισκώμεθα ἐκεῖ, θὰ εἴχαμε παγώσει καὶ σκληρύνει σὰν πέτρες !

Λιθόσφαιρα, Ὑδρόσφαιρα, Πυρόσφαιρα.

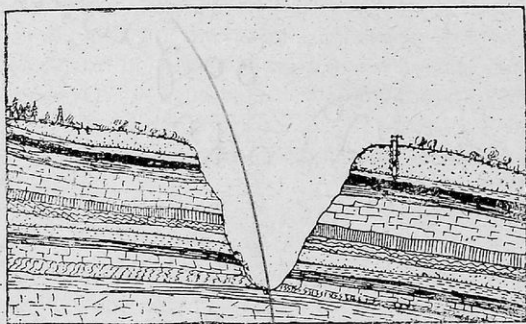
Ὅπως ἔχομεν μάθει, ἡ Γῆ ἦτο κατ' ἀρχὰς μία μᾶζα μαλακὴ καὶ πυρακτωμένη. Σιγὰ - σιγὰ ὅμως, με τὴν ψύξιν, ἐστερεοποιήθη ἡ ἐξωτερικὴ τῆς ἐπιφάνεια καὶ ἐσχηματίσθη ὁ στερεὸς φλοιὸς τῆς Γῆς, ὁ ὁποῖος λέγεται **λιθόσφαιρα**. Τὸ πάχος τῆς λιθοσφαίρας ὑπολογίζεται εἰς 60 - 100 χιλιομέτρα. Ἐπάνω ἀπὸ τὴν λιθόσφαιραν εὐρίσκεται ἡ **ὕδρσφαιρα**, ἡ ὁποία καταλαμβάνει τὰ 3/4 περίπου τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς, ἀλλὰ δὲν προχωρεῖ εἰς βάθος περισσότερον τῶν 11 χιλιομέτρων περίπου.

Κάτω ἀπὸ τὴν λιθόσφαιραν καὶ ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Γῆς, ὅλα τὰ ὕλικά γίνονται **ρευστά**, ἡ δὲ θερμοκρασία εἶναι πολὺ μεγάλη. Τὸ στρώμα αὐτὸ τῆς Γῆς λέγεται **πυρόσφαιρα**. Ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Γῆς, τόσο ἡ θερμοκρασία γίνεται μεγαλύτερα. Ἔχουν ὑπολογίσει μάλιστα, ὅτι ἡ θερμοκρασία αὐξάνει

κατὰ ἓνα βαθμὸν εἰς κάθε 33 μέτρα. Εἰς ἀπόστασιν 3.000 χιλιομ. ἀπὸ τὸ κέντρον τῆς Γῆς, ἀρχίζει ὁ πυρῆν, ποῦ ἀποτελεῖται ἀπὸ σίδηρον, νικέλιον καὶ ἄλλα μέταλλα λυωμένα. Λόγω τῆς μεγάλης πίεσεως καὶ τῆς θερμοκρασίας, τὰ ὑλικά αὐτὰ εὐρίσκονται εἰς ὑγρὰν μᾶλλον κατάστασιν, ἔχουν ὁμωσ τὴν ἀνθεκτικότητά καὶ τὴν ἀκαμψίαν τοῦ χάλυβος.

Πετρώματα.

Τὸ ἐξωτερικὸν μέρος τῆς Γῆς, ἡ λιθόσφαιρα, ἀποτελεῖται ἀπὸ διάφορα ὑλικά, τὰ ὁποῖα μὲ ἓνα ὄνομα λέγονται πετρώματα. Τὸ ἐπάνω μέρος τῶν πετρωμάτων ἀποτελεῖ τὸ ἐδάφος τῆς Γῆς, τὸ δὲ κάτω τοῦ ἐδάφους

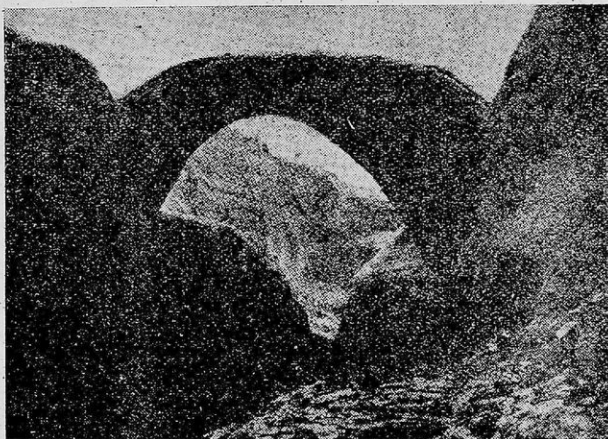
Εἰκ. 2. Ὑδατογενῆ πετρώματα.

μέρος τὸ ὑπέδαφος. Τὰ πετρώματα δὲν ἔγιναν ὅλα ἀπὸ τὴν ἰδίαν αἰτίαν. Ἄλλα ἔγιναν μὲ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ὕδατος καὶ λέγονται ὑδατογενῆ καὶ ἄλλα μὲ τὴν ἐπίδρασιν τῆς μεγάλης θερμότητος καὶ λέγονται πυριγενῆ.

Τὰ ὑδατογενῆ πετρώματα ἔγιναν ὡς ἐξῆς: Τὰ νερά τῆς βροχῆς, τὰ νερά τῆς θαλάσσης καὶ τὰ νερά τῶν ποταμῶν κατατρῶγουν (διαβιβρώσκουν) τοὺς βράχους καὶ τοὺς κάνουν χαλίκια, ἄμμον κλπ., παρασύρουν τὰ ὑλικά αὐτὰ μαζὺ μὲ χῶμα καὶ μὲ ἄλλας διαφόρους οὐσίας καὶ τὰ φέρουν σὲ χαμηλότερα μέρη, ὅπου κατακάθονται. Ἐπειδὴ δὲ αὐτὸ γίνεται τακτικά, κατακάθεται τὸ ἓνα στρώμα ἐπάνω στὸ ἄλλο καὶ ἔτσι σχηματίζεται μιὰ σειρὰ ἀπὸ διάφορα στρώματα, τὰ ὁποῖα σιγὰ-σιγὰ ἐνώνονται καὶ ἀποτελοῦν ἓνα πάχος. Αὐτὰ γνωρίζονται, εὐρίσκονται μέσῳ αὐτὰ διάφοροι φυτικοὶ καὶ ζωϊκοὶ οὐσῖαι.

Πυριγενῆ. Ἡ διάπυρος ὕλη διὰ τῆς ψύξεως ἐσχημάτισε τὸν πρῶ-

τον σπέρειόν φλοιόν τῆς Γῆς. Ἐπίσης ἡ λάβα τῶν ἡφαιστέων, ποῦ χύθηκε ἢ ἐντὸς τῆς Γῆς ἢ ἐκτὸς τῆς Γῆς, ἐκί-ύωσε, ἔπηξε κι' ἔκαμε συμπαγῇ

Εἰκ. 3. Φυσικὴ γέφυρα σχηματισθεῖσα ἀπὸ τὴν διαβρωτικὴν δύναμιν τοῦ ὕδατος.

πετρώματα, τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται ἢ στὸ ὑπέδαφος ἢ ὑπεράνω τοῦ ἐδάφους. Τὰ πυριγενῇ πετρώματα τὰ γνωρίζομεν ἀπὸ τὸ ἄμορφον σχῆμα τους.

Μεταβολαὶ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Γῆς.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γῆς καθημερινῶς παρουσιάζει διαφόρους μεταβολάς. Ἐπειδὴ ὁμως αἱ μεταβολαὶ αὐταί, ἐμπρὸς εἰς τὸ μέγεθός της, εἶναι μηδαμιναί, διὰ τοῦτο δὲν ἀλλάζει τὸ σχῆμα της. Ἀλλάζει τὸ σχῆμα τοῦ πορτοκαλλιοῦ ἀπὸ τὰς μικρὰς ἐξογκώσεις, ποῦ παρουσιάζει ἡ ἐπιφάνειά του ; Αἱ μεταβολαὶ αὐταὶ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Γῆς γίνονται ἀπὸ διαφόρους αἰτίας. Αἱ κυριώτεραι ἀπ' αὐτὰς τὰς αἰτίας εἶναι : 1) τὰ ἡφαιστεία, 2) οἱ σεισμοί, 3) τὰ νερά, 4) οἱ ἄνεμοι, 5) τὰ κοράλλια καὶ ἄλλα μικρὰ ζῶα καὶ 6) ὁ ἄνθρωπος.

1) ΗΦΑΙΣΤΕΙΑ. Εἴπαμε παραπάνω ὅτι ἡ Γῆ καίει μέσα εἰς τὸ ἐσωτερικόν της. Διὰ τοῦτο σχηματίζεται ἀτμός μὲ μεγάλην πίεσιν, πολὺς καὶ πυκνός, καθὼς καὶ διάφορα ἄλλα ἀέρια. Ὁ ἀτμός αὐτὸς προσπαθεῖ νὰ βρῇ δρόμον, διὰ νὰ βγῇ· καὶ ὅταν βρῇ μαλακὸ μέρος, βγαίνει μὲ μεγάλην ὀρμὴν παρασύροντας καὶ διάφορα ὑλικά, ποῦ εὐρίσκονται εἰς κατάστασιν

ρευστήν και πυρακτωμένην. Τὰ ὑλικά αὐτὰ χύνονται ἔξω εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Γῆς καὶ φέρουν μεγάλας καταστροφάς. Μαζὺ μὲ τὴν ἔκρηξιν αὐτὴν ἀκούεται κρότος δυνατὸς καὶ κινεῖται ἡ Γῆ. Τὸ μέρος ποὺ γίνεται αὐτὸ λέγεται **ἡ φ α ῖ σ τ ε ῖ ο ν**. Ἡ ὁπή, ποὺ βγαίνει ὁ ἀτμός καὶ τὰ

Εἰκ. 4. Ἡ φ α ῖ σ τ ε ῖ ο ν.

διάφορα πυρακτωμένα ὑλικά, λέγεται κρατῆρ τοῦ ἡ φ α ῖ σ τ ε ῖ ο υ, τὸ δὲ λυωμένο ὑλικὸν ποὺ βγαίνει λέγεται λ ά β α καὶ ἡ τέφρα σ π ο δ ό ς. Εἰς ὅλην τὴν Γῆν ὑπάρχουν πολλὰ ἡ φ α ῖ σ τ ε ῖ α, ὥς 500 περίπου. Ἀπὸ τὰ ἡ φ α ῖ σ τ ε ῖ α αὐτὰ ἄλλα μὲν ἐξακολουθοῦν κάθε τόσο νὰ κάνουν ἐκρήξεις καὶ νὰ χύνουν λάβαν, διὰ τοῦτο λέγονται ἐ ν ε ρ γ ά, ἄλλα δὲ σταμάτησαν ἀπὸ πολλὰ χρόνια καὶ λέγονται ἐ σ β ε σ μ έ ν α.

Τὰ πιὸ σπουδαῖα ἡ φ α ῖ σ τ ε ῖ α στὴν Εὐρώπῃ εἶναι ἡ Ἑ κ λ α εἰς τὴν Ἰσλανδίαν, ἡ Α ῖ τ ν α εἰς τὴν Σικελίαν, ὁ Β ε ζ ο ῦ β ι ο ς εἰς τὴν Ἰταλίαν, ὁ ὁποῖος στὰ παλιὰ χρόνια κατεπλάκωσε μὲ τὴν σποδὸν του πολλὰς ἀπὸ τὰς γύρω πόλεις. Ἐπίσης εἰς τὴν νῆσον Θ ῆ ρ α ν (Σαντορίνη) εἶναι τὸ ἡ φ α ῖ σ τ ε ῖ ο ν τῆς

Θ ῆ ρ α ς, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τὴν λάβαν του εἶχε σχηματίσει 3-4 μικρὰ νησάκια γύρω του, ποὺ κατόπιν τὰ ἦνωσε.

Τὰ ἡ φ α ῖ σ τ ε ῖ α λοιπὸν μὲ τὰς ἐκρήξεις των ἐπιφέρουν μεταβολὰς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Γῆς.

2) **ΣΕΙΣΜΟΙ**. Ὅταν ἡ Γῆ πάθῃ εἰς ἓνα μέρος τῆς ἐπιφανείας τῆς ἑνὰ φυσικὸν κλονισμόν, τὸ μέρος ἐκεῖνο σείεται. Αὐτὸ λέγεται **σεισμός**.

Ἐχομεν 3 εἴδη σεισμῶν: 1) σεισμοὺς ἡ φ α ῖ σ τ ε ῖ ο γ ε ν ε ῖ ς, 2) σεισμοὺς ἐ γ κ α τ α κ ρ η μ ν ῖ σ ε ω ς καὶ 3) **τεκτονικοὺς**.

α) Ἡ φ α ῖ σ τ ε ῖ ο γ ε ν ε ῖ ς σεισμοί. Ὅπως εἴπαμε, στὰ ἡ φ α ῖ σ τ ε ῖ α, τὰ ἀέρια ποὺ βγαίνουν ἀπὸ τὸν κρατῆρα τοῦ ἡ φ α ῖ σ τ ε ῖ ο υ κάνουν ἐκρήξεις καὶ ὥς ἐκ τούτου ἡ Γῆ, ποὺ εἶναι πλησίον, σείεται καὶ ἔτσι γίνετα ὁ σεισμός.

β) Ἐ γ κ α τ α κ ρ η μ ν ῖ σ ε ω ς σεισμοί. Ἡ Γῆ εἰς τὸ ἐσωτερικόν της εἰς πολλὰ μέρη εἶναι κούφια καὶ παρουσιάζει μεγάλα κενά. Τὰ κενὰ αὐτὰ σχηματίζονται ἀπὸ τὰ νερά ποὺ περνοῦν κάτω ἀπὸ τὸ ἔδαφος τῆς

Γῆς. Τὰ νερὰ αὐτὰ παρασύρουν τὰ μαλακὰ χρώματα καὶ σχηματίζουν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Γῆς μεγάλα κενά, σπήλαια. Ἡ ὀροφὴ τῶν σπηλαίων αὐτῶν, ἐπειδὴ ἔχει μεγάλο βάρος, δὲν μπορεῖ νὰ κρατηθῇ, καὶ πέφτει εἰς τὸ κενόν. Ἡ ἀπτότομος αὐτῇ πτώσις φέρει κλονισμόν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς Γῆς καὶ ἔτσι γίνεται ὁ σεισμός.

γ) Τεκτονικοὶ σεισμοί. Οἱ τεκτονικοὶ σεισμοὶ εἶναι πολὺ καταστρεπτικοὶ καὶ γίνονται ἀπὸ καθιζήσεις, ποὺ παθαίνει τὸ ἔδαφος ἀπὸ τὴν ἐξῆς αἰτίαν. Εἴπαμε ὅτι τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Γῆς εἶναι πολὺ θερμὸν καὶ πυρακτωμένον καὶ ὅτι σιγὰ-σιγὰ κρυώνει. Ὅταν ὁμως ἓνα πρᾶγμα πολὺ θερμὸν κρυώσῃ, μαζεύεται καὶ γίνεται μικρότερον εἰς ὄγκον (συστέλλεται). Αὐτὸ παθαίνει καὶ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Γῆς. Ἀλλὰ μικραίνοντας παρουσιάζει κενά. Εἰς τὰ κενὰ αὐτὰ πέφτει τὸ μέρος τῆς λιθοσφαίρας ποὺ εἶναι ἐπάνω ἀπ' αὐτὰ καὶ μετὰ τὴν πτώσιν κλονίζεται ἡ Γῆ καὶ γίνεται σεισμός.

Οἱ σεισμοὶ φέρουν μεγάλας καταστροφὰς εἰς τοὺς τόπους ποὺ εἶναι κοντὰ στὰ μέρη τῆς αἰτίας τοῦ σειсмоῦ, διότι ἡ κίνησις τῆς Γῆς εἶναι κατακόρυφος. Οἱ τόποι αὗτοι λέγονται ἀντόσειστοι. Εἰς τὴν Ἑλλάδα τέτοια μέρη εἶναι ἡ Κόρινθος, ἡ Ζάκυνθος καὶ ἄλλα. Ὅταν οἱ τόποι εἶναι μακρὰν ἀπὸ τὴν αἰτίαν τοῦ σεισμοῦ, δὲν παθαίνουν μεγάλας ζημίας, διότι ἡ κίνησις τῆς Γῆς εἶναι κυματοειδής. Οἱ τόποι αὗτοι λέγονται ἐτερόσειστοι. Τὰ μέρη ποὺ παθαίνουν συχνὰ καταστροφὰς ἀπὸ σεισμοὺς λέγονται σεισμόπληκτα.

Οἱ φοβερώτεροι σεισμοὶ ποὺ ἀναφέρει ἡ ἱστορία εἶναι οἱ ἐξῆς: 1) Τῆς ἀρχαίας Σπάρτης, τὸ 464 π.Χ., μετὰ 20.000 θύματα. 2) Τῆς Κατάνης (Σικελία), τὸ 1639, μετὰ 60.000 θύματα. 3) Τῆς Ἰαπωνίας τὸ 1923, ποὺ κατεστράφησαν αἱ πόλεις Τόκιο καὶ Γιόκοχάμα. Καὶ 4) Τὸ 1953, ποὺ κατεστράφησαν τὰ ὠρεῖά μας νησιὰ Ζάκυνθος καὶ Κεφαλληνία.

Καὶ οἱ σεισμοὶ λοιπὸν φέρουν μεταβολὰς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Γῆς.

3) NEPA. Τὸ νερὸ τῆς βροχῆς, ὅταν πέσῃ ἐπάνω εἰς τὸ ἔδαφος, σχηματίζει μικρὰ ποταμάκια. Αὐτὰ ἐνώνονται σιγὰ-σιγὰ καὶ σχηματίζουν τοὺς χειμάρρους καὶ τοὺς ποταμούς. Τὰ νερὰ τρῶνε τὸ ἔδαφος ποὺ περνοῦν καὶ παίρνουν μαζί ἓνα μέρος ἀπ' αὐτό, τὸ ὁποῖο ἐναποθέτουν ἄλλοῦ. Ἡ ἐνέργεια αὐτὴ λέγεται διαβρωτικὴ ἐνέργεια τοῦ ὕδατος. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπον εἶναι δυνατὸν ἓνα μεγάλο ὄρος μετὰ τὸν καιρὸν νὰ γίνῃ βουναλάκι ἢ καμμιά φορὰ νὰ γίνῃ πεδιάδα. Πολλὲς φορὲς οἱ ποταμοὶ μεταφέρουν τὸ ὑλικόν, ποὺ παρασύρουν, ὡς τὰς ἐκβολὰς των καὶ τὸ ἐναποθέτουν ἐκεῖ, κάνουν δηλ. πρὸσχωσεις, σχηματίζοντας μίαν προέκτασιν τῆς ἕρᾶς. Ἐτσι σχηματίσθηκαν τὰ Δέλτα τῶν διαφόρων ποταμῶν.

Τὰ νερὰ τῆς βροχῆς πολλὰς φορὲς συσσωρεύονται εἰς ρωγμὰς ὁρέων

καὶ βράχων. Ἐκεῖ τὸν χειμῶνα παγώνουν καί, καθὼς ξέρομε, τὸ νερὸ ὅταν παγώσῃ διαστέλλεται, γίνεται δηλαδὴ μεγαλύτερον εἰς ὄγκον καὶ ἔτσι πιέζει τὸν βράχον, ὃ ὅποιος ἀνοίγει καὶ κομματιάζεται. Ἔτσι πολλὰ ὄρη παρουσιάζουν τοὺς βράχους τῶν κομματιασμένων.

Καὶ ἡ θάλασσα ἀκόμα φέρνει μεταβολὰς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Γῆς. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης, ὅταν φυσᾷ δυνατὸς ἄνεμος, σχηματίζει κύματα. Καὶ ὅσον δυνατότερος εἶναι ὁ ἄνεμος, τόσον μεγαλύτερα εἶναι τὰ κύματα. Ὅταν δὲ ἡ ἀκτὴ εἶναι ἀπόκρημνος, τὰ κύματα μὲ τὴν ὁρμὴν τῶν σκάπτουν κάτω-κάτω τὴν βᾶσιν τῶν βράχων, οἱ ὅποιοι σιγὰ-σιγὰ πέφτουν μέσα εἰς τὴν θάλασσαν καὶ συντρίβονται ἀπὸ τὰ κύματα. Μεγάλην καταστροφὴν ἔχουν πάθει αἱ παραλίαι ποὺ προσβάλλονται ἀπὸ μεγάλα κύματα. Πολλὰ νησιά ἔχουν χάσει τὴν μισὴν ἑκτασίαν τῶν.

Ὡστε τὰ νερά τῆς βροχῆς, οἱ πάγοι καὶ ἡ θάλασσα φέρνουν μεταβολὰς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Γῆς.

4) ANEMOI. Ὁ ἄνεμος, ὅπως εἶπαμε, σχηματίζει τὰ μεγάλα κύματα, τὰ ὁποῖα ἀλλάζουν τὴν μορφήν τῶν παραλιακῶν μερῶν. Κάνει ὅμως καὶ κάτι ἄλλο. Ὅπου ὑπάρχει πολλὴ ἄμμος, τὴν παρασύρει καὶ τὴν φέρνει εἰς ἄλλο μέρος, τὴν ἐναποθέτει ἐκεῖ καὶ ἔτσι σχηματίζονται μικρὰ βουναλάκια ἀπὸ ἄμμον. Αὐτὸ γίνεται συχνὰ εἰς τὰς ἐρήμους. Οἱ λόφοι αὐτοὶ τῆς ἄμμου λέγονται θῖνες.

Οἱ ἄνεμοι λοιπὸν φέρουν μεταβολὰς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Γῆς.

5) TA KORALLIA. Τὰ κοράλλια σχηματίζουν ὀλοκλήρους ἀποικίας, αἱ ὁποῖαι ἐξελίσσονται σιγὰ-σιγὰ εἰς ἀλύσεις νήσων, ποὺ ὀνομάζονται κοραλλιογενεῖς.

Καὶ τὰ κοράλλια λοιπὸν καὶ ἄλλα μικρὰ ζῶα μὲ τὰ κελύφη τῶν ἐπιφέρουν μεταβολὰς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Γῆς.

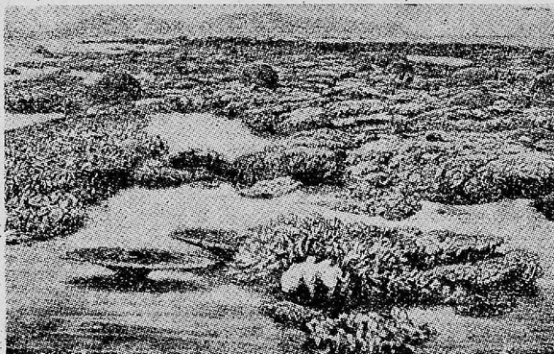
6) Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ. Μὲ τὰ διάφορα τεχνικὰ ἔργα τοῦ καὶ ὁ ἄνθρωπος συντελεῖ εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς. Αἱ διώρυγες, αἱ σήραγγες, τὰ φράγματα καὶ τόσα ἄλλα τεχνικὰ ἔργα, μεταβάλλουν τὴν ὄψιν τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς.

Θερμαὶ πηγαί.

Πολλάκις ἀκούομεν ἄνθρώπους νὰ λέγουν ὅτι πονοῦν στὰ πόδια ἢ σ' ἄλλο μέρος τοῦ σώματος, ἄλλους νὰ λέγουν ὅτι ὑποφέρουν ἀπὸ τὸ στομάχι τοὺς ἢ ἀπὸ τὰ νεφρά τοὺς. Γι' αὐτοὺς τοὺς λόγους κάθε καλοκαίρι πηγαίνουν σὲ διάφορα μέρη, γιὰ νὰ κάμουν λουτρά ζεστὰ ἢ νὰ πιοῦν νερὸ ἀπὸ τὴν πηγὴ τοὺς. Κι' αὐτὸ γίνεται γιὰ νὰ θεραπευθοῦν. Ἐδῶ στὴν

Ἑλλάδα τέτοια μέρη εἶναι ἡ Αἰδηψός, τὸ Λουτράκι, τὰ Μέθανα, ἡ Ὑπάτη καὶ ἄλλα. Γιατὶ πηγαίνουν ἐκεῖ οἱ ἄνθρωποι καὶ πῶς συμβαίνει νὰ θεραπεύονται ;

Στὰ μέρη αὐτὰ ὑπάρχουν θερμαὶ πηγαί, πηγαὶ δηλαδὴ ποὺ βγάζουν νερὸ ζεστό. Τὸ νερὸ αὐτὸ βγαίνει πολὺ βαθιὰ ἀπὸ τῇ Γῇ. Ἐκεῖ τὸ νερὸ αὐτὸ ζεσταίνεται πολὺ, γιατί, ὅπως εἶπαμε, ἡ Γῆ εἶναι πυρακτωμένη στὸ βάθος της. Ὅπως εἶναι τὸ νερὸ αὐτὸ ζεστό, περνάει ἀπὸ διάφορα στρώματα τῆς Γῆς καὶ διαλύει διάφορα πετρώματα τῆς Γῆς, ποὺ

Εἰκ. 5. Κοραλλιογενεῖς νῆσοι.

εἶναι εὐκολοδιάλυτα. Ἀνακατώνεται μ' αὐτὰ καὶ προχωρεῖ, ἕως ὅτου βρῇ μέρος καὶ χυθῇ ἔξω στὴν ἐπιφάνεια τῆς Γῆς. Ἐκεῖ ἐξέρχεται καὶ περιέχει διαλελυμένα διάφορα ἄλατα, ὅπως μαγειρικὸ ἄλατι, ἄλατα σιδήρου, σόδα, θειάφι κλπ. Αὐτὸ συμβαίνει γιατί, περνώντας ἀπὸ μέρη τῆς Γῆς, ποὺ ἔχουν διάφορα ὑλικά, τὰ διαλύουν καὶ τὰ παίρνουν μαζύ τους. Διὰ τοῦτο ἄλλο νερὸ περιέχει θειάφι, ἄλλο σίδηρον καὶ ἄλλο ἄλλας οὐσίας. Αὐτὰ τὰ νερά, στὰ ὁποῖα εἶναι διαλελυμένοι αἱ οὐσίαι αὐταί, συντελοῦν εἰς τὴν θεραπείαν πολλῶν ἀσθενειῶν. Διὰ τοῦτο λέγονται ἱαματικαὶ πηγαὶ καὶ τὰ νερά μετ' ἀλλήλικα καὶ ἱαματικά.

Κινήσεις τῆς Γῆς.

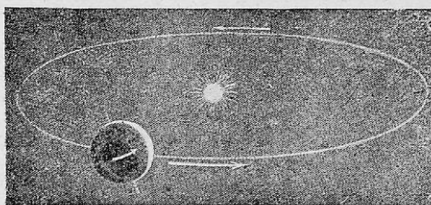
Ὅπως εἶπαμεν, ἡ Γῆ εἶναι ἓνα οὐράνιον σῶμα, τὸ ὁποῖον δὲν στηρίζεται πουθενά, ἀλλὰ μέσα στὸ ἀχανές διάστημα τὴν συγκρατεῖ μία τεράστια δύναμις, ἡ ἑλξίς τοῦ Ἥλιου.

Ἡ Γῆ κάνει δύο κινήσεις, μίαν περὶ τὸν ἑαυτὸν της, ποὺ λέγεται περιστροφικὴ κίνησις, καὶ μίαν περὶ τὸν Ἥλιον, ποὺ λέγεται κίνησις μετ' ἀθέσεως.

1. Περιστροφική κίνησις τῆς Γῆς.

Βλέπομεν τὸν ἥλιον καὶ τὴν Σελήνην νὰ ἀνατέλλουν, νὰ μεσουρανοῦν καὶ νὰ δύουν. Μᾶς φαίνεται ὅτι κινοῦνται καὶ αὐτὸ ἐπίστευον καὶ οἱ ἀρχαῖοι.

Πρῶτοι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες σοφοὶ ὑπεστήριξαν ὅτι ἡ Γῆ κινεῖται περὶ τὸν ἥλιον (Ἀρίσταρχος ὁ Σάμιος) καὶ εἰς τὰ νεώτερα χρόνια ὁ

Εἰκ. 6. Ἡ περιφορὰ τῆς Γῆς περὶ τὸν ἥλιον.

Κοπέρνικος καὶ ὁ Γαλιλαῖος. Σήμερον εἶναι εἰς ὅλους πλέον γνωστὸν, ὅτι ἡ Γῆ κινεῖται περὶ τὸν ἥλιον. Δὲν ἦτο δυνατόν ἄλλωστε ὁ ἥλιος, ποὺ εἶναι γίγας ἀπέναντί της, καὶ ὅλον τὸ ἀπέραντον Σύμπαν νὰ περιστρέφονται γύρω ἀπὸ ἓνα ἀπλοῦν στίγμα ὕλης, ὅπως εἶναι ἡ Γῆ.

Ἡ Γῆ μας εἶναι μία περιστρεφόμενη σφαῖρα καὶ κάνει μίαν περιστροφήν εἰς 24 ὥρας. Φαίνεται ὥς νὰ γυρίζει γύρω ἀπὸ ἓνα φανταστικὸν ἄξονα, ποὺ τὰ δύο ἄκρα του εἶναι οἱ Πόλις, Βόρειος καὶ Νότιος.

Πῶς γίνεται ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύκτα.

Ἄν τὴν νύκτα κρατήσωμεν μία μπάλα ἐμπρὸς ἀπὸ ἓνα ἀναμμένο κερί (χωρὶς ἄλλο φῶς), θὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἡ μισὴ μπάλα, ἐκείνη ποὺ εἶναι πρὸς τὸ φῶς, φωτίζεται, ἐνῶ ἡ ἄλλη μισὴ εἶναι σκοτεινὴ. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μὲ τὴν Γῆν, ποὺ φωτίζεται ἀπὸ τὸν ἥλιον. Καθὼς ἡ Γῆ γυρίζει περὶ τὸν ἄξονά της, ὅλα τὰ σημεία της, ὅλοι οἱ τόποι της, περνοῦν μὲ τὴν σειρὰν ἐμπρὸς ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ κατόπιν ἀπομακρύνονται. Οὕτω κάθε φορὰν φωτίζεται τὸ ἡμισυ τῆς Γῆς, τὸ ἓνα ἡμισφαίριον. Τότε αὐτὸ ἔχει ἡμέραν καὶ τὸ ἄλλο νύκτα. Ἡ Γῆ λοιπόν, στρεφόμενη περὶ τὸν ἄξονά της, παρουσιάζει κάθε φορὰν τὸ ἓνα ἡμισφαίριόν της εἰς τὸν ἥλιον καὶ ἔτσι γίνεται ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύκτα.

Τὰ πράγματα τὰ βλέπομεν, βέβαια, διαφορετικά. Οὕτω, μόλις, μὲ τὴν περιστροφήν, ξερχόμεθα ἀπὸ τὸ σκότος τῆς νυκτὸς καὶ βλέπομεν τὸν ἥλιον, λέγομεν ὅτι ἔχομεν πρῶτον. Ὅσον προχωροῦμεν, λέγομεν ὅτι ὁ ἥλιος ἀνεβαίνει εἰς τὸν οὐρανόν. Ὅταν διερχώμεθα ἀπὸ ἐμπρὸς τοῦ ἀκριβῶς, δηλ. ὁ ἥλιος εὐρίσκεται ἐπάνω ἀπὸ τὸν Μεσημβρινὸν τοῦ τόπου μας, λέγομεν ὅτι ἔχομεν μεσημβρίαν. Κατόπιν, ὅσον ἀπομακρυνόμεθα διὰ νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸ σκότος, τόσον βλέπομεν τὸν ἥλιον νὰ κατέρχεται πρὸς τὴν Δύσιν. Ὁ χρόνος ποὺ περνᾷ ἀπὸ τὴν μίαν ἀνατολὴν τοῦ

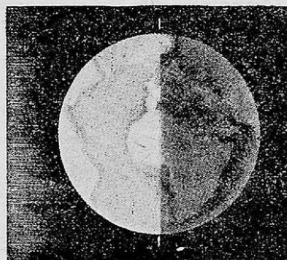
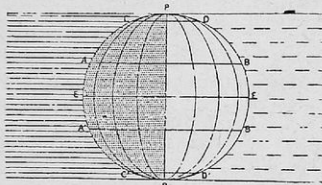
Ἡλίου ἕως τὴν ἄλλην, λέγεται ἡ μερονύκτιον καὶ εἶναι ὁ χρόνος ποὺ χρειάζεται διὰ νὰ κάμῃ ἡ Γῆ μίαν περιστροφικὴν κίνησιν.

Ἄν ἡ Γῆ δὲν περιστρέφετο γύρω ἀπὸ τὸν ἄξονά της καὶ ἔμενε χωρὶς τὴν κίνησιν αὐτὴν, τότε ὠρισμένοι τόποι θὰ εἶχον αἰωνίαν ἡμέραν καὶ οἱ ἄλλοι αἰωνίαν νύκτα. Αὐτὸ συμβαίνει μὲ τὸν πλανήτην Ἑρμῆν, ποὺ εἶναι ὁ πλησιέστερος πρὸς τὸν Ἥλιον.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ - ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ. α) Εἰς κάθε στιγμὴν ἀκριβῶς ὁ μισὸς κόσμος εὐρίσκεται εἰς τὸ σκότος;

Ὁχι. Ὁ Ἥλιος φωτίζει κάθε φορὰν κάτι ἐπὶ πλέον ἀπὸ τὸ ἥμισυ τῆς Γῆς, περὶ τὰ 35 μίλλια ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ.

β) Διατί δὲν αἰσθανόμεθα τὴν κίνησιν τῆς Γῆς; Κατὰ δύο τρόπους εἶναι δυνατόν νὰ βεβαιωθῶμεν ὅτι φεύγομεν:

Εικ. 7. Ἀνισότης τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν νυκτῶν.

Ἡ αἰσθανόμεθα τὴν κίνησιν ἢ βλέπομεν τὰ ἐξωτερικὰ ἀντικείμενα νὰ φεύγουν ἐμπρὸς μας. Ὅπως συμβαίνει ὅταν ταξιδεύομεν μὲ σιδηρόδρομον. Ἡ Γῆ τρέχει ὁμαλὰ χωρὶς θόρυβον καὶ τινάγματα, διὰ τοῦτο κανεὶς ποτὲ δὲν ἠσθάνθη τὴν συνεχῇ πορείαν της. Βλέπομεν ὅμως νὰ κινούνται τὰ ἄλλα οὐράνια σώματα (Ἥλιος κλπ.).

γ) Τί θὰ ἐγίνετο, ἂν ἡ Γῆ ἐσταματοῦσε;

Ὅ,τι γίνεται καὶ μὲ ἕνα λεωφορεῖον ποὺ σταματᾷ ἀποτόμως. Ὅλα ὅσα εὐρίσκονται ἐπὶ τῆς Γῆς, στερεωμένα ἢ ἐλεύθερα, θὰ ἐτινάσσοντο μακρὰν εἰς τὸ διάστημα. Ἀλλὰ κανεὶς ἄνθρωπος δὲν θὰ ἐγλύτωνα.

δ) Ἐχουν ὅλοι οἱ τόποι τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἡμέραν καὶ νύκτα ἴσης διαρκείας;

Ἄν ἡ Γῆ περιστρέφετο γύρω ἀπὸ τὸν ἄξονά της μὲ ὀρθιον ἐντελῶς τὸν ἄξονά της, τότε ὅλοι οἱ τόποι θὰ εἶχον πάντοτε ἀπὸ 12 ὥρας ἡμέραν καὶ ἄλλας τόσας νύκτα. Γνωρίζομεν ὅμως, ὅτι πότε ἡ ἡμέρα μεγαλύνει καὶ ἡ νύκτα μικραίνει καὶ πότε γίνεται τὸ ἀντίθετον. Αὐτὸ γίνεται, διότι ὁ ἄξων τῆς Γῆς εἶναι γυρτός, σχηματίζει γωνίαν 23° καὶ $27'$.

Ἡ ὥρα α. Ὅταν ἕνας τόπος εὐρίσκεται ἀκριβῶς ἀπέναντι τοῦ Ἡ-

λίου, δηλ. βλέπωμεν τὸν ἥλιον νὰ εἶναι εἰς τὸ ὑψηλότερον σημεῖον τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἔχωμεν τὴν μικροτέραν σκιάν, τότε λέγομεν ὅτι ἔχει μεσημβρίαν. Τότε ὁ ἥλιος περνᾷ ἀπὸ τὸν Μεσημβρινὸν τοῦ τόπου μας. Μέχρις οὗτου εὐρεθῇ καὶ πάλιν εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, ἡ Γῆ θὰ κάμῃ μίαν πλήρη στροφὴν περὶ τὸν ἄξονά της. Θὰ ἔχῃ περάσει δηλ. ἓνα ἡμερονοκτίον, τὸ ὁποῖον μοιράζομεν εἰς 24 ὥρας.

Ἐφ' ὅσον τὴν ἰδίαν στιγμήν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἔχουν ὅλοι οἱ τόποι τῆς Γῆς μεσημβρίαν, διότι δὲν περνοῦν ταυτοχρόνως ἐμπρὸς ἀπὸ τὸν ἥλιον, θὰ ἔχουν διαφορετικὰς ὥρας.

Συμβαίνει δηλ., ὅταν ἔχωμεν μεσημβρίαν εἰς τὰς Ἀθήνας, νὰ ἔχουν :

— 3 μ.μ. (ἢ 15) εἰς τὸ Δελχὶ καὶ αἱ γυναῖκες νὰ κάνουν τὸ θρησκευτικὸν τῶν λουτρῶν εἰς τὸν ποταμὸν.

— 5 μ.μ. (ἢ 17) εἰς τὴν Σιγκαπούρην, ὅπου τὸ παλαιὸν λιμάνι δέχεται τὶς ψαρόβαρκες.

— 6 μ.μ. (ἢ 18) εἰς τὴν Σαγκάην καὶ νὰ ἀνάπτουν τὰ πολύχρωμα φῶτα τῶν διαφόρων κέντρων.

— 7 μ.μ. (ἢ 19) εἰς τὸ Τόκιο καὶ αἱ γυναῖκες νὰ ἐτοιμάζονται διὰ τὸν κινηματογράφον.

— 8 μ.μ. (ἢ 20) εἰς τὸ Σίδνεϋ καὶ κάτω ἀπὸ τὴν φωτισμένην γέφυραν νὰ ἀρχίζῃ ἡ νυκτερινὴ κίνησις.

— 10 μ.μ. (22) εἰς τὸν Ἰσημερινὸν καὶ τὸ σεληνόφως νὰ μαγεύῃ τὸν ὠκεανόν.

— 12ην μεσονύκτιον (ἢ 24) εἰς τὴν Ταϊτὴν καὶ αἱ κιθάρες νὰ παίζουν.

— 2 π.μ. (πρωϊνὴ) εἰς τὸ Χόλλυγουντ καὶ οἱ ἄνθρωποι νὰ γλεντοῦν ἀκόμη.

— 4 π.μ. (πρωϊνὴ) εἰς τὸ Μεξικὸν καὶ ὁ ἥλιος νὰ ἀνατέλλῃ ἀπὸ τὴν θάλασσαν.

— 6 π.μ. εἰς τὸ Μπουένος Ἀῦρες καὶ ἡ πόλις μόλις ξυπνᾷ.

Οὕτω συμβαίνει ὁ κάθε τόπος νὰ ἔχῃ τὴν ἰδικήν του, τὴν τοπικὴν ὥραν. Διὰ νὰ διορθωθῇ τὸ ἄτοπον αὐτό, εἰς διεθνεῖς συνδιασκέψεις κατέληξαν εἰς τὴν ἀπόφασιν, νὰ διαιρέσουν συμβατικῶς τὴν γῆνιν ἐπιφανείαν εἰς 24 τομεῖς ἢ 24 ὠριαίας ἀτράκτους. Οὕτω ὅλα τὰ μέρη, ποὺ εὐρίσκονται εἰς τὸν αὐτὸν τομέα, ἔχουν τὴν ἰδίαν ὥραν.

Ὁ πρῶτος τομεὺς ἀρχίζει ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν, ὁ δεύτερος περιλαμβάνει τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην, ὁ τρίτος τὰ Βαλκάνια κλπ. Δι' αὐτὸ ἔχομεν διαφορὰν δύο ὥρῶν ἀπὸ τὸ Λονδίνον.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ὅταν εἰς τὸ Λονδίνον ἔχουν 12, ἔχουν 1 εἰς τὸ Βερολίνον, 2 εἰς τὰς Ἀθήνας, 3 εἰς τὴν Μόσχαν, 5 εἰς τὸ Δελχί, 9 εἰς τὸ Τόκιο κλπ. Μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν λύεται τὸ ζήτημα τῆς ὥρας. Παρουσιάζεται ὅμως τὸ ἐξῆς μειονέκτημα :

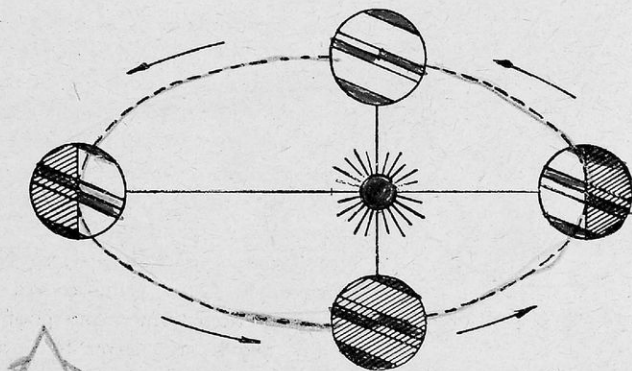
Δύο γειτονικαὶ πόλεις νὰ ἔχουν ἡ μία 10 π.μ. καὶ ἡ ἄλλη 11 π.μ., διότι ἀνήκουν εἰς διαφορετικοὺς τομεῖς.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ

Διατί ὁ Ραδιοσταθμὸς τοῦ Λονδίνου λέγει : ὥρα Λονδίνου 12, ὥρα Ἑλλάδος 14;

2. Κίνησις μεταθέσεως.

Ἐν πετάξωμεν μίαν μπάλα στὸν ἀέρα, θὰ ἴδωμεν ὅτι, ἐνῶ προχωρεῖ ἐμπρός, γυρίζει συγχρόνως καὶ περὶ τὸν ἑαυτὸν της. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μὲ τὴν Γῆν. Ἐνῶ περιστρέφεται περὶ τὸν ἄξονά της, κινεῖται συγχρόνως καὶ περὶ τὸν ἥλιον. Ἡ κίνησις αὐτὴ τῆς Γῆς περὶ τὸν ἥλιον λέγεται κίνησις μεταθέσεως καὶ διαρκεῖ 365 ἡμέρας, 5 ὥρας, 48' καὶ 49'', δηλ. ἓνα ὁλόκληρον ἔτος. Ὁ κυκλικὸς αὐτὸς δρόμος τῆς Γῆς ὀνομάζεται τ ρ ο χ ι ἄ τῆς Γῆς καὶ δὲν εἶναι τέλειος κύκλος, ἀλλὰ ὁμοιάζει μὲ ἑ λ λ ε ι ψ ι ν, ὅπως λέγομεν εἰς τὴν Γεωμετρίαν. Μὲ τὴν τροχίαν αὐτὴν ἡ Γῆ ἄλλοτε εὐρίσκεται πλησιέστερα καὶ ἄλλοτε μακρύτερα ἀπὸ τὸν ἥλιον.

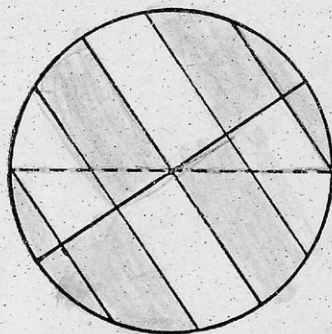
Εἰκ. 8. Ἰσημερία καὶ ἡλιοστάσια.

Αἱ τέσσαρες ἐποχαὶ τοῦ ἔτους. Ὅταν ἡ Γῆ γυρίζη περὶ τὸν ἥλιον, ὁ ἄξων της δὲν εἶναι κάθετος ἐπὶ τὴν τροχίαν της, ἀλλὰ κλίνει ὀλίγον καὶ σχηματίζει γωνίαν 23° καὶ $27'$. Εἰς τὴν κλίσιν αὐτὴν ὀφείλεται ὁ σχηματισμὸς τῶν ἐποχῶν τοῦ ἔτους, αἱ ὁποῖαι εἶναι αἱ ἑξῆς διὰ τὸ Βόρειον ἡμισφαίριον καὶ τὴν πατρίδα μας ἐπομένως: α) ἡ ἀ ν ο ι ξ ι ς, ἡ ὁποία διαρκεῖ ἀπὸ τὰς 22 Μαρτίου ἕως τὴν 21ην Ἰουνίου· β) τὸ θ έ ρ ο ς, τὸ ὁποῖον διαρκεῖ ἀπὸ τὰς 22 Ἰουνίου μέχρι τῆς 21ης Σεπ)βρίου· γ) τὸ φ θ ι ν ό π ω ρ ο ν, τὸ ὁποῖον διαρκεῖ ἀπὸ τὰς 22

Σεπ)βρίου ἕως τὴν 21ην Δεκεμβρίου καὶ δ) ὁ χειμῶν, ὁ ὁποῖος διαρκεῖ ἀπὸ τὰς 22 Δεκεμβρίου μέχρι τῆς 21ης Μαρτίου. Κατὰ τὰς 4 αὐτὰς ἐποχὰς ἔχομεν διαφορὰν ὄχι μόνον εἰς τὸ χρονικὸν διάστημα τοῦ διαρκεῖ ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύκτα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν θερμοκρασίαν. Ἄλλαι δηλ. ἐποχαὶ ἔχουν μεγαλυτέρας ἡμέρας καὶ μικροτέρας νύκτας καὶ ἄλλαι τὸ ἀντίθετον. Ἐπίσης εἰς ἄλλας ἐποχὰς ἔχομεν μεγάλην ζέστην καὶ εἰς ἄλλας δυνατὸ κρύο.

Ἄν ὁ ἄξων τῆς Γῆς δὲν εἶχε αὐτὴν τὴν κλίσιν, θὰ εἶχαν ὅλοι οἱ τόποι πάντοτε τὴν ἰδίαν ἡμέραν καὶ νύκτα, διότι θὰ ἐδέχοντο τὸ ἴδιον φῶς, τὰς αὐτὰς ὥρας. Ἐπίσης οἱ διάφοροι τόποι θὰ εἶχον αἰωνίως τὴν ἰδίαν ἐποχὴν, ἥτοι αἰώνιον καλοκαίρι οἱ τόποι τοῦ Ἰσημερινοῦ, αἰώνιον χειμῶνα οἱ Πόλοι καὶ αἰώνιον φθινόπωρον ἢ ἄνοιξιν αἱ εὐκρατοι ζῶναι.

Ἐξ αἰτίας ὅμως τῆς κλίσεως τοῦ ἄξονος τῆς Γῆς, συμβαίνει εἰς ὠρισμένας ἐποχὰς νὰ φωτίζεται περισσότερον τὸ Βόρ. ἡμισφαίριον καὶ νὰ

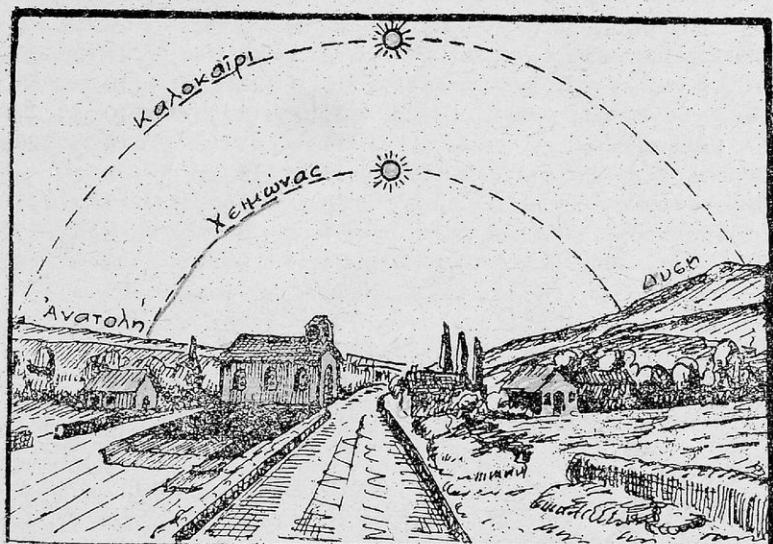

Εἰκ. 9. Κεκλιμένος ἄξων τῆς Γῆς.

ἔχη καλοκαίρι καὶ εἰς ἄλλας ὀλιγώτερον, ὅποτε ἔχει χειμῶνα. Τὸ ἀντίθετον γίνεται εἰς τὸ Νότιον ἡμισφαίριον. Ἐκαστον ἡμισφαίριον δέχεται τὰς ἀκτῖνας τοῦ Ἡλίου μὲ μικρὰν πλαγιότητα κατὰ τὸ καλοκαίρι καὶ μεγάλην κατὰ τὸν χειμῶνα. Διὰ τοῦτο ὁ χειμῶν εἶναι ψυχρὸς καὶ τὸ καλοκαίρι θερμὸν. Οὕτω σχηματίζονται αἱ διάφοροι ἐποχαὶ τοῦ ἔτους, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀντίθετοι εἰς ἕκαστον τῶν ἡμισφαιρίων. Ὅταν δηλ. ἡμεῖς ἔχωμεν καλοκαίρι, εἰς τὸ Νότιον ἡμισφαίριον ἔχουν χειμῶνα καὶ ἀντιστρόφως. Κατὰ τὴν περιστροφὴν τῆς ἡ Γῆ φθάνει τὴν 21ην Μαρτίου

εἰς τὸ πλησιέστερον σημεῖον τῆς τροχιάς τῆς ἀπὸ τὸν Ἡλίον. Τότε ὁ Ἡλιος φωτίζει ἕξ ἴσου καὶ τὰ δύο ἡμισφαίρια καὶ ἔχουν ἴσην ἡμέραν καὶ νύκτα (ἕαρινὴ ἰσημερία). Κατόπιν ἡ Γῆ ἀρχίζει ν' ἀπομακρύνεται, ἔνῳ φωτίζεται ὀλονὲν καὶ περισσότερον τὸ Βόρ. ἡμισφαίριον, τὸ ὁποῖον βαδίζει πρὸς τὸ καλοκαίρι. Αἱ ἡμέραι ἀρχίζουν νὰ μεγαλώνουν καὶ ἡ ζέστη δυναμώνει, ἔνῳ εἰς τὸ Νότιον ἡμισφαίριον γίνεται τὸ ἀντίθετον. Τὴν 22αν. Ἰουνίου ἡ Γῆ φθάνει εἰς τὴν μεγαλυτέραν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Ἡλίου καί, ἐπεὶδὴ τὸ ἡμισφαίριόν μας φωτίζεται ὅσον περισσότερον γίνεται, ἔχομεν τὴν μεγαλυτέραν ἡμέραν. Ἡ θέσις εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται ἡ Γῆ κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτὴν λέγεται θερινὸν ἡλιοστάσιον. Ἀπὸ τὴν ἡμέραν αὐτὴν ἡ Γῆ ἀρχίζει νὰ πλησιάζῃ

πάλιν πρὸς τὸν ἥλιον, τὸ ἡμισφαίριόν μας φωτίζεται ὅλον ἐν καὶ ὀλιγώτερον καὶ ἡ ἡμέρα ἀρχίζει νὰ μικραίνει, ἐνῶ εἰς τὸ Νότιον ἡμισφαίριον ἀρχίζει νὰ μεγαλώνῃ. Τὴν 22αν Σεπ)βρίου ἡ Γῆ φθάνει εἰς τὴν μικροτέραν ἀπόστασιν ἀπὸ τὸν ἥλιον. Φωτίζονται τότε καὶ τὰ δύο ἡμισφαίρια ἐξ ἴσου καὶ ἔχομεν ἴσην ἡμέραν καὶ νύκτα (φθινόπωρον ἢ ἰσημερίαν). Ἡ Γῆ τρέχει πάλιν ν' ἀπομακρυνθῇ καὶ τὴν 22αν Δε-

Εἰκ. 10. Τὸ καλοκαίρι ἡ ἡμέρα εἶναι μεγάλη, τὸν χειμῶνα εἶναι μικρή.

κεμβρίου φθάνει εἰς τὴν πλέον μακρυνὴν ἀπόστασιν. Φωτιζόμεθα τότε ὀλιγώτερον ἀπὸ κάθε ἄλλην φοράν καὶ ἔχομεν τὴν μικροτέραν ἡμέραν. Ἡ θέσις εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται ἡ Γῆ κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτὴν λέγεται χειμερινὸν ἡλιοστάσιον.

Ἐνισότης ἡμερῶν καὶ νυκτῶν.

Ἐπάνω εἰς τὸν Ἰσημερινὸν αἱ ἡμέραι καὶ αἱ νύκτες ἔχουν πάντοτε διάρκειαν 12 ὥρων. Ὅσον πλησιάζομεν ὅμως εἰς τοὺς Πόλους, τόσον καὶ μεγαλώνει ἡ διαφορὰ μεταξὺ ἡμέρας καὶ νυκτὸς κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχάς. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ διαφορὰ φθάνει ἀπὸ 15 ὥρας, ποὺ εἶναι ἡ μεγαλύτερα ἡμέρα, μέχρις 9 ὥρων, ποὺ εἶναι ἡ μικροτέρα. Εἰς τὸ Λονδίνον ἡ μεγαλύτερα ἡμέρα διαρκεῖ 16 ὥρας, εἰς τὴν Στοκχόλμην (Σουηδία)

ἀρχίζει τὴν 21ην Μαΐου καὶ τελειώνει μετὰ δύο μῆνας. Ἐπὶ δὲ τοῦ Βορείου Πόλου ἔχομεν ἐπὶ 6 μῆνας συνεχῇ ἡμέραν καὶ ἄλλους 6 συνεχῇ νύκτα.

Εἰς τὸν κατωτέρω πίνακα φαίνονται αἱ διαφοραὶ αὐταί :

Γεωγραφικὸν πλάτος εἰς μοίρας	Διάρκεια Μεγίστη	ἡμέρας Ἐλαχίστη
0° (Ἰσημερινός).....	12 ὥρ. 5'	12 ὥρ. 5'
10°.....	12 » 40'	11 » 30'
20°.....	13 » 18'	10 » 58'
30°.....	14 » 2'	10 » 10'
38° (Ἀθῆναι).....	14 » 43'	9 » 26'
50°.....	16 » 18'	8 » —
60°.....	18 » 45'	5 » 45'
66° (περίπου).....	34 » 0'	2 » 30'
67°.....	24 » 0'	0 » 0"
70° ἡμέραι.....	70	— νύκτες 55
75° ».....	107	» 193
80° ».....	137	» 123
85° ».....	163	» 150
90° ».....	189	» 176

ΑΠΟΡΙΑΙ:

α) Τί θὰ συνέβαινε, ἂν ἡ ἀπόκλισις τοῦ ἄξονος τῆς Γῆς ἦτο μεγαλύτερα;

Μὲ ἀπόκλινιν ὀλίγων μόνον μοιρῶν ἀκόμη, οἱ πάγοι θὰ ἔφθανον εἰς τὴν Μεσόγειον. Ἀνάλογα θὰ ἦσαν τὰ ἀποτελέσματα καὶ ἐπὶ τοῦ κλίματος κ.λ.π.

β) Εἶναι ἀληθές ὅτι τὸ καλοκαίρι ἔχομεν περισσότεράν ζέστην διότι ὁ ἥλιος εὐρίσκεται πλησιέστερον πρὸς τὴν Γῆν;

Ὁχι. Εἰς τὸ ἡμισφαίριόν μας ὁ ἥλιος τὸ καλοκαίρι εὐρίσκεται μακρύτερα τὸν Ἰούλιον, παρὰ τὸν Ἰανουάριον. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ χειμῶνας εἶναι ἡπιώτερος: Τὸν ἔχομεν ὅταν ἡ Γῆ εἶναι πλησιέστερον πρὸς τὸν ἥλιον. Εἰς τὸ Νότιον ἡμισφαίριον δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιον.

γ) Ὅταν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔχωμεν μεσημέρι, ποῖαι ἄλλαι χώραι ἔχουν τὴν ἰδίαν ἀκριβῶς ὥραν;

Ἡ Αἴγυπτος, ἡ Βουλγαρία, ἡ Κύπρος, ἡ Συρία, Παλαιστίνη, Τουρκία κ.λ.π.

Τὸ ἡμερολόγιον .

ΙΣΤΟΡΙΑ. Ἀφ' ὅτου οἱ ἄνθρωποι ἐδημιούργησαν κάποιον πολιτισμόν, ἡσθάνθησαν τὴν ἀνάγκην τῆς μετρήσεως τοῦ χρόνου. Κατ' ἀρχὰς εἶχον ὡς μονάδα μετρήσεως κάποιο γεγονός : π.χ. « ἓνα βράσιμον λαχανικοῦ », διὰ μικρὰ διαστήματα, « ἕως τὴν μεγάλην πλημμύραν », διὰ μεγαλύτερα, ἐπὶ παραδείγματι.

Σιγὰ-σιγὰ ἐξεχώρισαν τρία σταθερὰ χρονικὰ διαστήματα : α) ἀπὸ τὴν μίαν ἀνατολὴν τοῦ Ἡλίου μέχρι τῆς ἐπομένης, β) ἀπὸ τὴν μίαν πανσέληνον μέχρι τῆς ἄλλης, γ) ἀπὸ τὴν μίαν μακροτέραν ἡμέραν ἕως τὴν ἐπομένην. Οὕτω ἐσχηματίσθη ἡ ἔννοια τοῦ ἡμερονυκτίου, τοῦ σεληνιακοῦ μηνὸς καὶ τοῦ ἔτους.

Προκειμένου διὰ τὸ ἔτος, συνήντησαν πολλὰς δυσκολίας. Τὸ ὑπελόγιζον εἰς 12 σεληνιακοὺς μῆνας, ἥτοι 354 ἡμέρας καὶ ἡ διαφορὰ τῶν 11 ἡμερῶν ἔφερε μεγάλην σύγχυσιν εἰς τὰ πρῶτα ἡμερολόγια. Εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος ὑπῆρχε ἓνα λάθος 80 ἡμερῶν. Ἐνόμιζον δηλ. ὅτι εἶχον 1ην Ἰανουαρίου καὶ ἦτο 13η Ὀκτωβρίου.

Τὰ πρῶτα ἡμερολόγια .

α) Ἀρχαιότερον ἡμερολόγιον εἶναι τὸ Αἰγυπτιακόν. Ἀρχίζει ἀπὸ τὸ 3000 π.Χ. Οἱ Αἰγύπτιοι ἱερεῖς διήρεσαν τὸν χρόνον εἰς 360 ἡμέρας (ὅσαι αἰμοῖραι τοῦ κύκλου). Διὰ τὸν Αἰγυπτιακὸν λαόν, ἄλλωστε, τὸ ἡμερολόγιον ἦτο ζωτικὴ ἀνάγκη. Μὲ αὐτὸ ἤξευρον τὰς ἐποχὰς τῶν πλημμυρῶν τοῦ Νείλου.

β) Τὸ Χαλδαϊκόν. Οἱ Χαλδαῖοι καθώρισαν ἡμερολόγιον μὲ 365 ἡμέρας, ἀπὸ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Ναμπονάσσαρ εἰς τὴν Βαβυλῶνα. Οἱ ἴδιοι διήρεσαν τὴν ἡμέραν εἰς 24 ὥρας. Διὰ τὸν καθορισμὸν τοῦ χρόνου μετεχειρίζοντο γνῶμονα ἢ κλεψύδρας.

γ) Τὸ Ἑλληνικόν. Οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες ἐμετροῦσαν τὸν χρόνον μὲ « Ὀλυμπιάδας », ποὺ ἦσαν κύκλος 4 ἐτῶν, ἀντιστοιχούντων πρὸς τοὺς ἀνὰ τετραετίαν τελουμένους ἀγῶνας. Ἡ πρώτη « Ὀλυμπιάς » συμπίπτει μὲ τὸ 776 π.Χ. Ἐκάστη Ὀλυμπιάς δὲ ἔφερε συνήθως καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ὀλυμπιονίκου. Τὰ ἐνδιάμεσα ἔτη ἐμετροῦντο ἀπὸ τὴν πλησιεστέραν Ὀλυμπιάδα (π.χ. τρίτον ἔτος ἀπὸ τῆς 6ης Ὀλυμπιάδος κ.λ.π.).

δ) Τὸ Ρωμαϊκόν. Τὸ Ρωμαϊκόν ἡμερολόγιον ἀρχίζει ἀπὸ τὸ 753 π.Χ., ποὺ ἐκτίσθη ἡ Ρώμη. Εἶχε 304 ἡμέρας εἰς 10 μῆνας, μὲ πρῶτον τὸν Μάρτιον. Ἀργότερον ὁ Νουμᾶς προσέθεσε τὸν Ἰανουάριον καὶ Φεβρουάριον. Τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο ἐχρησιμοποιεῖτο μέχρι τοῦ 45 π.Χ.

Τὸ 'Ιουλιανὸν ἡμερολόγιον.

Τὸ 45 π.Χ. ὁ 'Ιούλιος Καίσαρ, ποὺ εἶχε σπουδάσει Ἀστρονομίαν εἰς τὴν Αἴγυπτον, μετερρύθμισε τὸ ἡμερολόγιον, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Ἑλληνος ἀστρονόμου Σωσιγένους, καὶ καθώρισε τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους εἰς 365 ἡμέρας καὶ 6 ὥρας. Πρὸς τιμὴν τοῦ ἐδόθη τὸ ὄνομά του εἰς ἓνα μῆνα, τὸν 'Ιούλιον, πράγμα ποὺ ἔκαμε ἀργότερα καὶ ὁ Αὐγούστος. Κάθε 4 ἔτη ὑπῆρχε καὶ ἓν ἔτος δίσεκτον μὲ μίαν ἡμέραν ἐπὶ πλεόν.

Τὸ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον.

Εἰς τὴν πραγματικότητα ἡ Γῆ περιφέρεται περὶ τὸν ἥλιον εἰς 365 ἡμέρας, 5 ὥρ., 58' καὶ 46'', ἥτοι εἰς χρόνον κατὰ 11' καὶ 14'' ὀλιγώτερον τοῦ ὑπολογισθέντος ὑπὸ τοῦ Σωσιγένους εἰς 365 ἡμ. καὶ 6 ὥρας. Ἡ μικρὴ αὕτη διαφορὰ εἰς κάθε 100 ἔτη ἀποτελεῖ μίαν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ ἡμερολόγιον ἔμενεν ὀπίσω.

Τὸ σφάλμα τὸ ἀνεκάλυψαν οἱ ἀστρονόμοι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Πάπα Γρηγορίου, τὸ 1582 μ.Χ., καὶ διὰ τοῦτο τὸ διώρθωσε οὗτος μὲ τὴν προσθήκην 10 ἡμερῶν ποὺ ἔλειπον, ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ποὺ ἔγινε τὸ 'Ιουλιανόν.

Καὶ μὲ τὸ νέον ἡμερολόγιον κάθε 4 ἔτη ὑπάρχει ἓνα δίσεκτον, πλὴν τῶν ἐτῶν εἰς τὰ ὁποῖα τελειώνουν οἱ αἰῶνες (1900 κλπ.), ἐκτὸς ἂν αὐτὰ διαιροῦνται διὰ τοῦ 400. Δίσεκτον θὰ εἶναι τὸ 2000 μ.Χ., ὄχι ὁμως καὶ τὸ 2.100, 2.200 κλπ.

Τὸ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον εἰσήχθη εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ 1923. Διὰ διατάγματος ὠρίσθη ὅπως ἡ 15 Φεβρουαρίου ὀνομασθῇ 1 Μαρτίου. Μερικοὶ ὁμως δὲν τὸ παρεδέχθησαν καὶ ἀκολουθοῦν τὸ 'Ιουλιανόν· εἶναι οἱ Παλαιοημερολογῖται. Οἱ ἄνθρωποι αὗτοι εὐρίσκονται εἰς πλάνην καὶ μᾶς ἐνθυμίζουν τοὺς Καθολικούς, οἱ ὁποῖοι, ὅταν ὁ Πάπας Γρηγόριος ὁ 13ος εἰσήγαγε τὸ νέον ἡμερολόγιον, ἐνόμισαν ὅτι ἤθελε νὰ τοὺς κλέψῃ 11 ἡμέρας ἀπὸ τὴν ζωὴν των καὶ ὠργάνωσαν συλλαλητήρια μὲ τὸ σύνθημα : « Νὰ μᾶς δώσετε πίσω τὰς 11 ἡμέρας μας ».

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ:

Παγκόσμιον ἡμερολόγιον. Παρ' ὅλον ὅτι τὸ σημερινὸν Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον κατηρτίσθη συμφώνως μὲ τὴν ἀκριβῆ διάρκειαν τοῦ ἡλιακοῦ ἔτους, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ συνηθείας καὶ προλήψεως. Δι' αὐτὸ παρουσιάζει ὠρισμένα ἐλαττώματα.

α) Ὑπάρχουν μῆνες μὲ 28, 29, 30 καὶ 31 ἡμέρας.

β) Τὸ ἔτος δὲν ἀρχίζει καὶ δὲν τελειώνει τὴν ἰδίαν ἡμέραν.

γ) Αἱ μεγάλαι ἐορταὶ συμπίπτουν μὲ διαφόρους ἡμέρας καὶ τυπῶνται διαρκῶς καὶ νέοι ἡμεροδεῖκται.

δ) Κάθε 3323 έτη ύπάρχει διαφορά 1 ήμέρας, από τὰ ἐπὶ πλέον δευτερόλεπτα.

Διὰ τοῦτο προτείνονται διάφορα σχέδια «παγκοσμίων ἡμερολογίων». Ἐνα τοιοῦτον σχέδιον προβλέπει 13 εβδομάδας τὴν τριμηνίαν.

ΑΠΟΡΙΑΙ:

α) Ἀπὸ ποῖον ἡμερολόγιον προέρχονται τὰ ὀνόματα τῶν μηνῶν; Τὰ ὀνόματα τῶν μηνῶν ἐλήφθησαν ἀπὸ τὸ Ρωμαϊκὸν ἡμερολόγιον καὶ δὲν ἔχουν καμμίαν σχέσιν μετὰ τὸν Χριστιανισμόν· π.χ. Δεκέμβριος σημαίνει 10ος μὴν κ.λ.π.

β) Ποία ἡ καταγωγή τῆς εβδομάδος;

Πιστεύεται ὅτι ἐδημιουργήθη ἀπὸ τοὺς Χαλδαίους ἢ τοὺς Αἰγυπτίους, ἀπὸ τὴν διαίρεσιν τοῦ σεληνιακοῦ μηνὸς εἰς 4 ἴσα μέρη.

γ) Ἀπὸ ποῦ ἐλήφθησαν τὰ ὀνόματα τῶν ἡμερῶν;

Οἱ Ἕλληνες τὰ παρέλαβον ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους. Ὠνόμασαν τὴν πρώτην ἡμέραν Κυριακὴν (πρὸς τιμὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ), τὰς δὲ ἄλλας κατὰ σειρὰν θέσεως, διετήρησαν ὅμως τὰ Ἑβραϊκὰ ὀνόματα διὰ τὴν Παρασκευὴν καὶ τὸ Σάββατον. Παρασκευὴ (= προπαρασκευή), ἐτοιμασία διὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Σαββάτου· καὶ Σάββατον — Σ α μ π ἄ θ — ἡμέρα ἀναπαύσεως.

δ) Διὰ τί ὠρίσθη ὡς πρωτοχρονιά ἡ 1η Ἰανουαρίου;

Εἰσήχθη εἰς τὴν Γαλλίαν, ἐπὶ Καρόλου τοῦ Θ', διὰ νὰ συμβολίσῃ τὴν ἀναγέννησιν τῆς ζωῆς μετὰ Χριστοῦγεννα. Πάντως εἶναι συμβατικὴ ἡμερομηνία καὶ μετετέθη ἐπανειλημμένως εἰς τὸ πέρασμα τῶν αἰώνων. Δὲν ἑορτάζεται δὲ τὴν ἰδίαν ἡμέραν εἰς ὅλον τὸν κόσμον, διότι ὑπάρχει ἡ διαφορά τῆς ὥρας.

Ποῖοι ἔκαμον τὸν γῦρον τοῦ κόσμου;

Ὁ πρῶτος γῦρος τοῦ κόσμου ἐπραγματοποιήθη χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ἡ πρὸς τοῦτο πρόθεσις. Τὸ 1519 ἀνεχώρησεν ὁ Μαγγελάνος ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν. Τὸ 1522 ἐπέστρεψε μόνον τὸ πλοῖον «Βικτωρία», μετὰ 18 ἀπὸ τοὺς 265 ἄνδρας του. Περιέπλευσε τὴν Γῆν ἐντὸς τριῶν σχεδὸν ἐτῶν.

Κατόπιν ἔκαμε τὸν γῦρον τοῦ κόσμου ὁ θαλασσοπόρος Οὐρβίλ. Ἡ Μίς Μπλόυ τὸ 1890 ἔκαμε τὸν γῦρον τοῦ κόσμου εἰς 72 ἡμέρας. Ὁ Γάλλος Στίγκλερ τὸν ἔκαμε εἰς 63 ἡμέρας, ὁ Ἀμερικανὸς Μῆρς εἰς 35 ἡμέρας.

Τὸ 1929 ἓνα Ζέππελιν ἔκαμε τὸν γῦρον τοῦ κόσμου εἰς 30 ἡμέρας. Τὸ 1933 ὁ Πόστ εἰς 7, τὸ 1938 ὁ Χόουαρντ εἰς 3 κλπ.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- 1) Τὸ 2000 ἔτος θὰ ἀνήκη εἰς τὸν 20ὸν ἢ τὸν 21ον αἰῶνα ;
Εἰς τὸν 20όν, διότι ἑκάστος αἰὼν ἀρχίζει ἀπὸ τὸ 1.
- 2) Πόσα χρόνια χρειάζεται ἡ φύσις διὰ νὰ δημιουργήσῃ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Γῆς ἕνα στρώμα γονίμου ἐδάφους πάρχους 1 ἑκατοστοῦ ;
Τὰ ὑπολογίζουν εἰς 400.
- 3) Ποία εἶναι ἡ ἡλικία τῆς Γῆς ;
500 ἑκατ. ἔτη ; ἢ 3 δισεκατομμύρια ; ἢ 1 δισεκατομμύριον ;
- 4) Ἀπὸ πότε ὑπάρχει ζωὴ εἰς τὴν Γῆν ;
Ἀπὸ 5.000 ἔτη ; ἢ ἀπὸ 1 ἑκατ. ; ἢ ἀπὸ 30 ἑκατ. ;
- 5) Ποία εἶναι ἡ ἱστορία τῆς Γῆς ;
- 6) Τί σχῆμα ἔχει ἡ Γῆ καὶ πῶς ἀποδεικνύεται τοῦτο ;
- 7) Πόση εἶναι ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γῆς, πόση ἡ διάμετρος καὶ πόσον τὸ βάρος της ;
- 8) Τί θὰ βλέπαμε σ' ἕνα φανταστικὸν ταξίδι εἰς τὸ ἀπείρον ;
- 9) Τί εἶναι ἡ λιθόσφαιρα, τί ἡ ὑδρόσφαιρα καὶ τί ἡ πυρόσφαιρα ;
- 10) Ποία αἰτίαι ἐπιφέρουν μεταβολὰς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Γῆς καὶ πῶς ;
- 11) Πῶς γίνονται αἱ θερμαὶ πηγαί ;
- 12) Πῶς γίνεται ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύκτα ;
- 13) Τί εἶναι ἡ κίνησις μεταθέσεως τῆς Γῆς καὶ πῶς γίνεται ;
- 14) Τί γνωρίζετε διὰ τὸ ἡμερολόγιον ;

Ο ΕΝΑΣΤΡΟΣ ΟΥΡΑΝΟΣ

Ἄν μίαν ἀνέφελον νύκτα στρέψωμεν τὸ βλέμμα μας εἰς τὸν οὐρανόν, βλέπομεν χιλιάδας ἀστρων. Δὲν φαίνονται ὅμοια μὲ τὸν λαμπρόν μας ἥλιον, ἀλλὰ εἶναι μερικά ἀπ' αὐτὰ ἥλιοι. Διαφέρουν ὅμως εἰς τὸ μέγεθος, εἰς τὴν ἡλικίαν καὶ εἰς τὸ χρῶμα.

Ἀκριβῶς δι' αὐτὸ λαμπυρίζουν ἄλλα κυανόλευκα ὡς διαμάντια, ἄλλα κιτρινωπὰ ὡς χρυσάφι καὶ ἄλλα κοκκινόχρωμα ὡς τὸ πορτοκάλι.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐνόμιζον τὸν οὐρανὸν ὡς μίαν κοίλην σφαῖραν, πού ἐβάσταζεν ἐπὶ τῶν ὤμων του ὁ Ἄτλας.

Ἡ Γῆ ἦτο, κατ' αὐτοὺς, ἕνας δίσκος ποὺ ἀπέιχε ἴσην ἀπόστασιν ἀπὸ τὸν θόλον τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀπὸ τὸν σκοτεινὸν Ἄδην. Κατὰ τὴν Μυθολογίαν μάλιστα, ἡ ἀπόστασις αὐτὴ ἐμετρήθη, ὅταν κάποτε ἔπεσε τὸ ἀμύνι τοῦ Ἡφαίστου ἀπὸ τὸν οὐρανόν. Ἐκαμε ἐννέα ἡμερονύκτια ἀκριβῶς διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν Γῆν καὶ ἄλλα τόσα ἀπὸ ἐκεῖ ἕως τὸν Τάρταρον (Ἄδην).

Τὰ μικρὰ παιδάκια πιστεύουν ὅτι ὁ οὐρανὸς εἶναι ἕνας θόλος, πού σιγὰ - σιγὰ χαμηλώνει καὶ ἐγγίζει τὴν Γῆν. Φαντάζονται, λοιπόν, πῶς μὲ ὀλίγην καλὴν θέλησιν θὰ ἠμποροῦσαν νὰ φθάσουν ἕως ἐκεῖ.

Ὅσον μεγαλώνουν, κατόπιν, μαθαίνουν ὅτι τέτοιος θόλος δὲν ὑπάρχει πουθενὰ καὶ οὕτε ὁ οὐρανὸς στηρίζεται εἰς τὴν Γῆν.

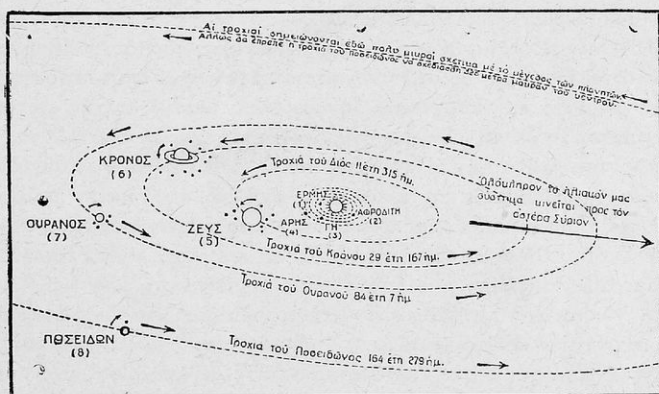
Ὁ κόσμος μέσα εἰς τὸν ὁποῖον ζῶμεν εἶναι τόσο μεγάλος, ὥστε μόλις προφθάνομεν νὰ ἴδωμεν μίαν ἐλαχίστην περιοχὴν. Ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀμέτρητα ἄστρα καὶ ἀπὸ μίαν ἀραιοτάτην ὕλην, πού ὑπάρχει μεταξὺ αὐτῶν.

Ὅλα τὰ ἄστρα πού βλέπομεν καὶ τὰ ἀμέτρητα ἄλλα, πού δὲν βλέπομεν οὔτε μὲ τὸ ἰσχυρότερον τηλεσκόπιον τοῦ κόσμου, μαζὺ μὲ τὴν ὕλην πού πληροῖ τὰ ἐνδιάμεσα κενά, ἀποτελοῦν τὸ Σ Ὑ μ π α ν.

Μέσα εἰς αὐτὸ τὸ ἄπειρον Σύμπαν εὐρίσκεται καὶ ἡ μικρούλα μας Γῆ, πού ὁ Θεὸς ἐξέλεξε διὰ κατοικίαν τοῦ ἀνθρώπου.

Ὅσον μεγάλη καὶ ἂν μᾶς φαίνεται, δὲν εἶναι παρὰ ἓνας κόκκος ἄμμου μέσα εἰς τὴν ἀπέραντον ἔρημον τοῦ ἀπείρου, μία μικρὰ σταγὼν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ὠκεανοῦ. Καὶ ἡ Γῆ μας, λοιπόν, εἶναι ἓνα μικρὸν οὐράνιον σῶμα, μία ἑτερόφωτος σφαῖρα.

Τὸ ἡλιακὸν μας σύστημα. Ἡ Γῆ δὲν εἶναι μόνη τῆς εἰς τὸν κόσμον. Ἐχει τὴν κόρην τῆς, τὴν Σελήνην, τὸν δορυφόρον

Εἰκ. 11. Τὸ ἡλιακὸ πλανητικὸν σύστημα.

τῆς. Ἐχει, ἀκόμη, καὶ ἄλλα ἀδελφάκια, τοὺς πλανήτας καί, μαζὺ μὲ αὐτά, ὡς πατέρα, τὸν Ἥλιον. Ὁ Ἥλιος εἶναι ἓνα αὐτόφωτον ἄστρον. Μαζὺ μὲ τὴν οἰκογένειάν του (πλανήτας καὶ δορυφόρους των) ἀποτελεῖ ἓνα ἡλιακὸν σύστημα.

Τὸ ἡλιακὸν μας σύστημα ἀποτελεῖται ἀπὸ σμήνος ἄστρον, τῶν πλανητῶν καὶ τῶν δορυφόρων των. Μαζὺ μὲ ἄλλα παρόμοια ἡλιακὰ συστήματα, πού εἶναι σκορπισμένα εἰς τὸ ἄπειρον, ἀποτελεῖ μέλος μιᾶς μεγάλης πολιτείας, πού ὀνομάζεται Γαλαξίας.

Ὁ Γαλαξίας. Φαίνεται τὴν νύκτα εἰς τὸν οὐρανὸν ὡς ἓνας ἀπέραντος ποταμὸς φῶτων. Ἀποτελεῖται ἀπὸ 10 δισεκατομμύρια περίπου

άστρα, όλα ίσα και μεγαλύτερα από τον "Ηλιόν μας και πολλά με παρομοίαις οικογενείας (πλανητικά συστήματα).

Ο Γαλαξίας έχει σχήμα φακοειδές και, παρ' όλης τῆς κολοσσιαίας αὐτοῦ διαστάσεις, ἀποτελεῖ κύτταρον τοῦ ὅλου ὀργανισμοῦ τοῦ Σύμπαντος, τὸ ὁποῖον περιέχει περὶ τὰ 100 ἑκατομμύρια παρομοίους Γαλαξίας.

Οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες. Ἐκτὸς τῶν ὀλίγων πλανητῶν τοῦ ἡλιακοῦ μας συστήματος, ὁ ἥλιος καὶ ὅλοι οἱ λοιποὶ ἀστέρες τοῦ Γαλαξίου μας καὶ τῶν ἄλλων Γαλαξίων τοῦ Σύμπαντος λέγονται ἀπλανεῖς, διότι δὲν ἀλλάζουν θέσεις μεταξύ των συντόμως.

Οἱ ἀρχαῖοι ἐβλεπον τὰ διάφορα συμπλέγματα τῶν ἀστρων αὐτῶν ὡς εἰκόνας καὶ τὰ ὠνόμαζον ἀστερισμοὺς. Εἰς κάθε ἀστερισμὸν ἔδιδον καὶ ἰδιαιτέρον ὄνομα. Οὕτω ἐσχηματίσθησαν οἱ μεγάλοι χάρται τοῦ οὐρανοῦ.

Ὅλοι γνωρίζετε τὸν ἀστερισμὸν τῆς Πούλιας, τῆς Μεγάλης καὶ Μικρῆς Ἀρκτοῦ κλπ.

Οἱ ἀστρονόμοι, ποὺ ἐρευνοῦν τὸ Σύμπαν μετὰ τηλεσκόπια, διακρίνουν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ φωτεινὰς νεφέλας μετὰ τεραστίας διαστάσεις. Ἐσχηματίσθησαν ἀπὸ διάπυρα ἀέρια, ποὺ περιστρέφονται. Ἐτσι ἀποσπῶνται διάφορα τμήματα καὶ ἀποτελοῦν ἀστέρα. Ἀπὸ μίαν τοιαύτην φωτονεφέλην ἐσχηματίσθη καὶ τὸ ἰδικὸν μας ἡλιακὸν σύστημα, μετὰ τὸν ἥλιον, τοὺς πλανήτας του καὶ τοὺς δορυφόρους τῶν πλανητῶν τού. Καθ' ὅμοιον τρόπον ἐσχηματίσθησαν καὶ τὰ ἄλλα πλανητικὰ συστήματα τοῦ Γαλαξίου μας καὶ τῶν ἄλλων Γαλαξίων. Μέσα εἰς τὸ ἀχανὲς διάστημα σπινθηροβολοῦν καὶ οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες. Καὶ αὐτοὶ κινούνται. Εἶναι ὅμως τόσον τεράστια αἱ ἀποστάσεις εἰς τὰς ὁποίας εὐρίσκονται, ὥστε ἡ κίνησις των δὲν γίνεται ἀντιληπτὴ παρὰ μετὰ παρέλευσιν χιλιάδων ἐτῶν.

Πράγματι, οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες ἀπέχουν τόσον πολὺ ἀπὸ τὴν Γῆν, ὥστε καὶ μετὰ τὰ ἰσχυρότερα τηλεσκόπια φαίνονται ἀπλᾶ φωτεινὰ σημεῖα.

Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ἀπλανεῖς καὶ τοὺς πλανήτας των, ἡ ὕλη μέσα εἰς τὸ Σύμπαν ἐμφανίζεται καὶ ὑπὸ ἄλλας μορφάς, π.χ. νεφελοειδεῖς, δακτυλιοειδεῖς κλπ.

Σημεῖωσις. Ἡ ἀπόστασις μεταξύ τῶν ἀστέρων μετρεῖται μετὰ « ἔτη φωτός ». Ἐτος φωτός εἶναι ἡ ἀπόστασις ποὺ διανύει τὸ φῶς εἰς ἓν ἔτος μετὰ τὴν γνωστὴν του ταχύτητα τῶν 300 ἑκατομμυρίων μέτρων τὸ δευτερόλεπτον.

Τὸ φῶς τῶν ἀπλανῶν, ποὺ βλέπομεν, ἐξεκίνησε ἀπὸ αὐτοὺς πρὶν ἀπὸ χιλιάδας καὶ ἑκατομμύρια ἔτη.

Διὰ νὰ ἐννοήσωμεν τὴν ἀπόστασιν τοῦ πλησιεστέρου ἀπλανοῦς, πρέπει νὰ φαντασθῶμεν τὸν ἥλιον ὡς ἓνα βῶλον, δύο ἑκατοστὰ μακρὰν

του τήν Γῆν, ὡς κόκκον ἄμμου, καί εἰς ἀπόστασιν 5 χιλιομέτρων τὸν πλεονέστερον ἀπλανῆ.

Ὁ Ἥλιος μας μὲ τὸ πλανητικόν του σύστημα κινεῖται πρὸς τὸν ἀστερισμὸν τοῦ Ἡρακλείους, μαζὺ δὲ μὲ δόκκληρον τὸν Γαλαξίαν μας πρὸς τὸν ἀστερισμὸν τοῦ Τοξότου.

Ὁ Ἥλιος.

Ὁ Ἥλιος εἶναι μία μάζα πυρακτωμένης ὕλης. Ὅλα τὰ συστατικὰ ἐκ τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται εὐρίσκονται εἰς ρευστὴν καὶ ἀερίωδην κατάστασιν, ἀπὸ τὴν μεγάλην θερμότητα ποῦ ἐπικρατεῖ ἐκεῖ. Ἡ διάπυρος αὕτη σφαῖρα ἔχει διάμετρον 1.394.000 χιλιομέτρα. Ὁ ὄγκος του εἶναι 1.350.000 φορές μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν ὄγκον τῆς Γῆς καὶ εὐρίσκεται εἰς ἀπόστασιν 150 ἑκατομ. χιλιομέτρων ἀπὸ τὴν Γῆν. Περιστρέφεται δὲ περὶ τὸν ἄξονά του εἰς 25 ἡμέρας. Διὰ νὰ ἀντιληφθῶμεν πόσον μέγας εἶναι ὁ Ἥλιος ἐν σχέσει μὲ τὴν Γῆν καὶ πόσον μακρὰν εὐρίσκεται, πρέπει νὰ φαντασθῶμεν ὅτι: ἐὰν ἡ Γῆ ᾔτο μεγάλη ὥς ἓνας βῶλος, τότε ὁ Ἥλιος θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι μέγας ὅσον ἓνα δωμάτιον, τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται μακρὰν τῆς 12 χιλιομέτρα. Αὕτη ἡ ἀναλογία ὑπάρχει μεταξὺ των. Ὁ Ἥλιος μᾶς φωτίζει, μᾶς θερμαίνει, μᾶς ζωογονεῖ. Ἄνευ αὐτοῦ, οὐδὲν ἵχνος ζωῆς θὰ ὑπῆρχε ἐπὶ τῆς Γῆς. Πᾶσα ζωὴ καὶ πᾶσα κίνησις, ἐπὶ τῆς Γῆς, ὀφείλεται εἰς τὸν Ἥλιον. Τὰ ἰσχυρότερα κέντρα παραγωγῆς θερμότητος ἐπὶ τῆς Γῆς ἐδημιουργήθησαν ἀπὸ τὴν ἀκτινοβολίαν τοῦ Ἡλίου, εἴτε τὸν ἄνθρακα ἔχουν ὡς βάσιν, εἴτε τὸ πετρέλαιον, εἴτε ἄλλην ὕλην. Αἱ ὑδατοπτώσεις καὶ τὰ ὑδροφράγματα εἶναι μηχαναί, ποῦ λειτουργοῦν μὲ τὴν ἐνέργειαν τοῦ Ἡλίου, διότι χρησιμοποιοῦν τὴν θερμότητά του. Ὅπως δηλ. γνωρίζομεν, τὰ νερὰ τῶν θαλασσῶν, τῶν ποταμῶν κλπ. μὲ τὴν ἡλιακὴν θερμότητα ἐξαεροῦνται, γίνονται σύννεφα, βροχή, ποταμοὶ κλπ. Ὁ κύκλος δηλ. τοῦ νεροῦ εἶναι ἡ λ ι α κ ὸ ς κ ὺ κ λ ο ς. Ἐπίσης καὶ ὁ παλαιὸς ἀνεμόμυλος μὲ τὴν ἐνέργειαν τοῦ Ἡλίου κινεῖται, ἀφοῦ, ὅπως γνωρίζομεν ἀπὸ τὴν Φυσικὴν, ὁ ἀέρας παράγεται ἀπὸ τὴν διαφορὰν τῆς θερμοκρασίας. Ἡ ἡλιακὴ ἐνέργεια μᾶς ἔρχεται δωρεὰν καὶ εἶναι πολὺ μεγάλη. Ὅταν μάθωμεν νὰ τὴν δεσμεύωμεν, θὰ λύσωμεν τὸ ἐνεργειακὸν πρόβλημα μιὰ γιὰ πάντα καὶ δὲν θὰ χρειαζώμεθα οὔτε ἄνθρακα, οὔτε πετρέλαιον. Μέχρι τῆς στιγμῆς μόνον τὰ φυτὰ τὴν χρησιμοποιοῦν, μὲ τὴν φωτοσύνθεσιν, ποῦ γίνεται εἰς τὰ φύλλα των.

Ὅπως βλέπομεν λοιπόν, ἡ γῆϊνη ζωὴ ἀκολουθεῖ τὸν ρυθμὸν τοῦ Ἡλίου. Τὰ πάντα ὀφείλονται εἰς τὸν ζωοδότην Ἥλιον. Διὰ νὰ ἀντιληφθῶμεν καλύτερον τὴν σημασίαν, ποῦ ἔχει δι' ἡμᾶς ὁ Ἥλιος, ἃς ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν μας τὰς κατωτέρω πληροφορίας:

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ:

"Αν ὁ "Ἡλιος μᾶς ἔστειλε τὴν μιστὴν θερμότητα, ἡ θερμοκρασία τῆς Γῆς θὰ ἔπιπτε εἰς τοὺς -20° . "Αν ἐδιπλασιάζετο, θὰ ἔφθανε τοὺς 180° .

Ὁ "Ἡλιος χάνει 5 ἑκατ. τόννους ἐνεργείας εἰς μορφήν θερμότητος καὶ φωτὸς κατὰ $1''$. Εἰς τόννους ἐνεργείας ἀρκεῖ νὰ κάμῃ 40 δισεκατ. τόννους βράχων ὑγρὰν καὶ διάπυρον λάβαν.

"Αν ὁ "Ἡλιος ἀπετελεῖτο ἀπὸ ἀνθρακα, θὰ εἶχε πρὸ πολλοῦ μεταβληθῇ εἰς νέφος τέφρας.

Τὸ φῶς τοῦ "Ἡλίου κάμνει 8' διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν Γῆν.

Τὸ ἑκατομμυριοστὸν τῆς ἡλιακῆς ἀκτινοβολίας, ποὺ λαμβάνει ἡ Γῆ, ἀντιστοιχεῖ μὲ 100 δισεκατομμύρια δισεκατομμυρίων τόννων ἀνθρακος τὸ ἔτος.

Διὰ νὰ παραγάγωμεν τὴν ἐνέργειαν, ποὺ μᾶς στέλνει ὁ "Ἡλιος εἰς 5', πρέπει νὰ ἐργασθοῦν ἐπὶ ἓν ἔτος ὅλαι αἱ πηγαὶ ἐνεργείας τῆς Γῆς.

Ἡ θερμοκρασία τοῦ "Ἡλίου εἶναι 5.000° περίπου εἰς τὴν ἐπιφάνειαν καὶ 20 ἑκατομ. βαθμοὺς εἰς τὸ κέντρον.

"Αν ἕνα τόπι εἶχε τὴν θερμοκρασίαν τοῦ "Ἡλίου, θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐξαφανισθῇ πᾶν ἵχνος ζωῆς εἰς ἀκτίνα 150 χιλιομ.

Οἱ πλανῆται.

Περὶ τὸν "Ἡλιον, εἰς μεγάλας ἀποστάσεις, περιφέρεται ἡ Γῆ μὲ τοὺς πλανῆτας. Οὗτοι λάμπουν εἰς τὸν οὐρανόν, διότι ἀνακλοῦν τὸ φῶς τοῦ "Ἡλίου. Εὐρίσκονται σχετικῶς πλησίον εἰς ἡμᾶς καὶ δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὰς κινήσεις των εὐκόλως.

Κινοῦνται ὅλοι γύρω ἀπὸ τὸν "Ἡλιον, πρὸς τὴν ἰδίαν κατεύθυνσιν καὶ σχεδὸν εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον, ὅχι ὅμως καὶ μὲ τὴν αὐτὴν ταχύτητα.

"Αν ἦτο δυνατόν νὰ ξεκινήσωμεν ἀπὸ τὸν "Ἡλιον μὲ ἕνα ταχύτατον ἀεροπλάνον, ποὺ τρέχει ἡμέραν καὶ νύκτα μὲ ταχύτητα 1000 χιλιομ. τὴν ὥραν, θὰ ἐφθάναμεν :

α) Εἰς τὸν Ἑρμῆν, μετὰ 5 1/2 ἔτη περίπου. Θὰ ἐβλέπαμεν ἕνα πλανήτην περιέργον. Ἐχει διάμετρον μικροτέραν ἀπὸ τὴν μιστὴν τῆς Γῆς. Γυρίζει γύρω εἰς τὸν "Ἡλιον εἰς 88 ἡμέρας, μὲ τὴν μίαν πλευρὰν γυρισμένην πάντοτε πρὸς αὐτόν. Εἶναι μία πλευρὰ στεγνὴ, ρικνὴ, χωρὶς νερό, μὲ θερμοκρασίαν ἀφόρητον (μέχρι 1382°). Ἡ ἄλλη, ἡ σκοτεινὴ, εἶναι μία κόλασις ψύχους καὶ σκότους. "Αν ἦτο δυνατόν νὰ ζήσουν ἐμψυχα ὄντα εἰς τὸν πορτοκαλλόχρου κόσμον του, ὅπου οἱ ποταμοὶ ρέουν κασσίτερον καὶ μόλυβδον, θὰ ἦσαν ἐντελῶς πρωτόγονα πλάσματα.

β) Εἰς τὴν Ἀφροδίτην (Αὐγερινὸν ἢ Ἀποσπερίτην), εἰς 13 ἔτη. Εἶναι μεγάλη ὅσον καὶ ἡ Γῆ καὶ περιστρέφεται γύρω ἀπὸ τὸν "Ἡλιον

εις 288 ημέρας και ἴσως περί τὸν ἄξονά της εἰς 24 ὥρας. Ἡ ἐπιφάνειά της σκεπάζεται με πυκνά σύννεφα, ἀδιαπέραστα ἀπὸ τὰ ἀστρονομικὰ ὄργανα.

Ἄν μποροῦσαν νὰ ζήσουν ἔμψυχα πλάσματα ἐκεῖ, θὰ ἀποτελοῦσαν ἀπλᾶς μορφὰς ζωῆς : περίεργα ὄντα με μορφὴν φυτικὴν.

γ) Εἰς τὴν Γῆν, μετὰ 19 ἔτη. Ἀπὸ ἐδῶ θὰ ἐφεύγαμεν διὰ νὰ συνεχίσωμεν τὸ ταξιδιὸν μας.

δ) Εἰς τὸν Ἄρην, εἰς 36 ἔτη. Εἶναι πολὺ μικρότερος ἀπὸ τὴν Γῆν μας. Ἐδῶ τὸ ἔτος διαρκεῖ 587 ἡμέρας, τὸ δὲ ἡμερονύκτιον ὀλίγον περισσότερον ἀπὸ τὸ ἰδικόν μας. Δύο δορυφόροι, ὁ Δεῖμος καὶ ὁ Φόβος, γυρίζουν γύρω του τρεῖς φορές τὸ ἡμερονύκτιον.

Ἡ θερμοκρασία φθάνει τοὺς 30° τὸ μεσημέρι. Μετὰ τὴν δύσιν τοῦ Ἡλίου ἡ θερμοκρασία πίπτει. Ἐχει λεπτὴν ἀτμόσφαιραν με ἐλάχιστον ὀξυγόνον καὶ πολὺ διοξειδιον τοῦ ἀνθρακος. Ἐνα μέρος τοῦ ὀξυγόνου του ἠνώθη με τοὺς βράχους καὶ ἐσχημάτισε σκωριές. Αἱ πεδιάδες του εἶναι ἄγονοι καὶ ἀπέραντοι, με ἴχνη παλαιῶν ὁροσειρῶν.

Ἡ προσοχὴ τῶν ἀστρονόμων στρέφεται διαρκῶς πρὸς αὐτόν, διότι ἐλπίζουν ὅτι ὑπάρχει ἐκεῖ ζωὴ. Ἐὰν ὑπάρχῃ ζωὴ εἰς τὸν Ἄρην, θὰ εἶναι ἀτελεστάτη. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ κατοικοῦν εἰς ὑπογείους πόλεις.

ε) Εἰς τοὺς Ἀστεροειδεῖς, μετὰ 50 περίπου ἔτη. Εἶναι ἄπειρα μικρὰ τεμάχια ὕλης, ἴσως καὶ 50.000, ποὺ ἔχουν διάμετρον μικράν. Οἱ 4 μεγαλύτεροι, Διμήτρια (480 χλμ. διάμετρος), Πάλλας (304 χλμ. διάμ.), Ἐστία (240 χλμ.) καὶ Ἡρα (120 χλμ.), μαζὺ με τοὺς ἄλλους μικροτέρους, περιστρέφονται περὶ τὸν Ἥλιον, ὥς νὰ σχηματίζουν δακτύλιον. Εἶναι γυμνοὶ κόσμοι, χωρὶς νερὸν καὶ ἀέρα.

στ) Εἰς τὸν μέγαν Δία, μετὰ 88 ἔτη. Εἶναι 1.300 φορές μεγαλύτερος τῆς Γῆς καὶ περιβάλλεται ἀπὸ πυκνὰς μάζας ἀτμῶν, διότι δὲν ἐπρόφθασε ἀκόμη νὰ παγώσῃ καὶ νὰ σχηματίσῃ στερεὸν φλοιόν. Ὅλη ἡ μᾶζα του εὐρίσκεται εἰς διάπυρον κατάστασιν. Ἐκεῖ ὁ χρόνος διαρκεῖ 12 ἰδικὰ μας ἔτη καὶ τὸ ἡμερονύκτιον 10 ὥρας. Τὸν περιτριγυρίζουν 9 μικροὶ καὶ μεγάλοι δορυφόροι.

ζ) Εἰς τὸν μεγαλειώδη Κρόνον, μετὰ 150 ἔτη, μετὰ τὸν περίεργον δακτύλιον γύρω του. Φαίνεται ὅτι οὗτος ἀποτελεῖται ἀπὸ μικρὰ σωμάτια, ποὺ περιφέρονται καὶ ποὺ ἀπὸ μακρὰν φαίνονται ὥς συνεχῆ νέφη, 50 - 70 χλμ. μακρὰν τοῦ Κρόνου. Τὴν ἡμέραν σταματοῦν τὰς καυστικὰς ἀκτῖνας καὶ τὴν νύκτα ἀνακλοῦν τὸ φῶς καὶ ἐλαττώνουν τὸ σκότος. Ἐκτὸς τούτου, ὁ Κρόνος ἔχει ἀκόμη 10 δορυφόρους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἄλλοι ἀνατέλλουν, ἄλλοι μεσουρανοῦν καὶ ἄλλοι δύνουν.

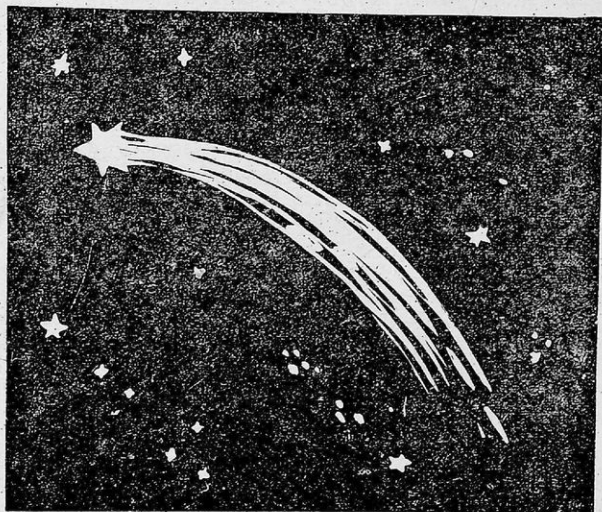
Ὁ Κρόνος εἶναι 745 φορές μεγαλύτερος τῆς Γῆς. Τὸ ἔτος του διαρκεῖ 29 ἔτη ἰδικὰ μας καὶ ἡ περιστροφὴ του 10 ὥρας. Ἐχει τὴν πυκνότητα

τοῦ νεροῦ καὶ φαίνεται ὅτι εὐρίσκεται εἰς διάπυρον καὶ ἀερώδη κατάστασιν.

η) Εἰς τὸν Οὐρανόν, μετὰ 320 ἔτη. Εἶναι τετραπλάσιος τῆς Γῆς καὶ δέχεται ἐλαχίστην ποσότητα φωτός. Διατηρεῖ μεγάλην θερμότητα καὶ ἔχει 4 δορυφόρους. Τὸ ἔτος ἐδῶ εἶναι 84 ἰδικά μας.

θ) Εἰς τὸν Ποσειδῶνα, μετὰ 500 περίπου ἔτη. Εἶναι 17 φορές μεγαλύτερος τῆς Γῆς. Βλέπει τὸν ἥλιον 30 φορές μικρότερον ἀπὸ ἡμᾶς καὶ δέχεται 900 φορές περισσότερο ἀδύνατον τὸ φῶς. Τὸ ἔτος του διαρκεῖ 167 ἰδικά μας, ἔχει ἕνα δορυφόρον καὶ διατελεῖ εἰς διάπυρον κατάστασιν.

ι) Εἰς τὸν τελευταῖον, τὸν Πλούτωνα, μετὰ 720 ἔτη. Μεγάλος ὡς ἡ Σελήνη περίπου, στρέφεται περὶ τὸν ἥλιον εἰς 249 ἔτη.

Εικ. 12. Ὁ κομήτης τοῦ Χάλλεϋ.

Ἐκτὸς τῶν πλανητῶν, κάποτε-κάποτε διασχίζουν τὸ πλανητικόν μας σύστημα μικρὰ τολύπαι φαεινοῦ καπνοῦ, προερχόμεναι ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ ἀτέρμονος οὐρανοῦ. Εἶναι οἱ κομήται. Ἀποτελοῦνται ἀπὸ τὸν πυρῆνα, τὸ λαμπρότερον καὶ πυκνότερον μέρος των, τὴν κόμην, ποὺ περιβάλλει ὡς σύννεφον τὸν πρῶτον, καὶ τὴν οὐράν. Πιστεύεται ὅτι οἱ κομήται ἀποτελοῦνται ἀπὸ μικρὰ σωμάτια, πολὺ ἀραιὰ, ἀραιότερα καὶ ἀπὸ τὰ νέφη. Ὅσον πλησιάζουν πρὸς τὸν ἥλιον, ἡ οὐρά των μεγαλώνει καὶ ἡμπορεῖ νὰ σκεπάσῃ τὴν Γῆν. Προχωροῦν μὲ τὴν κεφαλὴν ἐμπρός. Πέραν τοῦ ἥλιου δὲ μὲ τὴν οὐράν ἐμπρός. Σπουδαιότερος εἶναι ὁ κομήτης τοῦ Χάλλεϋ.

Κάποτε παρατηρούμεν εἰς τὸν οὐρανὸν νὰ παρουσιάζεται ἑξαφνα ἓνα φωτεινὸν ἄστρον, νὰ διαγράφῃ καμπύλην καὶ νὰ χάνεται. Εἶναι οἱ διάττοντες ἀστέρες. Εἶναι τεμάχια ὕλης διαφόρων διαστάσεων, περιπλανῶνται ἀνὰ τὸ διάστημα καὶ τὰ συναντᾷ ἡ Γῆ. Εἰσέρχονται ἐντὸς τῆς ἀτμοσφαίρας τῆς καί, μὲ τὴν προστριβὴν των μὲ τὰ μόρια τοῦ ἀέρος, ἀναπτύσσεται θερμότης. Λευκοπυροῦνται τότε καὶ διαγράφουν μίαν φωτεινὴν γραμμὴν, καθὼς πῖπτουν.

Ἄν ἐκραγοῦν εἰς τὸν ἀέρα, λέγονται βολίδες. Ἄν φθάσουν μέχρι τῆς Γῆς, λέγονται ἀερόλιθοι. Ὑπάρχουν ἀερόλιθοι διαφόρων μεγεθῶν. Ὁ μεγαλύτερος ποὺ μετέφεραν εἰς ἓνα μουσεῖον τῆς Ἀμερικῆς ἐζύγιζε 36 τόνους. Ἐνας ἄλλος εἰς τὴν Ἀριζόνα (Ἀμερικῆς) ἦνοιξε κρατῆρα 3 χλμ.

Οἱ διάττοντες εἶναι ἀπειροελάχιστοι (κόνις ἀστρική), ποὺ διαλύονται εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν καὶ ἐξαεροῦνται. Κάποτε ἀποτελοῦν βροχὴν ἀπὸ θραύσματα διαλυθέντων κομητῶν.

Οἱ διάττοντες, αἱ βολίδες, εἶναι μετέωρα, ἐνῶ οἱ ἀερόλιθοι λέγονται γενικῶς μετεωρίται.

Σημεῖωσις. Τὸ 1908 ἔπεσε εἰς τὴν Σιβηρίαν μετεωρίτης. Πολλὰ δένδρα εἰς μακρυνὴν ἀπόστασιν ἀπηνθρακώθησαν καὶ κατερρίφθησαν.

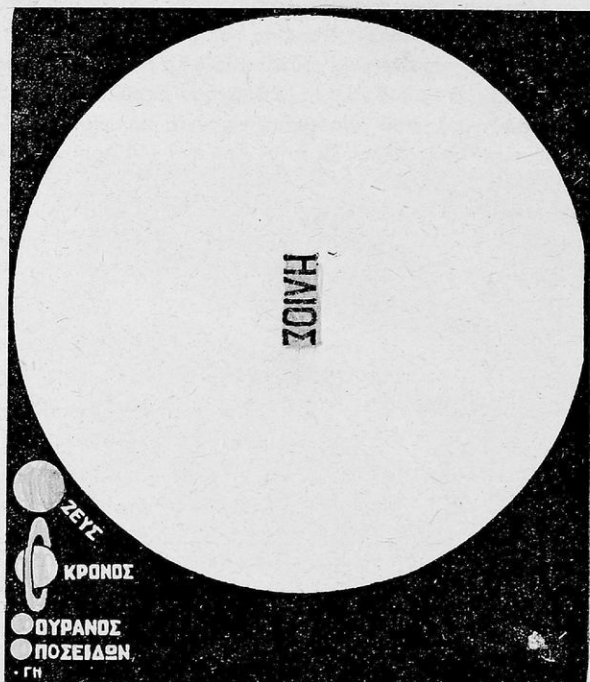
Τὸ 1947 ἄλλος μετεωρίτης ἔπεσε πλησίον τοῦ Βλαδιβοστόκ. Αἰωνόβιοι κέδροι μετεβλήθησαν εἰς ὀδοντόγλυφίδες καὶ κύμα ἀέρος ἐσάρωσε ὁλόκληρον δάσος.

ΠΛΑΝΗΤΑΙ ΗΛΙΟΣ	Ἀπόστασις Ἀπὸ Γῆν	Ἡλιον	Ταχύτης κατὰ δ.	Διάμετρ. ἐκατ. χ.	Ὅγκοι μὲ Γῆν
Ἡλιος.....	149 - 152	—	7.600	1.400.000	1.300.000
Ἑρμῆς.....	22 - 777	58	48	5	0,1
Ἀφροδίτη....	38 - 261	108	35	12	0,9
Γῆ.....	—	149	28	13	1
Ἄρης.....	54 - 401	228	24	7	0
Ζεὺς.....	588 - 968	778	13	138	1.295
Κρόνος.....	1.195 - 1.659	1.424	9	114	745
Οὐρανὸς.....	2.585 - 3.156	2.870	7	51	65
Ποσειδῶν....	4.305 - 4.690	4.490	5	50	84
Πλούτων.....	6.537	6.687	3	4	;

Σημεῖωσις. Ἡ ταχύτης ὑπολογίζεται κατὰ δευτερόλεπτον. Ἡ διάμετρος εἰς ἑκατομ. χλμ. Ὁ ὄγκος μὲ μονάδα τὴν Γῆν. Ἡ ἀπόστασις εἰς ἑκατομ. χιλιόμετρα.

Τὸ πλανητικὸν μας σύστημα. Ἐν τὸ φαντασθῶμεν μέσα εἰς μίαν μεγάλην πεδιάδα, θὰ εἶναι :

1) Εἰς τὸ κέντρον ὁ ἥλιος μεγάλος ὡς ἀερόστατον σφαιρικὸν ὕψους 3 μ. 2) 100 μ. μακρὰν ὁ Ἑρμῆς ὡς ρεβίθι. 3) 225 μ. μακρὰν τοῦ Ἡλίου ἡ Ἀφροδίτη ὡς καρύδι. 4) 300 μ. ἡ Γῆ ὡς καρύδι. 5) 450 μ. ὁ Ἄρης

Εἰκ. 13. Ὁ ἥλιος καὶ οἱ πλανῆται.

ὡς μικρὸν φουντούκι. 6) 1.500 μ. ὁ Ζεὺς ὡς τόπι. 7) 2.700 μ. ὁ Κρόνος ὡς μικρὸν μῆλον. 8) 5.500 μ. ὁ Οὐρανὸς ὡς μεγάλον καρύδι. Καὶ 9) 8.500 μ. ὁ Πλούτων ὡς καρύδι.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ :

Ἐνας ποῦ πηδᾷ ἐπάνω εἰς τὴν Γῆν 1 μ., θὰ ἐπηδοῦσε εἰς τὴν Σελήνην 6 μ., εἰς τὸν Ἄρην 3, εἰς τὸν Ἑρμῆν 2, 5, ὅπως καὶ εἰς τοὺς ἄλλους πλανήτας, πλὴν τοῦ Διὸς, ὅπου θὰ ἐπηδοῦσε τὸ ἡμισυ.

Ἐν ἡ Γῆ ἔφευγε κατὰ τὴν θέλησίν μας, διὰ νὰ ταξιδεύσωμεν μέσα εἰς

τοὺς πλανήτας μᾶς, θὰ ἔκαμεν : 4 ὥρας μέχρι τῆς Σελήνης, 10-30 ἡμ. διὰ Ἄφροδίτην, 40-60 ἡμ. διὰ Ἑρμῆν, 60 ἡμ. διὰ Ἥλιον, 30-40 ἡμ. διὰ Ἄρην κλπ.

Ἄν ἔζυγιζατε 50 κιλὰ εἰς τὴν Γῆν, θὰ ἔζυγιζατε 8 ἐπὶ τῆς Σελήνης, 18 ἐπὶ τοῦ Ἄρεως, 130 ἐπὶ τοῦ Διός. Διὰ τὴν :

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- Ἄν ἓνας κομήτης συγκρουσθῇ μὲ τὴν Γῆν θὰ ἔκραγῃ ;
- Ποῖος πλανήτης κινεῖται μὲ τὴν μεγαλύτεραν ταχύτητα ;
- Κάθε ἔτος ταξιθεύομεν πρὸς τὸ ἄπειρον μὲ 960 ἑκατομμύρια χλμ. ἡ ταχύτερον ;

Ἡ Σελήνη.

Τὸ πλησιέστερον ἄστρον πρὸς τὴν Γῆν εἶναι ἡ Σελήνη, ἡ κόρη της. Διότι οἱ ἐπιστήμονες παραδέχονται ὅτι ἡ Σελήνη ἀπέσπασθη ἀπὸ τὴν Γῆν, ὅπως αὐτὴ ἀπὸ τὸν Ἥλιον. Δὲν ἔχει ἰδικόν της φῶς, ἀλλὰ φωτίζεται ἀπὸ τὸν Ἥλιον (ἐτερόφωτος) καὶ ἀπέχει ἀπὸ τὴν Γῆν 384.000 χιλίόμετρα.

Εἶναι 49 φορές μικρότερη τῆς εἰς ὄγκον καὶ κάμνει μίαν περιστροφὴν περὶ τὴν Γῆν εἰς ἓνα μῆνα περίπου, 27 ἡμέρας καὶ 7 ὥρας, ἐνῶ καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα συμπληρώνει καὶ μίαν περιστροφὴν περὶ τὸν ἑαυτὸν της. Ἡ Σελήνη δηλ. δὲν κάμνει ἄλλην κίνησιν ξεχωριστήν. Οὕτω δείχνει πρὸς τὴν Γῆν πάντοτε τὸ ἴδιον ἡμισφαίριον. Ἡ πλευρὰ αὐτῆς, ποὺ βλέπομεν, εἶναι ἔρημος καὶ νεκρά. Πῶς εἶναι ἡ ἄλλη πλευρὰ δὲν γνωρίζομεν.

Ἡ ἀτμόσφαιρὰ της εἶναι ἀραιά, ἀραιότατη, 10.000 φορές περισσότερον ἀραιὰ ἀπὸ τὴν ἰδικήν μας καὶ ἔχει μικρὰν βαρύτητα.

Αἱ ἀτέραντοι φαεῖς ἐκτάσεις της ἔχουν πολλὰς μεγάλας κοιλότητας, ποὺ ὁμοιάζουν μὲ κρατῆρας ἐσβεσμένων ἡφαιστειῶν. Ἔχει περισσότερους ἀπὸ 30.000 κρατῆρας, ποὺ μερικοὶ ἔχουν διάμετρον 250 χλμ. Μικρὰ σύννεφα σχηματίζονται κάποτε, ἀλλὰ διαλύονται ἀμέσως. Ἡ ἐπιφάνειά της εἶναι χρωματισμένη μὲ διάφορα χρώματα.

Ἡ Σελήνη εἶναι ἓνας χαμένος καὶ ἐρειπωμένος κόσμος, χωρὶς τὴν παρμικρὰν κίνησιν καὶ ζωὴν. Κανέναν θόρυβον καὶ κανεὶς ἤχος. Παντοῦ μία τρομακτικὴ σιωπὴ. Τὴν ἡμέραν ἓνα φλογερὸν κάμινι (95°) καὶ τὴν νύκτα ἀτελείωτον ἔρεβος, σὰν θάνατος, καὶ ψυχὸς φοβερόν (-95°).

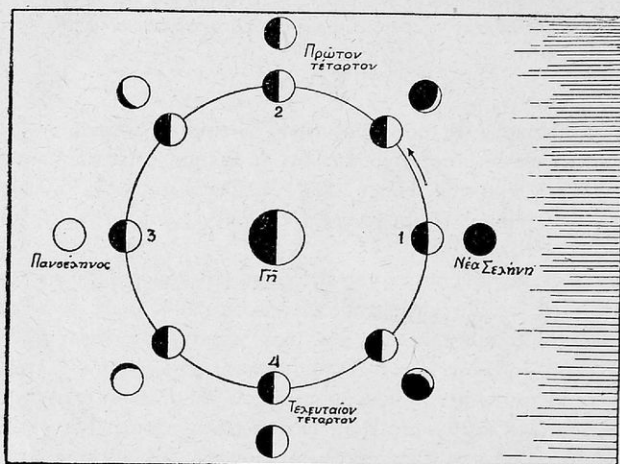
Καὶ ὅμως τὸ μελιχρόν της φῶς ἀσημώνει τὰ ἀκρογιάλια μας καὶ παγνιδίζει μὲ τὰς Σειρήνας ἐπὶ τῶν κυμάτων. Εἰσέρχεται εἰς τὴν καλύβην τοῦ πτωχοῦ, ὡς παρηγοριὰ καὶ ἐλπίδα, ξεκουράζει τὸν ὁδοιπόρον.

Κατὰ τὸ διάστημα τῆς περιφορᾶς της περὶ τὴν Γῆν, ἡ Σελήνη δὲν μᾶς δείχνει πάντοτε ὁλόκληρον τὸν δίσκον της φωτεινόν. Πότε μᾶς παρουσιάζεται ὁλόκληρη, πότε ἡ μισή, πότε ὡς ἓνα μικρὸ δρεπάνι καὶ πότε

χάνεται έντελῶς. Αἱ μεταβολαὶ αὐταὶ λέγονται φάσεις τῆς Σελήνης.

Ὅταν εὐρίσκεται μεταξύ Γῆς καὶ Ἡλίου, δείχνει τὸ μέρος ποῦ δὲν φωτίζεται. Δὲν τὴν βλέπομεν διόλου. Λέγομεν ὅτι ἔχομεν νέαν Σελήνην. Ταξιδεύει μαζί μὲ τὸν Ἡλίον τότε.

Κατόπιν ἀρχίζει νὰ φαίνεται ὀλίγον, ὡς δρεπάνι, μετὰ τὴν δύσιν τοῦ Ἡλίου. Ἐχομεν τότε τὸ πρῶτον τέταρτον. Ὑστερα « γεμίζει » συνεχῶς, ἕως ὅτου μᾶς παρουσιάζεται πανσέληνος καὶ ἀνα-

Εἰκ. 14. Ἐξήγησις τῶν φάσεων τῆς Σελήνης.

τέλλει τὴν ὥραν ποῦ ὁ Ἡλιος δύει. Εἰς τὸ ἕξῃς μικραίνει συνεχῶς καὶ μᾶς δείχνει τὸ τελευταῖον τέταρτον. Αἱ σπουδαιότεραι λοιπὸν φάσεις τῆς Σελήνης εἶναι 4: νέα Σελήνη, πρῶτον τέταρτον, πανσέληνος καὶ τελευταῖον τέταρτον.

Ἐκλείψεις Ἡλίου καὶ Σελήνης.

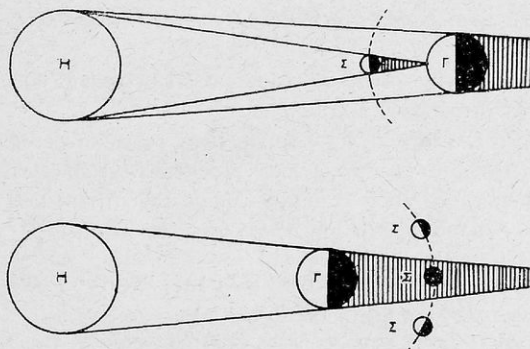
Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὁ Ἡλιος ἢ ἡ Σελήνη σβήνουν ἑξαφνα, χάνονται, παθαίνουν ἑκλείψιν. Αὐτὸ γίνεται διὰ μικρὸν χρονικὸν διάστημα. Κατόπιν παρουσιάζονται πάλιν.

Αἱ ἐκλείψεις εἶναι ὀλικάι, ὅταν χάνεται ὁλόκληρος ὁ δίσκος τοῦ Ἡλίου ἢ τῆς Σελήνης, μερικαὶ ἢ δακτυλιοειδεῖς. Καὶ αἱ μὲν ἐκλείψεις τῆς Σελήνης φαίνονται πάντοτε ἀπὸ ὁλόκληρον σχεδὸν τὸν κόσμον, διότι ἡ σκιά τῆς Γῆς καλύπτει τὴν ἡμίσειαν ἐπιφανείαν της (δηλ. τὸ πρὸς τὴν Γῆν ἐστραμμένον μέρος αὐτῆς), αἱ δὲ τοῦ Ἡλίου εἶναι σπα-

νιώτεραι, διότι φαίνονται ἀπὸ μικρὸν σχετικῶς μέρος τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς. Διὰ τὴν γίνῃ δηλ. ἑκλείψεις τῆς Σελήνης, χρειάζεται ἡ Γῆ νὰ εὗρεθῇ μεταξύ Σελήνης καὶ Ἡλίου, νὰ ἐμποδίσῃ τὰς ἀκτῖνας τοῦ Ἡλίου νὰ φθάσουν εἰς τὴν Σελήνην καὶ μὲ τὴν σκιάν της νὰ τὴν καλύψῃ, ὁλόκληρον ἢ μέρος αὐτῆς.

Διὰ τὴν γίνῃ δὲ ἑκλείψεις τοῦ Ἡλίου, χρειάζεται νὰ γίνῃ τὸ ἀντίθετον. Νὰ εὗρεθῇ δηλ. ἡ Σελήνη μεταξύ Γῆς καὶ Ἡλίου καὶ νὰ μᾶς σκεπᾶσθαι τὸν Ἡλίον. Ἐπειδὴ δὲ αὕτῃ εἶναι μικροτέρα τῆς Γῆς, ρίπτει μικρὰν σχετικῶς σκιάν καὶ σκεπάζει τὸν Ἡλίον ἀπὸ ὀλίγα μόνον μέρη.

Ἔτσι ἔχουν ὀλικὴν ἑκλείψιν ἡ μερικὴν τῆς Σελήνης οἱ τόποι ποὺ ἀντικρύζουν ἐκείνην τὴν στιγμὴν τὴν Σελήνην. Ἀντιθέτως ἔχουν ὀλικὴν ἑκλείψιν τοῦ Ἡλίου μόνον ὀλίγα μέρη, ἐπὶ τῶν ὁποίων πίπτει τὸ κέντρον τῆς σκιάς τῆς Σελήνης. Τὰ γειτονικὰ ἔχουν μερικὴν. Τὰ λοιπὰ δὲν θὰ ἴδουν τίποτε.

Εἰκ. 15. Ἐκλείψεις Ἡλίου - Σελήνης.

Ἐκλείψεις Ἡλίου γίνονται μόνον κατὰ τὴν νέαν Σελήνην, Σελήνης δὲ μόνον κατὰ τὴν πανσέληνον. (Διατί;) Αἱ ἐκλείψεις εἶναι φαινόμενον περιοδικόν. Ἐπαναλαμβάνονται δηλ. κάθε 233 σεληνιακοὺς μῆνας ἢ κάθε 18 ἔτη καὶ 11 μῆνας. Κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ γίνονται 71 ἐκλείψεις (43 Ἡλίου καὶ 38 Σελήνης).

Κατὰ τὰ παλαιότερα ἔτη αἱ ἐκλείψεις τῆς Σελήνης καὶ ἰδίως τοῦ Ἡλίου ἐσκόρπιζον ἀπερίγραφτον φόβον εἰς τὸν κόσμον. Τὰ ἐθεώρουν ὡς προμηνύματα συμφορῶν. Σήμερον οἱ ἐπιστήμονες τὰς ὑπολογίζουν μὲ κάθε λεπτομέρειαν.

Ἰδίως ἡ ὀλικὴ ἑκλείψις τοῦ Ἡλίου ἀποτελεῖ φαινόμενον μεγαλοπρεπές. Ἐνῶ τὰ πάντα λούζονται μέσα εἰς τὸ χρυσόν του φῶς, ἑξαφνα μία μελανή

κηλὶς ἀπλώνεται εἰς ὅλην τοῦ τῆν ἐπιφάνειαν. Ἀφήνει μόνον ἓνα χρυσὸ στεφάνι εἰς τὰς ἄκρας.

Ἡ ζωὴ εἰς τὴν Γῆν σταματᾷ. Μερικὰ μεγάλα ἀστέρια ἀρχίζουν νὰ φαίνονται ἡμέρα μεσημέρι. Ἡ θερμοκρασία κατέρχεται διὰ μίαν στιγμὴν. Ἐνα ρίγος ἀγωνίας, τρόμου καὶ θανάτου ἀπλώνεται τότε ἐπάνω εἰς τὴν Γῆν.

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον τὰ πάντα κολυμβοῦν καὶ πάλιν εἰς τὸ λαμπρὸν τοῦ φῶς, ποὺ σκορπίζει τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἐλπίδα. Ὁ νοῦς στρέφεται τότε πρὸς τὸν Πάνσοφον Δημιουργόν. Καὶ ἡ ψυχὴ κλίνει εὐλαβῶς γόνυ καὶ ψάλλει: Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Κυρίου...

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ:

Ἡ Σελήνη ἔχει διάμετρον 3.400 χλμ., περιφέρειαν 11.000 χλμ., ἐπιφάνειαν 37 ἑκατ. τετρ. χλμ. καὶ ἀπόστασιν 384.000 χλμ. ἀπὸ τὴν Γῆν.

Ἀπὸ τὰ 1.100 περίπου ὄρη τῆς Σελήνης, ποὺ κατεμέτρησαν οἱ ἀστρονόμοι, τὰ 22 εἶναι ὑψηλότερα ἀπὸ τὸ Λευκὸν Ὄρος, τὸ δὲ ὑψηλότερον ὅλων φθάνει τὰ 8.240 μ.

Ἡ θερμότης τῆς πανσελήνου ἰσοδυναμεῖ μὲ ἐκείνην ἐνὸς κηρίου ποὺ εὐρίσκεται εἰς ἀπόστασιν 100 μέτρων.

Τὸ πρῶτον τέταρτον τῆς Σελήνης εἶναι φωτεινότερον ἀπὸ τὸ τελευταῖον, διότι τότε βλέπομεν τὸ δυτικὸν μέρος ποὺ ἔχει ὀλιγωτέρας κηλίδας.

Ἡ Σελήνη τρέχει γύρω ἀπὸ τὴν Γῆν μὲ ταχύτητα 1.000 μ. κατὰ δευτερόλεπτον. Μαζὺ δὲ μὲ τὴν Γῆν γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιον.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- α) Ἄν δὲν ὑπῆρχεν ἡ Σελήνη, θὰ εἶχομεν παλιρροίας ;
Βεβαίως. Διότι σχεδὸν κατὰ τὸ ἡμῖς αὐτὰ ὀφείλονται εἰς τὸν ἥλιον.
- β) Διατί ὁ ἥλιος, ποὺ εἶναι τόσοσιν μεγάλος, φαίνεται σχεδὸν ἴδιος μὲ τὴν Σελήνην ;
- γ) Ποῖος πλανήτης στρέφει τὸ ἐν πρόσωπον πρὸς τὸν ἥλιον, ὅπως ἡ Σελήνη πρὸς τὴν Γῆν ;
- δ) Τί σημαίνει : « . . . μερικὴ ἐκλειψὶς τοῦ ἥλιου, ἀόρατος ἐν Ἑλλάδι » ;

ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Ποῖον δρεπάνι δὲν κόβει καθόλου καὶ μόνον φωτίζει ;

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Η ΕΥΡΩΠΗ

Α'. Γενική επισκόπησης.

1. ΟΝΟΜΑ

Κατά την Μυθολογίαν, ἡ Εὐρώπη ἦτο μία ὡραία κόρη. Μίαν ἡμέραν τὴν εἶδεν ὁ Ζεὺς νὰ διασκεδάζῃ μὲ τὰς φίλας τῆς, συλλέγουσα ἄνθη εἰς τὴν παραλίαν τῆς Φοινίκης. Τὸ κάλλος τῆς τὸν ἐθάμβωσε. Μετεμορφώθη λοιπὸν εἰς ὡραιότατον κατὰλευκον ταῦρον καὶ τὴν ἐπλησίασε. Ἡ ἀναπνοή του ἐμοσχοβολοῦσε τὸ ἄρωμα τῶν ρόδων. Ἡ Εὐρώπη ἐκάθισε εἰς τὴν ράχιν του καὶ ἐκείνος ὥρμησε πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ ἔφθασε μαζὺ τῆς εἰς τὴν Κρήτην, ὅπου τὴν ἐνύμφεψε μὲ τὸν βασιλέα Ἀστέριον.

Εἰς τὴν Γεωγραφίαν, πρῶτος ὁ Ὅμηρος ἀναφέρει ὡς Εὐρώπην τὴν χώραν ἄνω τοῦ Ἰσθοῦ καὶ μέχρι τῆς Θράκης. Ἀργότερον ὀνομάζεται οὕτω ὁλόκληρος ἡ ἡπειρος.

2. ΘΕΣΙΣ — ΟΡΙΑ — ΕΚΤΑΣΙΣ

Ἡ Εὐρώπη εὐρίσκεται εἰς τὸ Βόρειον τμήμα τοῦ Ἀνατολικοῦ ἡμισφαιρίου καὶ σχεδὸν ὁλόκληρος ἐπὶ τῆς εὐκράτου ζώνης.

Ἀποτελεῖ συνέχειαν τῆς μεγάλης Ἀσιατικῆς ἡπείρου, ἀλλὰ ἀποτελεῖ ἰδιαίτεραν ἡπειρον, λόγῳ τῆς ὁμοιογενείας τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῆς. Μερικοὶ ὅμως τὴν θεωροῦν ὡς μίαν ἡπειρον μετὰ τῆς Ἀσίας, τὴν Εὐ ρ α σ ί α ν.

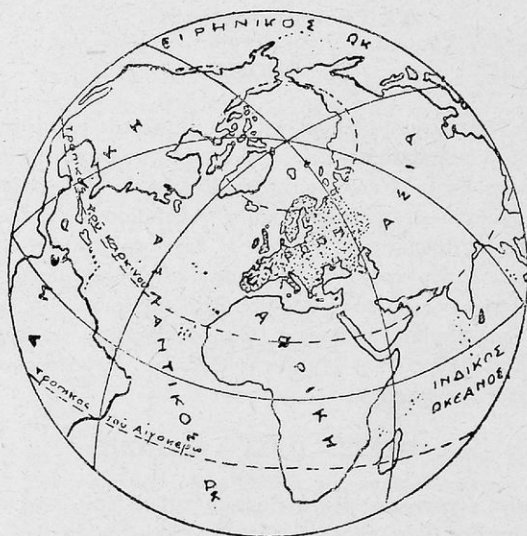
Πρὸς Ἀνατολὰς χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἀσίαν μὲ τὴν μεγάλην ὀροσειρὰν τῶν Οὐραλίων ὄρεων, τὸν Καύκασον, τὸν Εὐξείνιον Πόντον, τὸν Βόσπορον, τὴν Προποντίδα καὶ τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν. Πρὸς Νότον χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν μὲ τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν. Πρὸς Βορρᾶν βρέχεται ἀπὸ τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὠκεανὸν καὶ πρὸς Δυσμὰς ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικόν.

Ἡ ἡπειρωτικὴ Εὐρώπη, μαζὺ μὲ τὰς ἀνηκούσας εἰς αὐτὴν γεωγρα-

φικῶς νήσους, ἔχει ἑκτασιν 10.809.000 τετρ. χλμ. καὶ εἶναι ἡ τετάρτη κατὰ σειρὰν ἐκτάσεως ἥπειρος.

3. ΘΑΛΑΣΣΑΙ

Οἱ δύο ὠκεανοί, ποὺ περιβάλλουν τὴν Εὐρώπην, ἐδημιούργησαν πλῆθος ἀπὸ κολπώσεις. Οὕτω ὁ Βόρειος Παγωμένος Ὦκεανὸς ἐδημιούργησε τὴν Λευκὴν Θάλασσαν, ποὺ εἶναι παγωμένη τὸν περισσότερον καιρόν.

Εικ. 16. Θέσις τῆς Εὐρώπης ἐπάνω στὴ Γῆ.

Ὁ Ἀτλαντικὸς Ὦκεανὸς, πάλιν, σχηματίζει τὴν Βαλτικὴν Θάλασσαν, τὴν Βόρειον, τὴν πάντοτε πολυτάραχον θάλασσαν τῆς Μάγχης, τὴν Βισκαϊκὴν, τὴν Μεσόγειον, τὸν Εὐξείνιον Πόντον καὶ τὴν Ἀζοφικὴν.

Μέσα εἰς τὴν Λευκὴν Θάλασσαν σχηματίζονται οἱ δύο μεγάλοι κόλποι: ὁ Βοθνικὸς καὶ ὁ Φιννικὸς.

Ἐπίσης ἀπὸ τὴν Μεσόγειον τὰ πελάγη: Τυρρηνικόν, Ἰόνιον καὶ Αἰγαῖον, ὡς καὶ ἡ Ἀδριατικὴ Θάλασσα.

Εικ. 17. Γεωφυσικός καὶ πολιτικός χάρτης τῆς Εὐρώπης.

4. ΝΗΣΟΙ

Αί νῆσοι τῆς Εὐρώπης καταλαμβάνουν σημαντικὸν ποσοστὸν τῆς ἐκτάσεώς της. Ἐν τούτοις ἀξιολογώτερον ρόλον εἰς τὴν Ἱστορίαν καὶ τὸν πολιτισμὸν ἔπαιξαν αἱ μικρότεροι ἐξ αὐτῶν, αἱ Ἑλληνικαί.

Κυριώτεροι νῆσοι εἶναι αἱ ἑξῆς:

ΝΗΣΟΣ	*Εκτασις εἰς τ.χ.	ΝΗΣΟΣ	*Εκτασις εἰς τ.χ.
Μεγ. Βρεττανία.....	228.300	Μαγιόρκα.....	3.700
Ἰσλανδία.....	102.000	Εὐβοία.....	3.665
Ἰρλανδία.....	82.500	Γκότλαντ.....	3.200
Σπιτσβέργη.....	63.000	Φύνεν.....	3.000
Σικελία.....	25.500	*Εζελ.....	2.600
Σαρδηνία.....	23.800	Λέσβος.....	1.700
Κύπρος.....	9.280	Ρόδος.....	1.404
Κορσική.....	8.700	Ρύγκεν.....	920
Κρήτη.....	8.200	Κέρκυρα.....	590
Ζηλανδία (Δανία).....	7.000	Σάμος.....	470

5. ΠΟΡΘΜΟΙ

Κυριώτεροι πορθμοὶ εἶναι: οἱ Σκαγεράκης, Κατεγάκης, Καλαὶ (Μάγχης), Γιβραλτάρ, Μεσσήνης, Εὐρίπου, Δαρδανελλίων, Βόσπορος.

6. ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΙ

Κυριώτεροι χερσόνησοι τῆς Εὐρώπης εἶναι ἡ Σκανδιναυική, ἡ Γιουτλάνδη, ἡ Ἰβηρική, ἡ Ἰταλική, ἡ Βαλκανική (Ἑλληνική) καὶ ἡ Κριμαία.

7. ΓΕΩΛΟΓΙΑ — ΕΔΑΦΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΙΣ

Ὡς ἐν τεῖχος, τὰ ὄρη, χωρίζουν τὴν Εὐρώπην εἰς δύο τμήματα: τὸ βόρειον, σχετικῶς ὁμαλόν, μὲ μεγάλας πεδιάδας, καὶ τὸ νότιον, μὲ τὰς μεγάλας καὶ ὑψηλὰς ὄροσειράς, ποὺ διακλαδίζονται πρὸς ὅλας τὰς χερσονήσους.

Τὸ τεῖχος αὐτὸ τὸ ἀποτελοῦν: ἡ μεγάλη ὄροσειρά τοῦ Καυκάσου, τὰ ὄρη τῆς Κριμαίας, αἱ Τρανσυλβανικαὶ Ἀλπεις, αἱ Κεντρικαὶ Ἀλπεις καὶ τὰ Πυρηναία.

Διακλαδώσεις προς Νότον αποτελούν: ὁ Αἶμος (Βαλκάνια), αἱ Δειναρικαὶ Ἀλπεις, ἡ Πίνδος, τὰ Ἀπέννινα καὶ αἱ ὄροσειραι τῆς Ἰβηρικῆς χερσονήσου.

Τὰ ὄρη τοῦ βορείου τμήματος ἐσχηματίσθησαν κατὰ τὴν παλαιὰν ἐποχὴν, ὡς αἱ Σκανδιναυϊκαὶ Ἀλπεις καὶ τὰ Βρεττανικὰ ὄρη.

Νεαὶ πτυχώσεις ἐπηκολούθησαν καὶ ἐσχηματίσθησαν αἱ Ἀρδένναι, τὰ Σουδητῖα, ὁ Μέλας Δρυμὸς κλπ.

Τὸ ΒΑ. τμήμα τῆς Εὐρώπης καταλαμβάνει ἡ ἀπέραντος Ρωσικὴ πεδιάς, ἡ ὁποία πρὸς Δ. συνεχίζεται μὲ βυθίσματα (Λευκὴ καὶ Βόρειος Θάλασσα), ποὺ πλαisiώνονται μὲ πεδινὰ τμήματα (Β. Γερμανία, Ὁλλανδία, Βέλγιον, Γαλλία, Ν. Ἀγγλία καὶ Σουηδία). Εἰς τὸ κέντρον τῆς Εὐρώπης σχηματίζεται ἡ Οὐγγρικὴ πεδιάς, ἐνῶ εἰς τὸ ΝΑ. ἡ Ρουμανικὴ καὶ ἡ Βουλγαρικὴ, μὲ συνέχειαν τὴν Ἀνατολικὴν Μακεδονίαν καὶ Θράκην.

Γενικῶς ἡ Νότιος Εὐρώπη εἶναι πτωχοτέρα εἰς πεδιάδας καὶ παρουσιάζει περισσοτέρας πτυχώσεις, αἱ ὁποῖαι ἐδημιουργήθησαν εἰς νεωτέραν ἐποχὴν. Τὸ διαμορφωμένον τότε ἔδαφος τῆς Βορείου Εὐρώπης προέβαλε ἀντίστασιν εἰς τὴν περαιτέρω κυματοειδῆ ἐξάπλωσιν τῶν πτυχώσεων. Ὅπως δὲ τὸ κύμα ὀρθοῦται πρὸ ἐμποδίου, οὕτω ἔπραξαν καὶ αἱ πτυχώσεις καὶ ἀπετέλεσαν μεγάλας καὶ ὑψηλὰς ὄροσειράς.

Οὕτω ὁμῶς διεκόπη ἡ συνοχὴ τοῦ ὑπεδάφους καὶ τείνει νὰ τὴν ἀποκαταστήσῃ μὲ τοὺς κατὰ καιροὺς σημειουμένους σεισμούς. Ἀντιθέτως οἱ παλαιότεροὶ σχηματισμοὶ ἐπανεῦρον ἐν τῷ μεταξύ τὴν συνοχὴν τῶν καὶ δὲν προσβάλλονται ὑπὸ σεισμῶν.

Ἀποτέλεσμα τῶν πτυχώσεων καὶ μετακινήσεων αὐτῶν ἦτο νὰ σχηματισθοῦν ρήγματα καὶ οὕτω εὗρηκε εὐκαιρίαν νὰ ἀνέλθῃ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Γῆς καὶ νὰ σημειωθῇ ἡφαιστειακὴ δράσις, ἡ ὁποία συνεχίζεται καὶ σήμερον. Ἡφαιστειακὰ κέντρα εὐρίσκονται ἐν δράσει ἀκόμη εἰς τὴν Νότιον Εὐρώπην (Θῆρα, Αἶτνα, Βεζούβιος, Στρόμπολι). Περισσότερα ὑπάρχουν εἰς τὴν Ἰσλανδίαν, 25 ἡφαιστεία ἐν δράσει.

Κύριος παράγων διὰ τὴν διαμόρφωσιν τοῦ βορείου, ἰδίως, τμήματος τῆς Εὐρώπης ὑπῆρξαν οἱ παγετῶνες.

Ὑπῆρξε δηλ. μία περίοδος πτώσεως τῆς θερμοκρασίας καὶ τότε αἱ μέχρι τῆς Βαλτικῆς καὶ Μάγχης χώραι ἐκαλύφθησαν ὑπὸ τῶν παγετῶνων. Ἄλλοι παγετῶνες ἐσχηματίσθησαν εἰς τὸ κέντρον τῆς Εὐρώπης, ποὺ ἄφησαν ὑπολείμματα ἐπάνω εἰς τὰς Ἀλπεῖς.

Ἡ μετακίνησις τῶν βαρυτάτων αὐτῶν ὄγκων ἔφερε ἀναστάτῳσιν εἰς τὰ ἔδαφη, τὰ συνέτριψαν καὶ τὰ ἐκονιοποίησαν, ἐσχημάτισαν διαβρώσεις, τὰς ὁποίας σήμερον καλύπτουν αἱ λίμαι.

Ἐξ ἄλλου οἱ τεράστιοι ὄγκοι τῶν ὑδάτων, ποὺ προῆλθον ἀπὸ τὴν

τῆξιν των, ἐξεχύθησαν πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις, κατέφαγον τὰ ἐδάφη καὶ διήνοιξαν τὰς κοίτας τῶν μεγάλων ποταμῶν.

Ὅταν ἐκόπασαν πάντα ταῦτα, ἀπέμειναν τὰ προϊόντα τῆς ἀποσαθρώσεως καὶ ἀπέτελεσαν ἐδάφη κατάλληλα διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν δημητριακῶν (Ν. Ρωσία, Οὐγγαρία).

8. ΟΡΗ

Τὰ κυριώτερα ὄρη τῆς Εὐρώπης εἶναι σήμερον τὰ ἐξῆς :

Ὅρος	Χώρα ἢ ὁροσειρά	Ύψος
Λευκὸν Ὅρος	Ἀλπεις	4.807
Σιέρρα Νεβάδα	Ἰσπανία	3.481
Πυρηναΐα	Γαλλία	3.404
Αἴτνα	Σικελία	3.279
Ὀλυμπος	Ἑλλάς	2.918
Καρπάθια	Ρουμανία	2.663
Γκράν Σάσσο	Ἰταλία	2.914
Πίνδος (Σμόλικας)	Ἑλλάς	2.637
Τρανσυλβανικαὶ Ἀλπεις	Ρουμανία	2.536

Τὸ μέσον ὕψος τῆς Εὐρώπης ὑπολογίζεται εἰς 300 μ. Εἶναι ἡ χαμηλότερα ἡπειρος, ἀφοῦ τὸ μέσον ὕψος ὅλων τῶν ἄλλων γενικῶς φθάνει τὰ 800 μ.

9. ΠΟΤΑΜΟΙ

Οἱ κυριώτεροι ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης εἶναι οἱ ἐξῆς :

Ποταμὸς	Μῆκος	Ποταμὸς	Μῆκος
Βόλγας	3.700 χλμ.	Μόζας	950 χλμ.
Δούναβις	2.900 »	Ὀντερ	900 »
Οὐράλης	2.400 »	Γκουαντιάνα	850 »
Δνεΐπερος	2.200 »	Ροδανὸς	800 »
Ντόν	1.900 »	Ἐμπρο (Ἰσπανία)	760 »
Δβίνας	1.800 »	Σηκουάνας	750 »
Πετσχόρας	1.580 »	Δοῦρος (Ἰσπανία)	730 »
Δνεΐστερος	1.340 »	Βέζερ	720 »
Ρῆνος	1.326 »	Πάδος	650 »
Ἑλβας	1.165 »	Γουανταλκιβίρ	550 »
Βιστούλας	1.080 »	Ἐβρος	440 »
Λείγηρ	1.008 »	Ἀδίγηρ	410 »
Τάγος	1.006 »	Τίβερις	405 »
Δύνος	950 »	Ἀξιὸς	360 »

Ἐκ τῶν ποταμῶν αὐτῶν φέρουν πρὸς τὴν θάλασσαν ὕδωρ κατὰ δευτερόλεπτον : ὁ Βόλγας 10.000 κ. μ., ὁ Δούναβις 6.340, ὁ Ρῆνος 2.330, ὁ Πάδος 1.720, ὁ Ροδανὸς 1.240, ὁ Βιστούλας 960, ὁ Ἑλβας 710, ὁ Ὀντερ 570, ὁ Σηκουάνας 520 καὶ ὁ Τάμεσις 65.

Καταρράκτας σχηματίζουν εἰς τὴν Νορβηγίαν (ὕψους 610, τὸν δεύτερον τοῦ κόσμου εἰς ὕψος), Πυρηναιά, Γερμανίαν, Ἑλβετίαν κλπ.

10. ΛΙΜΝΑΙ

Αἱ λίμναι καταλαμβάνουν 2 % περίπου τῆς ἐπιφανείας τῆς Εὐρώπης καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ἔρχεται πρώτη εἰς τὸν κόσμον. Αἱ περισσώτεραι εὐρίσκονται εἰς τὸν Βορρᾶν. Ἴδου αἱ λίμναι τῆς Εὐρώπης :

Λίμναι	Ἐπιφ. εἰς τ.χ.	Λίμναι	Ἐπιφ. εἰς τ.χ.
Λαντόγκα (Φιλλανδία) . . .	18.130	Σεγκόγιερο (Ρωσ.)	1.265
Ὀνέγκα	9.550	Μπιελάζεροκ (Ρωσ.)	1.125
Πεϊπούς (Ρωσ.)	3.500	Τοπόζερο (Ρωσ.)	1.065
Βένερ (Σουηδ.)	6.238	Ἰλμεν (Σουηδ.)	920
Σάϊμα (Φιλλανδ.)	1.960	Γενεύης (Ἑλβετ.)	578
Βέτερ (Σουηδ.)	1.960	Κωνσταντίας (Ἑλβετ.)	539
Μάλαρ (Σουηδ.)	1.690	Σκόδρας (Ἀλβαν.)	373
Πάγιαϊνε (Φιλ.)	1.526	Γκόρντα (Ἰταλ.)	370
Ἑναρε	1.420	Νοῦζίντρελ (Αὐστ.)	335

11. ΚΛΙΜΑ

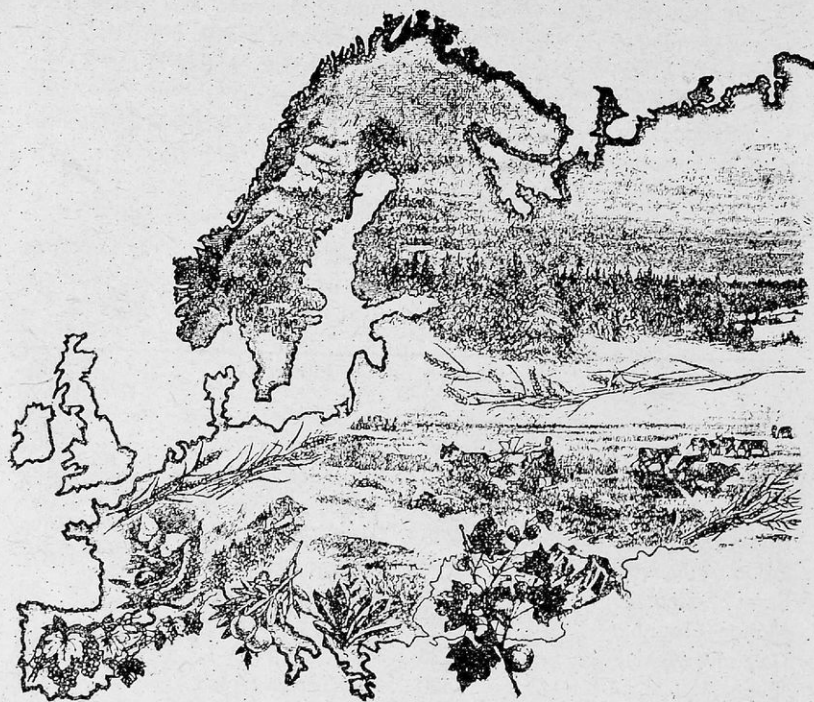
Ἡ Εὐρώπη ἀνήκει κυρίως εἰς τὴν εὐκρατον ζώνην, ἐκτὸς ἀπὸ μίαν ζώνην ποὺ ἀνήκει εἰς τὴν προαρκτικὴν ζώνην. Διακρίνονται τρεῖς παραλλαγαὶ κλίματος :

α) Μεσογειακόν, με ὑψηλὰς θερινὰς θερμοκρασίας καὶ ἐλαχίστας βροχὰς τότε.

β) ΒΔ. Εὐρώπης, ποὺ ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὸ ρεῦμα τοῦ Γκόλφ Στρήμ (Κόλπου Μεξικοῦ), ποὺ ἐξασφαλίζει εἰς τὰς περιοχὰς αὐτὰς σχετικῶς ἥπιον χειμῶνα καὶ δροσερὸν θέρος με ἀφθόνους βροχὰς. Ἀπαλλάσσει δὲ καὶ τὰς εὐρωπαϊκὰς ἀκτὰς ἀπὸ τοὺς πάγους.

γ) ΒΑ. περιοχῶν, με ἡπειρωτικὸν κλίμα, λόγω τῆς μεγάλης ἀποστάσεως ἀπὸ τὴν θάλασσαν καὶ γειτνιάσεως με τὴν Ἀσίαν.

Γενικῶς τὸ κλίμα τῆς Εὐρώπης εἶναι εὐνοϊκὸν διὰ τὸν ἄνθρωπον, τὰ ζῶα καὶ τὴν βλάστησιν. Διὰ τοῦτο ἐκατοικήθη ἐνωρὶς καὶ πυκνοκατοικεῖται σήμερον.

Εικ. 18. Κυριώτερα φυτά στην Εύρώπη.

12. ΦΥΤΑ ΚΑΙ ΖΩΑ

Τὰ φυτὰ τῆς ἀρκτικῆς ζώνης ἀντιπροσωπεύονται ἀπὸ τὰ βρύα, τὰς λειχῆνας, τὰ ποώδη φυτὰ καὶ τὰ ἐλάχιστα δενδρύλλια.

Εἰς τὴν κεντρικὴν δασικὴν ζώνην συναντῶνται ἡ ἐλάτη, ἡ πεύκη, ἡ δρῦς, ἡ καστανέα, ἡ ὄξυά, ἡ φιλύρα κλπ.

Τέλος εἰς τὴν Μεσογειακὴν ζώνην ἔχομεν τὰ αἰθαλῆ φυτὰ (ἐλαίαν, δάφνην), τὴν ἄμπελον καὶ τὰ ὀπωροφόρα.

Εἰς τὰς δυτικὰς ἀκτὰς τῆς Εὐρώπης ὑπάρχει χαμηλὴ βλάστησις (ὠκεανικὴ), ἐνῶ ἡ περὶ τὴν Μαύρην Θάλασσαν περιοχὴ παρουσιάζει τὴν πλουσιωτέραν βλάστησιν.

Εἰς τὴν Εὐρώπην ἐνεκλιματίσθησαν φυτὰ καὶ ἀπὸ ἄλλας ἡπείρους (γεώμηλα, καπνός, βαμβάκι κλπ.).

Εικ. 19. Τὰ κυριώτερα ζῶα τῆς Εὐρώπης.

Ὡς πρὸς τὰ ζῶα, ὑπερέχουν τὰ κτηνοτροφικά (βοοειδή, πρόβατα, χοῖροι), καίτοι μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας ὀλιγοστεύουν συνεχῶς.

Πρὸς Βορρᾶν συναντῶνται οἱ τάρανδοι, ἐνῶ εἰς τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην αἱ ἔλαφοι, ἀλώπεκες, λαγοί, λύκοι, ἄρκτοι κλπ.

Γενικῶς ἡ ἐξάπλωσις τοῦ ἀνθρώπου ἐξῶντωσε τὰ ἄγρια καὶ ἡνύνησε τὰ ἡμέρα.

Μεγάλη εἶναι ἡ ποικιλία τῶν πτηνῶν εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἀφθονοῦν τὰ ὠδικὰ καὶ τὰ μικρόσωμα. Ἡ πτηνοτροφία δὲ ἐκτρέφει ὀρνιθοειδή κλπ.

13. ΟΡΥΚΤΑ

Κυριώτερα ὀρυκτὰ εἶναι ὁ σίδηρος (Λαπωνία, Ρωσία, Γερμανία), μόλυβδος καὶ ψευδάργυρος (Πολωνία, Ἰσπανία καὶ Σερβία), ὑδράργυρος (Ἰσπανία, Ἰταλία), χρῶμιον (Ἑλλάς, Νορβηγία) κλπ.

Πλουσιώτερα είναι τὰ ἀνθρακοφόρα κοιτάσματα (Άγγλία, Ρηνανία, Βέλγιον, Γερμανία), λιγνίτου καὶ πετρελαιοφόρα (Καύκασος, Ρουμανία).

14. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΑ. Μὲ τὴν βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Εὐρώπης περιορίσθη πολὺ ἡ γεωργικὴ παραγωγή καὶ ἡ κτηνοτροφία, δι' αὐτὸ καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ἔρχεται εἰς δευτερεύουσιν μοῖραν.

Κυριώτερα προϊόντα ποὺ παράγονται εἶναι ὁ σίτος, ὁ ἀραβόσιτος, ἡ κριθή, τὰ γεώμηλα.

Ἡ παραγωγή τῆς ὀρύζης εἶναι μηδαμινὴ ἐν συγκρίσει μὲ τὴν παγκόσμιον. Μόλις τὸ 1/150.

Ἐπίσης ἡλαττώθη ἡ παραγωγή καπνοῦ, ὁ δὲ Ἑλληνικὸς τοιοῦτος, ποὺ ἀπετέλει προνομιοῦχον εὐρωπαϊκὸν προϊόν, ἐκδιώκεται ἀπὸ τὸν Ἀμερικανικόν.

Γενικῶς, ἡ Εὐρώπη ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰς ἄλλας ἡπείρους, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ λαχανικά, ὀπώρας, προϊόντα ἀμπελουργίας καὶ ἐλαίων.

Ἄγνωστα σχεδὸν διὰ τὴν παραγωγὴν τῆς Εὐρώπης εἶναι τὰ φυτὰ : καφές, τείον, κακόν, ἐλαστικὸν κλπ., ἐνῶ ἡ κατανάλωσις τῶν προϊόντων αὐτῶν εἶναι μεγίστη.

ΔΑΣΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ. Ἀπὸ ἀπόψεως ξυλείας ἡ Εὐρώπη ὑπερέχει τόσον εἰς ποιότητα, ὅσον καὶ εἰς ποσότητα. Τὸν περισσότερον ὕλοπολτὸν διὰ τὴν κατασκευὴν χάρτου κατασκευάζει ἡ Φιλλανδία μὲ τὴν Σουηδίαν.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ. Ἐδῶ καὶ 30 ἔτη, ἡ Εὐρώπη ἦτο ἡ κυρίως βιομηχανικὴ ἡπείρος. Κατόπιν ἐξειλίχθη ἡ Ἀμερικὴ. Ἡ Εὐρώπη διαθέτει ἄφθονα στερεὰ καύσιμα (ἄνθρακα), ἐνῶ εἶναι πτωχὴ εἰς ὑγρὰ.

Γενικῶς ἡ Εὐρώπη, ποὺ ἐπὶ αἰῶνας κατεῖχε τὰ σκῆπτρα εἰς τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν, συνεκλονίσθη μὲ τοὺς πολέμους, ἐνῶ ἀνεπτύχθησαν ἄλματωδῶς ἐξευρωπαϊκαὶ χῶραι. Θὰ χρειασθῇ μεγάλη προσπάθεια καὶ μακρὰ εἰρηνικὴ περίοδος νὰ ἀνασυγκροτηθῇ καὶ πάλιν.

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ. Εἰς τὰς πεδιάδας καὶ τὰς κοιλάδας, ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι κατὰλληλον, διασταυρῶνεται πυκνὸν σιδηροδρομικὸν δίκτυον. Ἄλλὰ καὶ εἰς τὰ ὄρεινὰ μέρη τῆς Κεντρικῆς καὶ τῆς Νοτίου Εὐρώπης ὑπάρχουν ἄρκετοὶ σιδηρόδρομοι. Εἰς τὰς διώρυγας καὶ τοὺς πλωτοὺς ποταμούς, πολλὰ ποταμόπλοια ἀνεβοκατεβαίνουν. Ὁ Δούναβις εἶναι ἡ μεγαλύτερα ὑγρὰ συγκοινωνιακὴ ἀρτηρία. Οἱ κόλποι καὶ αἱ θάλασσαι εὐκολύνουν ἐπίσης πολὺ τὴν συγκοινωνίαν. Μικρὰ καὶ μεγάλα πλοῖα ἐκκινοῦν ἀπὸ τοὺς διαφόρους λιμένας καὶ μεταφέρουν ἐπιβάτας καὶ ἐμπορεύματα πρὸς διαφόρους διευθύνσεις.

Ἡ Μεσόγειος Θάλασσα, μὲ τὴν διέξοδον τοῦ Σουέζ, εἶναι ὁ σπουδαιό-

τερος θαλασσινός δρόμος πρὸς Ἀνατολὰς καὶ ὁ Ἀτλαντικός πρὸς Δυσμὰς. Ἐπίσης ἐπιβατικά καὶ φορτηγὰ ἀεροπλάνα διασχίζουν τὸν ἀέρα πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις καὶ συνδέουν τὰς διαφόρους χώρας τῆς Εὐρώπης μεταξὺ τῶν καὶ μὲ τὰς ἄλλας ἡπείρους.

15. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ. Οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης ὑπολογίζονται σήμερον εἰς 575 ἑκατομμύρια, ἥτοι ἀνὰ 57 περίπου κάτοικοι εἰς ἕκαστον τετραγωνικὸν χλμ. ἐπιφανείας τῆς.

Κατοικεῖται δηλ. ἡ Εὐρώπη ἀπὸ τὸ τέταρτον τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Γῆς.

Ἀπὸ ἀπόψεως πυκνότητος πληθυσμοῦ ἔρχεται πρώτη, ἐνῶ ἀριθμητικῶς ὑπολείπεται μόνον τῆς Ἀσίας.

Ἀξιοσημείωτον εἶναι ὅτι πρὸ 150 ἐτῶν οἱ κάτοικοι τῆς μόλις ἀνήρχοντο εἰς 200 ἑκατ. καὶ ὅτι ἐν τῷ μεταξὺ ἔφυγον πολλοὶ μετανάσται διὰ τὰς ἄλλας ἡπείρους.

Αἱ περισσότερον πυκνοκατοικημέναι χῶραι εἶναι ἡ Ὁλλανδία (285 κάτοικοι ἀνὰ τετρ. χλμ.), Βέλγιον (276), Ἀγγλία (203). Ἀραιότερον δὲ ἡ Νορβηγία (10), ἡ Φιλανδία καὶ ἡ Σουηδία.

ΦΥΛΑΙ. Ἡ Εὐρώπη ἀπετέλεσε τὴν κοιτίδα τῆς ἀνωτέρας ἐξελιξέως τοῦ ἀνθρώπου, συνδέεται δὲ μὲ τοὺς λαοὺς ποὺ ἤκμασαν εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ Βόρειον Ἀφρικὴν. Ἡ εὐνοϊκὴ τῆς θέσεως ἀπετέλεσε σταυροδρόμιον τῶν φυλῶν.

Ἐδέχθη καὶ συνεχῶνενσε ἅπειρα κύματα ἀνθρώπων κατὰ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου.

Ἡ ἐμφάνισις τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου (Ἀχαιῶν, Αἰολέων, Ἰώνων, Δωριέων), κατόπιν τῶν Κελτῶν κλπ. συνετέλεσε εἰς τὴν ἀνάπτυξιν πολιτισμῶν. Ἐκ τῶν μεγάλων δὲ αὐτῶν πυρηνῶν ἐσχηματίσθησαν τὰ σύγχρονα ἔθνη.

Δὲν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν μίαν ἀμιγῆ εὐρωπαϊκὴν φυλὴν. Βασικαὶ φυλαὶ πάντως δύνανται νὰ θεωρηθοῦν :

α) Ἡ μεσογειακὴ φυλὴ, μὲ κυρίου τύπους τοὺς Ἰσπανοὺς, Πορτογάλους, Γάλλους κλπ., καὶ ποὺ ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς (Ἑλληνολατινικὴ φυλὴ).

β) Ἡ βόρειος (Τευτονικὴ ἢ Γερμανικὴ) φυλὴ. Ἐπικρατεῖ εἰς τὴν Σουηδίαν, Νορβηγίαν, Δανίαν, Ἀγγλίαν, Ὁλλανδίαν, Γερμανίαν κλπ.

γ) Ἡ ἀλπινὴ φυλὴ, μὲ τοὺς Οὐγγρους, Οὐκρανοὺς, Πολωνοὺς κλπ.

δ) Ἡ ἀνατολικὴ τῆς Εὐρώπης, συνδεομένη μὲ τὴν ἀλπινὴν καὶ μογγολοειδεῖς, μὲ τοὺς Ρώσους καὶ Σλαῖους γενικῶς.

Πλην τούτων ἔχομεν καὶ ἀσταθεῖς λαούς, ὅπως οἱ Ἑβραῖοι, Ἀρμένιοι, Τσιγγάνοι κλπ.

ΓΛΩΣΣΑ. Οἱ λαοὶ τῆς Εὐρώπης διακρίνονται εἰς τὰς κάτωθι γλωσσικὰς ομάδας :

α) Ρωμανικαὶ γλῶσσαι, ὅπως ἡ Γαλλικὴ, Ἰσπανικὴ, Πορτογαλικὴ, Ἱταλικὴ, Ρουμανικὴ. Περιλαμβάνονται τὸ 1/4 τῶν Εὐρωπαίων.

β) Γερμανικαὶ γλῶσσαι, ὅπως οἱ Σκανδιναβοί, Ὀλλανδοί, Ἀγγλοί, Γερμανοὶ καὶ Αὐστριακοί. Ἀνήκουν τὸ 1/3 τῶν Εὐρωπαίων.

γ) Σλαβικαὶ γλῶσσαι, ποὺ ὁμιλοῦνται ἀπὸ ἄλλο τρίτον Εὐρωπαίων (Ρῶσοι, Οὐκρανοί, Πολωνοί, Τσεχοσλοβάκοι, Νοτιοσλαῦοι καὶ Βούλγαροι).

δ) Ἀνεξάρτητοι γλωσσικαὶ μειονότητες, μὲ τοὺς Ἑλληνας, Ἀλβανούς, Ἱρλανδοὺς, Οὐαλλοὺς, Βάσκους, Οὐγγρους, Ἑβραίους κλπ.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ. Αἱ προχριστιανικαὶ θρησκείαι ἐξέλιπον, ἀλλὰ ἐπηρεάζουν τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν μὲ τὰ ἔργα τέχνης καὶ λογοτεχνίας καὶ ἄλλα κειμήλια ποὺ ἄφησαν.

Σήμερον εἰς ὁλόκληρον τὴν Εὐρώπην ἐπικρατεῖ ἡ Χριστιανικὴ κυρίως θρησκεία, μὲ μικρὰς μόνον θρησκευτικὰς μειονότητας, ὅπως οἱ Ἑβραῖοι καὶ ὀλίγοι Μωαμεθανοί.

ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΑ. Τὰ σημερινὰ πολιτεύματα τῆς Εὐρώπης εἶναι Δημοκρατίαι, ὑπὸ τὴν μορφήν τῶν βασιλευομένων δημοκρατιῶν (Ἑλλάς, Ἀγγλία κλπ.) ἢ ἀβασιλευτῶν (Γαλλία) καὶ λαϊκὰὶ δημοκρατίαι τύπου Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Ἐξαιρέσειν ἀποτελοῦν ἡ Ἰσπανία καὶ ἡ Πορτογαλία, ποὺ ἔχουν δικτατορίας.

16. ΙΣΤΟΡΙΑ

Κατὰ τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους ἐγένοντο μεταναστεύσεις ἀνατολικῶν λαῶν πρὸς Δυσμὰς διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Δουνάβεως.

Οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης, πάντως, ἦσαν ἀπολίτιστοι, ὅταν οἱ Φοίνικες ἱδρυσαν εἰς τὰ παράλια τῆς Μεσογείου ἐμπορικὰ κέντρα. Λέγουν, μάλιστα, ὅτι καὶ τὸ ὄνομα τῆς Εὐρώπης ὀφείλεται εἰς αὐτοὺς (Δύσις).

Σπουδαῖον ρόλον ἔπαιξεν εἰς τὸν ἐκπολιτισμὸν τὸ δαιμόνιον πνεῦμα τῶν Ἑλλήνων, ποὺ ἐξηπλώθη ἑνωρὶς εἰς τὴν Σικελίαν καὶ Νότιον Ἱταλίαν (Μεγάλην Ἑλλάδα), μέχρι τῶν παραλίων τῆς Γαλατίας.

Ἡ Ρώμη κατόπιν κατέκτησε σχεδὸν τὴν Εὐρώπην καὶ ἐπέβαλε τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἥθη τῆς καὶ ἐξεπολίτισε τοὺς λαούς. Ἡ Ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορία κατέρρευσε τὸν 5ον αἰῶνα μ.Χ. ἀπὸ ἐπιδρομὰς βαρβάρων (Γερμανῶν, Γότθων, Σλαῶν). Ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς δὲ ἱδρῦθησαν νέα βασίλεια, μὲ κυριώτερον τὸ τοῦ Μεγάλου Καρόλου, ὁ ὁποῖος ἀνεκνήρυχθη αὐτοκράτωρ τῆς Δύσεως.

Τὸ κράτος αὐτὸ διηρέθη κατόπιν εἰς τὴν Γαλλίαν, Γερμανίαν καὶ Ἰταλίαν.

Ἀργότερον ἔφθασαν οἱ Οὐννοι καὶ Ἀβαροι. Οἱ Οὐγγροι εἰσδύουν εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Δουνάβεως. Οἱ Σλαῦοι τῆς Ρωσίας ὑποτάσσονται εἰς τοὺς Μογγόλους. Οἱ Γερμανοὶ κυριαρχοῦν εἰς τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην.

Καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα μεσουρανεῖ ἡ Βυζαντινὴ αὐτοκρατορία, ποῦ ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τοῦ πολιτισμένου κόσμου. Ἀργότερον οἱ Φράγκοι Σταυροφόροι καταλύουν τὸ Βυζάντιον καὶ ἀνοίγουν τὸν δρόμον εἰς τοὺς Τούρκους διὰ νὰ ἔλθουν εἰς τὴν Εὐρώπην, οἱ ὅποιοι τελικῶς ἐκτείνουν τὰς κατακτήσεις των πέραν τῆς Βουδαπέστης.

Ἦδη εἶναι ἡ ἐποχὴ τοῦ Μεσαίωνος καὶ ἀρχίζουν αἱ μεγάλαι ἀνακαλύψεις. Ἡ Ἰσπανία μὲ τὸν Κολόμβον κυριαρχεῖ τοῦ Νέου Κόσμου, πλουτίζει καὶ γίνεται ἡ κυριωτέρα δύναμις τῆς Εὐρώπης.

Ἡ Ἀγγλία καθίσταται θαλασσοκράτειρα.

Ἡ Γαλλία μὲ τὸν Μεγάλον Ναπολέοντα ἀλλάζει τὸν χάρτην τῆς Εὐρώπης διὰ μίαν στιγμήν. Ἀκολουθεῖ ἡ Ἑλληνικὴ ἐπανάστασις καὶ ὁ σχηματισμὸς τῶν πλείστων ἐκ τῶν σημερινῶν κρατῶν τῆς Εὐρώπης.

Μεγάλαι δυνάμεις τῶρα εἶναι ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ρωσία. Παραλλήλως ἀνέρχεται ἡ Γερμανία καὶ γίνεται ὁ Πρῶτος Παγκόσμιος πόλεμος (1914) καὶ κατόπιν ὁ Δεύτερος (1939 - 1945), μὲ ἀποτέλεσμα νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν σημερινὴν κατάστασιν τῆς Εὐρώπης.

Σήμερον δηλ. ἡ Εὐρώπη καὶ ὅλος ὁ κόσμος κατανέμονται μεταξὺ δύο συνασπισμῶν, τοῦ Ἐλευθέρου Κόσμου τῆς Δύσεως καὶ τοῦ Σιδηροῦ Παραπετάσματος τῆς Ἀνατολῆς.

17. ΦΥΣΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Ἡ Εὐρώπη διαιρεῖται εἰς τὰς κάτωθι γεωγραφικὰς περιοχάς, τὰς ὁποίας καὶ θὰ ἐξετάσωμεν :

α) Νότιος Εὐρώπη, μὲ τὰ κράτη τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου, τῆς Ἰταλικῆς καὶ τῆς Ἰβηρικῆς.

β) Δυτικὴ Εὐρώπη, μὲ τὴν Ἀγγλίαν, Γαλλίαν, Βέλγιον, Ὁλλανδίαν.

γ) Κεντρικὴ Εὐρώπη, μὲ τὴν Ἑλβετίαν, Γερμανίαν, Αὐστρίαν, Οὐγγαρίαν, Τσεχοσλοβακίαν.

δ) Βόρειος Εὐρώπη (Δανία, Σκανδιναυικαὶ χῶραι).

ε) Ἀνατολικὴ Εὐρώπη (Πολωνία, Ρωσία, Φιλανδία).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1) Κάμε ἓνα νοερὸ ταξίδι εἰς τὰ παράλια τῆς Εὐρώπης καὶ πές μας ποῖες θάλασσες θὰ περάσης, ποῖα πελάγη, ποίους κόλπους, ποῖα νησιά, ποίους πορθμούς καὶ ποῖα ἀκρωτήρια.

- 2) Κάμε και μόνος ένα χάρτην τῆς Εὐρώπης και τοποθέτησε τὰ σπουδαιότερα γεωγραφικά στοιχεῖα στήν θέσιν τους.
- 3) Πές μας πῶς θά ἦτο ἡ Εὐρώπη, ἂν δὲν ὑπῆρχε τὸ Ρεῦμα τοῦ Κόλπου.
- 4) Ποία γλῶσσαι ὁμιλοῦνται εἰς τὴν Εὐρώπην και εἰς ποῖαν χώραν κάθε μία ;
- 5) Διατί ἡ Εὐρώπη δὲν ἔχει μεγάλην κτηνοτροφίαν ;
- 6) Κάμε τὸν χάρτην τῆς Εὐρώπης στὸ μισὸ μέγεθος ἀπὸ ὅ,τι εἶναι εἰς τὸν χάρτην τοῦ σχολείου σου.

Α. ΝΟΤΙΟΣ ΕΥΡΩΠΗ

Ι. ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

1. ΕΛΛΑΣ

1. ΟΝΟΜΑ. Κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Μυθολογίαν, ἐπήραμε τὸ ὄνομα ἀπὸ τὸν Ἑλληνα, τὸν υἱὸν τοῦ Δευκαλίωνος και τῆς Πύρρας.

Ὅπωςδὴποτε τὸ ὄνομα τῆς χώρας και τῶν κατοίκων ἐμφανίζεται 1000 χρόνια π.Χ. ἀπὸ τὸν Ὅμηρον. Ἀρχικῶς ὠνομάζετο οὕτω μικρὸν τμήμα τῆς Θεσσαλίας και Φθιώτιδος. Μὲ τὰς Ὀλυμπιάδας ἐπεξετάθη περισσότερο.

Κατὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Πausanias ἐκλήθη « ἄρχηγός τῶν Ἑλλήνων ».

Κατὰ τὴν Ἑπανάστασιν (1821) τὸ ἔθνος ὁλόκληρον ἐδήλωσεν εἰς τοὺς ξένους, ὅτι ἀγωνίζεται διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος. Τὸ ὄνομα δὲ αὐτὸ ἐπεβλήθη ἔκτοτε εἰς τὸ σχηματισθὲν νέον κράτος.

2. ΘΕΣΙΣ - ΟΡΙΑ - ΕΚΤΑΣΙΣ. Ἡ Ἑλλάς καταλαμβάνει τὸ νότιον τμήμα τῆς Βαλκανικῆς ἢ Ἑλληνικῆς χερσονήσου.

Πρὸς Ἀνατολὰς ἔχει τὴν Τουρκίαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν χωρίζεται μὲ τὸν ποταμὸν Ἑβρον και τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. Πρὸς Ν. βρέχεται ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν και πρὸς Δυσμὰς ἀπὸ τὸ Ἰόνιον πέλαγος. Πρὸς Βορρᾶν συνορεύει μὲ τὴν Ἀλβανίαν, Γιουγκοσλαβίαν και Βουλγαρίαν.

Ἡ Ἑλλάδα μας ἀπλώνει εἰς τὸν ἥλιον 132.000 τετραγ. χλμ. ἐπιφανείας, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὰ 24.000 εἶναι νησιά.

3. ΘΑΛΑΣΣΑ. Σὲ κανένα μέρος τοῦ κόσμου, ποὺ ἔχει ἑκτασιν σὰν τῆς Ἑλλάδος, δὲν παρατηρεῖται αὐτὸ τὸ μεγάλο μήκος τῶν παραλίων. Ἡ θάλασσα τὴν ἀγκάλιασε τόσον σφικτὰ και μὲ τὰ ἀτελείωτα χάδια τῆς ἐσχημάτισε πλῆθος ἀπὸ κόλπους και λιμανάκια.

Τὰ παράλια τῆς, μὲ τὸ ἀτελείωτον μήκος, πότε καταλήγουν εἰς ἔρη-

Εικ. 20. Γεωφυσικός και πολιτικός χάρτης της Βαλκανικής.

μικὰ ἀμμόστρωτα ἀκρογιάλια καὶ πότε ξεσχίζονται ἀπὸ ἀποτόμους βράχους καὶ ἀκρωτήρια.

Ἡ Ἑλλάς προχωρεῖ βαθιά μέσα εἰς τὴν ἀνατολικὴν λεκάνη τῆς Μεσογείου καὶ παρουσιάζει ποικίλον διαμελισμόν. Ὑψηλὰ βουνά, κοιλάδες, λεκανοπέδια καὶ μερικαὶ πεδιάδες ἀνάμεσα εἰς τὰ ὑψηλὰ ὄρη. Αἱ ἄφθονοι κολπώσεις, πλούσιαι εἰς καταφύγια πλοίων, παρουσιάζουν μοναδικὴν ἐναλλαγὴν θαλάσσης καὶ ξηρᾶς. Φαίνεται πὺς ὑπῆρξε ἐποχὴ, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἑλλάς ἦτο ἠνωμένη μετὰ τὴν Ἀσίαν.

Ἡ σημερινὴ μορφή τῆς Ἑλλάδος ἐσχηματίσθη ὕστερα ἀπὸ πολλὰς καὶ μεγάλας τεκτονικὰς διαταράξεις καὶ μετακινήσεις, ποὺ ἐγίναν κατὰ τοὺς τελευταίους γεωλογικοὺς χρόνους. Τότε κατεποντίσθη ἡ Αἰγίς καὶ ἄφησε τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων τῆς, ποὺ λέγονται σήμερον νῆσοι τοῦ Αἰγαίου.

Ὡς χερσόνησος ἡ Ἑλλάς σήμερον βρέχεται ἀπὸ τὸ Ἰόνιον πέλαγος, τὸ Αἰγαῖον καὶ τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν. Ἐξ αὐτῶν σχηματίζονται οἱ μεγάλοι κόλποι (Κορινθιακός, Σαρωνικός, Εὐβοϊκός, Παγασσητικός καὶ Θερμαϊκός).

4. ΝΗΣΟΙ. Εἰς τὸ Ἰόνιον ἀπλώνονται τὰ ὠραῖα μας Ἑπτάνησα. Εἰς τὴν Μεσόγειον ἡ ἡρωικὴ Κρήτη μας καὶ τὰ σμαράγδινα Δωδεκάνησά μας. Εἰς τὸ Αἰγαῖον αἱ Κυκλάδες, ἡ Εὐβοία, αἱ Σποράδες, ἡ Σάμος, Χίος, Λέσβος κλπ. (ὀνομάσατε καὶ τὰ ἄλλα).

5. ΑΚΡΩΤΗΡΙΑ. Μέσα ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν ἀκρωτηρίων, ξεχωρίζουν ὁ Ἄθως, τὸ Ἀρτεμίσιον, τὸ Σούνιον, ὁ Καφηρέυς, τὸ Ταΐναρον, ὁ Μαλέας, τὸ Ἀκτιον κλπ. (ἀναφέρατε καὶ τὰ ἄλλα).

6. ΠΟΡΘΟΙ - ΙΣΘΜΟΙ. Κυριώτερος πορθμὸς εἶναι τοῦ Εὐρίπου καὶ ὁ τεχνικὸς τῆς Κορίνθου, ποὺ πρὶν ἦτο ἰσθμὸς.

7. ΕΔΑΦΟΣ. Ἡ Ἑλλάδα μας εἶναι μία χώρα ὀρεινὴ, ὅπως φαίνεται καὶ εἰς τὸν χάρτην τῆς. Καὶ ὅσοι κατοικοῦν σὲ πεδιάδες, τὰ βουνὰ τὰ ἔχουν κοντὰ τῶν.

Ἐπειτα, ἀπὸ πτυχώσεις τῶν διαφόρων στρωμάτων τοῦ ἐδάφους μας, ἐδημιουργήθησαν αἱ Ἑλληνικαὶ ὀροσειραί, ποὺ ἔχουν ὡς κύριον κορμὸν τὴν Πίνδον. Ἀποτελοῦν δὲ συνέχειαν τῶν Δειναρικῶν Ἀλπεων.

Ἡ Πίνδος χωρίζει τὴν Ἠπειρον ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν καὶ Θεσσαλίαν καὶ προχωρεῖ μετὰ τὰ Ἄγραφα, Τυμφρηστόν, Γκιώναν, Παρνασσόν. Ἀπὸ ἐκεῖ προχωρεῖ εἰς τὴν Πελοπόννησον μετὰ τὰ Ἀροάνεια, τὴν Κυλλήνην, τὸν Πάρνωννα καὶ τὸν Ταῦγετον. Κατόπιν περνᾷ εἰς τὴν Κρήτην (Λευκὰ ὄρη κλπ.), εἰς Κάσον, τὴν Ρόδον καὶ χάνεται εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν.

Ἀπὸ τὴν ὀροσειρὰν αὐτὴν ἐκφύονται ἄλλαι, δευτερεύουσαι, ὅπως ἡ Ὄθρυς, Χάσια, Ὀλυμπός, Ὅσσα κλπ. Παραλλήλως ἀπὸ τὰ Βαλκὰ-

νια εκφύεται ή Ροδόπη και ή όροσειρά τής 'Ανατολικής Μακεδονίας (αναφέρατε και τὰ υπόλοιπα όρη).

Μεταξύ τών όρέων αυτών σχηματίζονται αί κυριώτεροι 'Ελληνικοί πεδιάδες, ή Θεσσαλική, τής Θεσσαλονίκης και τής Θράκης.

'Από τήν μορφήν που έπηρεε τó έδαφος τής πατρίδος μας, ήμπορούμε νά ξεχωρίσουμε τās έξης 8 φυσικάς περιοχάς : Θράκην, Μακεδονίαν, 'Ηπειρον, Σπερεάν 'Ελλάδα, Πελοπόννησον, νήσους του Αιγαίου με τὰ Δωδεκάνησα και Κρήτην.

8. ΥΔΑΤΑ. 'Η κεντρική όροσειρά δίδει διέξοδον τών νερών είτε πρòς Δ. ('Ιόνιον), είτε πρòς Α. (Αιγαίον). "Όπου τὰ νερά δέν εύρίσκουν διέξοδον, σχηματίζουν λίμνας.

Οί κυριώτεροι ποταμοί μας είναι ó 'Εβρος, που ó μισòς ανήκει εις τήν Τουρκίαν, όλόκληρον δέ τó ανω τμήμα του εις τήν Βουλγαρίαν. 'Επίσης ó Νέστος, ó Στρυμών και ó 'Αξιός. Όλοι αυτοί έχουν τās πηγάς των εις ξένα έδάφη.

'Εντελώς 'Ελληνικοί ποταμοί είναι ó 'Αλιάκμων, ó Πηνειός, ó Σπερχειός, ó 'Αχελώς κλπ. (αναφέρατε και τούς υπόλοιπους ποταμούς).

Οί ποταμοί μας είναι μικροί έν σχέσει με τούς μεγάλους ποταμούς τής Εύρώπης και τών άλλων ήπειρων. Δέν είναι πλωτοί και ούτε καταρράκτας μεγάλους σχηματίζουν. Διατί ;

Αί λίμναι, έξ άλλου, είναι άρκεταί, χωρίς νά ώφελούν τόν τόπον. Τοιαύται υπάρχουν άκόμη αί λίμναι του Λαγκαδά, τής Καστοριάς, ή Πρέσπαι (που άνήκει και εις τήν 'Αλβανίαν και Γιουγκοσλαύαν), ή Δοϊράνη (που ή μισή ανήκει εις τήν Γιουγκοσλαύαν), ή Κάρλα, Τριχωνίδα κλπ. (αναφέρατε και τās υπόλοιπους λίμνας, καθώς και εκείνας που άπεξηράνθησαν).

9. ΚΛΙΜΑ. 'Η 'Ελλάδα μας άπλώνεται εις τήν βόρειον εύκρατον ζώνην. Έχει κλίμα γλυκύ, Μεσογειακό, με χειμερινάς βροχάς και μεγάλην περίοδον ξηρασίας. Αί μεγάλαι θερμοκρασίαι του θέρους μετριάζονται από τās θαλασσίας αύρας και τούς έτησίους άνέμους (μελτέμια).

Μόνον εις τó έσωτερικό, όπου δέν θάanei ή θαλασσία αύρα, τó κλίμα είναι δριμύτερον τόν χειμώνα και θερμότερον τó καλοκαίρι (ήπειρωτικό).

Τó καλύτερον κλίμα τής 'Ελλάδος τó έχουν αί 'Αθήναι. Γενικώς όμως ή 'Ελλάς συμπεριλαμβάνεται μεταξύ τών προνομιούχων χωρών του κόσμου από άπόψεως κλίματος. Ό πάντοτε σχεδόν γαλανός ουρανός, με τó γλυκύ κλίμα μας, δέν ήτο δυνατόν παρά νά επιδράσουν και επί του πνεύματος τών κατοίκων, ώστε ούτοι νά εκπολιτισθοϋν ένωρίτερον και νά μεγαλουργήσουν.

10. ΦΥΤΑ ΚΑΙ ΖΩΑ. 'Η 'Ελλάς έχει φυτά όμοια με τās λοιπάς

μεσογειακάς χώρας (έλαια, άμπέλια, όπωροφόρα, βελανιδιές, πεύκα, έλατα κλπ.) (άναφέρατε καί τά άλλα φυτά τής 'Ελλάδος).

Τό 'ίδιον συμβαίνει καί μέ τά μεγάλα ζώα, ήμερα καί άγρια (βοοειδή, πρόβατα κλπ., λύκοι, άλώπεκες, λαγοί, άρκτοι κλπ.). 'Επίσης άρκετά είδη πτηνών, μέ ποικιλία άρπακτικών, έρπετών, ώς καί ίχθύων.

11. ΟΡΥΚΤΑ. 'Ο όρυκτός μας πλούτος παρουσιάζει σημαντική ποικιλία. Κυριώτερα μεταλλοφόρα όρυκτά είναι ό λιγνίτης, ό άργυρούχος μόλυβδος, σίδηρος, ψευδάργυρος, χρωμίτης, ό σιδηροπυρίτης, θείον, ό βωξίτης κλπ. 'Υπάρχουν επίσης έλεκτά μάρμαρα καί μάλιστα διαφόρων χρωμάτων. (Πού έξάγονται έλεκτά μάρμαρα ;)

Σήμερον άρχίζει νά γίνεται συστηματική έκμετάλλευσις καί του 'Ελληνικού λιγνίτου, μέ τήν δημιουργία θερμοληκτρικών εργοστασίων.

12. ΠΡΟΪΟΝΤΑ. Γεωργία. 'Η 'Ελληνική γή είναι ποτισμένη μέ αίμα καί ιδρώτα. Μέ αίμα τήν έπότισαν οι 'Ελληνες καί τήν ποτίζουν συνεχώς, άγωνιζόμενοι διά τήν έλευθερίαν των. Μέ ιδρώτα πάλιν τήν ποτίζουν καθημερινώς περισσότερο άπό τούς μισούς 'Ελληνες, πού εργάζονται ώς γεωργοί.

Μόλις τό 1)5 τής 'Ελληνικής γής καλλιεργείται, διότι τό άλλο ή είναι όρη ή άχρηστεύεται άπό έλλειψιν καταλήλων υδραυλικών έργων. Μετά τόν τελευταίον όμως πόλεμον, οι 'Ελληνες γεωργοί ήρχισαν νά χρησιμοποιούν όλονέν καί περισσότερο τόσον τά χημικά λιπάσματα, όσον καί τά σύγχρονα μηχανικά μέσα.

Τά κυριώτερα προϊόντα μας είναι :

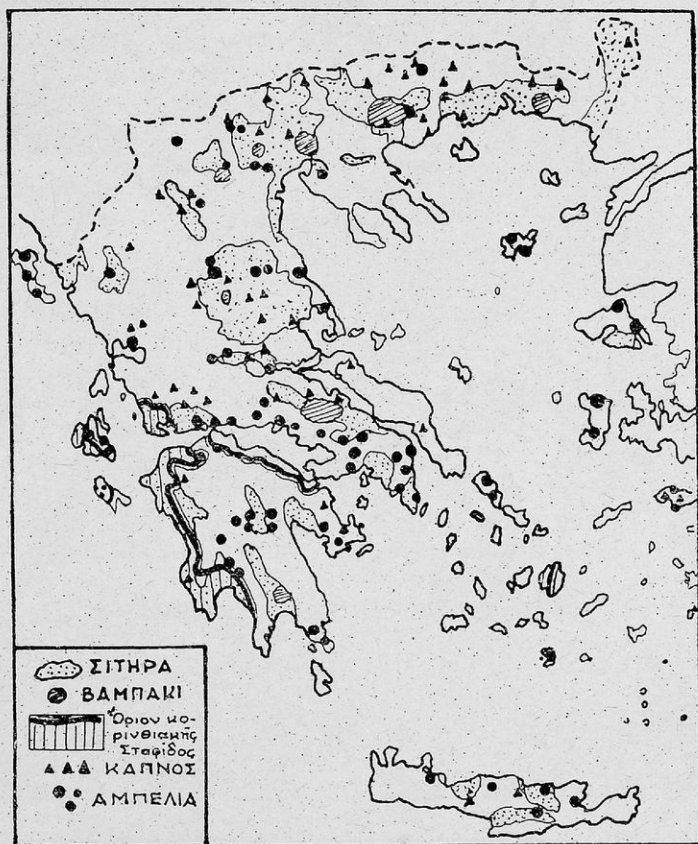
α) Τά σιτηρά. Προπολεμικώς μόλις τό ήμισυ τής αναγκαίου-σης ποσότητος παρήγετο εις τήν 'Ελλάδα. 'Ηδη, μέ τήν έντατική καλλιέργειαν καί τήν άπόδοσιν νέων έδαφών εις τούς γεωργούς, πλησιάζομεν νά γίνωμεν αύτάρκεις. 'Η έτησία παραγωγή σιτηρών ύπερβαίνει τό 1 έκστ. τόνους.

Κυριώτερος σιτοβολών τής 'Ελλάδος είναι ή Θεσσαλία.

β) 'Ο καπνός. 'Η 'Ελλάς είναι ή πρώτη χώρα εις τήν παραγωγήν ποσότητος καί ποιότητος έλεκτών καπνών. Αί μεγαλύτεραι ποσότητες αυτών έπωλούντο εις τό 'Εξωτερικόν. Εις τās διεθνείς, όμως, άγοράς, τά συναγωνίζονται ήδη τά Τουρκικά καί Βουλγαρικά καπνά, άκόμη δέ περισσότερο τά 'Αμερικανικά, υπό μορφήν σιγαρέττων. Καλύτερα είναι τά Μακεδονικά καί τής Θράκης.

γ) 'Ελαιον καί έλαια. Αί έλαια εύδοκίμοϋν πολύ εις τās 'Ελληνικά παράλια, χρησιμοποιούνται δέ οι καρποί των ώς βρώσιμοι έλαια (Πηλίου, Καλαμών, 'Αμφίσσης) ή διά τήν έξαγωγήν ελαίου. 'Ελεκτά έλαια έξάγουν ή Μάνη, αί Καλάμαι, οι Παξοί, ή Κέρκυρα κλπ. Μεγάλας δέ ποσότητος ή Κρήτη καί ή Λέσβος.

Γενικῶς ἡ Ἑλλάς ἔρχεται τρίτη εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν ἐλαίου (μετὰ τὴν Ἰσπανίαν καὶ Ἰταλίαν). Ἡ ἔτησίᾳ παραγωγή ἐλαιολάδου ἀνέρχεται εἰς 120 χιλ. τόνους.

Εἰκ. 21. Χάρτης καλλιιεργειῶν τῆς Ἑλλάδος.

δ) Ἀμπελος. Ἡ ἄμπελος καλλιιεργεῖται εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων. Σήμερον παράγονται ἐκλεκταὶ σταφυλαὶ τραπέζης καὶ ἄλλαι διὰ τὴν παρασκευὴν οἴνου. Ἐκλεκτὰ σταφύλια παράγει ἡ Ἀττικὴ καὶ ἡ Κρήτη. Οἴνους δὲ ἡ Σάμος, Σιάτισσα, Θήρα κλπ. Ἡ ἔτησίᾳ παραγωγή οἴνου ἀνέρχεται εἰς 4,5 ἑκατ. ἑκατόλιτρα. Ἐκτὸς ὅμως τῆς

κοινης ἀμπέλου, εὐδοκιμεῖ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἢ σταφιδάμπελος. Ἡ Ἑλληνικὴ σταφίς ἦτο μέχρι τινὸς περιζήτητος εἰς τὰς ξένας ἀγοράς. Τὴν συναγω- νίζονται ὅμως ἡ Αὐστραλιακὴ καὶ ἡ τῆς Καλλιφορνίας.

Εικ. 22. Τὰ ἐλαιόδενδρα εὐδοκιμοῦν στὰ μέρη, εἰς τὰ ὁποῖα δὲν κάνει πολὺ κρύο.

ε) Ὁ π ὦ ρ α ι. Ἡ Ἑλλάς εἶναι χώρα παραγωγῆς ἐκλεκτῶν ὀπω-
ρῶν. Περὶφημα εἶναι τὰ κεράσια τοῦ Βόλου, τὰ μήλα τοῦ Βόλου καὶ Φλω-
ρίνης, τὰ σύκα Καλαμῶν καὶ Κύμης, τὰ πορτοκάλια τῆς Κρήτης, τὰ καρ-
πούζια τοῦ Ἀστακοῦ, τὰ πεπόνια τοῦ Ἀργους κλπ.

στ) Βάμβαξ. Ἡ καλλιέργεια τοῦ βάμβακος ἀνεπτύχθη ἐσχάτως. Βάμβαξ καλλιεργεῖται εἰς τὴν Λεβάρδειαν, Θεσσαλίαν κλπ. καὶ καλύπτει

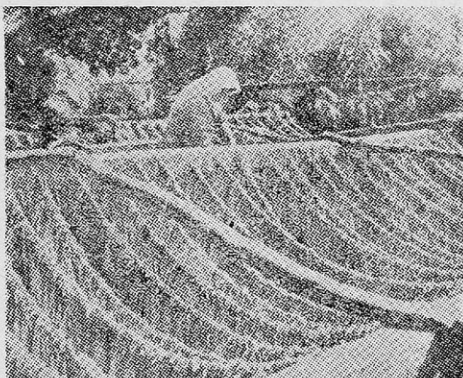
τὴν ἐγγώριον κατανάλωσιν, ἤρχισε μάλιστα τελευταίως νὰ γίνεταί καὶ ἐξαγωγή.

ζ) Βιομηχανικὰ φυτὰ. Κυρίως καλλιεργεῖται ἡ μωρέα. Μὲ τὰ φύλλα τῆς τρέφουν μεταξοσκώληκας διὰ τὴν παραγωγὴν ζωϊκῆς μετὰ-ξης. Τὰ Ἑλληνικὰ μεταξω-τὰ εἶναι ἀπὸ τὰ καλύτερα τοῦ κόσμου.

η) Ὕρυζα. Μετὰ τὸν τελευταῖον κυρίως πόλεμον ἤρχισε συστηματικὴ καλλιέργεια καὶ ἐδάφη ἀχρη-στα πρὶν μετεβλήθησαν ἤδη εἰς πολυτίμους ὀρυζῶνας.

Τοιοῦτοι ὀρυζῶνες ὑ-πάρχουν ἤδη εἰς τὰς ἐκ-βολὰς τοῦ Στρυμόνος, Ἀ-ξιοῦ, Σπερχειοῦ κλπ. Ἡ παραγομένη ποσότης ἐκά-λυψεν ἤδη τὴν ἐγγώριον κατανάλωσιν καὶ ἤρχισεν ἡ ἐξαγωγή.

Κτηνοτροφία. Ἡ Ἑλλὰς δὲν ἔχει μεγάλας πεδιάδας καὶ λιβάδια μὲ ἄφθονον χόρτον, ὥστε νὰ ἔχη μεγάλην κτηνοτροφίαν. Διὰ

Εἰκ. 23. Βάζουν ἀρμαθισμένα καπνὰ στὸν ἥλιο νὰ ξεραθοῦν.

Εἰκ. 24. Ἀπλῶμα Κορινθιακῆς σταφίδας γιὰ νὰ ξεραθῇ.

τοῦτο κρέατα, τυριά, βούτυρα κλπ. εἰσάγονται ἀπὸ ἄλλας χώρας. Ὅμοιως ὑστεροῦμεν εἰς τὴν πτηνοτροφίαν καὶ εἰσαγομεν αὐγά.

Ὡρισμένα κτηνοτροφικά προϊόντα μας ὁμῶς εἶναι πρώτης ποιότητος. Ὅλοι γνωρίζουν τί εἶναι ὁ « τυρὸς Παρνασσοῦ » καὶ « Ἀγράφων », τὸ « ἀνθότυρο Κρήτης » κλπ.

Ἡ Ἑλλάς ἐκτρέφει περὶ τὰ 8. ἑκατ. γαλακτοφόρα ζῶα, ἐξ ὧν παράγονται 280 χιλ. τόννοι γάλακτος, 48 χιλ. τόννοι μαλακοῦ τυροῦ, 14 χιλ. τόννοι σκληροῦ τυροῦ καὶ 6 χιλ. τόννοι βουτύρου.

Ἀλιεία. Παρ' ὅλον ὅτι ἡ Ἑλλάς κολυμβᾷ κυριολεκτικῶς μέσα εἰς τὴν θάλασσαν, ἐν τούτοις τὰ ἀλιευόμενα ψάρια οὔτε ἀρκετὰ εἶναι, οὔτε ἐκλεκτῆς ποιότητος. Ἀναγκαζόμεθα διὰ τοῦτο νὰ φέρωμεν ἀπὸ τὸ Ἐξωτερικὸν ψάρια παστά, ἀλλὰ καὶ νωπὰ ἀκόμη.

Ἡ Ἑλλάς ἤλιευσέ ποσοτικῶς 20 χιλ. τόννους ἰχθύων. Ἡ ἀλιεία δὲν γίνεται μὲ σύγχρονα μέσα καὶ ἡ χρῆσις δυναμίτιδος καταστρέφει τὰ ψάρια. Εἶναι ἀνάγκη νὰ δημιουργηθοῦν σύγχρονα ἰχθυοτροφεία, τὰ ὁποῖα θὰ ἀποβοῦν μία πηγὴ πλούτου.

Ἀρκετὴ εἶναι ἡ σπογγαλιεία, μὲ τὴν ὁποίαν ἀσχολοῦνται πολλοὶ ναυτικοὶ μας, ἰδίως Δωδεκανήσιοι.

Δασοκομία. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπάρχουν ἀρκετὰ δάση, ὅχι ὁμῶς ὅσα θὰ ἤμπορούσε νὰ ὑπάρξουν. Μᾶς δίδουν καυσόξυλα, ξυλοκάβουνα, ρητίνη καὶ μικρὰν ποσότητα οἰκοδομησίμου ξυλείας. Ἀπὸ τὴν τελευταίαν, ὡς καὶ ἀρκετὰ στερεὰ καύσιμα, εἰσαγομεν ἀπὸ τὸ Ἐξωτερικόν.

Βιομηχανία. Ἡ Ἑλληνικὴ βιομηχανία εἶναι ἐν ἀναλογίᾳ ἀρκούντως ἀνεπτυγμένη. Ἐπεξεργάζεται πρώτας ὕλας ἐκ τοῦ Ἐσωτερικοῦ καὶ ἐκ τοῦ Ἐξωτερικοῦ.

Κυριώτερα βιομηχανικὰ κέντρα εἶναι ὁ Πειραιεὺς, αἱ Ἀθῆναι, ἡ Θεσσαλονίκη, ὁ Βόλος, αἱ Πάτραι, τὸ Αἶγιον, ἡ Νάουσα κλπ.

Μὲ ἐγχωρίους πρώτας ὕλας ἐργάζονται διάφορα ἐργοστάσια καπνοβιομηχανίας, βαμβακουργίας, μεταξουργίας, οἰνοπνευματοποιίας, ἐλαιουργίας, ἀλευροβιομηχανίας, ζυθοποιίας κλπ.

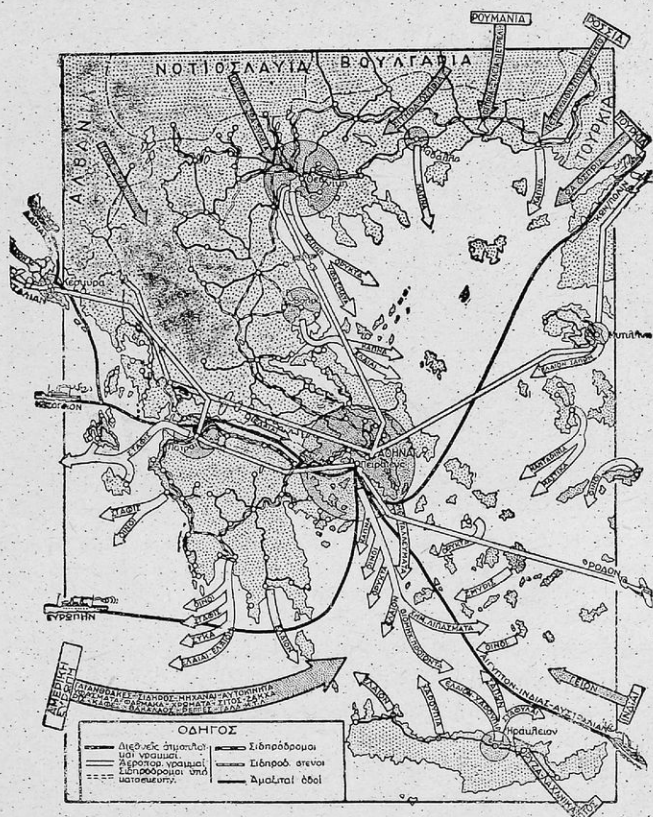
Υπάρχουν ἐπίσης ἐργοστάσια κατασκευῆς τσιμέντου, κεραμοποιίας, πλινθοποιίας, βυρσοδεψίας κλπ.

Μὲ ξένας πρώτας ὕλας λειτουργοῦν ἐργοστάσια νηματοουργίας, ὑφασματοποιίας κλπ.

Τέλος καὶ ἡ χημικὴ βιομηχανία προοδεύει εἰς τὴν χώραν μας (ἐργοστάσια χημικῶν λιπασμάτων, σαπωνοποιίας, χρωματοποιίας κλπ).

Ἐμπόριον. Οἱ Ἕλληνες ἦσαν ἔμποροι ἀνέκαθεν. Καὶ σήμερον πολλοὶ ἀσχολοῦνται μὲ τὸ ἐσωτερικόν ἐμπόριον (ἀγοραπωλησίαι διαφόρων εἰδῶν ποῦ γίνονται μέσα εἰς τὴν Ἑλλάδα), ὅπως καὶ μὲ τὸ ἐξωτερικόν ἐμπόριον (συναλλαγὰι μὲ τὸ Ἐξωτερικόν).

Ἡ Ἑλλάς ἐξάγει καπνόν, σταφίδα, ἐλαίαις, ἔλαιον, μεταλλεύματα, ὀπώρας κλπ. Εἰσάγει δὲ σῖτον (Ἀμερική), κρέατα, ὄσπρια, γαλακτοκομικὰ εἶδη, ἀποικιακὰ (καφέν, ζάχαριν κλπ.), βιομηχανικὰ εἶδη (μηχανήματα, ὑφάσματα, αὐτοκίνητα κλπ.), καύσιμα κλπ.

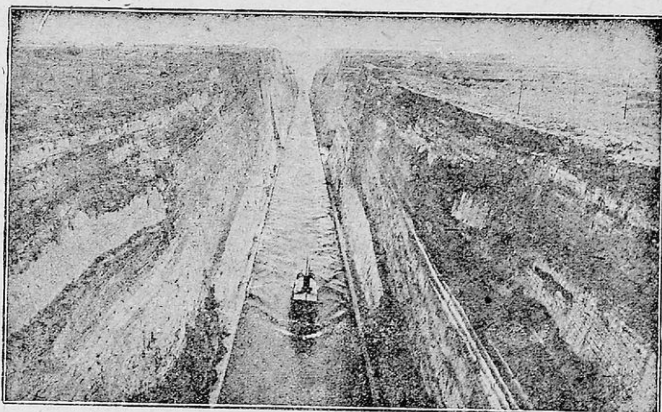
Εἰκ. 25. Χάρτης Ἐμπορίου καὶ Συγκοινωνιῶν τῆς Ἑλλάδος.

Ναυτιλία. Ἡ Ἑλλάς ἦτο ἀνέκαθεν ναυτικὴ χώρα. Καὶ σήμερον ἀκόμη τὰ Ἑλληνικὰ σκάφη ταξιδεύουν εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Ἡ Ἑλλάς καταλαμβάνει τὴν ἐνάτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον ναυτιλίαν. Οἱ Ἕλληνες ἐξ ἄλλου εἶναι ἄριστοι ναυτικοί.

Οἱ καλῦτεροι Ἑλληνικοὶ λιμένες εἶναι οἱ τοῦ Πειραιῶς, Θεσσαλονίκης, Πατρῶν, Βόλου, Καλαμῶν κλπ. (ἀναφέρατε καὶ τοὺς ὑπολοίπους).

Συγκοινωνία. Τὸ ὄρεινόν μας ἔδαφος δὲν εὐνοεῖ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς χερσαίας συγκοινωνίας. Ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν εἶχεν ἀναπτυχθῇ ἡ θαλασσία. Ταύτην πῦνόησε πολὺ ἡ διάνοιξις τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου.

Σήμερον ἀνεπτύχθη περισσότερον ἡ συγκοινωνία τῆς ξηρᾶς, διότι ἡ χώρα μας ἀπέκτησε, μὲ τὴν Ἀμερικανικὴν βοήθειαν, θαυμασίους αὐτοκινητοδρόμους.

Εἰκ. 26. Ἡ Διώρυξ τῆς Κορίνθου, ποὺ ἐνώνει τὸν Κορινθιακὸν μὲ τὸ Σαρωνικὸν κόλπον, ἀνοίχτηκε τὸν περασμένον αἰῶνα καὶ εἶναι ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα τεχνικὰ ἔργα.

Ἐπίσης ἀνεσυγκροτήθη τὸ σιδηροδρομικὸν μας δίκτυον καὶ συνε-
χρονίσθη μὲ τὴν χρησιμοποίησιν αὐτοκινηταξῶν.

Ἡ Ἑλλὰς διαθέτει σήμερον σιδηροδρομικὰς γραμμὰς πλέον τῶν 2.700 χλμ. Κυριώτεροι σιδηρόδρομοι εἶναι :

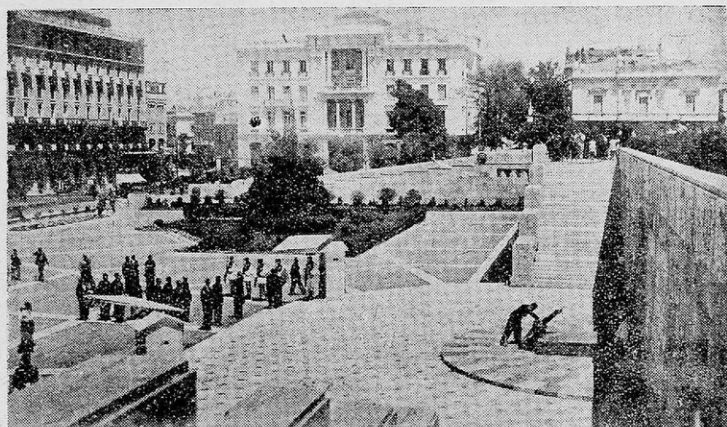
- α) Ὁ ἡλεκτρικὸς Ἀθηνῶν - Πειραιῶς.
- β) Ὁ σιδηρόδρομος Πειραιῶς - Λαυρίου.
- γ) Ὁ Σ.Π.Α.Π. (Πελοποννήσου).
- δ) Ὁ Σ.Ε.Κ. (Πειραιῶς - Θεσσαλονίκης - Εὐρώπης καὶ Θεσσαλονίκης - Ἀλεξανδρουπόλεως - Κων)πόλεως, ὡς καὶ Θεσσαλονίκης - Φλωρίνης).
- ε) Οἱ Θεσσαλικοὶ σιδηρόδρομοι.

Τὸ ὁδικὸν μας δίκτυον ὑπερβαίνει τὰς 15.000 χλμ.

Ἡ ἀτμοπλοικὴ συγκοινωνία συνδέει τὸ κέντρον μὲ τὴν νησιωτικὴν Ἑλλάδα κυρίως, ἀλλὰ καὶ μὲ τοὺς μεγάλους καὶ μικροὺς λιμένας τῶν πα-
ραλίων μας.

Ἀξία λόγου εἶναι ἐπίσης ἡ ἀεροπορική συγκοινωνία τοῦ Ἑσωτερικοῦ, ποῦ συνδέει τὰ κυριώτερα ἐπαρχιακὰ κέντρα μὲ τὰς Ἀθήνας (Κρήτη Ρόδος - Λέσβος - Καλάμαι - Ἀγρίνιον, - Ἰωάννινα - Βόλος - Λάρισα - Κοζάνη - Θεσσαλονίκη - Ἀλεξανδρούπολις κλπ.).

Τέλος αἱ τηλεπικοινωνίαι (τηλέγραφοι, τηλέφωνα) συγχρονίζονται ταχέως ἐν Ἑλλάδι.

Εἰκ. 27. Τὸ μνημεῖον τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτου.

Οἱ ραδιοσταθμοὶ ἐπληθύνθησαν ἐπίσης εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐκτὸς τῶν Ἀθηνῶν, ἡ Θεσσαλονίκη καὶ ὁ Βόλος διαθέτουν ἤδη ἐξαιρετικούς τοπικούς σταθμούς, ὡς ἐπίσης τὰ Ἰωάννινα καὶ ἄλλα ἐπαρχιακὰ κέντρα.

Τουρισμός. Πολλοὶ ξένοι περιηγηταὶ ἔρχονται κατ' ἔτος εἰς τὴν πατρίδα μας, διὰ νὰ ἐπισκεφθοῦν τοὺς ἀρχαιολογικοὺς τόπους, τὰ ὠρεῖά μας νησιὰ καὶ ἄλλα ἀξιοθέατα. Οἱ περισσότεροι τούτων εἶναι Εὐρωπαῖοι καὶ Ἀμερικανοί. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τὰ ἔσοδα ἀπὸ τοὺς ξένους περιηγητὰς ἦσαν πραγματικὸς πλοῦτος διὰ τὴν πατρίδα μας. Διὰ τοῦτο τὸ κράτος καταβάλλει μεγάλας προσπάθειάς διὰ ν' αὐξηθῇ ἡ τουριστικὴ κίνησις, μὲ τουριστικὰ γραφεῖα, διαφημίσεις, διευκολύνσεις εἰς τὴν συγκοινωνίαν, εἰς τὰ ξενοδοχεῖα κλπ. Πρέπει ὅμως ὅλοι οἱ Ἕλληνες νὰ βοηθήσωμεν εἰς τὴν προσπάθειαν αὐτήν, μὲ τὴν καλὴν συμπεριφορὰν μας πρὸς τοὺς ξένους ἐπισκέπτας τῆς χώρας μας. Κακὴ συμπεριφορὰ πρὸς τοὺς ξένους περιηγητὰς, ὅχι μόνον ζημιώνει τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τουρισμοῦ καὶ τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος μας, ἀλλὰ καὶ προσβάλλει τὸν πολιτισμὸν μας.

Ἐκπαίδευσις. Ἡ παιδεία καὶ ἡ μόρφωσις εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι κυρίως ὑπόθεσις τοῦ κράτους. Οὕτω λειτουργεῖ :

α) Ἡ Στοιχειώδης ἐκπαίδευσις, μὲ ὑποχρεωτικὴν φοίτησιν ὅλων τῶν Ἑλληνοπαίδων εἰς τὸ Δημοτικὸν σχολεῖον ἐπὶ ἑξ. ἔτη.

β) Ἡ Μέση ἐκπαίδευσις, μὲ Γυμνάσια, Ἑμπορικὰς σχολὰς κλπ.

γ) Ἡ Ἀνωτάτη ἐκπαίδευσις, ποὺ παρέχεται μὲ τὰ Πανεπιστήμια

Εἰκ. 28. Ἡ Πλατεία Συντάγματος εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης, ἄλλας ἀνωτάτας σχολὰς (γεωργικὰς, ἐμπορικὰς, στρατιωτικὰς), τὸ Πολυτεχνεῖον, τὰς Παιδαγωγικὰς Ἀκαδημίας κλπ.

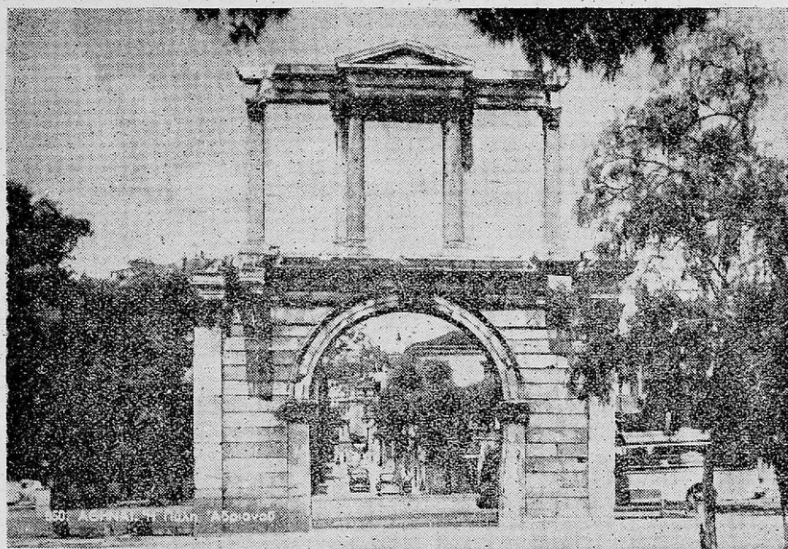
Παραλλήλως ὑπάρχουν ἐπαγγελματικὰ σχολεῖα (γεωργικὰ, ἐμπορικὰ, μηχανολογικὰ, τεχνικὰ κλπ.).

Θρησκεία. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες εἶναι Χριστιανοὶ Ὁρθόδοξοι, μὲ πολὺ ὀλίγους, ἐκ τῶν κατοίκων, Καθολικοὺς καὶ ἐλαχίστους Ἑβραίους, Μωαμεθανοὺς κλπ.

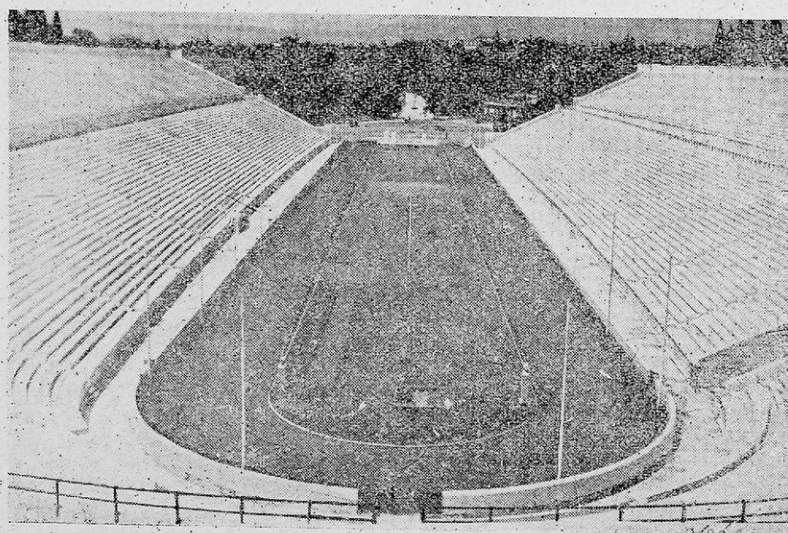
Πληθυσμός. Εἰς τὴν Ἑλλάδα κατοικοῦν 7.600.000 περίπου κάτοικοι, ὅλοι Ἕλληνες, πλὴν ἐλαχίστων Ἑβραίων, Τούρκων κλπ.

Ἀσχολίαι κατοίκων. Οἱ Ἕλληνες εἶναι οἱ περισσότεροί (65 ο)ο ἀγρόται (γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι), ποὺ κατοικοῦν εἰς τὴν ὑπαίθρου. Οἱ ὑπόλοιποι (35 ο)ο εἶναι ἀστοί, ποὺ κατοικοῦν εἰς τὰς πόλεις καὶ εἶναι ἐργατικοί, ἐπαγγελματίαι, ναυτικοί, ἐπιστήμονες κλπ.

Ἐνα ποσοστὸν Ἑλλήνων ταξιδεύει εἰς τὸ Ἐξωτερικὸν ἢ μεταναστεύει. Οὕτως ἢ ἄλλως δι' αὐτῶν εἰσάγεται χρήμα ἐκ τοῦ Ἐξωτερικοῦ.

Είκ. 29. Ἀθήναι. Ἡ Πύλῃ τοῦ Ἀδριανοῦ.

Είκ. 30. Ἀθήναι. Τὸ Στάδιον.

ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ

Πολίτευμα. Ἡ Ἑλλάς ἔχει Βασιλευομένην Δημοκρατίαν, με ἀνώτατον ἄρχοντα καὶ ρυθμιστὴν τῆς λειτουργίας τοῦ πολιτεύματος τὸν Βασιλέα Παῦλον τὸν Α'. Βασιλίσα τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἡ Φρειδερίκη καὶ Διάδοχος ὁ Κωνσταντῖνος.

Νομοθετικὴ ἐξουσία. Ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων, ἀποτελούμενη ἀπὸ τοὺς βουλευτάς, ποὺ ἐκλέγει ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἀνὰ τετραετίαν, ψηφίζει τοὺς νόμους.

Ἐκτελεστικὴ ἐξουσία. Ταύτην ἀσκεῖ ἡ Κυβέρνησις, τὴν ὁποῖαν ἀπαρτίζουν ὁ Πρωθυπουργὸς καὶ οἱ Ὑπουργοί, ποὺ προέρχονται ἀπὸ τοὺς βουλευτάς.

Ὅργανα τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας εἶναι ὁ Στρατὸς (ξηρᾶς, θαλάσσης καὶ ἀέρος), ἡ Χωροφυλακὴ καὶ ἡ Ἀστυνομία Πόλεων.

Τὴν Δικαστικὴν ἐξουσίαν ἀσκοῦν τὰ διάφορα Δικαστήρια παντὸς βαθμοῦ (Εἰρηνοδίκειον, Πρωτοδίκειον, Ἐφετεῖον, Ἀρειος Πάγος).

Πολιτικὴ Διοίκησις. Διὰ τὴν καλυτέραν τῆς Διοίκησιν ἡ Ἑλλάς κατανέμεται εἰς Γενικὰς Διοικήσεις, Νομοὺς, Δήμους καὶ Κοινότητας. Ἐκάστην Γενικὴν Διοίκησιν διοικεῖ ὁ Γεν. Διοικητὴς καὶ ἕκαστον Νομὸν διοικεῖ ὁ Νομάρχης, ὁ ὁποῖος ἀντιπροσωπεύει τὴν Κυβέρνησιν.

Εἰς ἕκαστον νομὸν ὑπάρχοντα οἱ Δήμοι καὶ αἱ Κοινότητες. Δήμους, ἀποτελοῦν αἱ ἄνω τῶν 10.000 κατοίκων πόλεις. Διοικοῦνται ἀπὸ τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον με ἐπὶ κεφαλῇ τὸν Δήμαρχον. Αἱ μικρότεροι πόλεις, κωμοπόλεις καὶ χωρία ἀποτελοῦν Κοινότητας, ποὺ διοικοῦνται ἀπὸ τὸ Κοινοτικὸν Συμβούλιον με ἐπὶ κεφαλῇ τὸν Πρόεδρον τῆς Κοινότητος.

Οἱ Δήμοι καὶ αἱ Κοινότητες ἀποτελοῦν τὴν Τοπικὴν Αὐτοδιοίκησιν.

Γενικαὶ Διοικήσεις. Ὑπάρχουν εἰς τὰ πλέον ἀπομεμακρυσμένα τμήματα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας. Εἶναι δὲ αἱ ἐξῆς: Κρήτης, Μακεδονίας, Θράκης, Ἡπείρου καὶ Δωδεκανήσου.

ΝΟΜΟΙ	Πρωτεύουσα νομοῦ	Κάτοικοι πρωτεν.	Κάτοικοι νομοῦ
Α'. ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ			
1. Ἀττικῆς	Ἀθῆναι	770.000	1.300.000
2. Βοιωτίας	Λεβάδεια	13.000	105.000
3. Φθιώτιδος	Λαμία	16.000	144.000
4. Φωκίδος	Ἀμφισσα	6.000	65.000
5. Εὐρυτανίας	Καρπενήσιον	4.000	53.000
6. Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας	Μεσολόγγιον	11.000	198.000
7. Εὐβοίας	Χαλκίς	23.000	160.000

ΝΟΜΟΙ	Πρωτεύουσα νομού	Κάτοικοι πρωτευ.	Κάτοικοι νομού
Β'. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ			
8. Κορινθίας.....	Κόρινθος.....	13.000	111.000
9. Ἀργολίδος.....	Ναύπλιον.....	8.000	80.000
10. Ἀχαΐας.....	Πάτραι.....	85.000	223.000
11. Ἡλείας.....	Πύργος.....	20.000	185.000
12. Ἀρκαδίας.....	Τρίπολις.....	16.000	171.000
13. Μεσσηνίας.....	Καλάμαι.....	37.000	240.000
14. Λακωνίας.....	Σπάρτη.....	10.000	144.000
Γ'. ΘΕΣΣΑΛΙΑ			
15. Μαγνησίας.....	Βόλος.....	60.000	149.000
16. Λαρίσης.....	Λάρισα.....	38.000	190.000
17. Καρδίτσης.....	Καρδίτσα.....	15.000	131.000
18. Τρικάλων.....	Τρίκαλα.....	24.000	120.000
Δ'. ΗΠΕΙΡΟΣ			
19. Ἄρτης.....	Ἄρτα.....	10.000	65.000
20. Πρεβέζης.....	Πρέβεζα.....	10.000	47.000
21. Θεσπρωτίας.....	Ἡγουμενίτσα.....	3.000	56.000
22. Ἰωάννινα.....	Ἰωάννινα.....	23.000	162.000
Ε'. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ			
23. Κοζάνης.....	Κοζάνη.....	15.000	190.000
24. Καστοριᾶς.....	Καστοριά.....	12.000	64.000
25. Φλωρίνης.....	Φλώρινα.....	13.000	92.000
26. Πιερίας.....	Κατερίνη.....	25.000	77.000
27. Ἡμαθίας.....	Βέρροια.....	20.000	86.000
28. Πέλλης.....	Ἔδεσσα.....	14.000	121.000
29. Κιλκίς.....	Κιλκίς.....	11.000	102.000
30. Θεσσαλονίκης.....	Θεσσαλονίκη.....	255.000	427.000
31. Χαλκιδικῆς.....	Πολύγυρος.....	5.000	75.000
32. Σερρῶν.....	Σέρραι.....	37.000	232.000
33. Δράμας.....	Δράμα.....	36.000	146.000
34. Καβάλας.....	Καβάλα.....	53.000	138.000
ΣΤ'. ΘΡΑΚΗ			
35. Ξάνθης.....	Ξάνθη.....	33.000	98.000
36. Ροδόπης.....	Κομοτινή.....	35.000	106.000
37. Ἐβρου.....	Ἀλεξανδρούπολις.....	20.000	155.000

ΝΟΜΟΙ	Πρωτεύουσα νομού	Κάτοικοι πρωτευ.	Κάτοικοι νομού
Ζ'. ΝΗΣΟΙ ΑΙΓΑΙΟΥ			
38. Λέσβου.....	Μυτιλήνη.....	28.000	160.000
39. Χίου.....	Χίος.....	28.000	75.000
40. Σάμου.....	Βαθύ.....	8.000	69.000
41. Κυκλάδων.....	Ερμούπολις.....	19.000	129.000
Η'. ΚΡΗΤΗ			
42. Χανίων.....	Χανιά.....	29.000	126.000
43. Ρεθύμνης.....	Ρέθυμνον.....	12.000	73.000
44. Ήρακλείου.....	Ήράκλειον.....	45.000	168.000
45. Λασηθίου.....	Άγ. Νικόλαος.....	3.000	71.000
Θ'. ΕΙΠΤΑΝΗΣΑ			
46. Ζάκυνθος.....	Ζάκυνθος.....	12.000	41.000
47. Κεφαλληνίας.....	Άργοστόλιον.....	11.000	58.000
48. Λευκάδος.....	Λευκάς.....	6.000	40.000
49. Κερκύρας.....	Κέρκυρα.....	34.000	112.000
50. Δωδεκάνησα.....	Ρόδος (Γεν. Διοίκ.).....	62.000	115.000

Αἱ μεγαλύτεραι πόλεις τῆς Ἑλλάδος εἶναι αἱ Ἀθῆναι (770 χιλ. κάτοικοι καὶ μετὰ τὰ προάστια 900 χιλ.), ἡ Θεσσαλονίκη (255), ὁ Πειραιεὺς (225), αἱ Πάτραι (85), ὁ Βόλος (65), ἡ Ρόδος (62), Καβάλα (58), Ἡράκλειον (45) (ἀναφέρατε καὶ τὰς ὑπολοίπους πόλεις).

Πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος εἶναι αἱ Ἀθῆναι, πόλις ἀρχαιότατη. Εἶναι ἡ κοίτις τοῦ πολιτισμοῦ, τὸ πνευματικὸν κέντρον ὅχι μόνον τῆς Ἑλλάδος ἀλλὰ καὶ ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου.

Οἱ Ἕλληνες τοῦ Ἐξωτερικοῦ.

Δὲν ὑπάρχει χώρα εἰς τὸν κόσμον, ὅπου νὰ μὴ εὑρίσκηται Ἕλλην. Ἀλλωστὲ ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν εἶχον ἰδρύσει ἀποικίας εἰς ὅλα τὰ παράλια τῆς Μεσογείου καὶ Εὐξείνου Πόντου.

Ἄλλοτε πολλοὶ Ἕλληνες κατῴκουν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ Ἀνατ. Θράκην (Τουρκίαν), ποὺ ἐξεδιώχθησαν ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Ἐπίσης εἰς τὴν Βουλγαρίαν, Ρουμανίαν καὶ Ρωσίαν, ἀπὸ ὅπου πάλιν ἐξεδιώχθησαν ἢ ἠναγκάσθησαν νὰ φύγουν.

Σήμερον ζοῦν περὶ τοὺς 500.000 περίπου Ἕλληνες εἰς διάφορα μέρη τῆς Εὐρώπης, καὶ ἰδίως εἰς Ἀγγλίαν, Γαλλίαν καὶ Ἰταλίαν. Ἄλλοι τόσοι

Εικ. 31. Περιοχές της Ελλάδος.

υπολογίζονται όσοι ζούν εις την Ἀμερικὴν (Ἠνωμέναις Πολιτείαις καὶ Καναδᾶν). Ἐπίσης εἰς 1.000.000 υπολογίζονται οἱ διαμένοντες εἰς ἄλλας χώρας, καὶ μάλιστα εἰς τὴν Αἴγυπτον, Σουδάν, Αἰθιοπίαν καὶ γενικῶς Ἀνατολικὴν Ἀφρικὴν, εἰς Αὐστραλίαν, Νέαν Ζηλανδίαν καὶ Ν. Ἀμερικὴν.

Εἰς τὴν ξένην μὲ τὴν ἐργατικότητά των τιμοῦν τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα, εὐδοκιμοῦν καὶ προσδεύουν.

Παρ' ὅλα αὐτὰ ὅμως, δὲν λησμονοῦν ποτὲ τὴν γαλανὴν των πατρίδα. Ὅπου καὶ νὰ εὑρεθοῦν, ὅσον καὶ ἂν προσδεύσουν, ἓνα πόθον ἔχουν

καί μία νοσταλγία διαρκής κατατρώγει τήν ψυχὴν των : νὰ γυρίσουν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Οἱ ἀλύτρωτοι Ἕλληνες.

Ἐκτὸς τῶν 2.000.000 περίπου Ἑλλήνων, ποὺ εἶναι διεσκορπισμένοι εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ὑπάρχουν ἀκόμη 600.000 περίπου Ἕλληνες ποὺ δὲν ζοῦν, οὔτε ἡμποροῦν νὰ ζήσουν εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς μητρὸς των. Εἶναι οἱ ἀλύτρωτοι Ἕλληνες τῆς Βορείου Ἡπείρου καὶ τῆς Κύπρου.

Ἡ Βόρειος Ἡπειρος ἔχει ποτισθῇ ἀπὸ ἄφθονον Ἑλληνικὸν αἷμα κατὰ τοὺς τελευταίους πολέμους. Εἶναι μία ἑλληνικωτάτη ἐπαρχία. Οἱ κάτοικοι τῆς εἶδον δύο φορὰς νὰ ἀνεμιζῇ ἡ γαλανόλευκος (1913 καὶ 1940 - 41). Καὶ ὅμως καὶ τὰς δύο φορὰς τὰ ξένα συμφέροντα τοὺς ἔφερον μακρὰν τῆς μητρὸς των.

Ἦδη στενάζουν ὑπὸ τὸν Ἀλβανικὸν ζυγὸν καὶ πάλιν.

Ἡ Κύπρος. Ὄταν ἐλευθερώθηκε ἡ Ἑλλάς, ἡ Κύπρος ἔμεινε σκλαβωμένη, ὁπότε τὸ 1876 τὴν κατέλαβον οἱ Ἀγγλοι.

Οἱ Κύπριοι Ἕλληνες ποτὲ δὲν ἔπαυσαν νὰ ἀγωνίζονται διὰ τὴν ἐλευθερίαν των. Καὶ σήμερον ἀκόμη, με ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Ἐθνάρχην των, Μητροπολίτην Κύπρου Μακάριον, διεξάγουν σκληρὸν ἀγῶνα. Καὶ εἰς τὸν ἀγῶνα των αὐτὸν ἔχουν συμπαραστάτην ὁλόκληρον τὴν Ἑλληνικὴν ψυχὴν καὶ ἰδίως τὴν μαθητιῶσαν νεολαίαν τῆς Ἑλλάδος, ἥτις ποτὲ δὲν παύει νὰ βροντοφωνῇ διὰ τὴν Ἐνωσιν τῆς Κύπρου.

Ἡ Κύπρος ἔχει ἔκτασιν 9.300 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν 480.000 κατοίκων, ἔξ ὁλοκλήρου Ἑλλήνων, πλὴν μικροῦ ἀριθμοῦ Τούρκων.

Εἰς τὸ κέντρον τῆς νήσου ὑψώνεται ἡ ὄροσειρά Τρόδος καὶ ἀνατολικώτερον τὸ Πενταδάκτυλον. Διακλαδίζονται εἰς πολλοὺς κλάδους, ποὺ μεταξὺ των σχηματίζονται ὠραῖαι κοιλάδες.

Ἀπὸ τὰ βουνὰ αὐτὰ ξεκφορᾷ ποτάμια, ποὺ χύνονται εἰς τὴν θάλασσαν πρὶν προφθάσουν νὰ μεγαλώσουν.

Κυριώτερα προϊόντα τῆς νήσου εἶναι τὰ δημητριακά, αἱ πατάτες, βαμβάκι, περίφημον κρασὶ καὶ μετᾶξι.

Ἀρκετὴ κτηνοτροφία καὶ ὀρυκτὸς πλοῦτος (χαλκὸς καὶ ἀμίαντος).

Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Λευκωσία (25.000 κ.), με ὠραῖα οἰκοδομήματα. Ἄλλαι πόλεις εἶναι ἡ Λεμεσός, ἡ Λάρναξ, ἡ Ἀμμόχωστος, Μόρφου κλπ.

Ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Εὐρώπη. Ἡ πατρίς μας εἶναι μητέρα τῶν φώτων καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ σημερινὴ πολιτισμένη Εὐρώπη ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὸν πολιτισμὸν τῆς εἰς τὴν ἀθάνατη Ἑλλάδα μας. Ἄν δὲν ὑπῆρχε Ἑλλάς, δὲν θὰ ὑπῆρχε ὁ σημερινὸς Εὐρωπαϊκὸς πολιτισμός. Ὄταν οἱ ἀθάνατοι πρόγονοί μας ἔκτιζον Παρθενῶνας, οἱ πρόγονοι

τῶν σημερινῶν πολιτισμένων Εὐρωπαίων ἐξοῦσαν εἰς πρωτόγονον κατὰστασιν. Ἡ Ἑλλάδα μας ἐξ ἄλλου ὑπῆρξε ὁ βράχος ἐπάνω εἰς τὸν ὁποῖον ἔσπαζον τὰ κύματα τῆς βαρβαρότητος. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ νεώτερα χρόνια οἱ Ἕλληνες ἐδίδασαν τὴν Ἀνθρωπότητα πῶς πρέπει ν' ἀγωνίζεται διὰ τὴν ἐλευθερίαν της, δώσαντες ὑψιστον παράδειγμα ἀφθάστου ἡρωϊσμοῦ καὶ ψυχικοῦ μεγαλείου. Πρέπει λοιπὸν νὰ εἴμεθα ὑπερήφανοι, ποὺ εἴμεθα Ἕλληνες, διότι εἶναι μεγάλο πρᾶγμα νὰ εἶναι κανεὶς Ἕλλην.

Εἰκ. 32. Ἡ νῆσος Κύπρος.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ:

Τὸ βορειότερον σημεῖον τῆς Ἑλλάδος εἶναι τὸ χωρίον Ὕρμενον (Δυτ. Θράκη). Τὸ νοτιώτερον ἡ νῆσος Γαῦδος. Τὸ ἀνατολικώτερον τὸ Καστελόρριζον καὶ τὸ δυτικώτερον ἡ νησίς Ὁθωνοὶ (Κερκύρας).

Τὰ χερσαῖα σύνορα τῆς Ἑλλάδος εἶναι: πρὸς Ἀλβανίαν (250 χλμ), Γιουγκοσλαυίαν (236), Βουλγαρίαν (480) καὶ Τουρκίαν (199), ἥτοι σύνολον 1.165 χλμ.

Αἱ ἄκται τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος ἔχουν μῆκος 2.700 χλμ., τῆς Πελοποννήσου 1.379 καὶ τῶν νήσων 9.497.

Όρη	Υψος	Όρη	Υψος
Όλυμπος	2.917	Αροάνεια	2.355
Σμόλικας	2.637	Βαρδούσια	2.349
Βόρας	2.523	Βαρνούς	2.334
Γράμμος	2.520	Τυμφρηστός	2.315
Γκιώνα	2.510	Λάκμος	2.294
Τύμφη (Γράμ.)	2.497	Ερύμανθος	2.223
Παρνασσός	2.457	Πιέρια	2.194
Ίδη (Ψηλορ.)	2.456	Βόϊον	2.192
Λευκά Όρη	2.452	Οϊτη	2.153
Αγραφα	2.429	Βέρμιον	2.065
Ταΰγετος	2.407	Αθως	2.032
Αθαμανικά	2.392	Κερκίνη	2.030
Κυλλήνη	2.375	Μαίναλον	1.980
Όσσα	1.978	Δίρφυς	1.743
Τόμαρος	1.973	Όθρυς	1.726
Μενίκιον	1.962	Πάϊκον	1.650
Παγγαΐον	1.956	Πήλιον	1.601
Ροδόπη	1.951	Ακαρνανικά	1.589
Πάρνων	1.935	Χάσια	1.564
Παναχαϊκόν	1.925	Καμβούνια	1.478
Πανατιωλικόν	1.924	Πάρνης	1.412
Μιτισκέλι	1.809	Κιθαιρών	1.408
Μουργκάνα	1.805	Καλλίδρομον	1.399
Αρτεμίσιον	1.772	Όχη	1.397
Ελικών	1.748	Γεράνεια	1.350

Πεδιάδες	Εκτασις	Υψος από θαλ.
Τρικάλων - Καρδίτσης	1.267 τ. χ.	120 μ.
Γιαντισών	1.180 »	20 »
Θεσσαλονίκης	1.084 »	50 »
Σερρών	770 »	20 »
Λαρίσης - Τυρνάβου	580 »	65 »
Κομοτινής	510 »	40 »
Δράμας	432 »	80 »
Ξάνθης	430 »	30 »
Κοζάνης	420 »	650 »
Νέας Ορεστιάδας	367 »	70 »

Ποταμοί	Μήκος	Ποταμοί	Μήκος
Αλιάκμων	314 χλμ.	Νέστος	143 χλμ.
Αχελώος	213 »	Αραχθός	143 »
Πηνειός	217 »	Αλφειός	111 »
Εβρος (Ελλάδος)	203 »	Στρυμών	104 »

Λίμναι	Εμβαδόν	Υψος από θαλ.
Πρέσπα	288 τ. χ.	853 μ.
Κάρλα	114 »	45 »
Τριχωνίς	97 »	18 »
Βόλβη	73 »	50 »
Βεγορίτις (Όστρόβου)	65 »	530 »
Κορώνεια (Λαγκαδά)	57 »	80 »

Νήσοι	Εμβαδόν	Νήσοι	Εμβαδόν
Κρήτη	8.305 τ. χ.	Κέρκυρα	593 τ. χ.
Εύβοια	3.772 »	Σάμος	502 »
Λέσβος	1.630 »	Λήμνος	481 »
Ρόδος	1.404 »	Θάσος	440 »
Χίος	835 »	Ζάκυνθος	406 »
Κεφαλληνία	743 »	Νάξος	439 »

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

- 1) Πάρε ένα μεγάλον χάρτην τῆς Ἑλλάδος καὶ κοίταξέ τον καλά. Μελέτησέ τον πολλή ὥρα, αὐτὸ θὰ σ' ὠφελήσῃ πολὺ.
- 2) Κάμε μόνος σου τὸν χάρτην τῆς Ἑλλάδος καὶ χώρισέ τον εἰς τὰ μεγάλα διαμερίσματα τῆς (Μακεδονία, Ἡπείρος κλπ.) καὶ τοὺς νομοὺς ἐκ τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται.
- 3) Τοποθέτησε εἰς τὸν χάρτην ποὺ ἔκαμες τὰ σπουδαιότερα γεωγραφικὰ στοιχεῖα καὶ τὰς ἱστορικὰς τοποθεσίας καὶ πῶς ποῖον ἱστορικὸν γεγονός ἐγίνε εἰς κάθε μίαν.
- 4) Διατί ἡ πατρίδα μας δὲν ἔχει μεγάλους ποταμούς;
- 5) Τί ἐξάγει ἡ Ἑλλάς εἰς τὸ Ἐξωτερικὸν καὶ τί εἰσάγει;
- 6) Νὰ πῆς ποῖα εἶναι αἱ γεωργικαὶ καὶ ποῖα αἱ βιομηχανικαὶ περιοχαὶ τῆς Ἑλλάδος.
- 7) Νὰ μᾶς πῆς εἰς ποῖα μέρη τῆς Ἑλλάδος ἤμποροῦμεν νὰ ταξιδεύσωμεν μὲ σιδηρόδρομον, εἰς ποῖα μὲ αὐτοκίνητον καὶ εἰς ποῖα μὲ πλοῖον.
- 8) Κάνοντας τὸ νοερὸ αὐτὸ ταξίδι, νὰ μᾶς λὲς τί ἀξιοθέατα θὰ συναντήσης καὶ τί εἶδους προϊόντα ἤμπορεῖς ν' ἀγοράσῃς σὲ κάθε μέρος.

2. ΑΛΒΑΝΙΑ

(Ἐκτασίς 28.000 τ.χ. — Πληθυσμὸς 1.400.000 κ.)

ΘΕΣΙΣ ΚΑΙ ΟΡΙΑ. Εὐρίσκεται εἰς τὸ δυτικὸν τμήμα τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου, ἐπὶ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης, μετὰξὺ Ἑλλάδος καὶ Γιουγκοσλαβίας.

Ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο κυρίως περιοχάς. Τὴν κυρίως Ἀλβανίαν καὶ τὴν Βόρ. Ἡπείρον, ποὺ εἶναι καθαρῶς Ἑλληνική.

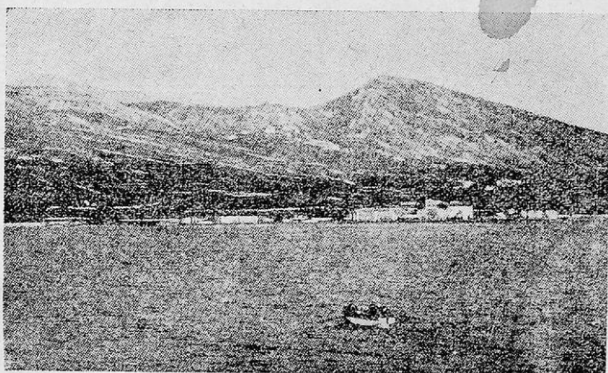
ΘΑΛΑΣΣΑ. Τὰ παράλια τῆς Ἀλβανίας εἶναι ἀλίμενα, μὲ φυσικὰ

λιμάνια μόνον τοῦ Δυρραχίου καὶ τοῦ Αὐλῶνος, τὸν ὁποῖον προστατεύει ἀπὸ τοὺς νοτίους ἀνέμους τὸ ἀκρωτήριον Ἀκροκεραύνεια καὶ τὸν φράσσει τὸ ὄχρωμένο νησάκι Σάσων.

ΕΔΑΦΟΣ. Ἡ Ἀλβανία εἶναι χώρα ὀρεινή μὲ μικρὰς κοιλάδας καὶ πεδιάδας. Καλύπτεται ἀπὸ τὰς Ἀλβανικὰς Ὑλπεις, ποὺ ἔχουν ὑψηλότεραν κορυφὴν τὸ Καραμπ (2.767 μ.) καὶ τὰς γνωστὰς ἀπὸ τὸν Ἑλληνοϊταλικὸν πόλεμον Τομόρι, Τρεμπεσίνα, Ὁστροβίτσα, Μοράβα κλπ.

Τὰ ὄρη καλύπτονται ὑπὸ δασῶν καὶ μικρὸν μέρος μένει γυμνόν.

Περιέργως δὲ ἐλάχιστα ζῶα διαμένουν εἰς αὐτά.

Εἰκ. 33. Ἀλβανικὴ ἀκτὴ.

Αἱ πεδιάδες εἶναι ἀποξηράνσεις φυσικαὶ ἢ τεχνηταὶ ἢ προσχώσεις τῶν ποταμῶν. Διὰ τοῦτο τοιαῦται παρατηροῦνται μόνον εἰς τὴν ἀκτὴν. Μεγαλύτερα καὶ σπουδαιότερα εἶναι ἡ τῆς Μουζακιάς.

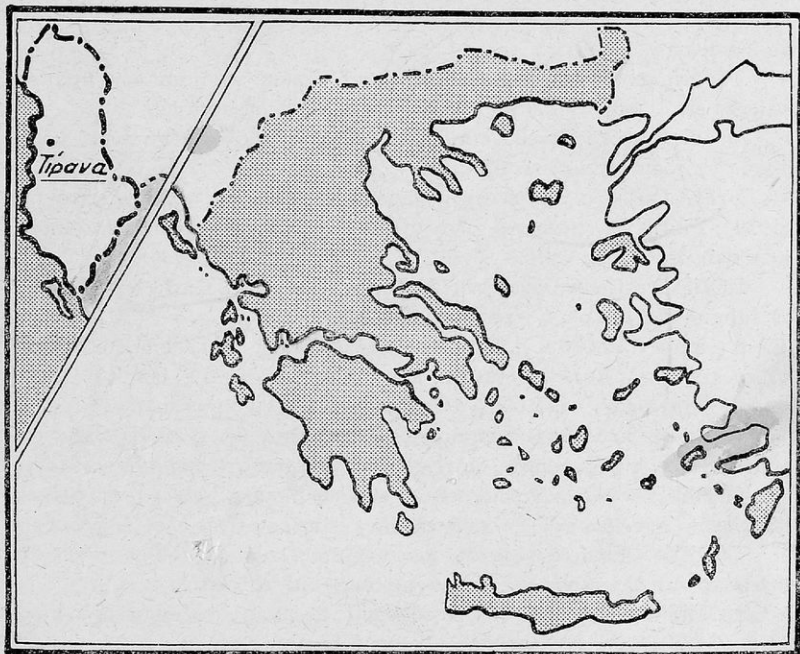
ΥΔΑΤΑ. Οἱ συχνοὶ ΝΔ. καὶ Δ. θαλασσινοὶ ἄνεμοι συσσωρεύουν εἰς τὰς ὑψηλὰς ὀροσειρὰς πολλοὺς ὕδατμοὺς. Διὰ τοῦτο ἡ Ἀλβανία ἔχει πολλὰς καὶ ραγδαίας βροχάς. Αἱ ραγδαῖαι βροχαὶ καὶ τὰ πολλὰ χιόνια τῶν ὑψηλῶν ὀρέων σχηματίζουν πολυαριθμοὺς ποταμοὺς καὶ πολλὰς λίμνας. Κυριώτεροι ποταμοὶ εἶναι: ὁ Δρῖνος (μῆκος 280 χλμ.), ὁ μεγαλύτερος ὅλων, ὁ Σκούμπι (147 χλμ.), Σεμένης (Δεβόλης), Βογιόυσα (Ἰωάννης) κλπ.

Κυριώτεροι λίμναι εἶναι τῆς Σκόδρας, Λυχνίτις (Ἀχρίδος) καὶ Πρέσπας, ἅπασαι εἰς τὰ σύνορα μετὰ τῆς Σερβίας καὶ ἡ τελευταία μετὰ τῆς Ἑλλάδας.

ΚΛΙΜΑ. Πρὸς τὰ παράλια εἶναι Μεσογειακόν, ἐνῶ εἰς τὸ ἐσωτερικόν μετὰ τὰ πολλὰ καὶ ὑψηλὰ ὄρη ἡπειρωτικόν, μὲ πολὺ ψυχρὸν χειμῶνα. Διὰ

τούτο οί στρατιῶται μας, κατὰ τὸν Ἑλληνοϊταλικὸν πόλεμον, ἔπαθαν κρυοπαγήματα.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ. Εἶναι μία χώρα γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ. Παράγει κυρίως ἀραβόσιτον καὶ ὀλίγον σῖτον. Ἐπίσης παράγει ἀρκετὴν ὄρυζαν, βαμβάκι καὶ ὀλίγον καπνόν.

Εἰκ. 34. Ἀλβανία - Ἑλλάς.

Ἡ παραγωγή ὁμως αὐτὴ δὲν ἀρκεῖ νὰ θρέψῃ τοὺς κατοίκους, ποὺ ζοῦν κυρίως μὲ τὸν ἀραβόσιτον.

Ἡ Ἀλβανία ὁμως ἔχει ἀρκετὰ λιβάδια καὶ δι' αὐτὸ εἶναι περισσότερον κτηνοτροφικὴ χώρα. Ἐξάγει σφάγια, μαλλιά, δέρματα κλπ.

Εἰς τὰ παράλια καλλιεργοῦνται τὰ ἐσπεριδοειδῆ, ἡ ἐλαία καὶ πολλὰ ὀπωροφόρα. Τὰ δάση της, ἐξ ἄλλου, ἔχουν ἀρκετὴν ξυλείαν, ἀλλὰ μένει ἀνεκμετάλλετος.

Τὸ ὑπέδαφος τῆς Ἀλβανίας ἔχει ἀρκετὰ ὀρυκτά, ἥτοι γαιάνθρακας, βωξίτην, σιδηρομεταλλεύματα καὶ κυρίως πετρέλαιον, τοῦ ὁποίου ἤρχισεν ἡ ἐκμετάλλεσις ἀπὸ τὸν καιρὸν ποὺ κατεῖχον τὴν χώραν οἱ Ἱταλοί.

Τέλος εἰς τὰς λίμνας τῆς Ἀλβανίας ὑπάρχουν ἄρκετοὶ ἰχθύες καὶ ἀλιεύονται, ἐνῶ εἰς τὰ παράλια ἡ ἀλιεία εἶναι πολὺ περιορισμένη.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ - ΕΜΠΟΡΙΟΝ - ΑΣΧΟΛΙΑΙ ΚΑΤΟΙΚΩΝ. Ἡ βιομηχανία δὲν ἀνεπτύχθη πολὺ, λόγῳ τῆς ἀπασχολήσεως τῶν κατοίκων μετὰ τὴν κτηνοτροφίαν. Ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, εἰς τὰς πόλεις, λειτούργοι ὀλίγα μακαρονοποιεῖα, βυρσοδεφεῖα, ἀλευρόμυλοι, οἶνοπνευματοποιεῖα.

Μεταπολεμικῶς ἰδρύθησαν καπνοκοσμητήρια, ζυθοποιεῖον, ἐργοστάσιον τσιμέντου κλπ.

Τὸ ἐμπόριον εἶναι περιορισμένον καὶ κυρίως ἐντοπισμένον προπολεμικῶς μὲν εἰς τὴν Ἰταλίαν, σήμερον δὲ μετὰ τὸ Παραπέτασμα.

Οἱ κάτοικοι κατασκευάζουν μόνον τῶν πολλὰ εἶδη (τσιπόυρο, ὑφάσματα ἐγγῶρια, ποίμενικὰ εἶδη κλπ.).

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ. Ἀνεπτύχθη σημαντικῶς μετὰ τὴν Ἰταλικὴν κατοχὴν (1939), ὅποτε ἐβελτιώθησαν ὅλαι αἱ ὁδοὶ τῆς, αἱ τηλεπικοινωναὶ καὶ ἡ πολιτικὴ ἀεροπορία.

ΠΟΛΕΙΣ. Πρωτεύουσα τῆς Ἀλβανίας εἶναι τὰ Τίρανα (40.000), μετὰ ἐπίνειον τὸ Δυρράχιον (5.000 κ.), ἡ Σκόδρα (30.000 κ.), Ἐλβασάν (14.000 κ.), Βεράτι (12.000 κ.), Αὐλών (6.000 κ.) καὶ αἱ πόλεις τῆς Βορείου Ἠπείρου μας: Κορυτσά (25.000 κ.), Ἀργυρόκαστρον (12.000), Πρεμετή, Χιμάρα κλπ.

ΠΑΙΔΕΙΑ. Ἐλάχιστα ἀνεπτυγμένη. Θεωρεῖται ὡς ἡ πλέον καθυστερημένη χώρα τῆς Εὐρώπης, διότι ἔχει τοὺς περισσοτέρους ἀγράμματούς.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ. Οἱ κάτοικοι εἶναι κυρίως Μουσουλμάνοι καὶ ὀλίγοι Καθολικοί. Ἀντιθέτως οἱ Ἕλληνες τῆς Βορ. Ἠπείρου εἶναι ὅλοι Ὀρθόδοξοι.

ΓΛΩΣΣΑ. Εἶναι ἄγνωστος ἀκόμη ἡ προέλευσις τῆς. Προπολεμικῶς ἐστερεῖτο καὶ ἀλφαβήτου. Σήμερον χρησιμοποιεῖ τὸ Λατινικόν.

ΝΟΜΙΣΜΑ. Τὸ λέκ, ποὺ ἰσοδυναμεῖ μετὰ μίαν μεταλλικὴν δραχμὴν, ἀλλὰ ἐν τῷ μεταξύ ὑπετιμήθη, ὅπως καὶ ἡ δραχμὴ μας.

ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ. Λαϊκὴ Δημοκρατία (κομμουνιστικὴ), μετὰ ἀρχηγὸν τὸν Ἐμβέρ Χότζα.

ΙΣΤΟΡΙΑ. Οἱ Ἀλβανοὶ εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἰλλυριῶν, χωρὶς νὰ κατορθώσουν ποτὲ νὰ σχηματίσουν ἰδικόν των κράτος, νὰ καλλιεργήσουν τὰ γράμματα καὶ νὰ ἀναπτύξουν πολιτισμὸν.

Εἶχον καταληφθῇ ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Μακεδόνας καὶ ἀργότερον ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους. Εἰς τὰ νεώτερα χρόνια ὑπετάγησαν εἰς τοὺς Τούρκους, οἱ ὅποιοι τοὺς ἐχρησιμοποίησαν πολλὰκις ὡς μισθοφόρους.

Ὡς μόνον φωτεινὸν σημεῖον τῆς ἱστορίας των προβάλλει ἡ μορφή τοῦ ἐθνικοῦ των ἥρωος Γεωργίου Καστριώτου ἢ Σκεντέρμπεη, ὁ ὁποῖος ἐπολέμησε μετὰ ἡρωισμόν τοὺς Τούρκους (1440 μ.Χ.). Κατὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους, 1912-1913, ὅποτε ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς ἠλευθέρωσε τὴν

Μακεδονίαν καὶ τὴν Ἡπειρον, ἔφθασε μέχρι τῆς Κορυτσᾶς καὶ τῆς Χιμάρας. Τότε ἡ Ἀλβανία ἔγινεν ἀνεξάρτητὸν κράτος καὶ κατάρθωσε νὰ προσάρτηση καὶ τὴν Βόρ. Ἡπειρόν μας. Τὸ 1939 κατελήφθη ὑπὸ τῶν Ἱταλῶν καὶ ἐχρησιμοποιήθη ὡς βᾶσις των διὰ τὸν πόλεμον ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Ἑλληνικὴ λόγχη ἐθριάμβευσε τότε εἰς τὰ ἀπρόσιτα βουνὰ της. Ὅμως ἡ Βόρειος Ἡπειρὸς μας ἔμεινε καὶ ἀπάλιν μακρὰν τῆς μητρὸς της Ἑλλάδος καὶ στενάζει ὑπὸ τὸ πέλμα τῶν ἀγροίκων Ἀλβανῶν.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

- (1) Κάμετε τὸν χάρτην τῆς Ἀλβανίας καὶ χωρίσατέ τον εἰς τὴν κυρίως Ἀλβανίαν καὶ τὴν Βόρειον Ἡπειρον.
- (2) Ἀκολουθήσατε νοερῶς τὴν πορείαν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ εἰς τὴν Βόρειον Ἡπειρον κατὰ τὸ 1940-41.
- (3) Φέρατε πληροφορίας διὰ τὸν Ἑλληνοϊταλικὸν πόλεμον 1940-1941.

3. ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΥΙΑ

(Ἑκτασίς 250.000 τ.χ. — Πληθυσμὸς 15 ἑκατ. κάτοικ.)

ΘΕΣΙΣ. Εἶναι μία χώρα διπλασία σχεδὸν τῆς Ἑλλάδος καὶ καταλαμβάνει τὸ ΒΔ. τμήμα τῆς Βαλκανικῆς. Συνορεύει πρὸς Β. μετὴν Αὐστρίαν, Οὐγγαρίαν καὶ Ρουμανίαν, πρὸς Δυσμὰς μετὴν Ρουμανίαν καὶ Βουλγαρίαν, πρὸς Ν. μετὴν Ἑλλάδα καὶ Ἀλβανίαν καὶ πρὸς Δ. μετὴν Ἱταλίαν, μετὴν Ἀδριατικὴν Θάλασσαν καὶ Ἀλβανίαν.

ΧΩΡΑΙ ΚΑΙ ΛΑΟΙ. Ἀλλοτε ὀνομάζετο Σερβία καὶ ἦτο μία μικρὴ χώρα. Κατεῖχε τὴν Βόρειον Μακεδονίαν καὶ ἐξετείνετο ἀπὸ τῶν λιμνῶν Πρέσπας καὶ Δοϊράνης μέχρι τοῦ ποταμοῦ Δουνάβεως πρὸς Β.

Ἡ σημερινὴ Γιουγκοσλαυία (Νοτιοσλαυία) ἐδημιουργήθη μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον, μετὰ τὴν Σερβίαν καὶ τὴν προσθήκην χωρῶν καὶ λαῶν συγγενικῶν (Νοτιοσλαυοί). Ὅμιλοῦν ὅλοι τὴν ἰδίαν γλῶσσαν καὶ ἔχουν τὰ ἴδια ἥθη καὶ ἔθιμα.

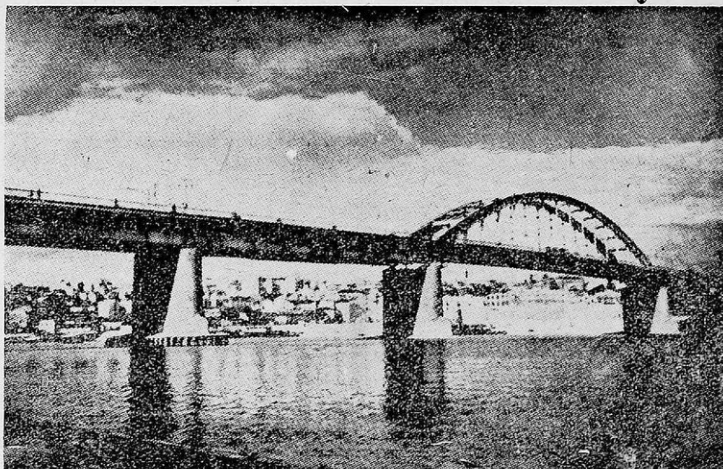
Αἱ χώραι αὗται εἶναι τὸ Μαυροβούνιον, ἡ Βοσνία καὶ ἡ Ἑρζεγοβίνη, ἡ Δαλματία, ἡ Κροατία καὶ ἡ Σλοβενία.

ΕΔΑΦΟΣ. Καὶ ἡ Γιουγκοσλαυία ἔχει ἑδαφος μᾶλλον ὀρεινόν. Πρὸς τὰ δυτικὰ αἱ Δειναρικαὶ Ἀλπεις, συνέχεια τῶν Ἀλβανικῶν, κλείουν τὴν Ἀδριατικὴν ὡς τεράστιον τεῖχος (ὕψ. 2.600 μ.). Βορειότερον αἱ Σλοβενικαὶ Ἀλπεις καὶ ΝΑ. ὁ Σκάρδος (2.500 μ.).

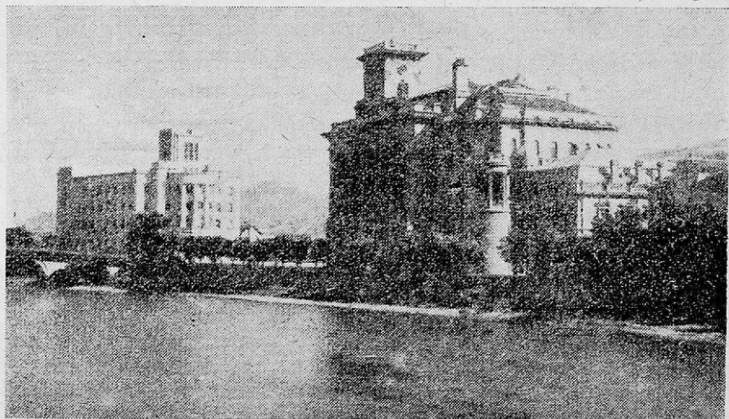
Πρὸς τὰ Β. καὶ ΒΔ. ἀπλώνονται μεγάλοι καὶ εὐφοροὶ πεδιάδες, διαρ-

ρεόμενοι από τόν Δούναβιν καί τοὺς παραποτάμους του (Σαῦον, Δραῦον καί Τισίαν).

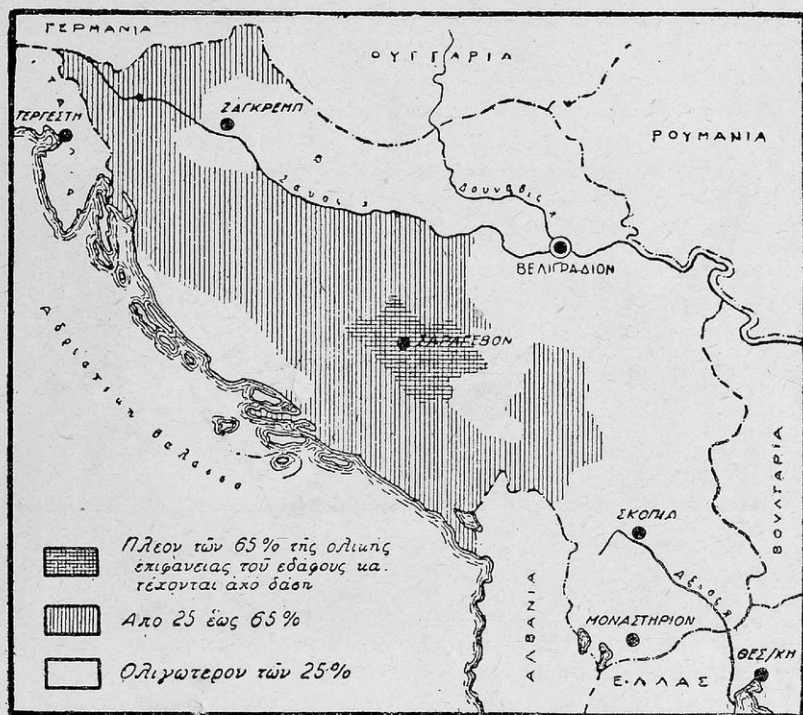
ΘΑΛΑΣΣΑ. Ἡ παραλιακὴ ἀκτὴ παρουσιάζει πλῆθος ἀπὸ κολπώ-
σεις καὶ λιμάνια. Πλησίον δὲ τῆς ἀκτῆς σχηματίζονται πολλὰ νησιά, τὰ

Εἰκ. 35. Ἡ γέφυρα τοῦ Σαῦου εἰς τὸ Βελιγρόδιον.

Εἰκ. 36. Ἐθνικὴ Τράπεζα καὶ Στρατιωτικὴ Λέσχη εἰς τὰ Σκόπια.

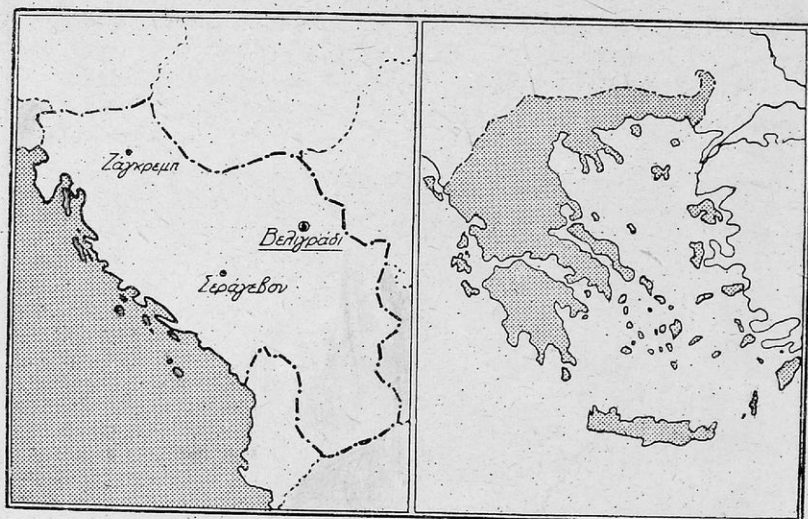
Εικ. 37. Φυσικός και οικονομικός χάρτης της Γιουγκοσλαβίας.

περισσότερα άκατοίκητα. Αί Δειναρικοί Ἀλπεῖς δημιουργοῦν μέγα συγκοινωνιακὸν ἐμπόδιον, ὥστε νὰ μὴ δημιουργηθῇ ἓνα μεγάλο λιμάνι.

ΥΔΑΤΑ. Κυριώτερος ποταμὸς εἶναι ὁ Δούναβις, ὅστις εἰσέρχεται ἀπὸ τὴν Οὐγγαρίαν καὶ ἐξέρχεται πρὸς τὴν Ρουμανίαν καὶ Βουλγαρίαν ἀπὸ ἑνα στενόν, τὰς « Σιδηρᾶς Πύλας ». Δέχεται ὅλα σχεδὸν τὰ νερὰ τῆς Γιουγκοσλαβίας, ποὺ συναθροίζονται εἰς τοὺς παραποτάμους τοῦ Σαῦον, Δραῦον καὶ Μοράβαν. Τὰ ὑπόλοιπα ὕδατα σχηματίζουν τὸν Ἀξιόν, ποὺ εἰσέρχεται εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἔδαφος καὶ χύνεται εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον.

Τέλος, ἄλλα ὕδατα συγκεντρώνονται εἰς τὰς λίμνας Πρέσπαν, Ἀχρίδα, Δοϊράνην καὶ τὴν ἰχθυοτρόφον τῆς Κόδρας.

ΚΛΙΜΑ. Τὰ παράλια τῆς Δαλματίας ἐπὶ τῆς Ἀδριατικῆς ἔχουν κλίμα Μεσογειακόν. Ἡ ὀπίσθεν τῶν ὀροσειρῶν ὅμως χώρα ἔχει κλίμα ἡπειρωτικόν (Διατί ;).

Εικ. 38. Γιουγκοσλαβία — Έλλάς.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ. Εἰς τὰ παράλια εὐδοκιμεῖ καὶ ἐδῶ ἡ ἐλαία καὶ ἡ ἀμπέλος. Αἱ πεδιάδες δὲ τοῦ ἐσωτερικοῦ παράγουν ἄφθονα σιτηρὰ, ζαχαρότευτλα, πατάτες, ὄσπρια κλπ.

Ἐπίσης ἐκτρέφει πολλὰ ζῶα καὶ ἰδίως χοίρους. Ἡ ζυλεῖα καὶ τὰ δασικὰ προϊόντα εἶναι ἄφθονα.

Μεταλλεύματα ἔχει χαλκοῦ, σιδήρου, χρωμίου κλπ., ὡς καὶ γαιάνθρακας καὶ λιγνίτην.

ΑΣΧΟΛΙΑΙ ΚΑΤΟΙΚΩΝ. Οἱ κάτοικοι εἶναι κυρίως γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι. Τὸ ἥμισυ τῆς χώρας, ἄλλωστε, καλλιεργεῖται. Δι' αὐτὸ καὶ δὲν ὑπάρχουν ἐν ἀναλογίᾳ μεγάλαι πόλεις, μεγάλη βιομηχανία καὶ ἐμπόριον.

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ. Ἐχει ἀρκετοὺς αὐτοκινητοδρόμους καὶ σιδηροδρομικὰς γραμμάς. Ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκην μία σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἀκολουθεῖ τὴν κοιλάδα τοῦ Μοράβα καὶ διευθύνεται πρὸς τὴν Εὐρώπην. Ἄλλη κυρία γραμμὴ συνδέει τὴν Γιουγκοσλαβίαν μὲ τὴν Βουλγαρίαν καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἐπίσης ὑπάρχει μικρὰ ποταμοπλοῖα καὶ ἀτμοπλοῖα. Ἡ «ἐλευθέρα ζώνη», ποῦ τῆς παρέχωρήθη εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, χρησιμοποιεῖται διὰ τὸ διαμετακομιστικὸν τῆς ἐμπορίου.

ΠΟΛΕΙΣ. Πρωτεύουσα τοῦ κράτους εἶναι τὸ Βελιγράδιον

(400.000 κ.), όπου θανατώθη ο πρωτομάρτυς της Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας Ρήγας Φεραίος ὑπὸ τῶν Τούρκων.

Ἄλλαι πόλεις: Τὰ Σκόπια (42.000 κ.), Μοναστήριον (35.000), ἐπὶ τῆς Σερβικῆς Μακεδονίας πόλεις ἑλληνικάι. Ἡ Νύσσα (35.000 κ.), πατρίς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου εἰς τὴν Σερβίαν. Κετίγνη (10.000 κ.), πρωτεύουσα τοῦ Μαυροβουνίου, Σεράγεβον (120.000 κ.) καὶ Ραγκούσα, λιμὴν ἐπὶ τῆς Ἀδριατικῆς. Τὸ Κάτταρον, Σπαλάτον (50.000 κ.), Φιοῦμε (75.000 κ.), ἐπίσης λιμένες τῆς Ἀ-

Εἰκ. 39. Τὸ Βελιγράδι.

δριατικῆς. Ζάγκρεμπ (300.000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Κροατίας καὶ ἡ ὠραιότερα πόλις τῆς Γιουγκοσλαβίας, Λιόμπλιάνα (121.000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Σλοβενίας.

ΝΟΜΙΣΜΑ. Τὸ δηνάριον, πού ἰσοδυναμεῖ μετὰ τὴν ἰδικὴν μας δραχμὴν.

ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ. Λαϊκὴ Δημοκρατία, μετὰ ἀρχηγὸν τὸν στρατάρχην Τίτο.

ΙΣΤΟΡΙΑ. Κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν κατώκουν εἰς τὰς χώρας αὐτὰς οἱ Ἰλλυριοί, πού ἔγιναν Ρωμαῖοι σχεδὸν ἀργότερον. Κατὰ τὴν Βυζαντινὴν ἐποχὴν κατώκησαν Σλαβικαὶ φυλαί, μετὰ τὴν ἄδειαν τῶν Βυζαντινῶν, οἱ ὅποιοι τοὺς ἑκατον χριστιανοὺς μετὰ τὸν μοναχὸν Κύριλλον, ὁ ὅποιος τοὺς ἐδίδασκε καὶ τὸ Κυριλλικὸν ἄλφάβητον, πού τὸ χρησιμοποιοῦν ἀκόμη. Εἰς τὰ 1389 ὑπετάχθησαν εἰς τοὺς Τούρκους καὶ τὸ 1878 κατ'ὠρθωσαν νὰ δημιουργήσουν μικρὸν ἀνεξάρτητον κράτος γύρω ἀπὸ τὸ Βελιγράδιον. Τὸ κράτος αὐτὸ ἐμεγάλωσε τὸ 1912 - 1913 μετὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους καὶ ἐπῆρε τὴν σημερινὴν του ἑκτασίν τὸ 1919, μετὰ τὸν Πρῶτον Παγκόσμιον πόλεμον, μετὰ τὴν συνένωσιν συγγενικῶν λαῶν.

Ἐπειδὴ ἡ Γιουγκοσλαβία ἀποτελεῖται ἀπὸ διαφόρους λαοὺς μὲ διαφορετικὸν πολιτισμὸν, λείπει ἡ ἔθνικὴ συνείδησις καὶ συνοχή. Περισσότερον πολιτισμένοι εἶναι οἱ Κροάται.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1) Κάμετε τὸν χάρτην τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ τοποθετήσατε τὰ σπουδαιότερα γεωγραφικὰ στοιχεῖα.

2) Κάμετε ἓνα νοερὸ ταξίδι ἀπὸ Θεσσαλονίκης εἰς Ζάγκρεμπ καὶ ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Ραγκούσαν.

4. ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

(Ἐκτασις 111.000 τ.χ. — Πληθυσμὸς 7 ἑκατ. κάτ.)

ΘΕΣΙΣ - ΟΡΙΑ. Ἡ Βουλγαρία καταλαμβάνει τὸ ἀνατολικὸν τμήμα τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου. Συνορεύει πρὸς Β. μὲ τὴν Ρουμανίαν, ἀπὸ τὴν ὅποιαν τὴν χωρίζει ὁ ποταμὸς Δούναβις. Πρὸς Δ. μὲ τὴν Γιουγκοσλαβίαν, πρὸς Ν. μὲ τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὸς Α. συνορεύει μὲ τὴν Τουρκίαν καὶ βρέχεται ἀπὸ τὸν Εὐξείνιον Πόντον.

ΘΑΛΑΣΣΑ. Μόνον ἀνατολικῶς βρέχεται ἀπὸ τὸν Εὐξείνιον Πόντον καὶ σχηματίζονται οἱ λιμένες τοῦ Πύργου καὶ τῆς Βάρνας.

ΕΔΑΦΟΣ. Τὸν σκελετὸν τῆς Βουλγαρίας ἀποτελοῦν αἱ ὄροσειραι τοῦ Αἴμου καὶ τῆς Ροδόπης. Ἡ Ροδόπη (2.780 μ.) καὶ ὁ Ὀρβηλος (2.480 μ.) καταλαμβάνουν τὸ ΝΔ. τμήμα τῆς Βουλγαρίας καὶ φαίνονται ὡς νὰ ἐκκινοῦν ἐκ τῆς ὑψηλοτέρας κορυφῆς Ρίλα (2.924 μ.).

Ὁ Αἶμος ἢ Βαλκάνια (ἐκ τοῦ Τουρκικοῦ Μπαλκάν=δασῶδες) ἀποτελεῖ τὴν κεντρικὴν ὄροσειρὰν τῆς χερσονήσου καὶ προχωρεῖ εἰς μήκος 600 χλμ. ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς τῆς Βουλγαρίας. Ἐκ τῆς Τουρκικῆς ὀνομασίας τοῦ Αἴμου ὠνομάσθη ὀλόκληρος ἡ χερσόνησος Βαλκανική. Ἐνῶ ὀρθότερον θὰ ἦτο νὰ ὀνομασθῇ Ἑλληνικὴ χερσόνησος, λόγῳ τοῦ μοναδικοῦ πολιτισμοῦ τὸν ὅποιον ἀνέπτυξεν ἡ Ἑλλὰς εἰς τὸν χῶρον τοῦτον. Ἐχει ὕψος 2.375 μ. καὶ χωρίζει τὴν Βουλγαρίαν εἰς δύο τμήματα, τὴν Βόρειον καὶ τὴν Νότιον.

α) Βόρειος Βουλγαρία. Ἡ Βόρ. Βουλγαρία ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Αἴμου μέχρι τοῦ Δουνάβεως καὶ εἶναι μία μεγάλη πεδιάς μὲ κλίσιν πρὸς Β. Καθὼς ὁ Αἶμος χαμηλώνει κλιμακωτὰ, σχηματίζει ὠραίας κοιλάδας καὶ καταλήγει εἰς τὴν μεγάλην πεδιάδα τοῦ Δουνάβεως. Ἡ περιοχὴ αὕτῃ τῆς Βουλγαρίας εἶναι εὐφορωτάτη, διότι ἀρδεύεται ἀπὸ πολλοὺς παραποτάμους τοῦ Δουνάβεως, ποὺ κατεβαίνουν ἀπὸ τὰς δασωμένας πλαγὰς του. Παράγει δημητριακὰ, ὄρυζαν, βαμβάκι, ζαχαρότευτλα,

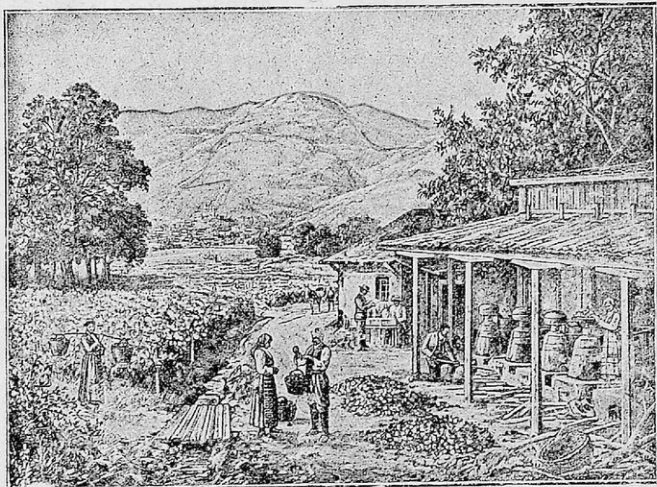
λαχανικά και φρούτα. Διὰ τοῦτο ἡ Βόρειος ἢ Παλαιὰ Βουλγαρία, ὅπως λέγεται, εἶναι πυκνοκατωκημένη. Αἱ κυριώτεραι πόλεις ἐδῶ εἶναι τὸ Τύρνοβον, παλαιὰ πρωτεύουσα τῆς Βουλγαρίας, ἡ Πλεύνα, τὸ Ρουχτσούκιον, σπουδαῖος λιμὴν ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, καὶ ἡ Βάρνα, λουτρόπολις καὶ λιμὴν ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

Εἰκ. 40. Βουλγαρία — Ἑλλάς.

Ἡ βόρειος περιοχή τῆς Βουλγαρίας εἶναι ἀνοικτὴ πρὸς Β. καὶ ἐκτεθειμένη εἰς ψυχροὺς ἀνέμους. Διὰ τοῦτο τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν, μὲ ψυχρὸν χειμῶνα καὶ θερμὸν καλοκαίρι. Ὁ Αἶμος, ἂν καὶ εἶναι ὑψηλὸν ὄρος, ἔχει πολλὰς διαβάσεις, διὰ τῶν ὁποίων ἐπικοινωνεῖ ἡ Βόρειος μὲ τὴν Νότιον Βουλγαρίαν.

β) Νότιος Βουλγαρία. Ἡ Νότιος Βουλγαρία ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Αἶμου μέχρι τοῦ Ὀρβήλου καὶ τῆς Ροδόπης, ποὺ εἶναι τὰ σύνορα μὲ τὴν Ἑλλάδα πρὸς Νότον. Ἡ περιοχή αὕτη εἶναι μία μεγάλη πεδιάς,

Εἰκ. 41. Μαζεύουν τριαντάφυλλα καὶ βγάζουν τὸ ροδέλαιο στὸ Καζαλίκ.

ἐπεὶδὴ δὲ ὁ Αἶμος τὴν προφυλάσσει ἀπὸ τοὺς βορείους ἀνέμους, ἔχει κλίμα γλυκύτερον ἀπὸ τὴν Βόρειον Βουλγαρίαν. Ἡ πεδιάς αὕτη ἔχει κλίσιν πρὸς Α. καὶ ποτίζεται ἀπὸ τὸν Ἔβρον καὶ τοὺς παραποτάμους Ἄρδαν καὶ Τούντζαν, διὰ τοῦτο εἶναι εὐφορωτάτη. Παράγει σιτηρὰ, λαχανικά, ὄρυζαν, βαμβάκι καὶ καπνὰ. Καλλιεργοῦνται ἐπίσης πολλὰ ἀμπέλια καὶ μουριές. Ἡ Ροδόπη ἔχει πολλὰ δάση ἀπὸ ὄξυές, πεύκα, ἔλατα καὶ πολλὰ χλοισμένα λιβάδια, ὅπου βόσκουν χιλιάδες γιδοπρόβατα. Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ ἀποτελεῖ τὸ σπουδαιότερον προϊόν εἶναι τὸ ροδέλαιον. Πρὸς Ν. τοῦ Αἶμου σχηματίζεται μία εὐρεῖα κοιλάς, « ἡ κοιλάς τῶν ρόδων » ἢ τὸ Βαλκνικὸ βύθισμα, ὅπως τὴν ὀνομάζουν οἱ γεωλόγοι, λόγῳ τοῦ σχηματισμοῦ της ἀπὸ καθίζησιν τοῦ ἐδάφους. Ἐδῶ καλλιεργοῦνται τριανταφυλλίες εἰς μεγάλας ἐκτάσεις καὶ ὁ ἀέρας εἶναι ἀρωματισμένος εἰς ἀπόστασιν

άρκετῶν χιλιομέτρων. Ἀπὸ τὰ τριαντάφυλλα αὐτὰ ἐξάγεται τὸ πολὺτιμον ροδέλαιον, ποὺ εἶναι σχεδὸν μοναδικὸν εἰς τὸν κόσμον. Ἡ κοιλὰς τοῦ Ἐβρου ἢ Βόρ. Θράκη ἦτο ἄλλοτε αὐτόνομη, μὲ τὸ ὄνομα Ἀνατολικὴ Ρωμυλία, καὶ κατοικεῖτο ἀπὸ ἑκατοντάδας χιλιάδων Ἑλλήνων. Αἱ δὲ πόλεις Στενέμαχος, Ἀγχίαλος, Μεσημβρία, Πύργος κλπ. ἦσαν καθαρῶς Ἑλληνικαί. Οἱ Βούλγαροι ὅμως τὴν κατέλαβον αὐθαίρετως τὸ 1885 καί, μέχρι τὸ 1905, ἄλλους μὲν ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἔσφαξαν, ἄλλους δὲ ἔδιωξαν καὶ τὴν ἔκαμον Βουλγαρικὴν ἐπαρχίαν.

Εἰς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Βουλγαρίας σχηματίζεται ἓνα ὁροπέδιον, τὸ ὁποῖον ἐνώνει τὰ δύο τμήματα τῆς Βουλγαρίας. Ἐδῶ εὐρίσκεται ἡ πρωτεύουσα τῆς Βουλγαρίας Σόφια, ἡ ὁποία εὐρίσκεται εἰς σπουδαίαν στρατηγικὴν θέσιν, διότι εἶναι τὸ πέρασμα τῶν συγκοινωνιῶν τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν Θεσσαλονίκην. Γύρω τῆς καλλιεργοῦνται κῆποι μὲ ὀπωροφόρα δένδρα καὶ λαχανικά. Ὑπάρχουν ἐπίσης πολλὰ ἀνθρακωρυχεῖα.

ΥΔΑΤΑ. Ὅλα τὰ ὕδατα τοῦ Αἵμου συγκεντρώνονται διὰ παραποτάμων πρὸς Β. μὲν εἰς τὸν Δούναβιν, πρὸς Ν. δὲ εἰς τὸν Ἐβρον. Τὰ ὕδατα τῆς Ροδόπης συναθροίζονται ἐπίσης εἰς τὸν Ἐβρον, τὰ δὲ τοῦ Ὀρβήλου καὶ Ν. Ροδόπης εἰς τὸν Νέστον καὶ Στρυμόνα.

ΚΛΙΜΑ. Τὸ βόρειον τμῆμα τῆς χώρας ὑποφέρει πολὺ ἀπὸ τὸ δριμύ πῦχος. Ἀντιθέτως τὸ Ν. καὶ ΝΑ. ἔχει κλίμα ἡπιώτερον.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ. Ἀπὸ ὅλα τὰ ἐδάφη τῆς Βουλγαρίας τὰ μισὰ περίπου εἶναι καλλιεργήσιμα, τὸ τέταρτον εἶναι δάση καὶ βοσκότοποι καὶ τὸ ὑπόλοιπον εἶναι ἀκαλλιεργήτος γῆ. Ὡς ἐκ τούτου ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένη γεωργίαν, κτηνοτροφίαν καὶ δασοκομίαν.

Κυριώτερα προϊόντα εἶναι τὰ δημητριακά, ~~καπνός, ζαχαρότευτλα~~, ἡλίανθος (διὰ σπορέλαιον), ~~βαμβάκι~~, ροδέλαιον κλπ. Ἀνεπτυγμένη πολὺ εἶναι ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ πτηνοτροφία, αἱ δὲ ἐξαγωγαί τῆς εἰς τοιαῦτα εἶδη εἶναι μεγάλαι.

ΑΣΧΟΛΙΑΙ ΚΑΤΟΙΚΩΝ. Τὸ πλεῖστον τῶν κατοίκων εἶναι γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι. Ἡ βιομηχανία ὡς ἐκ τούτου εἶναι ἐλάχιστα ἀνεπτυγμένη.

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ. Ἡ Βουλγαρία ἔχει σχετικῶς καλοὺς αὐτοκινητοδρόμους καὶ καλὴν σιδηροδρομικὴν συγκοινωνίαν, μικρὰν δὲ ἀτμοπλοϊκὴν καὶ ποταμοπλοϊαν ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως.

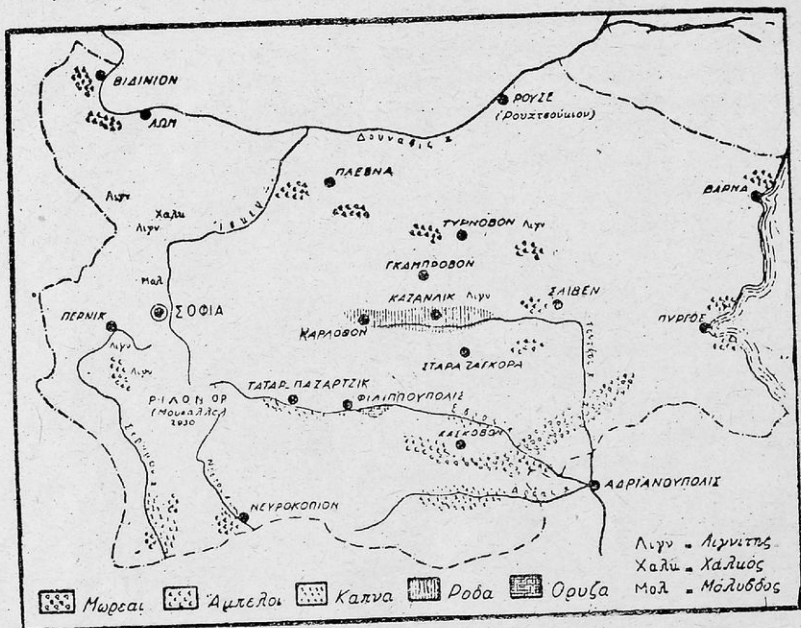
ΠΟΛΕΙΣ. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Σόφια (440.000 κ.), ἐπὶ ὁροπέδιον. Ἄλλαι πόλεις εἶναι ἡ Φιλιππούπολις (Πλόβντιφ) μὲ 125.000 κ., ἡ Βάρνα (80.000 κ.), Πύργος (Μπόργκας) μὲ 44.000 κ. κλπ.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ. Θρησκεία ἐπικρατεῖ ἡ Χριστιανικὴ Ὅρθοδοξος. Γλῶσσα ἡ Βουλγαρικὴ (Σλαβονική), ἡ ὁποία διεμορφώθη ἀπὸ Ἑλλήνας κλη-

ρικούς. Ἡ Βουλγαρία ἀνέπτυξε λογοτεχνίαν καλυτέραν τῶν λοιπῶν Βαλκανικῶν χωρῶν, πλὴν τῆς Ἑλλάδος.

ΝΟΜΙΣΜΑ. Τὸ λέβα, πού ἰσοδυναμεῖ μετὰ τὴν δραχμὴν.

ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ. Λαϊκὴ κομμουνιστικὴ Δημοκρατία. Ἡ Βουλγαρία, ὅπως καὶ ἡ Ἀλβανία, εἶναι δορυφόροι τῆς Ρωσίας, χωρὶς ἀπόλυτον πολιτικὴν ἐλευθερίαν.

Εἰκ. 42. Οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Βουλγαρίας.

ΙΣΤΟΡΙΑ. Οἱ Βούλγαροι εἶναι λαὸς Ἀσιατικὸς καὶ ἀνήκει εἰς τὴν Μογγολικὴν φυλὴν. Κατὰ τὸν Μεσαίωνα ἤλθον εἰς τὴν χώραν αὐτὴν, ἀνέμιχθησαν μετὰ τοὺς Σλαῦους τῆς περιοχῆς αὐτῆς καὶ ἐλησμόνησαν τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἥθη των. Ἐγίναν Σλαῦοι καὶ μόνον τὸ ὄνομα ἐκράτησαν ἀπὸ τὴν παλαιὰν φυλὴν των. Οἱ μοναχοὶ Κύριλλος καὶ Μεθόδιος τοὺς ἔκαμον χριστιανούς. Ποτὲ ὅμως δὲν ἄφησαν ἡσυχον τὸ Βυζάντιον. Ὁ Βουλγαροκτόνος ἔθεσε τέρμα εἰς τὰς ἐπιδρομὰς των. Ἀργότερον ὑπετάχθησαν εἰς τοὺς Τούρκους καὶ τὸ 1878 ἠλευθερώθη τὸ βόρειον τμήμα καὶ ἐν συνεχείᾳ καὶ τὰ μέρη πού κατέχουν σήμερον.

Εἰς ὅλους τοὺς πολέμους παρέμεινεν ἐχθρὰ τῆς Ἑλλάδος, πλὴν τοῦ 1912, ὁπότε ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τὴν Σερβίαν ἐπολέμησαν τὴν Τουρκίαν. Εἰς τὸν τε-

Λευταῖον πόλεμον εἶχον συμμαχήσει με τοὺς Γερμανοὺς καὶ Ἰταλοὺς καὶ κατέσφαξαν χιλιάδας Ἑλλήνας εἰς τὴν Βόρειον Ἑλλάδα, τὴν ὁποίαν κατεῖχον. Τελευταίως προσήρτησαν τὴν πλουσίαν Δοβρουτσᾶν ἀπὸ τὴν Ρουμανίαν.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1) Κάμετε τὸν χάρτην τῆς Βουλγαρίας καὶ σημειώσατε τὰς πόλεις ποὺ ἦσαν πρῶτα Ἑλληνικαί.

2) Ποῖα προϊόντα ἔχομεν κοινὰ με τὴν Βουλγαρίαν ποὺ μᾶς συναγωνίζεται ;

5. ΕΥΡΩΠΑ·Ι·ΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

Ἀνατολική Θράκη

(Ἑκτασίς 26.000 τ.χ. — Πληθυσμὸς 1.500.000 κ.)

Τὸ τμήμα αὐτὸ τῆς Εὐρώπης, ποὺ κατέχει ἡ Τουρκία, ἡλευθερώθη διὰ μίαν στιγμὴν (1920), μαζὺ με τὴν Ἰωνίαν, ὁπότε τὰ εὐζωνάκια μας ἐχόρευσαν « στὴν Ἀγιά Σοφιά ἀγνάντια », διὰ νὰ χαθῇ καὶ πάλιν, με τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν (1922). Τότε ἔγινε καὶ ἀνταλλαγὴ πληθυσμῶν καὶ οἱ Ἕλληνες ἐγκατέλειψαν τὴν χώραν, ὅπου ἐπὶ χιλιετηρίδας ἐμεγαλούργησαν. Ἐμείναν μόνον περὶ τὰς 120.000 Ἕλληνες, ποὺ κατοικοῦν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὰς νήσους Ἰμβρον καὶ Τένεδον. Αὐτοὶ ἐξηρέθησαν τῆς ἀνταλλαγῆς, ὅπως καὶ οἱ Τοῦρκοι τῆς Δ. Θράκης. Ὅλη ἡ Ἀνατολική Θράκη εἶναι μία εὐφορωτάτη πεδιάς. Χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα με τὸν ποταμὸν Ἐβρον καὶ ἀπὸ τὴν Βουλγαρίαν με χαμηλὴν ὄροσειράν, τὴν Στράντζαν. Ἡ ἑκτασίς της εἶναι ἴση με τὴν Πελοπόννησον καὶ τριπλασία ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Δυτικὴν Θράκην.

Τὰ νερά της συγκεντρώνονται εἰς τὸν Ἐβρον με τὸν παραπόταμον αὐτοῦ Ἐργίνην.

Πρὸς Ν. σχηματίζεται ἡ χερσόνησος τῆς Καλλιπόλεως, ποὺ χωρίζεται με τὸν Ἑλλήσποντον ἀπὸ τὴν Μ. Ἀσίαν. Ἀκολουθεῖ ἡ Προποντίς καὶ ὁ Βόσπορος καὶ ἐν συνεχείᾳ ὁ Εὐξείνιος Πόντος. Οἱ ΒΑ. ἄνεμοι, ἐπεὶ δὲ δὲν ἐμποδίζονται ἀπὸ ὑψηλὰ ὄρη, κάνουν τὸ κλίμα πολὺ ψυχρὸν τὸν χειμῶνα καὶ θερμὸν τὸ καλοκαίρι, ἀλλὰ με πολλὰς βροχάς. Τὸ ἡπειρωτικὸν κλίμα καὶ τὸ εὐφορον ἔδαφος, ποὺ ἐγένινε ἀπὸ τὰς προσχώσεις τοῦ Ἐργίνης, εἶναι κατάλληλον διὰ δημητριακὰ καὶ ὄσπρια.

Τὸ κλίμα της εἶναι θαλάσσιον εἰς τὰ παράλια καὶ ἡπειρωτικὸν εἰς τὸ ἐσωτερικόν.

Εἶναι ἀληθῆς σιτοβολὼν, παράγει ἄφθονα σιτηρὰ καὶ ὄσπρια. Ἐπίσης καλλιεργοῦνται τὸ βαμβάκι, τὸ ρύζι, τὸ σησάμι καὶ τὰ λαχανικά, ἀλλὰ καὶ ἡ κτηνοτροφία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη (γιαοῦρτι Συληβρίας). Τέλος ἡ Προποντὶς ἀποτελεῖ πέρασμα ψαριῶν καὶ ἀλιεύονται ἄφθονα σκουμπριά, παλαμίδες, τόνοι κλπ.

Κυριώτερα πόλεις εἶναι ἡ Κωνσταντινούπολις (Ἰσταμπούλ) (1.000.000 κ.). Εἶναι ἡ πόλις ποὺ ἱδρυσεν ὁ Μεγαρεὺς Βύζας, ποὺ ἔκαμε πρωτεύουσάν του ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος καὶ ποὺ ἐπὶ 1000 καὶ πλέον ἔτη ἀπέτέλεσε τὴν «Βασιλίδαν τῶν πόλεων», τὸ σέμνωμα τοῦ Χριστιανισμοῦ, τὸ κέντρον τοῦ πολιτισμένου κόσμου. Εἶναι ἡ πόλις ποὺ καθη-

Εἰκ. 43. Ἡ Τουρκία κατέχει τὴν Ἀνατολικὴ Θράκη.

γίασε μὲ τὸ αἷμα του ὁ τελευταῖος Παλαιολόγος, ὁ «μαρμαρωμένος βασιλιάς». Εἰς αὐτὴν συγκεντρώνονται τὰ ὄνειρα καὶ αἱ προσδοκίαι τοῦ λαοῦ μας, ἡ πανέμορφη Ἑπτάνοσος.

Βεβαίως σήμερον εἶναι μία πόλις καθυστερημένη, χωρὶς μέγαρα καὶ δρόμους, πλὴν τῶν Εὐρωπαϊκῶν συνοικιῶν. Ὅμως παντοῦ, τὰ πάντα ἐνθυμίζουν τὸ περασμένον μεγαλεῖον της. Ἡ ὑπαρξὶς ἐκεῖ ἀρκετῶν Ἑλλήνων, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Ἀγίας Σοφίας, γεννᾷ διὰ μίαν στιγμὴν εἰς τὸν ἐπισκέπτῃν μίαν νοσταλγικὴν ἄχναν καὶ γλυκεῖαν αὐταπάτην.

Ὁ μαγικὸς Βόσπορος, ἐξ ἄλλου, ὁμιλεῖ μὲ τὸν φλύαρον φλοῖσβον του διὰ τοὺς λαμπροὺς ἥρωας, ποὺ κάποτε ἐξῆσαν καὶ δὲν ἐξῆσαν, κάποτε ἔπαιξαν ἕνα δράμα ἐπάνω εἰς τὸν τόπον αὐτόν. Καὶ ἀκοῦς τότε ἤχους σπαθιῶν ποὺ φθάνουν ἀπὸ τὸ διάστημα τοῦ χρόνου, ζῆς τοὺς «θριάμβους»

τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων καὶ συμμετέχεις εἰς τὴν λιτανείαν τῶν
ψυχῶν διὰ τὰ « Νικητήρια » πρὸς τὴν « Ὑπέρμαχον Στρατηγόν ». Σή-
μερον ἡ Κωνσταντινούπολις ἔχει μετονομασθῇ εἰς Ἰσταμπούλ καὶ δὲν εἶναι

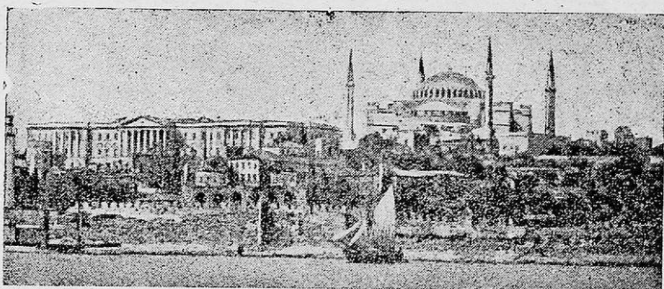
Εἰκ. 44. Πλατεῖα εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Εἰκ. 45. Ὁ Βόσπορος.

πλέον πρωτεύουσα τῆς Τουρκίας, ἡ ὁποία εἶναι τώρα μία μεγάλη Δημοκρατία μὲ 760.000 τ.χ. καὶ 19 ἑκατ. κατοίκων καὶ πρωτεύουσαν τὴν Ἀγκυραν.

Ἄλλαι πόλεις εἶναι: ἡ Ἀδριανούπολις, ποὺ εἶναι κλειδί συγκοινωνιῶν μεταξὺ Β. καὶ ΝΑ. Θράκης. Αἱ Σαράντα Ἐκκλησίαι, ποὺ τριγυρίζονται ἀπὸ ἀμπέλια καὶ παράγουν ἐκλεκτὸ κρασί. Ἡ Ραιδεστός, εἰς τὰ παράλια τῆς Προποντίδος. Ἡ Καλλιπόλις, εἰς τὴν ἔξοδον τοῦ Ἑλλησπόντου. Ὡραία εἶναι τὰ στενὰ τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ ἡ θάλασσα τῆς Προποντίδος μὲ τὰ ὠραιότατα Πριγκηπόννησα. Ἄλλὰ ὠραιότερος εἶναι ὁ μαγευτικὸς Βόσπορος, ποὺ τρέχει σὰν ποτάμι

Εἰκ. 46. Ἡ Ἁγία Σοφία.

μὲ θαυμασίους ἔλιγμους ἀπὸ τὸν Εὐξεῖνον ὡς τὴν Προποντίδα. Αἱ κατάφυτοι ὄχθαι του, μὲ τὰ ὠραιότατα προάστια, τὰ μαρμαρίνα παλάτια καὶ τὰς θαυμασίας ἐπαύλεις ποὺ προβάλλουν μέσα ἀπὸ καταπράσινους κήπους, τὰ χορταριασμένα ἐρείπια τῶν Βυζαντινῶν τειχῶν, τὰ δαντελωτὰ ἀκρογιάλια, μὲ τοὺς γραφικοὺς ὁρμίσκους τῶν, κάνουν τὸν Βόσπορον ἀπὸ τὰ ὠραιότερα μέρη τοῦ κόσμου.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Ἐνθυμηθεῖτε :

- Τὴν θρυλικὴν Ἀργῶ καὶ τὰς « συμπληγάδας πέτρας ».
- Τὸ ταξίδι τῶν Μεγαρέων μὲ τὸν Βύζαντα καὶ τὴν « Πόλιν τῶν τυφλῶν ».
- Πῶς ἔκαμε ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος πρωτεύουσάν του τὴν « Νέαν Ρώμην ».
- Πῶς ὁ Ἰουστινιανὸς ἔκτισε τὴν Ἁγίαν Σοφίαν, ὁ Πατριάρχης Σέργιος ἐνίκησε τὸν Χαγάνον μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ « Ἀοράτου τοξότου », τοὺς « Χαιρετισμούς ».
- Τὸ « ὕγρον πῦρ », τὴν Φραγκοκρατίαν, τὴν πύλην τοῦ Ἁγίου Ρωμανοῦ τὸ ἔτος 1453, τὴν τελευταίαν λειτουργίαν τῆς Ἁγίας Σοφίας.
- Διαβάστε τὴν ἱστορίαν τῆς ἀλώσεως τῆς Πόλης καὶ ἀπαγγεῖlate ὅσα ποιήματα γνωρίζετε διὰ τὴν Πόλην καὶ τὴν Ἁγία Σοφία.

ΣΚΕΦΘΗΤΕ ΟΤΙ :

— Τὰ φυτὰ θέλουν θερμότητα, ὥστε νὰ ἀνεβάσουν τοὺς χυμοὺς καὶ νὰ ἐξατμίσουν τὸ νερό. "Όταν λείπη, πίπτουν εἰς « χειμερίαν νάρκην ».

— Τὰ σκληρὰ πετρώματα δὲν κάμουν τὸ ἔδαφος ἀπορροφητικὸν καὶ τὰ νερά φεύγουν. Ἔχουν ὀλίγα ἀποσαθρώματα, ἀλλὰ αὐτὰ ἔχουν πολλὰ θρεπτικά ἄλατα καὶ μεταφέρονται μακρὰν.

— Τὰ μαλακὰ πετρώματα (ἀμώδη) κάμουν ἔδαφος πολὺ ἀπορροφητικόν, ἔχουν πολλὰ ἀποσαθρώματα μὲ ὀλίγα θρεπτικά ἄλατα καὶ δὲν πηγαίνουν μακριὰ, διότι εἶναι πολλὰ.

— Μεγάλαι ἡπειρωτικαὶ ἐκτάσεις θερμαίνονται πολὺ τὸ καλοκαίρι (ὁ ἀέρας γίνεται ξηρὸς καὶ δὲν δίδει βροχήν). Τὸν χειμῶνα ψύχονται πολὺ. Ὁ ἀέρας πάλιν ξηρὸς. Λεῖπει ἡ βροχή.

ΗΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΕΞΗΓΗΣΕΤΕ ΤΩΡΑ ;

— Διατί βρέχει περισσότερο εἰς τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα, Ἀλβανίαν, Γιουγκοσλαβίαν καὶ ὄχι εἰς τὴν Θεσσαλίαν, κοιλάδα Δουνάβεως ;

— Διατί εἰς πολλὰ μέρη ὑπάρχουν βουνά, ἀλλὰ ὄχι καὶ μεγάλα ποτάμια ;

— Διατί αἱ νότιαι κλιτύς τῶν βουνῶν, ποὺ τὰς βλέπει περισσότερο ὁ ἥλιος, ἔχουν μεγαλυτέραν βλάστησιν ;

— Διατί αἱ πεδιάδες ποὺ ἔχουν γύρω ὄρη (κοιλὰς τῶν ρόδων, Ἑβρου) εἶναι εὐφοροί ;

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ :

— Οἱ Ἀλβανοὶ διατηροῦν τὴν διαβεβαίωσιν τῆς προστασίας (μπέσα) καὶ συνηθίζουν τὴν « ἀδελφοποιία » μεταξὺ ὁπαδῶν διαφόρων θρησκειμάτων.

— Τὸ νησι Σάσων εἶναι ὠχυρωμένο καὶ φράζει τὴν Ἀδριατικὴν.

— Οἱ Ἀλβανοὶ μοιράζονται εἰς τέσσαρας φυλὰς (Τόσκηδες, Γκέκηδες, Τσιάμηδες καὶ Λιάπηδες).

— Οἱ ΝΔ. ἄνθρωποι συσσωρεύουν εἰς τὰς Ἀλβανικὰς Ἀλπεις πολλοὺς ὑδρατμούς καὶ βρέχει πολὺ.

— Ἀπὸ τὸ Τεπελένι τῆς Ἀλβανίας κατήγετο ὁ περιβόητος Ἀλῆ-Πασᾶς, υἱὸς τῆς Χάμκως.

— Βελιγράδιον σημαίνει « Λευκὴ πόλις ».

— Οἱ Σέρβοι ἐξάγουν πολλὰ δαμάσκηνα καὶ κάμουν « δαμασκηνὴν οἶνον ».

— Οἱ ροδῶνες τῆς Βουλγαρίας κατέχουν 50.000 στρέμματα.

— 150 ὁκ. ἀπὸ ἄνθη πορτοκαλλέας ἢ γερανίου κάμουν μίαν ὁκᾶν

ἀποστάγματος. Διὰ μίαν ὁκᾶν ροδέλαιον χρειάζονται 8.000 ὁκάδων φύλ-
λων ρόδων. Κανένα ἄλλο ἀπόσταγμα δὲν ἀπαιτεῖ τόσην μεγάλην ποσό-
τητα ἀνθέων.

— Οἱ Βούλγαροι εἶναι καλοὶ γεωργοὶ καὶ κηπουροί.

— Ἡ Σόφια λέγεται ὅτι ὀνομάζεται οὕτω ἀπὸ τὸν ναὸν τῆς Ἀγίας
Σοφίας, ποῦ ἔκτισεν ἐκεῖ ὁ Ἰουστινιανός.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

— Διατί ἡ Ἀλβανία ἔχει πρὸς τὴν Ἀδριατικὴν πολλὰ ποτάμια καὶ ἡ Γιουγκοσλαβία
κανένα ;

— Ἡ Ἀλβανία εἶναι μεγάλη ὅσον ἡ Κρήτη ; ἡ Κύπρος ; ἡ Πελοπόννησος περίπου ;

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΤΗΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗΣ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ

Κράτη	Ἑκτασίς	Πληθυσμ.	Πρωτεύουσα	Κάτοικ.
Γιουγκοσλαβία.	250	16 ἑκατ.	Βελιγράδι	400 χ.
Ἑλλάς.	132	8 »	Ἀθήναι	660 »
Βουλγαρία.	111	7 »	Σόφια	440 »
Ἀλβανία.	28	1,5 »	Τίρανα	40 »

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΤΗΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗΣ

Μεγάλαι πόλεις	Κάτοικοι	Πόλεις	Κάτοικ.
Κωνσταντινούπολις.	1.000 χ.	Πειραιεὺς	225 χ.
Ἀθήναι.	1.000 »	Λιουμπλιάνα	120 »
Σόφια.	440 »	Σεράγεβον	120 »
Βελιγράδι.	400 »		
Ζάγκρεμπ.	300 »		
Θεσσαλονίκη.	250 »		

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΙ ΤΗΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗΣ

	Σιδηρόδρομοι	Αὐτοκινητό- δρομοι
Γιουγκοσλαβία.	8.000 »	40.000 »
Ἑλλάς.	2.800 »	15.000 »
Βουλγαρία.	2.800 »	20.000 »
Ἀλβανία.	25 »	800 »

Π Ι Ν Α Ξ
ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗΣ

Κράτη Βαλκανικής	Δημητριακά εἰς τόννους	Ζῶα Κεφαλ.	Εἰσαγωγή	Ἐξαγωγή
Γιουγκοσλαβία.....	6 »	20 »	50 %	50%
Ἑλλάς.....	1,50 »	17 »	75 %	25%
Βουλγαρία.....	3 »	13 »	50 %	50%
Ἀλβανία.....	0,5 »	3 »	75 %	25%

II. ΙΤΑΛΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

1. ΙΤΑΛΙΑ

(Ἐκτασις 310.000 τ.χ. — Πληθυσμὸς 46 ἑκατ. κ.)

ΘΕΣΙΣ. Καταλαμβάνει ὁλόκληρον τὴν Ἰταλικὴν χερσόνησον. Περιλαμβάνει τὰς νήσους Σικελίαν, Σαρδηνίαν, Ἑλβαν, Παντελλάριαν, Λιπάρας καὶ ἄρκετὰς ἄλλας μικροτέρας.

ΘΑΛΑΣΣΑ. Ὡς χερσόνησος ἡ Ἰταλία ἔχει μεγάλας ἀκτὰς (7.000 χλμ. μαζὺ μὲ τὰς νήσους). Πρὸς Δυσμὰς ἔχει τὸ Τυρρηνικὸν Πέλαγος, ποὺ σχηματίζει τὸν κόλπον τῆς Γενούης ἄνω καὶ καταλήγει εἰς τὸν πορθμὸν τῆς Σικελίας. Πρὸς Νότον ἡ Μεσόγειος σχηματίζει τὸν κόλπον τοῦ Τάραντος. Πρὸς Ἀνατολὰς εὐρίσκεται τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος, ποὺ ἀρχίζει μὲ τὸν πορθμὸν Ὀτράντο.

Κυριώτερα ἀκρωτήρια εἶναι: τὸ Σπαρτιβέντο καὶ ἡ Σάντα Μαρία εἰς τὰ νότια ἄκρα.

ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΙ. Σχηματίζονται κάτω ἡ Καλαβρία (πλησίον Σικελίας) καὶ ἡ Ἀπουλία (Ὀτράντο).

ΕΔΑΦΟΣ. Τὸ βόρειον τμήμα τῆς Ἰταλίας καταλαμβάνουν αἱ Ἀλπεις, ὡς μέγα τεῖχος. Παραφύς αὐτῶν τὰ Ἀπέννινα, τὰ ὁποῖα διασχίζουν ὁλόκληρον τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν μοιράζουν εἰς Α. καὶ Δ. Προχωροῦν δὲ μέχρι τῆς Σικελίας.

Μεταξὺ Ἀπεννίνων καὶ Ἀλπεων σχηματίζεται ἡ μεγάλη πεδιάς τοῦ Πάδου, ποὺ ἐσχηματίσθη ἀπὸ προσχώσεις τοῦ ὁμωνύμου ποταμοῦ.

Ἀπὸ γεωλογικῆς ἀπόψεως οἱ συχνοὶ σεισμοὶ δεικνύουν ὅτι δὲν ἔχει λάβει ἀκόμη τὴν ὀριστικὴν τῆς μορφῆν.

Εἰς τὴν Ἰταλίαν ὑπάρχουν τὰ μεγαλύτερα ἡφαιστεία τῆς Εὐρώπης (Βεζούβιος, Αἴτνα, Στρώμπολι) καὶ πλείοται θερμοπηγαί. Ὅλα αὐτὰ μαρτυροῦν τὴν ἡφαιστειώδη κατάστασίν τῆς.

Τὸ τμήμα τῶν Ἀλπεων, ποὺ εὐρίσκεται ἐπὶ τοῦ Ἰταλικοῦ ἐδάφους, περιλαμβάνει πολλὰς κορυφὰς τοῦ ἀλπικοῦ συγκροτήματος καὶ τμήμα

Εἰκ. 47. Ἡ λίμνη Ματζόρε, μία ἀπὸ τὰς ὠραιότερας λίμνας τῆς Εὐρώπης.

τοῦ Λευκοῦ Ὄρους. Περιλαμβάνει ἐπίσης πολλὰς διαβάσεις, ὡς αἱ τοῦ Ἀγίου Βερνάρδου, Σεμπλὸν καὶ Μπρέννερ.

Τὰ Ἀπέννινα ἀποτελοῦν τὴν σπονδυλικὴν στήλην τῆς Ἰταλίας, μὲ μῆκος 1.300 χλμ. καὶ μέγιστον πλάτος 130 χλμ. Ὑψηλότεραι κορυφαὶ Γκράν Σάσσο (2.921) εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Ἀμβρουζίων ὀρέων. Ἡ ὁροσειρὰ συνεχίζεται καὶ εἰς τὴν Σικελίαν. Ἡ Αἴτνα (3.313) ἀποτελεῖ ἀνεξάρτητον ὄρεινόν ὄγκον.

ΥΔΑΤΑ. Κυριώτερος ποταμὸς εἶναι ὁ Πάδος, ποὺ διαρρέει τὴν ὁμώνυμον κοιλάδα του καὶ χύνεται εἰς τὴν Ἀδριατικὴν. Κατὰ τὴν διαδρομὴν του δέχεται πλῆθος παραποτάμων. Ἄλλος ποταμὸς εἶναι ὁ Ἀδίγης, εἰς τὴν αὐτὴν περιοχὴν. Πρὸς τὸ Τυρρηνικὸν δὲ πέλαγος ὁ Ἄρνος καὶ ὁ Τίβερις.

Αἱ περισσότεραι λίμναι εὐρίσκονται παρὰ τὰς Ἀλπεῖς, μὲ παγκοσμίου φήμης φυσικὰς καλλονὰς καὶ τουριστικὴν κίνησιν, ὅπως ἡ Μεγάλη Λί-

μνη, ἡ Κόμο, ἡ Γκάρντα κλπ. Πολλοὶ λίμναι ὑπάρχουν ἐπὶ τῆς κυρίως χερσονήσου, πού καταλαμβάνουν κρατῆρας ἐσβεσμένων ἡφαιστείων, ὅπως ἡ Τρασιμέντο, Μέρατσιάνο κλπ. Εἰς τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν ὑπῆρχον πολλοὶ λιμνοθάλασσαι, αἱ ὁποῖαι ἀπεξηράνθησαν καὶ μετεβλήθησαν εἰς εὐφόρους ἐκτάσεις ὀρυζοκαλλιέργειας κλπ.

ΚΛΙΜΑ. Τὸ κλίμα εἶναι ἥπιον καὶ γλυκὺ γενικῶς. Ἡ κοιλὰς τοῦ Πάδου ἔχει ἡπειρωτικὸν κλίμα. Ἄφθοναι βροχαὶ καὶ βλάστησις πλου-

Εἰκ. 48. Ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἀγίου Πέτρου καὶ τὸ Βατικανόν.

σιωτάτη. Γλυκύτετος εἶναι ὁ χειμὼν εἰς τὴν Ἰταλικὴν Ριβιέραν (Λιγουρίαν).

ΦΥΤΑ ΚΑΙ ΖΩΑ. Εἰς τὴν Ἰταλίαν παρατηροῦνται ὅλα τὰ εἶδη τῆς Μεσογειακῆς βλάστησεως (ἐλαία, ἄμπελος, ἐσπεριδοειδῆ κλπ.), ἀλλὰ καὶ φοινικόδενδρα εἰς τὰ νότια.

Ὁ ζωϊκὸς κόσμος ἀποτελεῖται ἀπὸ ὅλα τὰ Εὐρωπαϊκὰ εἶδη καὶ τινα Βορειοαφρικανικά.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ. Εἰς τὴν Ἰταλίαν τὰ νερὰ πίπτουν ἄφθονα, τὸ ἔδαφος εἶναι γόνιμον, οἱ ἄνθρωποι ἐργατικοὶ καὶ τὰ προϊόντα, συνεπῶς, ἄφθονα.

Ἡ γεωργία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Καλὸν ἔδαφος, ἐπιστημονικὴ καλλιέργεια, ἀποφέρουν μεγάλα εἰσοδήματα καὶ καλὰ. Κυριώτεραι γεωργικαὶ περιοχαὶ εἶναι αἱ πεδιάδες τοῦ Πάδου, τῆς Τοσκάνης, τῆς Καμπανίας

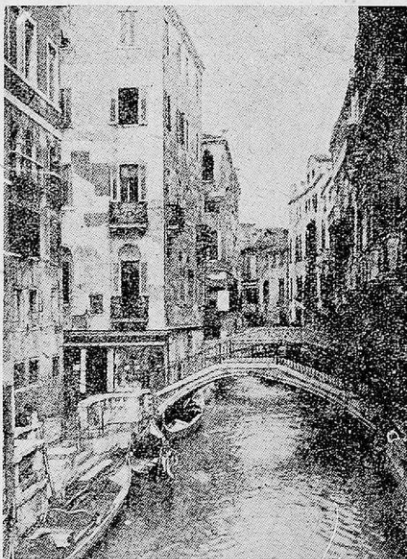
καὶ τοῦ Παλέρμου. Προϊόντα: σιτηρά, έλαιον, ἐλαῖαι, ἐσπεριδοειδή, σταφυλαί, γεώμηλα, λαχανικά. Ὑπάρχει μεγάλη ἀνθοκαλλιέργεια, σηροτροφία κλπ.

Εἰς τὴν παραγωγὴν μετάξης ἔρχεται πρώτη εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ εἰς τὴν παραγωγὴν ἐλαιολάδου δευτέρα μετὰ τὴν Ἰσπανίαν.

Ἡ κτηνοτροφία εἶναι μᾶλλον καθυστερημένη καὶ γίνεται εἰσαγωγή σφαγίων. Ἐξαιρετικὰ εἶναι τὰ Ἱταλικά προϊόντα τῆς τυροκομίας (τυρὶ παρμεζάνα κλπ.).

Τὰ ὀρυκτὰ δὲν εἶναι πολλὰ εἰς τὴν Ἱταλίαν. Ἐξάγει πολὺ θεῖον καὶ ἐκλεκτὰ μάρμαρα (Καρράρας). Ὑπάρχει ἐπίσης ὑδράργυρος, ψευδάργυρος, γαϊάνθρακες.

Ἡ βιομηχανία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη εἰς τὴν Ἱταλίαν, χάρις εἰς τὸν «λευκὸν ἀνθρακὰ», τοῦ ὁποῦοι γίνεται ἐντατικὴ ἐκμετάλλευσις. Ἐκτείνεται δὲ εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς. Τὰ πάντα κατασκευάζονται εἰς τὴν Ἱταλίαν. Κυριώτερα ἐργοστάσια εἶναι τὰ ναυπηγεῖα, αὐτοκινήτων (Φιάτ), πιλοποιία, κονσερβοποιία, ζυμαρικῶν κλπ. Τὸ ἐμπόριον, ἐπίσης, εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένον.

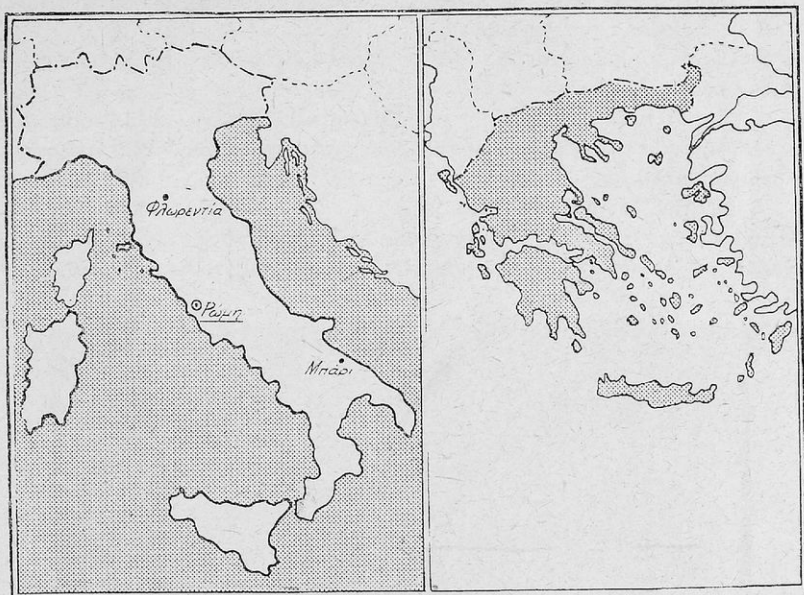

Εἰκ. 49. Διῶρυξ καὶ γόνδολαι εἰς τὴν Βενετίαν.

Ἡ Ἱταλία εἰσάγει πρώτας ὕλας καὶ ἐξάγει βιομηχανοποιημένα προϊόντα (ὑφάσματα, αὐτοκίνητα, μηχανάς, θεῖον κλπ.). Πολὺ ἀνεπτυγμένος εἶναι καὶ ὁ Τουρισμός, ποὺ ἀποτελεῖ μεγάλο εἰσόδημα διὰ τὴν χώραν.

ΑΣΧΟΛΙΑΙ ΚΑΤΟΙΚΩΝ. Οἱ Ἱταλοὶ εἶναι ἐπιστήμονες γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι, καλλιτέχναι, ἐργάται, ναυτικοί, ἔμποροι, βιομήχανοι κλπ. Μὲ τὴν ἐργατικότητά καὶ δραστηριότητά των ἔκαμον τὴν Ἱταλίαν ἕνα ἀπέραντον περιβόλι.

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ. Ἡ Ἱταλία ἀκολουθεῖ τὴν παράδοσιν τῶν Ρωμαίων αὐτοκρατόρων, ποὺ κατεσκεύασαν τὴν Ἑγνατίαν ὁδὸν (Δυρράχιον - Θεσ-

Εικ. 50. Ίταλία — Έλλάς.

σαλονίκη - Κωνσταντινούπολς). Όλόκληρος ή Ίταλία διασχίζεται από πυκνότατον όδικόν δίκτυον, από πλήθος σιδηροδρομικών γραμμών. Έχει έξαιρετικήν ναυσιπλοϊάν και άεροπορίαν. Ωραιότατα αυτοκίνητα και λεωφορεία, ταχύτατα αυτοκινητάμαξαι, ήλεκτρ. σιδηρόδρομοι, μεγαλοπρεπή ύπερωκεάνεια, έξαιρετικά άεροπλάνα, όλα Ίταλικής κατασκευής, τοποθετούν την Ίταλίαν εις την πρώτην σειράν τών άνεπτυγμένων κρατών.

ΠΟΛΕΙΣ. Πρωτεύουσα του κράτους είναι ή Ρώμη (1.550.000 κ.), ή όποία, μετά τας Άθήνας, κατέπληξε τόν κόσμον. Αί Άθήναι έδοξάσθησαν μέ τó πνεύμα των, ή Ρώμη μέ την δύναμιν, αλλά και την τέχνην. Κτισμένη εις τας όχθας του Τίβερι, παρουσιάζει μέγα ενδιαφέρον και καταπλήσσει τόν έπισκέπτην μέ τά λείψανα του αρχαίου πολιτισμού της, αλλά και την σημερινήν της άκμήν. Τό Κολοσσαϊόν ήτο πελώριον θέατρον, πού ήδύνατο νά περιλάβη 100.000 θεατάς, προκειμένου νά παρακολουθήσουν ταυρομαχίας, μονομαχίας, θηριομαχίας κλπ. Ο ναός του Άγίου Πέτρου είναι ό μεγαλύτερος και λαμπρότερος τής Χριστιανωσύνης.

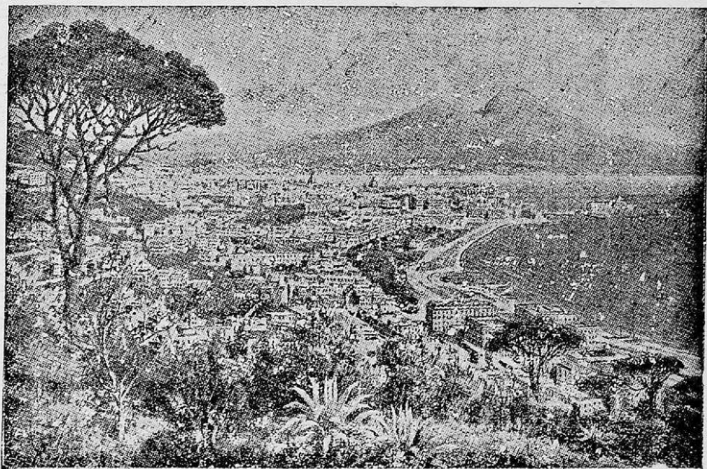
Άλλαι πόλεις εις τας διαφόρους έπαρχίας της είναι :

Εἰς τὸ Πεδεμόντιον, τὸ Τουρίνον (700.000 κ.), ὠραιοτάτη πόλις μὲ ἀνθοῦσαν βιομηχανίαν.

Εἰς τὴν Λομβαρδίαν, τὸ Μιλᾶνον (1.200.000 κ.), μὲ περίφημον ναὸν καὶ καλλιτεχνικὴν κίνησιν.

Εἰς τὴν Ἑνετίαν, ἡ Βενετία (330.000 κ.), κτισμένη ἐπὶ 114 νησίδων, ὅπου οἱ δρόμοι εἶναι διώρυγες (κανάλια) καὶ ἀντὶ αὐτοκινήτων κυκλοφοροῦν αἱ γόνδολαι.

Εἰς τὴν Ἰστροίαν, ἡ Τεργέστη (250.000 κ.). Μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον πόλεμον ἡ Τεργέστη μὲ τὴν περιοχὴν τῆς ἔγινε ἐλευθέρη πόλις καὶ ἀμφισβητεῖται ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Γιουγκοσλαίαν.

Εἰκ. 51. Νεάπολις. Στὸ βάθος ὁ Βεζούβιος.

Εἰς τὴν Λιγουρίαν, ἡ Γένουα (660.000 κ.), τὸ μεγαλύτερον λιμάνι τῆς Ἰταλίας. Κῆποι, ἐπαύλεις, φυσικαὶ καλλοναί. Πατρίς τοῦ Κολόμβου.

Εἰς τὴν Αἰμιλιάν εἶναι ἡ Βολωνία (280.000 κ.)· εἰς τὴν Τοσκάνην, ἡ Φλωρεντία (330.000 κ.), μία τῶν ὠραιωτέρων πόλεων τῆς Εὐρώπης, μὲ πλούσια μουσεῖα, καὶ τὸ Λιβόρνον (λατομεῖα Καρράρας), ἡ Πίζα (ὀνομαστή διὰ τὸν περίφημον κεκλιμένον πύργον τῆς), Σπέτσια (μέγας πολεμικὸς ναῦσταθμὸς τῆς Ἰταλίας).

Εἰς τὴν Καμπανίαν, ἡ Νεάπολις (1 ἑκατ.), κτισμένη πλησίον τοῦ Βεζουβίου, ἔχει ὠραία ἀνάκτορα καὶ ναοὺς. Πλησίον τῆς ἔκειντο αἱ πόλεις Πομπηία, Ἡράκλειον καὶ Σταβία, ποὺ κατε-

χώθησαν από έκρηξιν τοῦ Βεζουβίου. Μ π ά ρ ι (180.000 κ.), Π ρ ί ν -
τ ε ζ ι, Τ ά ρ α ς κλπ.

Εἰς τὴν Σικελίαν, τὸ Παλέρμον (400.000 κ.), ἡ Μεσσήνη (182.000), Κατάνη (235.000). Εἰς τὴν Σαρδηνίαν, τὸ Κάλλιαρι (60.000 κ.) κλπ.

ΚΤΗΣΕΙΣ. Ἡ Ἰταλία εἶχε εἰς τὴν Ἀφρικὴν διαφόρους κτήσεις (Τρι-
πολίτιδα, Λιβύην, Ἐρυθραίαν, Σομαλίαν), τῶν ὁποίων ἡ τύχη καθωρίσθη
ὡς ἑξῆς :

- Ἡ Δωδεκάνησος ἀπεδόθη εἰς τὴν Ἑλλάδα.
- Ἡ Λιβύη ἀπετέλεσε ἰδιαίτερον κράτος.

Εἰκ. 52. Τὸ προαύλιο τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἀγίου Πέτρου. Στὸ βάθος
ὁ Τίβερης ποῦ διασχίζει τὴν Ρώμην.

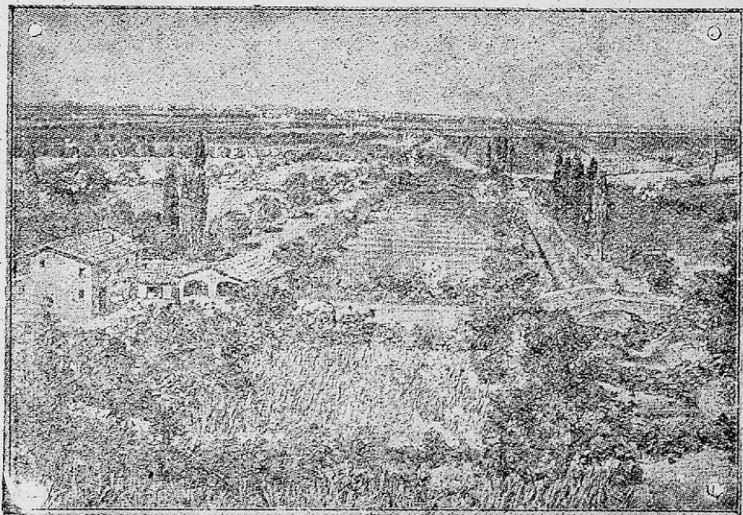
Διὰ τὰ ἄλλα μέρη δὲν καθωρίσθη εἰσέτι τίποτε θετικόν.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ. Ἡ ἐκπαίδευσις εἰς τὴν Ἰταλίαν ἔχει ζηλευτὴν ἐξέ-
λιξιν. Ὁρῶσκει ἀπίσφητος εἶναι ἡ καθολικὴ. Γλῶσσα ἡ Ἰταλική, προερχο-
μένη ἐκ τῆς Λατινικῆς. Ἡ Ἰταλία ἀνέδειξε μεγάλους συγγραφεῖς καὶ ζω-
γράφους (Δάντην, Ραφαήλ, Μιχαήλ Ἀγγελον κλπ.), καθὼς καὶ μουσικούς,
φιλοσόφους, ἐπιστήμονας κλπ.

ΙΣΤΟΡΙΑ. Ἡ Ἰταλία, λόγω τῆς θέσεώς της, ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν
ἐποχὴν ἔπαιξε σπουδαῖον ρόλον εἰς τὴν Ἱστορίαν τοῦ κόσμου. Ὁ Ρωμαϊ-
κὸς πολιτισμὸς διεδέχθη τὸν Ἑλληνικόν. Ἡ Ρώμη ἀπὸ κοσμοκράτειρα
μετεβλήθη εἰς τὴν « Ἀγίαν Πόλιν ».

Μετά την διάλυσιν τοῦ Δυτικοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους, διετέλεσεν ἐπαρχία τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους ἡ ἀπετέλεσε πολλὰ μικρά κράτη, τὰ ὁποῖα τὸ 1870 συνηνώθησαν εἰς ἓν.

Ἡ Ἰταλία θεωρεῖται ἓνα ἀπὸ τὰ μεγάλα κράτη τοῦ κόσμου. Θὰ ἔπαιζε δὲ καὶ σήμερον ἀκόμη σημαντικὸν ρόλον εἰς τὸν κόσμον. Μὲ ἐπὶ κεφαλῇς τότε (1940) τὸν δικτάτορά της Μουσσολίνι, ἠθέλησε νὰ ἱδρύσῃ μίαν νέαν Ρωμαϊκὴν Αὐτοκρατορίαν. Ἀλλὰ ἡ μικρὰ Ἑλλάς τῆς ἔρριψε τὴν λεοντὴν εἰς τὰ Ἀλβανικὰ πεδία. Ἡττημένη τελικῶς ἡ Ἰταλία, ἔχασε τὰς

Εἰκ. 53. Ἡ πεδιάδα τῆς Λομβαρδίας εἶναι καλλιεργημένη σὰν κῆπος.

ἀποικίας της, ἀλλὰ κυρίως τὸν πρωτεύοντα ρόλον ἐν τῷ κόσμῳ. Ἀποτελεῖ σήμερον δευτέρας τάξεως δύναμιν. Παρ' ὅλον ὅτι ἡ Ἰταλία ἡττήθη κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον, ἐν τούτοις, μὲ τὴν βοήθειαν τῆς Ἀμερικῆς, ἐπηνόρθωσε τὰς ζημίας της καὶ οἱ Ἰταλοὶ ζοῦν σήμερον καλύτερά ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας. Εἶναι Δημοκρατία.

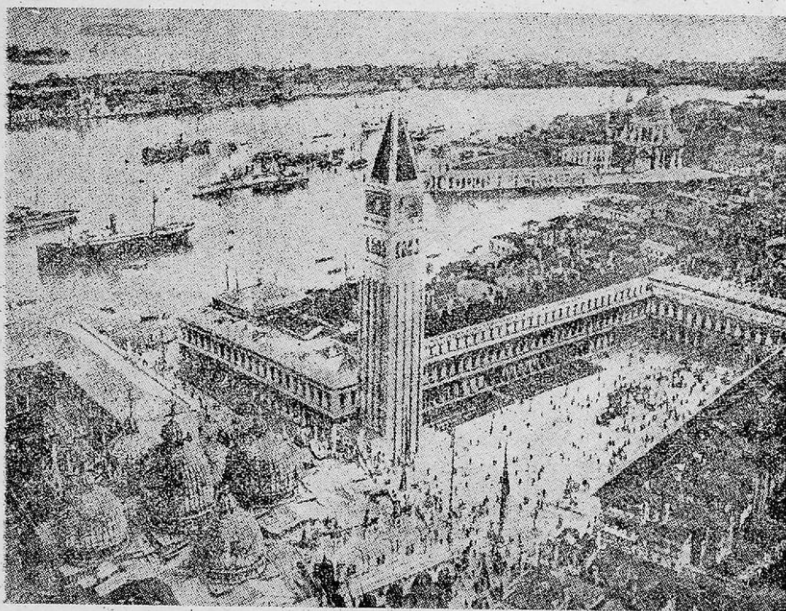
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ. Ὁνας παραπόταμος τοῦ Πάδου εἶναι ὁ Ρουβίκων, τὸν ὁποῖον διέβη ὁ Καῖσαρ εἰπὼν: « Ἐρρίφθη ὁ κύβος ».

— Ἡ κοιλὰς τοῦ Πάδου θεωρεῖται ἀπὸ τὰς εὐφωρωτέρας τοῦ κόσμου καὶ καλύτερον καλλιεργημένης.

— Ἡ Ἰταλία ἔρχεται δευτέρα εἰς τὴν παραγωγὴν ἐλαίου, μετὰ τὴν Ἰσπανίαν.

— Εἰς ὑδροηλεκτρικὰ ἐργοστάσια ἡ Ἰταλία θεωρεῖται ὡς πρώτη τῆς Εὐρώπης καὶ τρίτη τοῦ κόσμου. Μεγαλύτεραι ὑδατοπτώσεις ὑπάρχουν εἰς τὴν Β: Ἰταλίαν.

— Ἡ Κάτω Ἰταλία καὶ ἡ Σικελία ἐκαλοῦντο ἄλλοτε « Μεγάλη Ἑλλάς ». Στὴν Καλαβρία ὑπάρχουν ἀκόμη μερικά χωρία, ποὺ οἱ κάτοικοι ὁμιλοῦν παρεφθαρμένα Ἑλληνικά.

Εἰκ. 54. Βενετία. Ἡ πλατεῖα τοῦ Ἀγίου Μάρκου.

— Ἀπὸ ὅλα τὰ Ἰταλικά κρατίδια, περισσότερο ὀνομαστή ἦτο ἡ Ἑνετία (Βενετία), μὲ τοὺς Δόγηδες.

ΑΠΟΡΙΑΙ. Διατί ἡ Ρώμη λέγεται « Ἀγία Πόλις »;

— Διατί τὰ περισσότερα ἐργοστάσια τῆς Ἰταλίας εὐρίσκονται εἰς τὴν Βόρειον Ἰταλίαν;

— Τί εἶναι ἡ Ριβιέρα;

Ἀκτὴ παρὰ τὴν Γένουαν, περίφημος διὰ τὰς ἀνέσεις τῆς καὶ τὸν γλυκὺν χειμῶνα. Ἡ ἰδία προχωρεῖ εἰς τὴν Γαλλίαν ὡς « Κυανῇ Ἀκτὴ ».

— Πῶς ἐγίνε ἡ καταστροφὴ τῆς Πομπηίας;

Ἦτο ἡ 23 Αὐγούστου τοῦ 79 μ.Χ. Ἡ κορυφὴ τοῦ Βεζουβίου

έσκεπάσθηκε από πυκνούς καπνούς, που άπλώνονταν εις τεράστια νέφη καί έσκεπαζαν σιγά - σιγά τόν ουρανό.

Οί κάτοικοι τών κτημάτων, που ήσαν κάτω από τόν Βεζούβιον, έφευγαν τρομαγμένοι.

Έξαφνα πυκνή βροχή από πυρακτωμένους άσβεστολίθους άρχισε. Δυνατός σεισμός έγινε καί αί στέγες κατέρρεον, ένω τά πάντα κατεκαίντο από τούς λίθους.

Οί τολμηρότεροι έσκεπαζον τās κεφαλās των με μαξιλάρια καί έφευγον πρὸς τήν παρλίαν.

Τρείς ημέρας έκράτησεν ή θεομηνία. Ό-λόκληρος ή περιοχή κατεκλύζετο από πυρί-νην βροχήν. Τήν δευτέραν ήμέραν ή λάβα ά-νήλθε δύο μέτρα. Τήν τρίτην έκάλυψε τās στέγας. Τά πάντα εξηφανίσθησαν μέσα εις ένα στρώμα λάβας έπτὰ μέτρων.

Άνθρωποι καί ζώα έσκεπάσθησαν με τὸ στακτι σάβανόν της. Μία πολιτεία έτάφη ζωντανή, με όλους τούς κατοίκους της.

— Διατί είναι γυρτός ό πύργος τής Πίζας ;

Οί στύλοι επί τών οποίων έκτίσθη (1173 μ.Χ.) δέν εύρηκαν στερεόν έδαφος. Όταν ό πύργος έφθασε εις τὰ 12 μ. τὸ ύπέδαφος υπε-χώρησε καί τὸ κτίριον έγυρε όλίγον. Με τήν πάροδον του χρόνου ή κλίσις έμεγάλωσε.

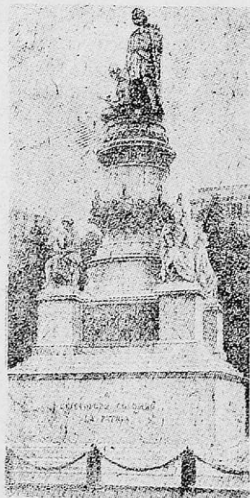
— Ποίος σοφός έκάη από τās φλόγας του Βεζουβίου ;

Ό Πλίνιος. Δέν έπίστευε ότι τὰ ήφαιστεια είναι έκδήλωσις τής όργης τών θεών. Διά νὰ τὸ άποδείξη, άνήλθεν εις τόν Βεζούβιον (79 μ.Χ.) κατά τήν έκρηξιν. Τόν εύρηκαν κοντά εις τὸ χέλος, με τήν περγαμηνή εις τὸ χέρι, όπου έσημείωνε τās παρατηρήσεις του.

— Ποία τὰ μεγαλύτερα θέατρα τής Ρώμης ;

Τὸ « Τσίρκους Μάξιμους », που έχρησιμοποιείτο δι' άρματοδρο-μίας καί έχωρούσε 385.000 κόσμον.

Τὸ « Κολοσσαίον », που έκτίσθη από 12.000 δούλους, που τούς έφε-ραν από τήν Ίερουσαλήμ. Κάτω από τὸ έδαφος ήσαν τὰ υπόγεια τών θηρίων. Έκεί εύρηκαν τόν θάνατον καί οί πρώτοι χριστιανοί.

Εικ. 55. Τὸ άγαλμα του Κολόμβου στη Γένουα.

2. ΒΑΤΙΚΑΝΟΝ

(Έκτασις 0,44 τ. χλμ. — Κάτοικοι 800.)

Τὸ « κράτος τοῦ Βατικανοῦ » εἶναι ὅ,τι ἀπέμεινε ἀπὸ τὸ ἄλλοτε πανίσχυρον κράτος τῶν Παπῶν.

Ὁ Πάπας κατέχει τὰ ἀνάκτορα τοῦ Βατικανοῦ καὶ Λατεράνου καὶ ὥραιαν ἔπαυλιν. Οἱ ἀπεσταλμένοι τῶν ξένων κρατῶν μένουν ἐκεῖ ὡς πρεσβευταί, μὲ ὅλα τὰς τὰς προνόμια. Ὅλα τὰ συγκοινωνιακὰ μέσα (ταχυδρομεῖα, τηλεγραφεῖα, ραδιοσταθμοὶ κλπ.) εἶναι ἐντελῶς ἐλεύθερα.

Τὸ κράτος τοῦ Βατικανοῦ ἔχει ἰδικήν του σημαίαν. Δικαιοῦται νὰ ἐκδίδῃ ἰδικόν του νόμισμα, τὸ ὁποῖον ἔχει ὑποχρεωτικὴν κυκλοφορίαν εἰς ὅλην τὴν Ἰταλίαν.

Τὸ Βατικανὸν ἔχει 11.000 δωμάτια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὰ περισσότερα μένουν κλειστά. Διὰ τὴν συντήρησίν του γίνεται ἔρανος εἰς ὅλας τὰς καθολικὰς ἐκκλησίας, μίαν φορὰν τὸ ἔτος.

3. ΑΓΙΟΣ ΜΑΡΙΝΟΣ

(Έκτασις 85 τ. χλμ. — Κάτοικοι 14.000.)

Εἶναι ἡ ἀρχαιότερα Δημοκρατία τῆς Εὐρώπης. Μέχρι τοῦ 1897 διέτειλε ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Πάπα. Ἀπὸ τότε ζῇ ἀνεξάρτητον, μὲ τὴν προστασίαν τῆς Ἰταλίας.

Ἀπὸ τὴν « ἀετοφωλιά » των οἱ κάτοικοί του, δηλ. ἀπὸ ὕψος 600 μ., βλέπουν ὁλόγυρα τὴν Ἰταλίαν ὡς ξένην χώραν. Διότι τὰ μόνὰ κοινὰ, ποὺ ἔχουν, εἶναι τὸ νόμισμα καὶ ἡ γλῶσσα.

Λέγουν ὅτι οἱ πρῶτοι κάτοικοί του ἦσαν οἱ καταδιωκόμενοι χριστιανοὶ (4ος αἰὼν μ.Χ.).

Ὁ Μουσσολίνι, διὰ νὰ κερδίσῃ τὴν εὐνοίαν του, κατεσκεύασε μίαν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν, ποὺ τὸ ἐνώνει μὲ τὸ Ρίμινι.

Τὰ σύνορά του εἶναι. . . ἀνύπαρκτα. Κανεὶς δὲν τὰ φρουρεῖ. Ἀνεξάντλητη πηγὴν πλοῦτου ἀποτελεῖ ἡ ἔκδοσις γραμματοσήμων, ποὺ τὰ ἀγοράζουν κυρίως οἱ γραμματοσημοσυλλέκται.

Ἡ χώρα κυβερνᾶται ἀπὸ δύο « ἀρχηγούς », ποὺ ἐκλέγονται μεταξὺ τῶν 60 προκρίτων. Ἡ ὀνομασία τῶν « ἀρχηγῶν » γίνεται μὲ γραφικὴν τελετήν, «ὅταν φυτρῶνουν καὶ ὅταν πέφτουν τὰ φύλλα », δηλ. 1ην Ἀπριλίου καὶ 1ην Ὀκτωβρίου. Ἐνα μικρὸ παιδάκι τότε, μὲ δεμένα τὰ μάτια, ἐκλέγει δύο ὀνόματα.

Ἡ ἐγκληματικότητα ἔχει ἐξαφανισθῇ ἀπὸ τὸν Ἅγιον Μαρίνον. Αἱ φυλακαὶ ἔμειναν ἐπὶ ἔτη ἀχρησιμοποίητοι καὶ μετεβλήθησαν εἰς σχολεῖον.

Πρωτεύουσα εἶναι ὁ Ἅγιος Μαρίνος (4.000). Γύρω ἔχει μερικὰς κωμοπόλεις ἀκόμη.

Ἡ ζωὴ εἰς τὸ μικρὸν αὐτὸ κρατίδιον κυλᾷ ἡσυχὸς καὶ εὐτυχισμένη, ὅπως εἰς μίαν παραμυθένιαν πολιτείαν.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1) Κάμετε τὸν χάρτην τῆς Ἰταλίας καὶ τοποθετήσατε τὰ σπουδαιότερα γεωγραφικὰ στοιχεῖα.

2) Σημειώσατε τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ κέντρα.

3) Σημειώσατε τὰς Ἑλληνικὰς ἀποικίας, ποὺ ἀπετέλεσαν τὴν « Μεγάλην Ἑλλάδα ».

4) Θυμᾶσθε ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν σας πότε ἐκτίσθη ἡ πόλις Μεσσήνη καὶ ὑπὸ ποίων ;

5) Νὰ πῆτε ὅ,τι ἐμάθατε εἰς τὴν Ἱστορίαν σας διὰ τὴν Ἑνετίαν καὶ τὸν ρόλον ποὺ ἔπαιξε εἰς τὴν τύχην τῆς Ἑλλάδος.

6) Θυμᾶσθε ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν σας ποῖος Ἑνετὸς στρατηγὸς κατέστρεψε τὸν Παρθενῶνα καὶ πότε ;

III. ἸΒΗΡΙΚΗ (ΠΥΡΗΝΑ·Ι·ΚΗ) ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

1. ΙΣΠΑΝΙΑ

(Ἐκτασίς 500.000 τ. χ. — Κάτοικοι 28 ἑκατομ.)

ΘΕΣΙΣ. Ἡ Ἰσπανία κατέχει τὸ μεγαλύτερον τμῆμα τῆς Ἰβηρικῆς χερσονήσου. Ἐχει πρὸς Β. τὴν Γαλλίαν καὶ πρὸς Δ. τὴν Πορτογαλίαν.

ΘΑΛΑΣΣΑ. Πρὸς τὴν Μεσόγειον ὑπάρχουν οἱ κόλποι τῆς Βαλένθια καὶ τῆς Μαλάγας, πρὸς δὲ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν ὁ κόλπος τοῦ Κάδιξ καὶ ὁ Βισκαϊκὸς (Γάσκωνικὸς). Πρὸς Ν. ὑπάρχει ὁ πορθμὸς τοῦ Γιβραλτάρ, ποὺ χωρίζει τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν.

Νῆσοι εἰς τὴν Μεσόγειον εἶναι αἱ Βαλεαρίδες νῆσοι (Μαγιόρκα, Μινόρκα, Καβρέρα), εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν δὲ αἱ Κανάριοι νῆσοι (Τενερίφη καὶ ἄλλαι ἔξ).

ΕΔΑΦΟΣ. Ἡ Ἰσπανία ἀποτελεῖ μέγα ὄροπέδιον, ποὺ διάφοροι ὄροσειραι τὸ διαμοιράζουν εἰς μικρότερα.

Πρὸς τὰ ΒΑ. τὰ Πυρηναῖα (2.404 μ.) χωρίζουν τὴν Ἰσπανίαν ἀπὸ τὴν λοιπὴν Εὐρώπην. Συνέχειαν σχεδὸν ἀποτελοῦν τὰ Κανταβρικά ὄρη πρὸς Β. καὶ παραλλήλως πρὸς τὰ Πυρηναῖα τὰ Ἰβηρικά. Ταῦτα διακλαδίζονται καὶ σχηματίζουν ὄροσειράς, ὅπως ἡ Σιέρρα Γκουανταρράμα.

Πρὸς Ν. ἐκτείνεται ἡ ὄροσειρά Σιέρρα Μορένα καὶ Σιέρρα Νεβάδα, μὲ κορυφὰς ὕψους 3.481, δηλ. τὴν ὑψηλότεραν τῆς Εὐρώπης μετὰ τὸ Λευκὸν Ὅρος.

ΥΔΑΤΑ. Ἀπὸ τὸ κεντρικὸν ὄροπέδιον πηγάζουν οἱ ποταμοὶ Ντοῦρο, Τάγος, Γουαδιάνας καὶ Γουανταλκιβίρ, ποὺ ἐκβάλλουν εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, καὶ ὁ Ἑμπρο, ποὺ ἐκβάλλει εἰς τὴν Μεσόγειον.

ΛΙΜΝΑΙ. Ὑπάρχουν ὀλίγαι, μικραὶ καὶ ἀνευ σημασίας.

ΚΛΙΜΑ. Εἰς τὴν ΒΔ. Ἰσπανίαν ἐπικρατεῖ ὠκεάνειον κλίμα καὶ εἰς τὰ ἀνατολικά παραλία Μεσογειακόν, εἰς τὰ ὄροπέδια ἡπειρωτικόν καὶ εἰς τὴν Ἀνδαλουσίαν τροπικόν.

ΦΥΤΑ - ΖΩΑ. Δάση ὄχι ἀφθονα. Εὐδοκιμεῖ ἡ ἐλαία καὶ τὰ ἐσπεριδοειδῆ. Πρὸς Ν. ὑπάρχουν ἀφθονα φοινικόδενδρα. Τὰ ζῶα εἶναι ὡς καὶ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης, μὲ ὀλίγα βορειο-Ἀφρικνικά.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ. Ἡ Ἰσπανία εἶναι μία χώρα πλουσία εἰς προϊόντα, ἀλλὰ ἡ καλλιέργεια δὲν εἶναι συστηματική. Παράγει σίτον, ἐσπεριδοειδῆ, σταφύλια, ἐλαῖας, χουρμάδες, ζαχαροκάλαμον. Σημαντικὸν εἰσόδημα ἔχει ἡ χώρα ἀπὸ τὸν φελλόν, ποὺ εἶναι φλοιὸς ὠρισμένων δρυῶν.

Εἰκ. 56. Ἰσπανοὶ ἐργάται κατεργάζονται φελλόν.

Σημαντικὴ εἶναι ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ ἀλιεία (σαρδέλλες).

Ἀπὸ ἀπόψεως ὀρυκτῶν θεωρεῖται ὡς ἡ πλουσιωτέρα χώρα τῆς Εὐρώπης. Σίδηρος (Μούρθιο - Κορδοῦη), μόλυβδος, ἄργυρος, ψευδάργυρος, ὕδραργυρος, χαλκός, γαιάνθρακες.

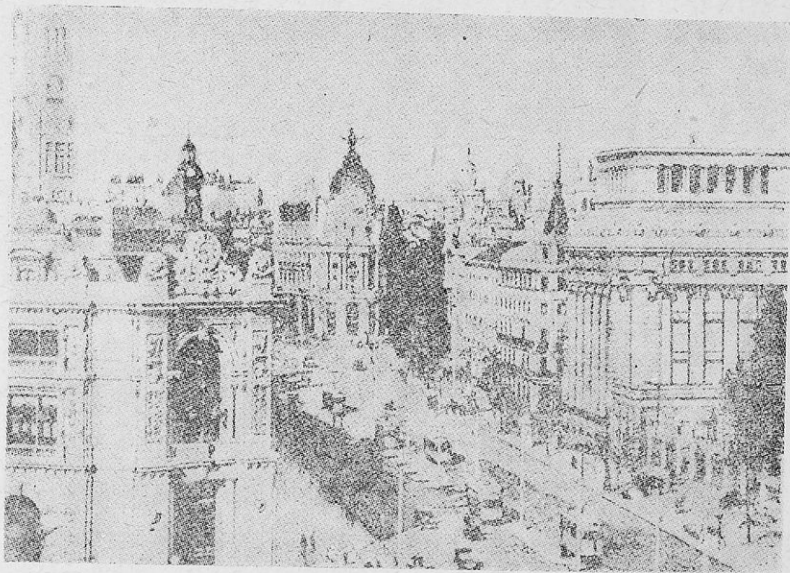
Ἡ βιομηχανία ἀναπτύσσεται διαρκῶς καὶ τὸ ἐμπόριον ἐπίσης.

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ. Διαθέτει σιδηροδρομικὰς γραμμὰς 15.000 χλμ., ἀλλὰ τόσοι αὐταί, ὅσων καὶ οἱ αὐτοκινητόδρομοι δὲν εἶναι ἐπαρκεῖς. Ἐπίσης καὶ ἡ θαλασσία συγκοινωνία δὲν εἶναι πυκνή.

ΠΟΛΕΙΣ. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Μαδρίτη (1.170.000 κ.), εἰς τὸ κέντρον, μὲ ἀξιόλογα μουσεῖα. Βαρκελώνη (1.125.000), τὸ μεγαλύτερον λιμάνι τῆς Μεσογείου. Βαλένθια (540.000), Σεβίλλη

(370.000), Σαραγκόσσα (380.000), Τολέδο, παλαιά πρωτεύουσα. Έχει παλαιά παλάτια καὶ ωραίας ἐκκλησίας, με θαυμασίας τοιχογραφίας, αἱ ὁποῖαι ἔγιναν ἀπὸ τὸν μεγάλον Ἑλληνα ζωγράφον Θεοτοκόπουλον (Ἑλ Γκρέκο), Μαλάγα (270.000), Μούρθιο (220.000), Μπιλμπάο (220.000), Πάλμα (εἰς Μαγιόρκαν) καὶ Λὰς Πάλμας εἰς Καναρίους.

ΚΤΗΣΕΙΣ. Ἡ Ἰσπανία ἔχει τὰς ἑξῆς κτήσεις :

Εἰκ. 57. Ἡ Μαδρίτη.

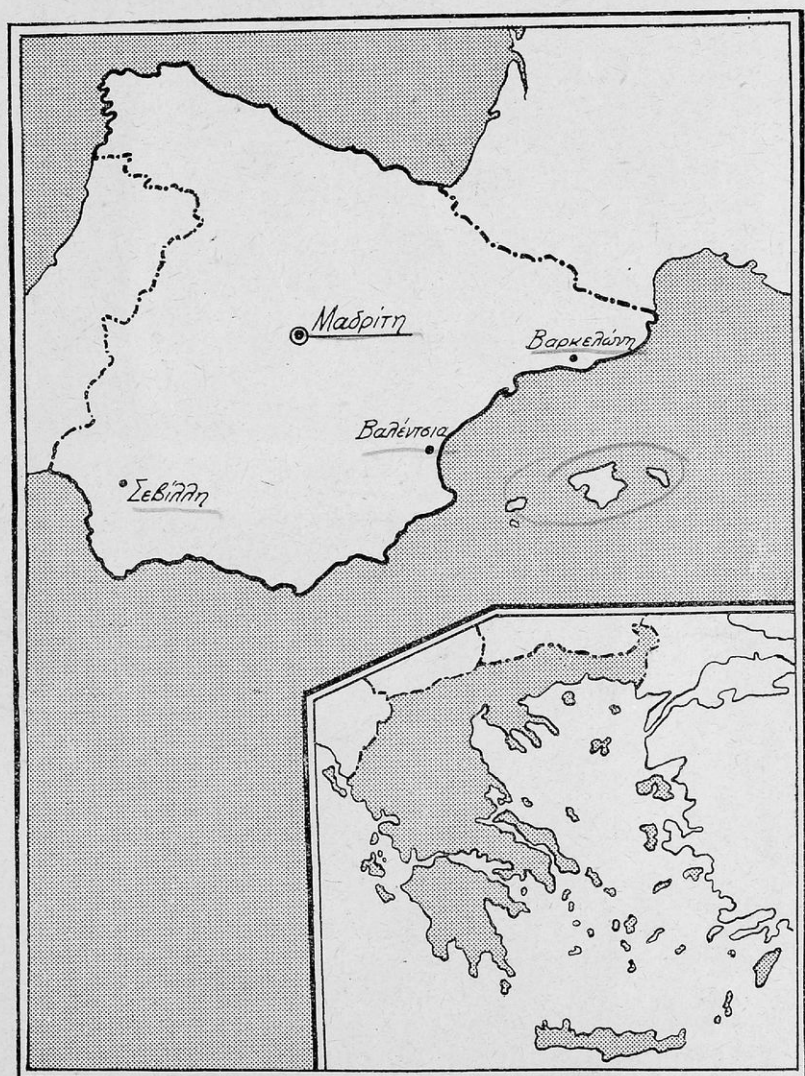
α) Ἰσπανικὸν Μαρόκον, μικρὰ περιοχὴ ἀπέναντι τοῦ Γιβραλτάρ, με τὰς πόλεις Θέουταν καὶ Μελίλλαν.

β) Εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Σαχάρας, τὴν παραλίαν Ρίο ντ' ὄρο (ἐκτασίς 283.000 τ.χ., πληθυσμὸς 50.000).

γ) Ὀλίγας νήσους ἐν τῷ κόλπῳ τῆς Γουϊνέας.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ. Ἐκπαίδευσις καθυστερημένη. Θρησκεία καθολικὴ. Πρόδος σημαντικὴ εἰς τὰς τέχνας. Ἐπὶ διάστημά τι ἔπαιξε τὸν ρόλον θαλασσοκρατείας. Γλῶσσα Ἰσπανικὴ. Νόμισμα ἡ πεσέτα.

ΙΣΤΟΡΙΑ. Τὴν Ἰβηρικὴν χερσόνησον εἶχον κατακτήσει οἱ Ρωμαῖοι. Οἱ κάτοικοι ἐξερωμαίσθησαν καὶ ἐλησμόνησαν τὴν γλῶσσαν των. Ἀργό-

Εικ. 58. Ίσπανία – Έλλάς.

Εικ. 59. Το οροπέδιο της Καστίλλιας και στο βάθος η Μαδρίτη.

Εικ. 60. Φελλοβελανιδιά, που βγάζουν φελλό.

τερον τούς κατέκτησαν οί "Αραβες (Μαυριτανοί), πού ἔμεινάν 700 ἔτη καί ἄφησαν ἄφθονα ἱχνη τῆς διαβάσεώς των. Περίφημα ἀνάκτορα (Ἀλάμπρα). Ἠκολούθησε ἡ περίοδος τῶν ἀνακαλύψεων, ὅποτε οἱ Ἰσπανοὶ καί οἱ Πορτογάλοι κατέκτησαν πολλές χώρας (Ν. Ἀμερική). Ἡ βασίλισσα Ἰσαβέλλα ἔδωσε στὸν Κολόμβον τὰ πλοῖα, μὲ τὰ ὁποῖα ἀνεκάλυψε τὴν Ἀμερικὴν. Διὰ τοῦτο οἱ κάτοικοι μερικῶν χωρῶν τῆς Ἀμερικῆς (Μεξικόν, Ἀργεντινὴ) ὀμιλοῦν τὴν Ἰσπανικὴν. Δὲν ἦσαν ὅμως καλοὶ ναυτικοί, οὔτε ἔμποροι καί ἔχασαν τὰ μέρη αὐτά.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ. Τούς Ἰσπανοὺς γοητεύει ἡ « ἄρενα » μὲ τὰς ταυρομαχίας.

- Τὰ καλύτερα πορτοκάλλια τοῦ κόσμου γίνονται εἰς τὴν Μαγιόρκαν.
- Ἡ Μαδρίτη ἔχει 12 σιδηροδρομικοὺς σταθμούς.
- Ἡ ὠραιότερα περὶοχὴ τῆς Ἰσπανίας εἶναι ἡ Ἀνδαλουσία.
- Οἱ κῆποι εἰς τὴν Ἰσπανίαν καλύπτουν μίαν περὶοχὴν ἴσην μὲ τὰ 2/3 τῆς Ἑλλάδος.
- Μεταξὺ Ἰσπανίας καὶ Γιβραλτάρ ὑπάρχει οὐδετέρα ζώνη πλάτους 500 μ., πού λέγεται Λινέα.
- Τὸ καλύτερον κρασί εἰς τὴν Ἰσπανίαν βγαίνει εἰς τὴν Μαλάγαν.
- Εἰς τὴν Σεβίλλην εὐρίσκεται ὁ τάφος τοῦ Κολόμβου.
- Τὸ πολίτευμα τῆς Ἰσπανίας εἶναι δικτατορία, μὲ ἀρχηγὸν τοῦ κράτους τὸν στρατηγὸν Φράγκο.

2. ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

(Ἔκτασις 92.000 τ.χ. — Κάτοικοι 8.300.000.)

ΘΕΣΙΣ. Καταλαμβάνει τὸ ΝΔ. τμήμα τῆς Ἰβηρικῆς καὶ ἔχει πρὸς Δ. καὶ Β. τὴν Ἰσπανίαν.

ΘΑΛΑΣΣΑ. Δὲν παρουσιάζει ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον, πλὴν τοῦ κλόπου τῆς Λισσαβώνας.

ΕΔΑΦΟΣ. Αἱ ὁροσειραὶ τῆς Ἰσπανίας εἰσέρχονται εἰς τὴν Πορτογαλίαν καὶ χαλμώνουν. Κυριώτερον ὅρος ἡ Ἑστρέλλα (2.000 μ.), κατὰ φύτος ἀπὸ καστανάας, πεῦκα καὶ δρυς. Πλησίον τῶν κορυφῶν τῆς σχηματίζονται ὠραῖαι λίμναι.

ΥΔΑΤΑ. Οἱ Ἰσπανικοὶ ποταμοὶ Νταῦρος, Τάγος καὶ Γουαδιάνας εἰσέρχονται εἰς τὴν Πορτογαλίαν, μεγαλώνουν μὲ τὰ ὕδατα τῆς χώρας αὐτῆς καὶ χύνονται εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, μέσα ἀπὸ κοιλάδας εὐφορωτάτας.

ΚΛΙΜΑ. Ὠκεάνειον. Οἱ ὕδρατμοὶ παρασύρονται μέχρι τῆς Ἑστρέλλας, ὅπου γίνονται βροχή. Χιόνι μόνον εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων πίπτει.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ. Γεωργικά (σιτηρά, πορτοκάλλια, κρασιά, λάδια, φρούτα), κτηνοτροφικά, δασικά (φελλός), όρυκτά (γαϊάνθρακες, σίδηρος, χαλκός, κασσίτερος), άλιευτικά (σαρδέλλες). Βιομηχανία μικρά, έμπορίον σημαντικόν.

Συγκοινωνία άνεπτυγμένη (3.500 χλμ. σιδηρ. γραμμών, άριστος έμπορικός στόλος).

ΠΟΛΕΙΣ. Πρωτεύουσα ή Λισσαβών (705.000 κ.), με λαμπρόν λιμένα καί βιομηχανίαν. Ό π ό ρ τ ο ν (360.000), με περίφημα κρασιά.

Εικ. 61. Πλατεία εις την Λισσαβώνα.

ΚΤΗΣΕΙΣ. — Μ α δ έ ρ α (έκτ. 813 τ.χ., κάτ. 250.000, πρωτ. Φ ο υ ν σ ά λ).

— Ά ζ ό ρ α ι (έκτ. 9 νήσων 2.400 τ.χ., κάτ. 280.000, πρωτ. Ά γ κ ρ α).

— Μ α κ ά ο, νήσος εις Κίναν (έκτ. 15.000 τ.χ., κάτ. 340.000).

— Τ ι μ ά ρ (Μαλαϊκής), τμήμα τής νήσου (έκτ. 19.000 τ.χ., κάτ. 460.000, πρωτ. Ν ί λ υ).

— Γ ο υ ι ν έ α (έκτ. 35.000 τ.χ., κάτ. 350.000, πρωτ. Μ π ο λ ά μ α).

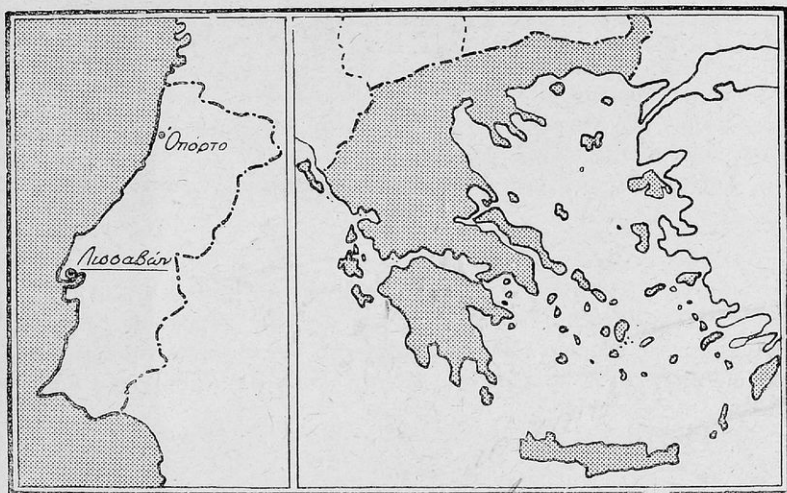
— Ά γ ι ο ς Θ ω μ ά ς καί Π ρ ι ν σ ί π ε, νήσοι κόλπου Γουϊνέας (έκτ. 1.500 τ.χ., κάτ. 60.000).

— Ά γ κ ό λ α, Δ. Άφρικής (έκτ. 1.246.000 τ.χ., κάτ. 4 έκατ., πρωτ. Λ ο ά ν τ α).

— Μ ο ζ α μ β ί κ η, Άν. Άφρικής (έκτ. 770.000 τ.χ., κάτ. 5 έκατ., πρωτ. Λ ο ρ έ ν τ σ ο Μ α ρ κ έ ζ).

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ. Έκπαίδευσις μάλλον καθυστερημένη. Θρησκεία καθολική. Γλώσσα Πορτογαλική. Νόμισμα σκούδο. Πολίτευμα Δημοκρατία με πρόεδρον τόν Καρμόνα.

ΙΣΤΟΡΙΑ. Ή Πορτογολία ήκολούθησε την τύχην τής Ίσπανίας. Κατά τὸ 1500 ήτο πολὺν ἰσχυρά, καὶ οἱ Πορτογάλοι μεγάλοι θαλασσοπόροι (Μαγγελάνος κ.ά.) ἀνεκάλυψαν τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Βραζιλίαν, τὰς ὁποίας ἡ Πορτογαλία κατέκτησε. Ή Λισσαβών ήτο τότε ἡ ἔμπορικωτέρα πόλις τής Εὐρώπης. Συντόμως ὅμως παρήκμασε, διότι δὲν ἤδυνήθη νὰ διατηρήσῃ

Είκ. 62. Πορτογαλία — Έλλάς.

τὰ κεκτημένα. Σήμερον ἡ Πορτογαλία εἶναι μίᾳ μικρᾷ Δημοκρατία καὶ ἐξαρτᾶται οἰκονομικῶς ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ. — Οἱ Πορτογάλοι διαφέρουν ἀπὸ τοὺς Ἰσπανοὺς.

— Ἀπὸ τὴν Λισσαβῶνα ἀρχίζει ἡ μεγαλυτέρα σιδηροδρομικὴ γραμμὴ τοῦ κόσμου καὶ καταλήγει εἰς τὸ Βλαδιβοστόκ.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

- 1) Χαρτογραφήσατε τὴν Πυρηναικὴν χερσόνησον καὶ χωρίσατέ τὴν εἰς τὰ κράτη ἐκ τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται.
- 2) Φέρατε πληροφορίας διὰ τὸν Μαγγελάνον.
- 3) Ποῦ εὕσκεται τὸ Γιβραλτάρ, ποῖος τὸ κατέχει, ποίαν σημασίαν ἔχει, πῶς ἐλέγγοτο εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν καὶ διατί ;
- 4) Κάμετε ἓνα νοερὸν ταξίδι ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ εἰς τοὺς λιμένας τῆς Πυρηναικῆς χερσονήσου.
- 5) Χαρτογραφήσατε τὴν Ν. Εὐρώπην καὶ χωρίσατέ τὴν εἰς τὰ κράτη τῆς. Ταξιδέψατε νοερῶς καὶ περιγράψατε κάθε ἓνα.
- 6) Ἀπὸ ποίας χερσονήσους ἀποτελεῖται ἡ Ν. Εὐρώπη καὶ ἀπὸ ποίαν θάλασσαν βρέχεται ;
- 7) Ἡ θάλασσα αὕτῃ ἔχει δώσει τὸ ὄνομά τῆς εἰς τὰς χώρας αὐτάς. Ποῖαι ἄλλαι χώραι ἔχουν τὸ ἴδιον ὄνομα ;
- 8) Ποίαν ἐπίδρασιν ἀσκεῖ αὕτῃ ἡ θάλασσα εἰς τὰς χώρας ποὺ βρέχει ; καὶ ποῖα κοινὰ γνωρίσματα ἔχουν ;
- 9) Ποῖοι πολιτισμοὶ ἀνεπτύχθησαν εἰς τὰς χώρας αὐτάς καὶ τί γνωρίζετε δι' αὐτούς ;

Β'. ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

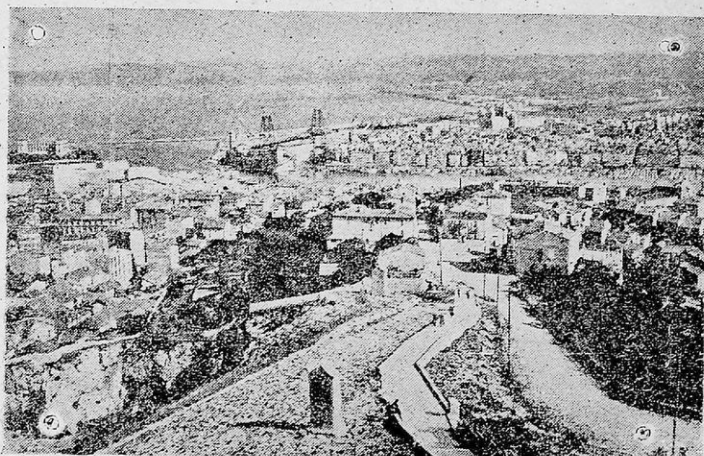
Ἡ Δ. Εὐρώπη περιλαμβάνει τὰ ἑξῆς κράτη: Γαλλίαν, Βέλγιον, Ὀλλανδίαν, Μεγάλῃν Βρεττανίαν, Ἱρλανδίαν καὶ τὰ μικρὰ κρατίδια Μονακό, Λουξεμβούργον καὶ Ἀνδόρα.

Καθένα ἀπὸ τὰ κράτη αὐτὰ θὰ τὰ ἐξετάσωμεν χωριστά.

1. ΓΑΛΛΙΑ

(Ἔκτασις 551.000 π. χ. — Κάτοικοι 42 ἑκατ.)

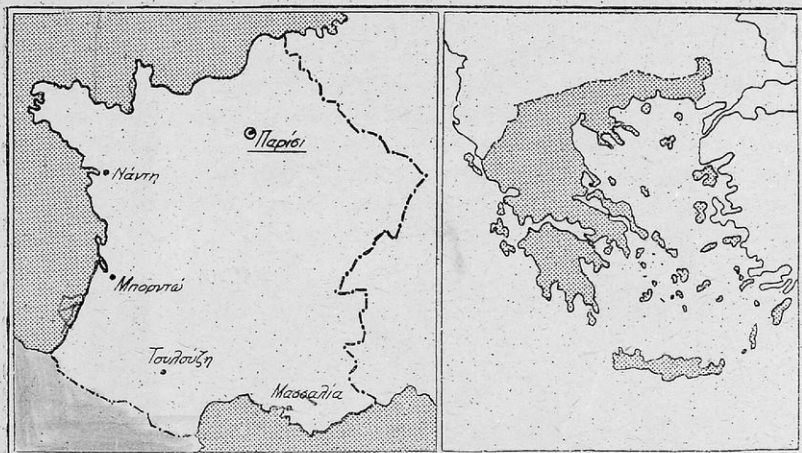
ΘΕΣΙΣ - ΟΡΙΑ. Ἡ Γαλλία εὐρίσκεται εἰς ἴσην ἀπόστασιν ἀπὸ τὸν Ἰσημερινὸν καὶ τὸν Βόρ. Πόλον καὶ κατέχει τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Εὐρώπης, μετὸν Ἀτλαντικὸν πρὸς Δ., τὴν Μάγχην πρὸς Β., τὸ Βέλγιον ΒΑ., τὸ

Εικ. 63. Ἀποψὶς τῆς Μασσαλίας.

Λουξεμβούργον, Γερμανίαν, Ἑλβετίαν καὶ Ἰταλίαν πρὸς Α. καὶ τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν καὶ τὴν Ἰσπανίαν πρὸς Ν. Ἡ ἔκτασις τῆς εἶναι τετραπλάσια τῆς Ἑλλάδος.

ΘΑΛΑΣΣΑ. Αἱ ἀκταὶ τῆς Μεσογείου ἀρχίζουν ἀπὸ τὴν Γαλλικὴν Ριβιέραν (Κυανὴν Ἀκτὴν) καὶ προχωροῦν ἄλλοῦ ὁμαλῶς καὶ ἄλλοῦ βραχῶδεις. Ἐπὶ τῆς Μεσογείου ἓνας μόνον κόλπος σχηματίζεται, ὁ κόλπος τοῦ Λέοντος. Ἐδῶ εὐρίσκεται καὶ ἡ νῆσος Κορσική, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν Γαλλίαν.

Εικ. 64. Γαλλία — Έλλάς.

Εἰς τὰ δυτικά παράλια σχηματίζονται οἱ ποταμόκολποι τοῦ Μπορντώ καὶ τῆς Νάντης. Ἐνῶ εἰς τὰ βόρεια αἱ κολπώσεις εἶναι περισσότεραι (Βρέστης, Χάβρης, Χερβούργου).

ΕΔΑΦΟΣ. Τὸ δυτικὸν τμήμα τῆς Γαλλίας εἶναι πεδινὸν καὶ τὸ ἀνατολικὸν ὄρεινόν. Τὰ ὄρη ἀρχίζουν ἀπὸ τὰ Πυρηναῖα, ποὺ τὴν χωρίζουν ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν, προχωροῦν εἰς τὴν κεντρικὴν ὀροσειρὰν (Σαβένναι), ποὺ εἶναι τμήμα τῶν Ἀλπεων, τὸν Ἰούραν καὶ τὰ Βόσγια.

Αἱ κυριώτεραι πεδιάδες εἶναι ἡ κοιλὰς τοῦ Ροδανοῦ, ἡ μεγάλη δυτικὴ πεδιάς (Γαρούνα - Λείγηρος) καὶ ἡ τοῦ Σηκουάνα.

ΥΔΑΤΑ. Τέσσαρες μεγάλοι ποταμοὶ συγκεντρώνουν τὰ ἄφθονα νερὰ τῶν ὀρέων, μετὺς παραποτάμους των. Εἶναι ὁ Ροδανός, ποὺ χύνεται εἰς τὴν Μεσόγειον, ὁ Γαρούνας καὶ ὁ Λείγηρ, ποὺ χύνονται εἰς τὸν Βισκαϊκὸν κόλπον, καὶ ὁ Σηκουάνας, ποὺ χύνεται εἰς τὴν Μάγχην.

ΚΛΙΜΑ. Λόγω τῆς θέσεως καὶ τῆς ἐκτάσεώς της, ἡ Γαλλία ἔχει τρεῖς τύπους κλιμάτων : ὡκεάνειον πρὸς τὰ Β. καὶ Δ., Μεσογειακὸν (Κυανὴ Ἀκτὴ) καὶ ἡπειρωτικὸν εἰς τὰ Α.

Γενικῶς τὸ κλίμα εἶναι εὐκρατον, διότι πνέουν πολλοὶ Δ. ἄνεμοι μετὰ βροχὰς καθ' ὅλην τὴν χώραν, ἀφοῦ δὲν συναντοῦν ὄρη. Εἰς αὐτὰ ὡς προστεθῇ καὶ ἡ ἐπίδρασις τοῦ Γκλόφ Στρήμ, ὁπότε ἐξηγεῖται διατὶ ἔχει γλυκύτερον κλίμα ἀπὸ ἄλλας περιοχὰς τοῦ αὐτοῦ γεωγραφικοῦ πλάτους.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ. Ἡ Γαλλία εἶναι χώρα γεωργικὴ, κτηνοτροφικὴ καὶ βιομηχανικὴ. Παράγει τὰ ἐξῆς γεωργικὰ προϊόντα : σιτηρά, γεώμηλα,

κρασιά, σακχαρότευτλα και ξηρούς καρπούς. Εἰς τὴν παραγωγὴν κρασιῶν ἔρχεται πρώτη εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη, διότι ὑπάρχουν πολλὰ λιβάδια. Ἐκτρέφουν βόδια, ἄλογα, χοίρους, πρόβατα κλπ. Ἔχει ἀκόμη καὶ πολλὰ δασικὰ προϊόντα, ἀπὸ τὰ πυκνὰ δάση τῶν ὄρεων τῆς, καθὼς καὶ ἀλιευτικὰ (βακαῶλοι, ρέγγες, σκουμπριά), ἀπὸ τὰ ὁποῖα κάμνει μεγάλην ἐξαγωγὴν. Ἐκ τῶν ὀρυκτῶν ὑπάρχουν ἄφθονα σιδηρομεταλλεύματα καὶ γαιάνθρακες, διὰ τοῦτο ἡ βιομηχανία τῆς εἶναι ἀνεπτυγμένη εἰς μεγάλον βαθμόν. Κατασκευάζονται πάντα τὰ εἶδη τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς καὶ φάρμακα.

Εἰκ. 65. Τὸ Λευκὸν Ὄρος στὴ Γαλλία.

Ὄνομαστὰ εἶναι τὰ γαλλικὰ δέρματα, τὰ ἀγγεῖα ἐκ πορσελάνης καὶ τὰ διάφορα γυναικεῖα εἶδη, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν πηγὴν πλούτου διὰ τὴν Γαλλίαν.

Τὸ ἐμπόριον εἶναι ἐπίσης ἀνεπτυγμένον. Ἡ Γαλλία πωλεῖ βιομηχανικὰ προϊόντα, ὑφάσματα, μηχανήματα, φάρμακα, χημικὰ προϊόντα, αὐτοκίνητα, διάφορα εἶδη πολυτελείας κλπ.

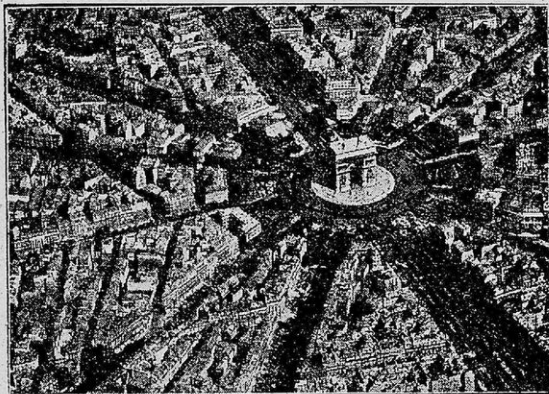
Ἀγοράζει δὲ πρώτας ὕλας καὶ ἀποικιακά.

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ. Ἡ Γαλλία ἔχει σιδηροδρομικὰς γραμμὰς μήκους 45.000 χλμ., αὐτοκινητοδρόμους 630.000 χλμ., ποταμόπλοια καὶ ἀτμόπλοια ἐκ τῶν πρώτων τοῦ κόσμου, καὶ πολλὰς ἀεροπορικὰς γραμμὰς.

ΠΟΛΕΙΣ. Πρωτεύουσα εἶναι οἱ Π α ρ ῖ σ ο ι (2.725.000 κ.): μετὰ τῶν

προαστίων ὁ πληθυσμὸς ἀνέρχεται εἰς 4 ἑκατομ. Θεωρεῖται ὡς ἡ ὠραιότερα πόλις τοῦ κόσμου, ἡ πόλις τῶν φώτων. Φημίζεται διὰ τὰς μόδες τοῦ καὶ τὰ κέντρα διασκεδάσεως. Εἰς τὸ μέσον διέρχεται ὁ Σηκουάνας, ποῦ σχηματίζει τρεῖς νησίδας. Κῆποι καὶ πάρκα, ὠραῖαι ὁδοί, πλατεῖαι, μεγάλα καταστήματα, ὠραῖα κτίρια καὶ ναοὶ (Παναγία τῶν Παρισίων), μουσεῖα (Λούβρου), δικαιολογοῦν τὸν τίτλον τῆς ὠραιότερας πόλεως τοῦ κόσμου.

Ἄλλαι πόλεις εἶναι ἡ Μ α σ σ α λ ί α (640.000), μέγας λιμὴν ἐπὶ τῆς Μεσογείου, ὁ μεγαλύτερος εἰς τὴν λεκάνην αὐτήν. Ἐκτίσθη ὑπὸ Φωκαέων ἀποίκων. Λ ὺ ὦ ν (570.000), κέντρον μεταξωτῶν, Μ π ο ρ ν τ ὠ (260.000),

Εἰκ. 66. Παρίσι. Ἡ ἀψίδα τοῦ Θριάμβου καὶ οἱ γύρω δρόμοι.

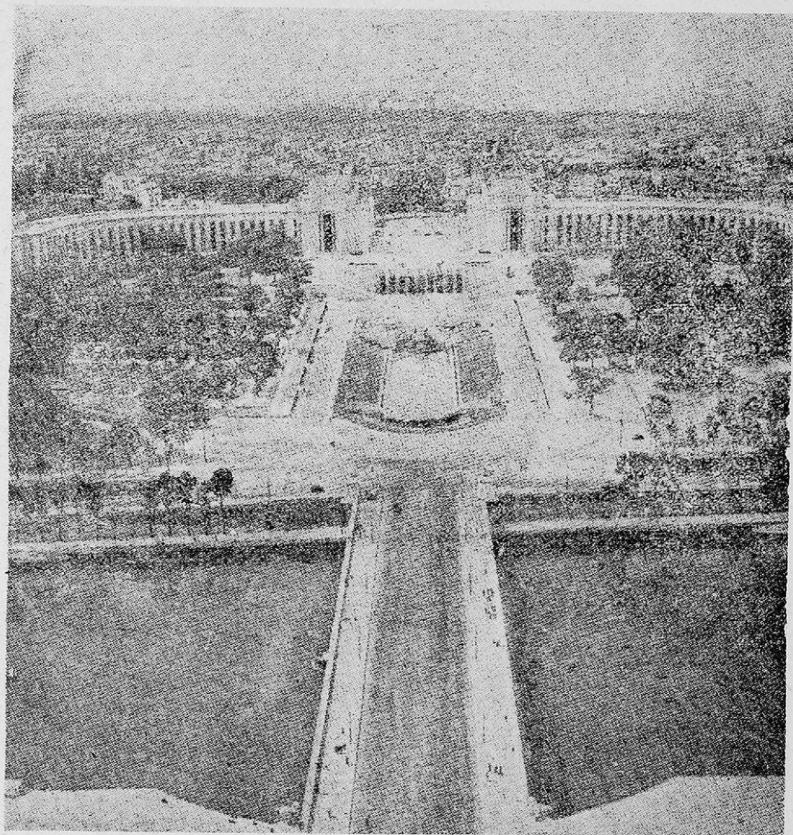
λιμὴν τῶν κρασιῶν, Τουλούζη (360.000), Νάντη (200.000), Λίλλη (190.000), Βισύ, μετὰ περίφημα ἱαματικά νερά του, Στρασβούργον (175.000), Χάβρη (110.000), Τουλών (130.000), ὅπου εἶναι ὁ ναύσταθμος τῆς Γαλλίας, Μπερφὸρ (400.000), Νίκαια (210.000). Ἐπεὶδὴ ἡ Νίκαια προστατεύεται με βουνὰ ἀπὸ τοὺς ἀνέμους, ἔχει κλίμα γλυκύ. Ἡ παραλία τῆς ὀνομάζεται Γαλλικὴ Ριβιέρα ἢ Κυανῇ Ἀκτὴ καὶ εἶναι στολισμένη με ὠραιότατα ξενοδοχεῖα καὶ σπίτια. Ἐκεῖ πηγαίνουν πολλοὶ πλούσιοι διὰ νὰ περάσουν τὸν χειμῶνα. Βρέστη, Χερβούργον κλπ.

ΚΤΗΣΕΙΣ. Αἱ Γαλλικαὶ κτήσεις ἔχουν συνολικὴν ἐπιφάνειαν 4.650.000 τ.χ. καὶ 72 ἑκ. κατοίκους. Εἶναι δὲ αἱ ἑξῆς :

— Ἀλγερία (ἔκτ. 2.200.000 τ.χ., κάτ. 7.200.000, πρωτ. Ἀλγερίον, 265.000). Κεῖται εἰς τὰ Β. τῆς Ἀφρικῆς καὶ παράγει δημητριακά, ἔλαιον, μεταλλεύματα.

— Τυνησία (έκτ. 125.000 τ.χ., κάτ. 3 έκατ., πρωτ. Τύνις, με 220.000 κ.). Παράγει οίνον, μέταλλα, όπώρος.

— Μαρόκον (έκτ. 446.000 τ.χ., πληθ. 9 έκατ., πρωτ. Ραμπάτ,

Εικ. 67. Παρίσι. Γέφυρα στο Σηκουάνα.

90.000). Πόλεις: Τετουάν, Ταγγέρη, Φέζ, Μαρρακές (190.000), Καζαμπλάνκα (260.000).

Ή Τυνησία και τó Μαρóκον έγιναν άνεξάρτητα και ή Άλγερία έχει έπαναστατήσει και ζητεί τήν άνεξαρτησίαν της.

— Γαλλική Δυτική Άφρική, άποτελουμένη άπό τήν

Σενεγάλην, Μαυριτανίαν, Γουϊνέαν, Ἀκτὴν Ἐλεφαντοστοῦ, Δαχομέην, Γαλλικὸν Σουδάν, Νιγηρίαν. Ἔκτ. 4.702.000 τ.χ., πληθ. 16 ἐκ., πρωτ. Ντακάρ (95.000). Παράγουν φοίνικας, καουτσούκ, βάμβακα, κακάο, χρυσόν.

— Γαλλικὴ Ἰσημερινὴ Ἀφρικὴ, ἀποτελουμένη ἀπὸ τὴν Γκαμπόν, Μέσον Κογκό, Οὐμπάνγκι Σαρί καὶ Τσάντ. Ἐπιφ. 2.485.000 τ.χ., κάτ. 4 ἐκατ., πρωτ. Μπραζαβίλ. Πλούσια δάση, καουτσούκ, φοινικέλαιον, κασσίτερος, χαλκός.

— Γαλλικὴ Ἰνδοκίνα, ἔκτ. 727.000 τ.χ., κάτ. 25 ἐκατ., πρωτ. Χανόϊ (150.000). Ἀποτελεῖται ἀπὸ κτήσεις τοῦ Τογκίνου, Ἀννάμ, Κοχιγκίνας, Καμπόμτζης καὶ Λάος. Τὰ τμήματα αὐτὰ εἶναι διαρκῶς ἐπαναστατημένα κατὰ τῆς Γαλλικῆς κατοχῆς. Ἦδη δὲ ἐπέτυχον τὴν ἀνεξαρτησίαν των.

— Ἄλλαι κτήσεις εἶναι τὸ Καμερόν-Τόγκολαντ, ἡ Γαλλικὴ Σομαλία, ἡ νῆσος Μαδαγασκάρη, αἱ νῆσοι Ρεουνί, Γουαδελοῦπη, Μαρτινίκα, Ταϊτή, Ν. Καληδονία κλπ. Περισσότερα περὶ αὐτῶν ἐμάθαμεν εἰς τὴν Γεωγραφίαν τῆς Ε' τάξεως.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ. Ἡ ἐκπαίδευσις εἰς τὴν Γαλλίαν εὐρίσκεται εἰς ζηλευτὸν σημεῖον προόδου. Ὁρθεύει ἐπικρατεῖ ἡ καθολικὴ καὶ ἡ τῶν διαμαρτυρομένων. Γλῶσσα ἡ Γαλλικὴ, ποὺ θεωρεῖται καὶ παγκόσμιος. Νόμισμα τὸ Γαλλικὸν φράγκον.

ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ. Δημοκρατία. Ἡ Γαλλία θεωρεῖται ἀπὸ τὰ περισσότερον πολιτισμένα κράτη τοῦ κόσμου. Μὲ τὰ γράμματα, τὴν φιλολογίαν, τὴν τέχνην, τὴν φιλοσοφίαν της, συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ παγκοσμίου πολιτισμοῦ.

ΙΣΤΟΡΙΑ. Οἱ Γάλλοι κατὰγονται ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Γαλάτας. Διέτελουν ὑπὸ τοὺς Ρωμαίους. Μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους (476 μ.Χ.), ἐσχηματίσθη ἐκεῖ τὸ Φραγκικὸν κράτος καὶ κατόπιν τὸ Γαλλικόν, τὸ ὁποῖον ἔφθασε εἰς μεγάλην ἀκμὴν ἐπὶ Λουδοβίκου ΙΔ' καὶ Μεγάλου Ναπολέοντος. Ἡ μεγάλη Γαλλικὴ Ἐπανάστασις ἐτόνωσε τοὺς σκλάβους λαοὺς καὶ ἰδίως τοὺς Ἕλληνας νὰ ἀγωνισθοῦν διὰ τὴν ἐλευθερίαν των. Μολονότι ἡ Γαλλία, μετὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον, ἔπαυσε νὰ θεωρῆται ὡς μία τῶν πρώτων δυνάμεων, ἐν τούτοις ἐξακολουθεῖ καὶ σήμερον νὰ ἐργάζεται ὡς παράγων πολιτισμοῦ.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ.—Εἰς τὴν Γαλλίαν ἀνήκει ἡ νῆσος Κορσική, ἡ πατρίς τοῦ Μ. Ναπολέοντος, μὲ πρωτ. τὸ Αἰάκιον.

— Εἰς τὸν Σηκουάνα ὑψῶνεται ὁ περίφημος πύργος τοῦ Ἀίφελ, τὸ ἔμβλημα τῶν Παρισίων καὶ τῆς Γαλλίας, ὕψους 300 μ.

— Ἐθνικὴ ἡρωὶς τῆς Γαλλίας εἶναι ἡ Ζὰν ντ' Ἀρκ, ποὺ ἐνέπνευσε τὸν

Γαλλικὸν στρατὸν καὶ ἀντιμετώπισε τοὺς Ἀγγλους. Ἐκὰς ζωντανὴ εἰς τὴν Ρουέν.

— Ἡ κίνησις τῶν Παρισίων ἐξυπηρετεῖται μὲ ὑπόγειον σιδηρόδρομον (Μετρό).

— Ἡ Γαλλία εἶναι μία ἀπὸ τὰς τρεῖς Μεγάλας Δυνάμεις ποὺ ἐπολέμησαν διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος.

— Εἰς τὴν Γαλλίαν ἔζησάν καὶ ζοῦν ἀκόμη καὶ σήμερον ἀρκετοὶ Ἑλληνες.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1) Χαρτογραφήσατε τὴν Γαλλίαν καὶ τοποθετήσατε εἰς τὸν χάρτην τὰ ὄρη καὶ τοὺς ποταμούς της.

2) Κάμετε ἓνα νοερὸν ταξίδι ἀπὸ Ἀθηνῶν εἰς Παρισίους καὶ ἀπὸ Πειραιῶς εἰς τοὺς σπουδαιότερους λιμένας της.

3) Φέρατε πληροφορίας καὶ εἰκόνας τῶν Παρισίων.

4) Νὰ φέρετε πληροφορίας διὰ τὸν ρόλον, ποὺ ἔπαιξε ἡ Γαλλία εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος.

2. ΑΝΔΟΡΑ

(Ἑκτασίς 450 τ.χ. — Κάτοικοι 6.000.)

Εὐρίσκεται εἰς τὴν κοιλάδα τῶν Πυρηναίων, μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἰσπανίας, ἀποτελουμένη ἀπὸ ἑξ κοινότητος.

Γλῶσσαν ὁμιλοῦν τὴν Καταλανικὴν καὶ ἔχουν νόμισμα τὸ Γαλλικὸν καὶ Ἰσπανικόν.

Ἡ αὐτονομία της χρονολογεῖται ἐδῶ καὶ 1000 ἔτη περίπου.

3. ΜΟΝΑΚΟ

(Ἑκτασίς 16 τ.χ. — Κάτοικοι 25.000.)

Κεῖται ἐπὶ τῆς Γαλλικῆς Ριβιέρας, μεταξὺ ὑψωμάτων. Ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν πρωτεύουσάν Μονακὸ καὶ τὴν συνεχομένην πόλιν τοῦ Μόντε Κάρλο, περίφημον διὰ τὸ Καζίνο του.

Ἔχει κλίμα ἐξαιρετικὸν καὶ γλυκύτατον. Ζῇ κυρίως ἀπὸ τὴν « βιομηχανίαν τῶν ξένων », ποὺ κατὰ πόλλας χιλιάδας ἐπισκέπτονται τὸν τόπον καθ' ὅλον τὸ ἔτος. Ἔχει ἰδικὴν του σημαίαν καὶ ἀστυνομίαν.

4. ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΝ

(Έκτασις 2.580 τ.χ. — Κάτοικοι 290.000.)

Εύρσκεται μεταξύ Γαλλίας, Γερμανίας και Βελγίου.

Είναι χώρα γεωργική, με πλούσια μεταλλεία. Άνεκνήρυχθη τὸ 1867 οὐδέτερον κράτος.

Τὸ πολίτευμα εἶναι συνταγματική μοναρχία.

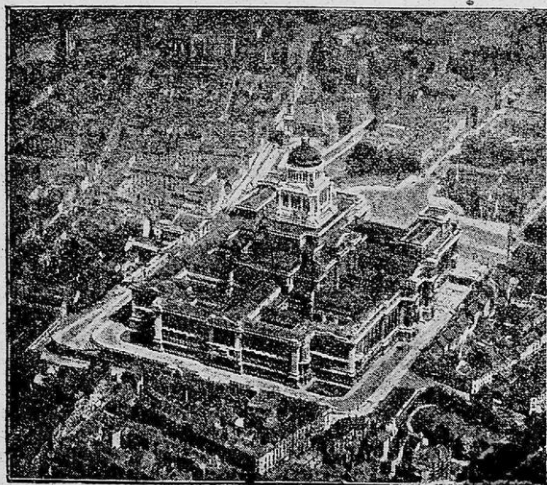
Πρωτεύουσα τὸ Λουξεμβούργον, με 60.000 κ.

5. ΒΕΛΓΙΟΝ

(Έκτασις 31.000 τ.χ. — Κάτοικοι 8.400.000.)

ΘΕΣΙΣ - ΟΡΙΑ. Εύρσκεται εἰς τὴν Δυτικήν Εὐρώπην, μεταξύ Γαλλίας, Λουξεμβούργου, Γερμανίας, Ὁλλανδίας καὶ Μάγχης.

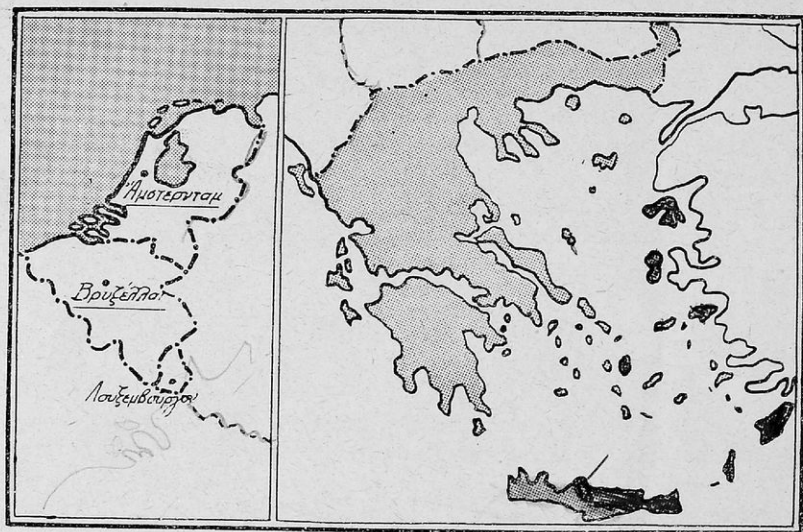
ΘΑΛΑΣΣΑ. Ἡ παραλία ἔχει μῆκος 68 χλμ. καὶ χωρίζεται ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν πεδιάδα διὰ γραμμῆς ἀμολόφων. Ἡ πρὸς τὴν Β. Θάλασσαν

Εκτ. 68. Αἱ Βρυξέλλαι.

παραλία του εἶναι πλήρης ἀνὰ μέρησιν ὅποιοι εἶναι ἐπικίνδυνοι διὰ τὴν ναυσιπλοΐαν.

Εἰς τὴν χώραν αὐτὴν παρατηρεῖται καὶ ἓνα ἄλλο περίεργον φαινό-

Είκ. 69. Βέλγιον — Ἑλλάς.

μενον. Εἰς μερικά σημεία ἡ θάλασσα εἶναι ὑψηλότερα ἀπὸ τὴν ξηράν. Διὰ τοῦτο οἱ κάτοικοι ἔχουν κάμει μεγάλα προχώματα, διὰ νὰ προφυλάσωνται ἀπὸ τὰς πλημμύρας.

ΕΔΑΦΟΣ. Πρὸς ΝΑ. ὑψώνεται ἡ χαμηλὴ ὄροσειρά τῶν Ἀρδεννῶν (700 μ.), ὅλον δὲ τὸ ἄλλο μέρος εἶναι μία πυκνοκατοικημένη καὶ ἐξ ὀλοκλήρου καλλιεργημένη πεδιάς.

ΥΔΑΤΑ. Συγκεντρώνονται εἰς τὸν ποταμὸν Μόζαν, παραπόταμον τοῦ Ρήνου, καὶ Σκάλδην, πὺ ἐκβάλλει εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἀμβέρσας. Οἱ ποταμοὶ αὗτοὶ ἐνώνονται μὲ διώρυγας, πὺ διευκολύνουν τὴν συγκοινωνίαν.

ΚΛΙΜΑ. Εἰς τὰ παράλια ὠκεάνειον καὶ ὑγρὸν, ἐνῶ γύρω εἰς τὰς Ἀρδέννας ἡπειρωτικόν.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ. Τὸ παραλιακὸν τμήμα εἶναι ἀμώδες καὶ καλύπτεται ὑπὸ ἐλῶν. Τὰ ἐπιτόλπειον εἶναι εὐφορον καὶ παράγει ποικίλα προϊόντα, ὡς γεωργικὰ (σάκχαρος, σιτάρι, σιτοκλάμα, σιτοκλάμα, σιτοκλάμα), κτηνοτροφικὰ (ἀγελάδες, χοῖροι), δασικὰ, ὄρυκτὰ (γαϊάνθραξ, σιδηρῆς καὶ ψευδάργυρος).

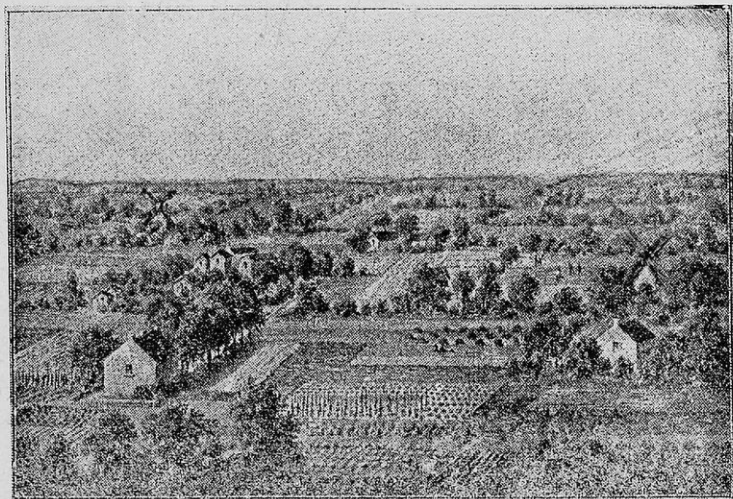
Ἡ βιομηχανία εἶναι ἐξαιρετικῶς ἀνεπτυγμένη εἰς τὸ Βέλγιον. Ὑπάρχουν πολλὰ ἐργοστάσια, εἰς τὰ ὅποια ἀσκευάζονται παντὸς εἶδους μηχανήματα καὶ ἄλλα προϊόντα, ὡς βιβλία, ζάχαρις, φάρμακα κλπ. Γενικῶς τὸ Βέλγιον εἶναι πλουσία βιομηχανικὴ χώρα. Εἰς τὴν Ἑλλάδα

ἐξάγει μηχανάς, ὑφάσματα, χρώματα, φάρμακα καὶ εἰσάγει ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καπνόν, κρασί καὶ σταφίδα.

Τὸ Βέλγιον ἐξάγει μηχανήματα, ἐργαλεῖς, χημικὰ προϊόντα κλπ. Εἰσάγει σιτηρά, τρόφιμα, ξυλείαν.

ΑΣΧΟΛΙΑΙ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν.

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ. Λίαν ἀνεπτυγμένη. Διαθέτει διώρυγας καὶ πλωτὰ τμήματα ποταμῶν 2.000 χλμ., 4.970 χλμ. σιδηροδρομικοῦ δικτύου, 11.000 χλμ. ὁδικοῦ.

Εἰκ. 70. Τὸ μέσον Βέλγιον εἶναι ὁλόκληρο καλλιεργημένο.

ΠΟΛΕΙΣ. Πρωτεύουσα τοῦ Βελγίου εἶναι αἱ Βρυξέλλαι (950.000 κ.). Ἄλλαι πόλεις εἶναι ἡ Ἀμβέρσα (260.000), ὁ μεγαλύτερος λιμὴν τῆς χώρας, ἡ Γάνδη (160.000), ἡ Λιέγη (150.000) καὶ ἡ Ὀστάνδη.

ΚΤΗΣΕΙΣ.—Βελγικὸν Κογκό, μὲ 2.335.000 τ.χ. καὶ 11 ἑκατ. κατοίκους. Πρωτ. ἡ Λεοπολντβίλλ (120.000).

— Ἡ Ρουάντα καὶ Οὔρουντί, χῶραι παρὰ τὴν Ταγκανίκαν. Ἔκτ. 53.000 τ.χ. καὶ πληθ. 4 ἑκατ.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ. Ἡ ἐκπαίδευσις τοῦ Βελγίου εἶναι μεταξὺ τῶν δύο ἢ

τριών καλυτέρων του κόσμου. Θρησκεία επικρατούσα ή καθολική. Γλώσσα ή Γαλλική και Φλαμανδική.

Πολίτευμα ή βασιλευομένη δημοκρατία. Νόμισμα τὸ Βελγικὸν φράγκον.

Γενικῶς τὸ Βέλγιον θεωρεῖται μεταξύ τῶν περισσοτέρων πεπολιτισμένων χωρῶν τοῦ κόσμου.

ΙΣΤΟΡΙΑ. Οἱ Βέλγοι εἶναι Γαλατικῆς καταγωγῆς. Ἔζησαν ὑπὸ τοὺς Ρωμαίους καὶ Φράγκους, ἀργότερον δὲ καὶ τοὺς Ἰσπανοὺς. Τὸ 1713 ἀπετέλεσεν ἐπαρχίαν τῆς Αὐστρίας. Τὸ 1792 ὑπετάγη εἰς τὴν Γαλίαν καὶ τὸ 1830 ἀνεκηρύχθη ἀνεξάρτητον κράτος.

Οἱ Βέλγοι ἀποτελοῦνται ἀπὸ δύο φυλάς, τοὺς Βαλλόνοὺς, ποὺ κατοικοῦν εἰς τὰ ΝΑ. καὶ ὁμιλοῦν τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν, καὶ τοὺς Φλαμανδοὺς, ποὺ κατοικοῦν εἰς τὰ ΒΔ. καὶ ὁμιλοῦν τὴν Γερμανικὴν.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1) Χαρτογραφήσατε τὸ Βέλγιον καὶ τοποθετήσατε εἰς τὸν χάρτην τὰ σπουδαιότερα γεωγραφικὰ στοιχεῖα.

2) Ταξιδεύσατε νοερῶς ἀπὸ Ἀθηνῶν εἰς Βρυξέλλας καὶ ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Ἀμβέρσαν.

6. ΟΛΛΑΝΔΙΑ ἢ ΚΑΤΩ ΧΩΡΑΙ

(Ἔκτασις 40.000 τ.χ. — Κάτοικοι 9.700.000.)

ΘΕΣΙΣ - ΟΡΙΑ. Εὐρίσκεται εἰς τὴν ΒΔ. Εὐρώπην, μεταξύ Βελγίου, Γερμανίας καὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης.

ΘΑΛΑΣΣΑ. Ἡ Βόρειος Θάλασσα, ποὺ βρέχει τὴν Ὀλλανδίαν, σχηματίζει μεγάλας παλιρροίας. Μὲ τὰς πλημμυρίδας τῆς καλύπτει μεγάλας ἐκτάσεις καὶ ἐσχημάτισε τὸν μεγάλον κόλπον τοῦ Ζουϊντερζέ. Μία σειρά νήσων τὸν προστατεύουν ἀπὸ τὴν manίαν τῆς.

ΕΔΑΦΟΣ. Ἡ Ὀλλανδία ἀποτελεῖται ἀπὸ ἑνα τμήμα, ποὺ εὐρίσκεται ὑψηλότερον τῆς θαλάσσης καὶ ἑνα ἄλλο ποὺ εὐρίσκεται εἰς τὴν αὐτὴν ἐπιφάνειαν ἢ καὶ χαμηλότερον. Δι' αὐτὸ ὠνομάσθη καὶ « Κάτω Χῶραι ». Τὸ τμήμα αὐτὸ ἐσχηματίσθη ἀπὸ προσχώσεις τῶν ποταμῶν. Διὰ νὰ κρατοῦνται τὰ θαλάσσια νερά καὶ νὰ μὴ εἰσορμοῦν, οἱ Ὀλλανδοὶ κατεσκεύασαν εἰς τὸ μέρος αὐτὸ μεγάλα φράγματα, ὕψους ἕως 10 μ. καὶ πλάτους μέχρι 60 μ.

Διὰ νὰ ἀποφύγουν δὲ τὰς πλημμύρας τῶν ποταμῶν, ἔκτισαν τὰς κοίτας τῶν καί, ὅταν ταξιδεῖν κανεῖς μέσα εἰς αὐτάς, εὐρίσκεται ὑψηλότερον ἀπὸ τοὺς καλλιεργητὰς τῶν κτημάτων. Γενικῶς, ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι χαμηλότερα ἀπὸ τὴν θάλασσαν, διὰ νὰ μὴ πλημμυρίζῃ ἀπὸ τὰ νερά τῆς βροχῆς, ἔχουν ἀντλίας, ποὺ κινοῦνται μὲ ἀνεμομύλους. Μ' αὐτὰς βγάζουν

τὸ νερὸ καὶ τὸ ρίχνουν εἰς τεχνητὰ αὐλάκια, τὰ ὅποια εἶναι πλατεῖα σὰν διώρυγες καὶ κλεισμένα με̐ προχωμάτα, ὥστε τὸ νερὸ νὰ μπορῇ νὰ τρέχει στὴν θάλασσαν. Μέσα εἰς τὰς διώρυγας αὐτὰς κυκλοφοροῦν με̐ βάρκες. Καὶ βλέπει κανεὶς τὴ βάρκα δεμένη ψηλὰ καὶ τὸν Ὀλλανδὸ νὰ κατεβαίνει σκάλα διὰ νὰ πάη εἰς τὸ κτῆμα του.

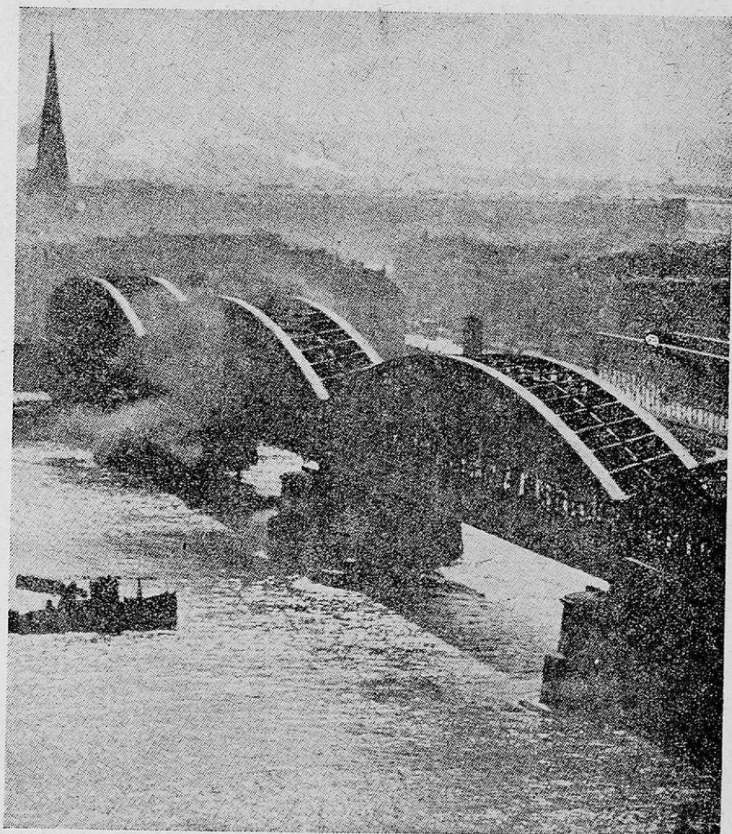
Εἰκ. 71. Ἀνθόκηπος εἰς τὴν Ὀλλανδίαν.

Οἱ Ὀλλανδοὶ δηλ. ἀγωνίζονται με̐ τὴν θάλασσαν καὶ διεκδικοῦν τὸ ἔδαφος των σπιθαμὴν πρὸς σπιθαμὴν, με̐ κόπους καὶ ἰδρώτα. Διὰ τοῦτο ἓνα Ὀλλανδικὸν ρητὸν λέγει: « Ὁ Θεὸς ἔκαμε τὴν θάλασσαν ἀλλὰ ὁ Ὀλλανδὸς τὰ παράλια ».

Τώρα καταγίνονται νὰ ἀποξηράνουν τὸν μεγάλον κόλπον τοῦ Ζουίντερζε καὶ νὰ τὸν μεταβάλουν εἰς καλλιεργήσιμον γῆν.

ΚΛΙΜΑ. Οἱ ἄφθονοι ὕδρατμοὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης καλύπτουν

τὸν οὐρανὸν τῆς Ὀλλανδίας καὶ κάμουν ὑγρὸν τὸ κλίμα καὶ τὴν χώραν βροχεράν. Σχεδὸν διαρκῶς βρέχει. Οἱ ποταμοὶ Ρήνος καὶ Μόζας πλημμυρίζουν συνεχῶς. Δαμασμένοι ὅμως ἀπὸ τοὺς ἐργατικώτατους Ὀλλανδοὺς,

Εἰκ. 72. Διῶρυξ εἰς τὴν Ὀλλανδίαν.

κυλοῦν φρόνιμα μέσα εἰς τὰς τεχνητὰς κοίτας τῶν, ποὺ συνδέονται μὲ πλείστας διώρυγας ἐδῶ καὶ ἐκεῖ.

Εἰς τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν ἔχουν κάμει προχώματα, ποὺ χρησιμεύουν καὶ ὡς δρόμοι.

Τὸν χειμῶνα παγώνουν καὶ σχηματίζουν θαυμασίους αὐτοκινητοδρόμους.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ. Τὸ ἔδαφος τῆς Ὁλλανδίας, ἀποτελούμενον ἀπὸ προσ-
χώσεις, εἶναι γονιμώτατον. Τὰ ὑγρότερα μέρη οἱ Ὁλλανδοὶ τὰ ἔκαμαν

Εἰκ. 73. Ὁλλανδικὸν τοπίον.

λιβάδια, ὅπου βόσκουν αἱ περίφημοι Ὁλλανδικαὶ ἀγελάδες. Τὰ ἄλλα τὰ
ἔκαμαν ἀνθῶνας καὶ κήπους. Ὁλόκληρες ἐκτάσεις καλύπτονται ἀπὸ ἀνθο-

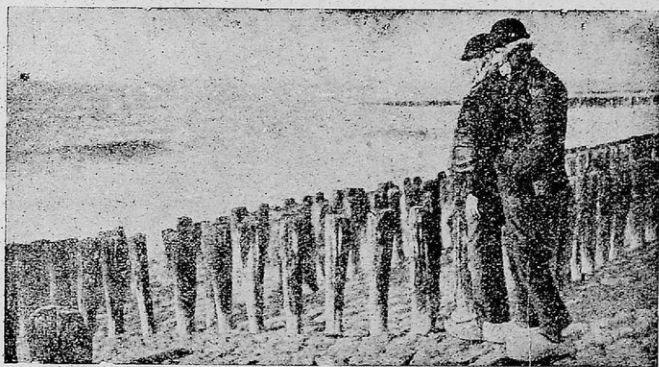
κήπους, όπου καλλιεργούνται οί περίφημες τ ο υ λ ύ π ε ς και άλλα άνθη, τών οποίων γίνεται και εξαγωγή εις τὸ Ἐξωτερικόν.

Παράγει επίσης σακχαρότευτλα, πατάτες και σιτηρά.

Κυρίως όμως γάλα άφθονον, ζαχαρόπηκτον, και τὸ γνωστὸ τυρὶ και βούτυρο Ὀλλανδίας.

Ὁ μεγαλύτερος όμως πλοῦτος τῆς χώρας εἶναι ἡ θάλασσα.

Ἀντίθετα πρὸς τὸ γειτονικὸν Βέλγιον, ἡ Ὀλλανδία ἐστράφη ἐνωρὶς πρὸς τὴν θάλασσαν, εἰς τὴν ὁποίαν ὀφείλει τὴν οἰκονομικὴν τῆς ἀκμὴν. Ὁ ἐμπορικὸς τῆς στόλος εἶναι ἰσχυρότατος. Κατέχει τὴν 5ην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον ἐμπορικὴν ναυτιλίαν. Ὁ δὲ ἀλιευτικὸς τῆς στόλος ἀνέρχεται εἰς 4.000 ἀλιευτικὰ πλοῖα, μὲ τὰ ὁποῖα ἀλιεύουν πρὸ πάντων ρέγγες και

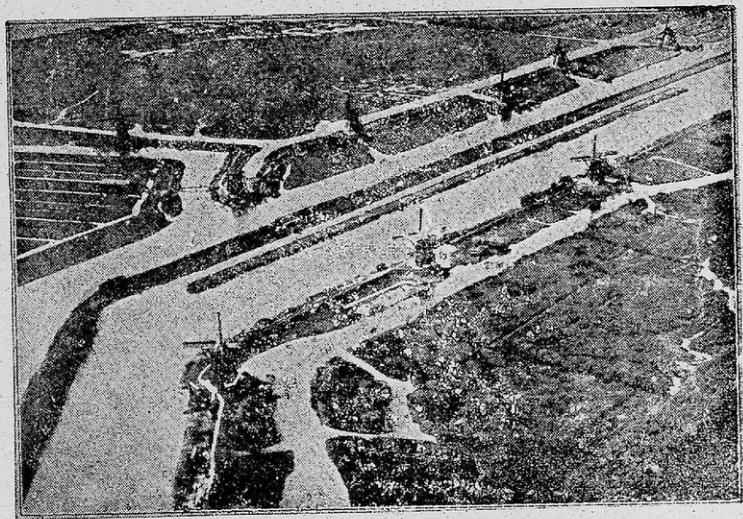
Εικ. 74. Ὀλλανδοὶ μὲ τὰ ξύλινα παπούτσια τους μπροστὰ στὰ ἀτελείωτα ἀπὸ ξύλινους πασσάλους φράγματα, ποὺ ἔχουν φτιάσει γιὰ νὰ προστατεύσουν τὸν τόπο τους ἀπὸ τὶς θαλάσσιες πλημμύρες.

βακαλάους εἰς τὸν ὠκεανόν. Ἀλλῃ πηγὴ πλοῦτου διὰ τὴν χώραν εἶναι ἡ κατεργασία τῶν ἀδαμάντων, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ Ὀλλανδοὶ εἶναι μοναδικοί. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξάγει γαλακτοκομικὰ προϊόντα καὶ εἰσάγει ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα κρασί, σταφίδα και τερεβινθέλαιον.

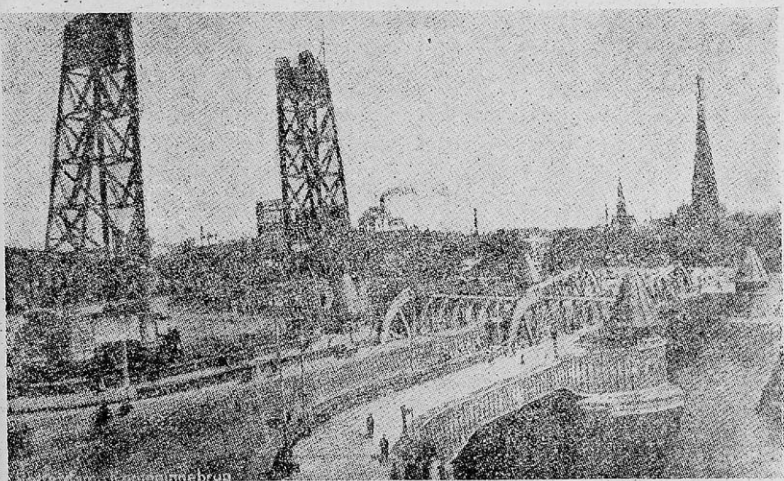
ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ. Μὲ τὸ σύστημα τῶν διωρύγων, τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμάς, τὸ ὁδικὸν δίκτυον και τὴν μεγάλην ναυσιπλοΐαν, ἡ Ὀλλανδία διαθέτει ἀρίστην συγκοινωνίαν.

ΠΟΛΕΙΣ. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Χάγη (550.000) και ἄλλαι πόλεις τὸ Ἀμστερνταμ (775.000), Ρόττερνταμ (620.000).

ΚΤΗΣΕΙΣ. Ὀλλανδικαὶ Ἀνατολικά Ἰνδία, ἤτοι αἱ νῆσοι Σουμάτρα, Ἰάβα, Μαδούρα, Κελέβη, Μολούκκαι, Τιμόρ,

Εικ. 75. Στην Κάτω Όλλανδία άντλίες αδειάζουν αιώκοπα τὰ νερά
στις διπλανές διώρυγες.

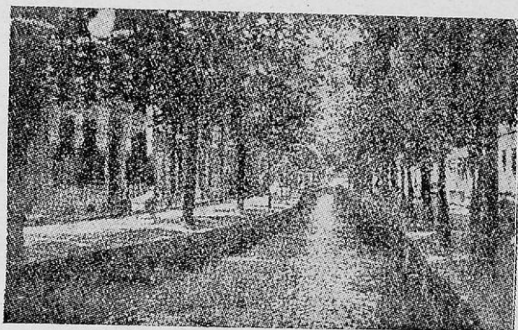

Εικ. 76. Τò Ρόττερνταμ.

Μπαλί, Βόρνεο (τμήμα) κλπ., συνολικής έκτασεως 1.890.000 τ.χ. και πληθυσμού 53 εκατ. Παράγουν ζάχαριν, ὄρυζαν, καπνόν, τέιον, καουτσούκ.

Αἱ νῆσοι αὐταὶ ἀπετέλεσαν τελευταίως ἀνεξάρτητον κράτος, ἀποτελοῦν ὅμως ἔνωση μετὰ τὴν Ὁλλανδίαν καὶ ἀναγνωρίζουν τὴν βασιλίσσαν τῆς.

ΙΣΤΟΡΙΑ. Κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν τὴν κατῴκουσιν οἱ Τεϋτονες. Ἦνωμένη μετὰ τὸ Βέλγιον καὶ τὸ Λουξεμβούργον κατὰ τὸ 1650 μ.Χ. ἔφθασε εἰς μεγάλην ἀκμὴν, μετὰ πολλὰς ἀποικίας. Τὸ 1830 ἀπεχωρίσθη τὸ Βέλγιον καὶ τὸ Λουξεμβούργον καὶ ἔκτοτε ἀποτελεῖ ἰδιαίτερον κράτος.

Εἰκ. 77. Διῶρυς δενδροφυτευμένη.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ.—Ἡ Χάγη εἶναι ἔδρα τοῦ Διεθνοῦς Δικαστηρίου.

— Τὸ Ἀμστερνταμ εἶναι ἡ « Βενετία τοῦ Βορρᾶ », διότι μετὰ διώρυγας σχηματίζονται νησάκια καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐκτίσθη ἡ πόλις.

— Εἰς τὴν Ὁλλανδίαν ὑπῆρχον πλῆθος ἀνεμόμυλοι, ποὺ μετὰ ἀντλίας μετέφερον τὰ νερά εἰς τὰς διώρυγας. Σήμερον τὸ ἔργον αὐτὸ τὸ κάμουν ἠλεκτροκίνητοι κατὰ τὸ πλεῖστον ἀντλίας.

— Οἱ κάμποι, σπαρμένοι μετὰ τὰς περιφήμους Ὁλλανδικὰς τουλίπας εἰς πολλὰ χρώματα, γεμίζουν τὸν ἀέρα μετὰ ἀρώματα.

— Αἱ Ὁλλανδικαὶ ἀγελάδες εἶναι αἱ καθαρώτεραι τοῦ κόσμου.

— Ἡ Ὁλλανδία ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένην ὀρνιθοτροφίαν. Ἡ ἐτησία παραγωγή αὐγῶν ἀνέρχεται εἰς 2 δισεκατ.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

- 1) Χαρτογραφήσατε τὴν Ὁλλανδίαν μετὰ τοὺς ποταμούς τῆς.
- 2) Φέρετε πληροφορίας καὶ εἰκόνας τῆς Ὁλλανδίας.

3) Κάμετε μίαν έκθεσιν διὰ τὴν ζωὴν τῶν Ὀλλανδῶν καὶ τὸν ἀγῶνα των μετὰ τὴν θάλασσαν.

4) Συγκρίνατε τὴν Ὀλλανδίαν μετὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐξηγήσατε διατί ἡ Ὀλλανδία, ἂν καὶ μικρότερα εἰς ἔκτασιν, εἶναι πλουσιωτέρα καὶ ἔχει περισσότερον πληθυσμόν.

7. ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ

(Ἔκτασις 244.000 τ.χ. — Πληθυσμὸς 50 ἑκατ. κάτοικοι.)

ΘΕΣΙΣ - ΟΡΙΑ. Ἡ Μεγάλη Βρεττανία ἢ Ἡνωμένον Βασίλειον ἢ Ἀγγλία, περιλαμβάνει τὸ μεγαλύτερον ἀπὸ τὰ δύο Βρεττανικὰ νησιά καὶ τὸ βόρειον τμήμα τοῦ ἄλλου. Περιλαμβάνει ἀκόμη καὶ μερικὰ ἄλλα νησιά (Ἐβρίδες, Ὀτλανδ κλπ.). Ἡ Μ. Βρεττανία εὐρίσκεται εἰς τὸ ΒΔ. μέρος τῆς Εὐρώπης καὶ βρέχεται ἀνατολικά ἀπὸ τὴν Βόρειον Θάλασσαν, δυτικά καὶ βόρεια ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν, καὶ νότια ἀπὸ τὴν θάλασσαν τῆς Μάγχης. Ἐδῶ εἶναι καὶ ὁ πορθμὸς τοῦ Καλαί, ποὺ τὴν χωρίζει ἀπὸ τὴν Γαλλίαν.

~~ΘΑΛΑΣΣΑ~~ Τὰ ΝΑ. παράλια διαμελίζονται ἐλαφρῶς. Πολυσχιδεῖς κολπώσεις σχηματίζονται εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Τάμεσι. Εἰς δὲ τὴν λοιπὴν παραλίαν ἀφθονοῦν οἱ κόλποι καὶ οἱ ὅρμοι, ἰδίως εἰς τὸ βόρειον τμήμα (Σκωτία).

Τὰ δύο νησιά χωρίζονται ἀπὸ τὸν πορθμὸν τοῦ Ἀγίου Γεωργίου. ΕΔΑΦΟΣ. Εἰς τὸ ΝΑ. μέρος εἶναι πεδινὴ χώρα, ἐνῶ ἡ Οὐαλία καὶ ἡ Σκωτία ὄρεινῃ.

Εἰς τὴν Σκωτίαν ὑψώνονται τὰ Γραμπιανὰ ὄρη (1.330 μ.) καὶ εἰς τὴν Οὐαλίαν τὰ Καμβριανὰ. Τὰ ὄρη τῆς εἶναι ὅλα χαμηλά, στρογγυλευμένα ἀπὸ τὰς βροχάς.

Ἡ Ἱρλανδία ἀποτελεῖ ἓνα ὄροπέδιον.

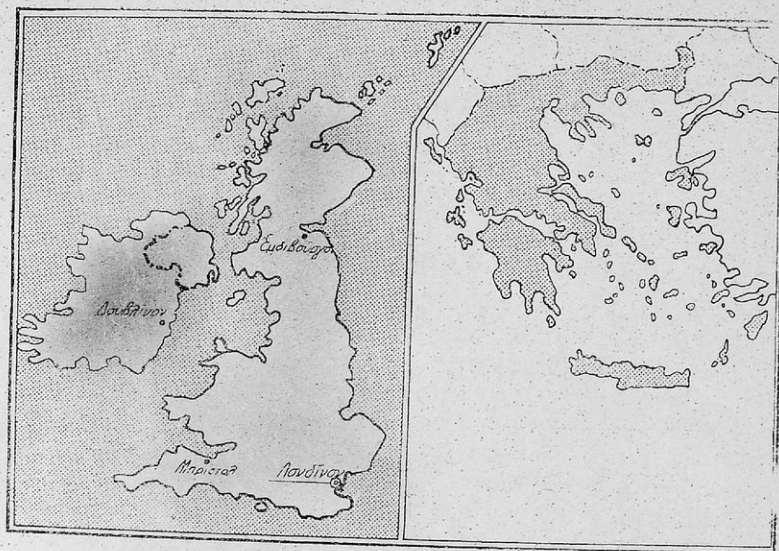
ΥΔΑΤΑ. Οἱ ποταμοὶ τῆς Ἀγγλίας δὲν ἔχουν μέγαν μήκος, διότι αἱ πηγαί των εὐρίσκονται πλησίον τῆς θαλάσσης. Ἐπειδὴ ὅμως βρέχει συχνά, ἔχουν πολλὰ νερά, εἶναι βαθεῖς καὶ πλωτοί.

Κυριώτεροι εἶναι ὁ Τάμεσις, εἰς τὸν ὁποῖον πλέουν καὶ μεγάλα ἀτμόπλοια, ὥστε νὰ ἀποτελῇ ἓνα τεράστιον λιμάνι τοῦ Λονδίνου. Ἄλλοι ποταμοὶ εἶναι ὁ Μέρσεϋ καὶ ὁ Σέβερν.

Οἱ ποταμοὶ συνδέονται μετὰ διώρυγας καὶ ἡ συγκοινωνία οὕτω εὐκολύνεται.

Εἰς τὴν Σκωτίαν ἰδίως σχηματίζονται πολλοὶ μικροὶ λίμναι, ὡραῖοι-ταται, μετὰ νόστιμα ψάρια.

ΚΛΙΜΑ. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν φθάνει τὸ Γκὸλφ Στρήμ (ρεῦμα τοῦ κόλπου), τὸ ὁποῖον γλυκαίνει τὸ κλίμα. Οἱ δυτικοὶ ἄνεμοι, ποὺ ἔρχονται

Είκ. 78. Βρετανικά νήσι — Έλλάς.

ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικόν, παραλαμβάνουν θερμούς ὑδρατμούς καὶ τοὺς μεταφέρουν εἰς τὴν χώραν. Ἡ ὁμίχλη καλύπτει σχεδὸν πάντοτε τὴν χώραν καὶ αἱ βροχαὶ εἶναι συνεχεῖς. Διὰ τοῦτο τὸ κλίμα εἶναι ὑγρὸν καὶ ὄχι τόσο ψυχρὸν, ὅσον εἰς ἄλλας χώρας τοῦ ἰδίου γεωγρ. πλάτους. Τὸ κλίμα εἶναι τόσο δροσερὸν καὶ τὸ καλοκαίρι ἀκόμη, ὥστε τὰ ἀμπέλια καὶ τὰ ὄπωροφόρα δὲν ὠριμάζουν τοὺς καρπούς των.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ. Αἱ πολλαὶ βροχαί, ἡ ὁμίχλη καὶ ὁ θερμὸς ἄνεμος βοηθοῦν τὴν βλάστησιν. Διὰ τοῦτο εἰς τὰ νότια μέρη ὑπάρχουν ἄφθονα λιβάδια καὶ εἰς τὰ βόρεια πολλὰ δάση. Τὰ προϊόντα λοιπὸν εἶναι :

Γεωργικά (σιτηρὰ, πατάτα, τεύτλα). Κτηνοτροφικά (βόδια, χοῖροι). Ἡ κτηνοτροφία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη καὶ τὰ κρέατα εἶναι ἐξαιρετικά, διότι τὰ ζῶα τρέφονται μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν. Ἀλιευτικά (σκομπριά, ρέγγες, βακαλοὶ, στρείδια κλπ.). Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ ἀποτελεῖ τὸν μέγιστον πλοῦτον εἶναι τὰ ὀρυκτὰ (γαϊάνθρακες ἄφθονοι καὶ ἐκλεκτοί, χαλκός, σίδηρος, μόλυβδος).

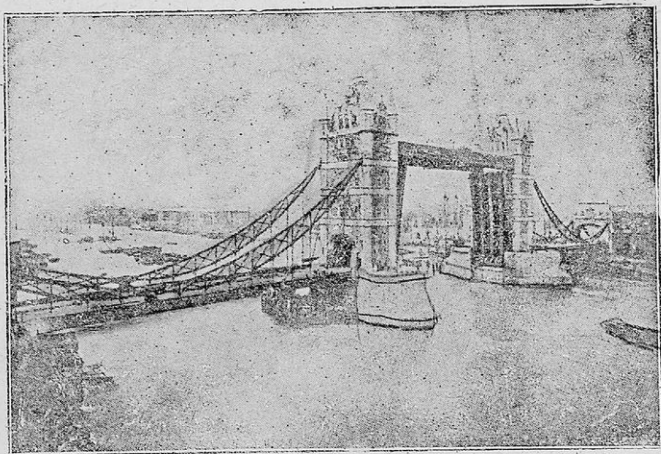
Ἡ βιομηχανία εἶναι ἀνεπτυγμένη τόσο, ὥστε νὰ θεωρῇται μία ἀπὸ τὰς βιομηχανικωτέρας χώρας τοῦ κόσμου.

Εἰς τὴν Ἀγγλίαν κατασκευάζονται ὅλα τὰ εἶδη τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων καὶ μάλιστα τὰ στερεώτερα. Περίφημοι εἶναι αἱ Ἀγγλικά μη-

χαναί και ιδίως τὰ ὑφάσματα, ὡς τὰ ὁποῖα θεωροῦνται ὡς τὰ καλύτερα τοῦ κόσμου. Ἐχεῖ ἀκόμη καὶ περίφημα ναυπηγεῖα.

Τὸ ἐμπόριον εἶναι ἐξ ἴσου ἀνεπτυγμένον. Ἡ Ἀγγλία ἐξάγει βιομηχανικά προϊόντα καὶ εἰσάγει δημητριακὰ καὶ πρώτας ὕλας. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξάγει βιομηχανικά προϊόντα καὶ εἰσάγει σταφίδα, καπνόν, λάδι, σῦκα, λευκόλιθον καὶ σμύριδα.

ΑΣΧΟΛΙΑΙ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, κτηνοτροφίαν, ἀλιείαν, πρὸ πάντων ὅμως εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ τὴν ναυτιλίαν. Ἑκατομμύρια ἐργάτες ἐργάζονται εἰς τὰ ἐργοστάσια

Εἰκ. 79. Γέφυρα τοῦ Τάμεση στὸ Λονδίνο.

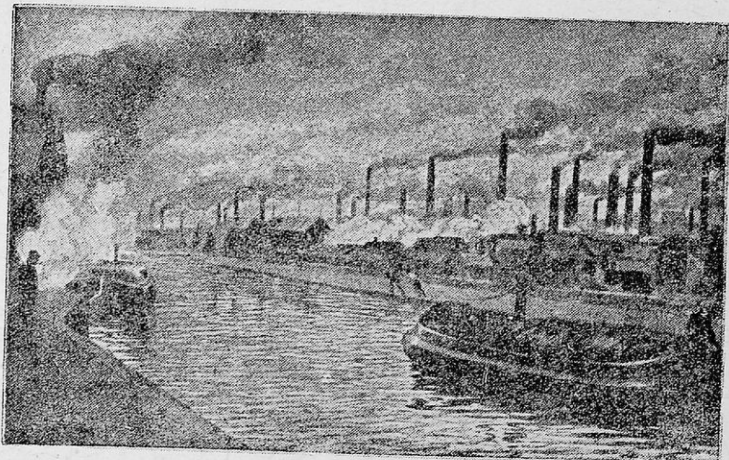
καὶ τὰ ἀνθρακωρυχεῖα. Χιλιάδες δὲ Ἀγγλῶν εἶναι ναυτικοί, διότι ἀγαποῦν πολὺ τὴν θάλασσαν.

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰς διώρυγας, ἡ Ἀγγλία ἔχει σιδηροδρομικὰς γραμμὰς 30.000 χλμ., ὁδικὸν δίκτυον 100.000 χλμ. καὶ τὸν δεῦτερον ἐμπορικὸν στόλον τοῦ κόσμου.

ΠΟΛΕΙΣ. Λονδίνον (8.200.000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Κοινοπολιτείας. Εἶναι ὁ μεγαλύτερος ἐμπορικὸς λιμὴν τοῦ κόσμου καὶ ἡ μεγαλυτέρα πόλις, μετὰ τὴν Ν. Ὑόρκην. Ὑπόγειοι σιδηρόδρομοι καὶ παντὸς εἶδους συγκοινωνιακὰ μέσα μεταφέρουν τὸν κόσμον. Μεγαλοπρεπῆ κτίρια, ναοὶ (Ἀγίου Παύλου), ἀνάκτορα (Μπούκιγγαμ), Κοινοβούλιον, μουσεῖα κλπ. Εἰς τὸ μουσεῖον τοῦ Λονδίνου ὑπάρχουν 7 μεγάλες αἰθούσες γεμάτες ἀπὸ ἀγάλματα καὶ μνημεῖα τῆς πατρίδος μας, ὅπως τὰ ἀετώματα τοῦ

Παρθενῶνος κλπ. Τὸ προάστιον τοῦ Λονδίνου Γκρήνουϊτς εἶναι ὀνομαστὸν διὰ τὸ Ἀστεροσκοπεῖον του, διότι ἀπὸ ἐκεῖ περνάει ὁ πρῶτος Μεσημβρινὸς τῆς Γῆς.

Ἄλλαι πόλεις εἶναι ἡ Γλασκῶβη (1.090.000), ὀνομαστὴ διὰ τὰ ναυπηγεῖα της. Μπίρμινχαμ (1 ἑκατ.), Λίβερπουλ (855.000), Μάντσεστερ (765.000), μετὰ τὰ μεγάλα ἐργοστάσια βαμβακερῶν ὑφασμάτων, Σέφιλντ (510.000), Λήδς (480.000), ὀνομαστὸν δι' ἐργοστάσια μαλλίνων ὑφασμάτων, Ἐδιμβούργον (440.000), Μπέλφαστ (430.000), Μπριστόλ (400.000) κλπ.

Εἰκ. 80. Τὸ βιομηχανικὸν Λήδς. Οἱ καπνοὶ τῶν πυκνῶν ψηλῶν καπνοδόχων του σκιάζουν τὸν οὐρανόν.

ΚΤΗΣΕΙΣ. — Γιβραλτάρ (ἔκτ. 5 τ.χ. — πληθ. 20.000), ὁ βράχος ποὺ φυλάσσει τὴν Μεσόγειον.

— Μάλτα (ἑκτασίς 315 τ.χ. — κάτ. 290.000), ὠραιότατο νησί, παρὰ τὴν Σικελίαν, μετὰ μεγάλον λιμένα καὶ πρωτ. τὴν Λαβαλέτην (80.000).

— Κύπρος, Ἀδεν, Κεϋλάνη, Μαλαϊκὴ χερσόνησος, Βόρνεο (τμήμα) καὶ Χόγκ-Κόγκ, εἰς τὴν Ἀσίαν, μετὰ 580.000 τ.χ. καὶ πληθ. 16 ἑκατομ.

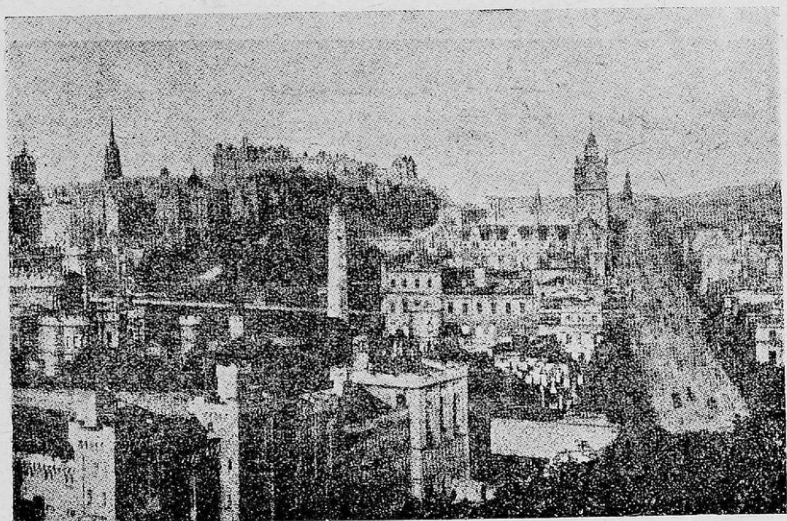
— Τὸ Ἀγγλοαἰγυπτιακὸν Σουδάν, Κένουα, Οὐγκάντα, Ταγκανίκα, Νυάσα, Ροδεσία, Νιγηρία, Καμερούν, Σιέρρα Λεόνε, Χρυσῇ Ἀκτῇ, εἰς τὴν Ἀφρικὴν, μετὰ 6.600.000 τ.χ. καὶ πληθ. 56 ἑκατ.

— Δυτικάι Ἰνδίαί, Ὀνδούρα, Γουϊάνα, εἰς Ἀμερικὴν, μὲ ἔκτασιν 260.000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸν 3 ἑκατ.

— Ὡκεανία, μὲ ἔκτασιν 1.600.000 τ.χ. καὶ πληθ. 5 ἑκατ.

— Τέλος εἰς τὴν Κοινοπολιτείαν ὑπάγονται ἡ Αὐστραλία, αἱ Ἰνδίαί, ὁ Καναδᾶς, ἡ Νέα Ζηλανδία, ἡ Νοτιοαφρικανικὴ Ἑνωσις.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ. Ἐκπαίδευσις προηγμένη, θρησκεία ἡ Ἀγγλικανικὴ (Διαμαρτυρομένων), γλῶσσα Ἀγγλική, πολίτευμα βασιλευομένη δημοκρατία, νόμισμα ἡ λίρα.

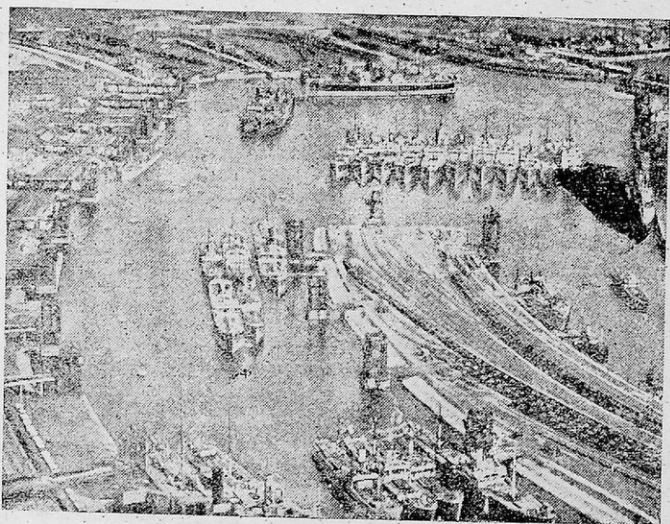

Εἰκ. 81. Ἐδιμβούργο, « ἡ Ἀθήνα τοῦ Βορρᾶ ».

Ἡ Ἀγγλία ἔχει πλουσίαν λογοτεχνίαν καὶ ἐγέννησε μεγάλους ποιητὰς καὶ συγγραφεῖς (Σαίξπηρ), ἔχει δὲ συμβάλει πολὺ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πολιτισμοῦ.

ΙΣΤΟΡΙΑ. Οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι, οἱ Κέλται, εἶχον ὑποταγῇ εἰς τοὺς Ρωμαίους. Κατὰ τὸν Μεσαίωνα ἐγκατεστάθησαν ἐκεῖ Ἀγγλοσάξωνες ἀπὸ τὴν Γερμανίαν καὶ Νορμανδοὶ ἀπὸ τὴν Γαλλίαν. Ἐκ τῶν ἀναμείξεων αὐτῶν ἐδημιουργήθησαν οἱ σημερινοὶ Ἀγγλοὶ καὶ Σκῶτοι, οἱ ὁποῖοι ἔφθασαν εἰς μεγάλην ἀκμὴν. Κατ' ἀρχὰς ἡ Ἀγγλία ἀπετελεῖτο ἀπὸ 7 χωριστὰ κράτη, τὰ ὁποῖα ἠνώθησαν ἀργότερον καὶ ἀπετέλεσαν τὸ Ἀγγλικὸν Κράτος. Μεγάλαι ἐσωτερικαὶ ἀναταραχαὶ ἐκρατοῦσαν τὴν χώραν

εἰς ἀνώμαλον κατάστασιν, μέχρις οὗ ἡ αὐτοκράτειρα Ἐλισάβετ κα-
τάρθωσε ὄχι μόνον τὸ ἑσυχάσει τὸ κράτος, ἀλλὰ καὶ νὰ κατακτήσῃ πολλὰς
καὶ πλουσίας ἀποικίας εἰς ὅλας τὰς ἡπείρους καὶ νὰ γίνῃ ἡ Ἀγγλία ἐνὰ
πολύ μεγάλο καὶ ἰσχυρὸν κράτος. Ὡς θαλασσοκράτειρα ἡ Ἀγγλία ἐκυ-
ριάρχησε τοῦ 1)4 τοῦ κόσμου καὶ κατέχει τὰς κυριωτέρας κλεῖδας εἰς ὅλα
τὰ σημεῖα τῆς Γῆς. Μετὰ τοὺς τελευταίους πολέμους ὅμως, ὅποτε ἡ ναυ-
τική δύναμις ἐτέθη εἰς δευτέραν μοῖραν, παρατηρεῖται μεγαλυτέρα
ἀνεξαρτητοποίησης τῶν κτήσεων. Ἡ Ἀγγλία δηλ. ἐξελίσσεται σήμερον εἰς
μίαν πραγματικὴν Κοινοπολιτείαν, μετὰ τὴν συνεργασίαν ἀδελφῶν λαῶν.

Εἰκ. 82. Καρβουνολίμανο κοντὰ στὸ Κάρδιφ (Παρατηρήσατε τὰ ἀπειρα πλοῖα
ποὺ περιμένουν νὰ φορτώσουν κάρβουνο γιὰ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου).

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ:

— Κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν πολλοὶ Ἕλληνες τῶν νήσων,
ιδίως τῆς Χίου, ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Σήμερον ἡ Ἑλληνικὴ
παροικία τοῦ Λονδίνου ἀριθμεῖ 4.000 μέλη.

— Εἰς ἀπόστασιν 10 χλμ. ἀπὸ τὸ κέντρον τοῦ Λονδίνου ὑψώνεται
λόφος. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς του εὐρίσκεται τὸ περίφημον Ἀστεροσκοπεῖον
τοῦ Γκρήνουϊτς.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Τὰ ὄρη τῆς Ἀγγλίας κλείουν εἰς τὰ σπλάχνα των πλοῖσιον θησαυρόν. Τῆς Ἑλλάδος
εἶναι πτωχά. Διὰ τί;

Μήπως διότι έσχηματίσθησαν από τὰ πρῶτα πυριγενῆ πετρώματα, ἐνῶ τῆς Ἑλλάδος ἔγιναν ἀργότερον ;

Μήπως διότι ὑπῆρχον δάση καὶ μὲ τοὺς σεισμοὺς ἐκαλύφθησαν καὶ ἀπνηθρακώθησαν ;

— Παρατηρήσατε ἓνα τεμάχιον ἀνθρακίτου (Ἀγγλίας) καὶ ἓνα τεμάχιον Ἑλληνικοῦ λιγνίτου. Εἰς τί διαφέρουν ; Θὰ ἤμποροῦσε ὁ λιγνίτης μας νὰ γίνῃ κάποτε ἀνθρακίτης ;

— Γνωρίζετε ποῖον ρόλον ἔπαιξε ἡ Ἀγγλία εἰς τὴν τύχην τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ τῆς Τουρκοκρατίας καὶ ὕστερα ;

— Ποίους Ἀγγλους φιλέλληνας γνωρίζετε ;

— Φέρετε πληροφορίας διὰ τὴν Ἀγγλίαν.

— Χαρτογραφήσατε τὴν Ἀγγλίαν.

— Κάμετε ἓνα νοερὸ τὰξιδι ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ εἰς τὸ Λονδῖνον.

8. ΙΡΛΑΝΔΙΑ (Ἑὺρε)

(Ἑκτασίς 70.000 τ.χ. — Πληθυσμὸς 3 ἑκατομ.)

ΘΕΣΙΣ. Καταλαμβάνει τὸ μεγαλύτερον τμήμα τῆς δευτέρας καὶ μικρότερας Βρεττανικῆς νήσου.

ΕΔΑΦΟΣ. Ἡ Ἱρλανδία εἶναι μία μεγάλη πεδιάς, ποὺ περιβάλλεται ἀπὸ χαμηλὰ βουνὰ (ὕψους 1.000 μ.).

Οἱ ἄνεμοι φέρουν μεγάλην ὑγρασίαν καὶ αἱ βροχαὶ εἶναι συχναί. Τὰ νερὰ σχηματίζουν λίμνας καὶ ἀργὰ - ἀργὰ ρέουν πρὸς τὰ ποτάμια, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν μεγάλον δρόμον νὰ διανύσουν πρὸς τὴν θάλασσαν.

Αἱ συνεχεῖς βροχαὶ καὶ ἡ θερμότης, ποὺ τῆς χαρίζει τὸ Γκόλφ Στρήμ, εὐνοοῦν μέγας τὴν βλάστησιν διὰ τοῦτο ἡ Ἱρλανδία εἶναι καταπράσινη.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ. Ἀφθονὰ λιβάδια, εἰς τὰ ὁποῖα βόσκουν πολλὰ ζῶα. Γεωργικὰ προϊόντα (σακχαρότευτλα, γεώμηλα, ὀλίγα σιτηρὰ). Πτωχὴ εἰς γαιάνθρακας καὶ μεταλλεύματα ἡ Ἱρλανδία, ἀλλὰ πλουσία εἰς ὕδατο-πτώσεις καὶ συνεπῶς ἀρκετὴ βιομηχανία.

ΠΟΛΕΙΣ. Πρωτεύουσα τὸ Δουβλίνον (520.000) καὶ ὁ κυριώτερος λιμὴν εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς. Ἀπὸ ἐδῶ ξεκινοῦν δύο σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ διὰ τὸ Ἑσωτερικόν, μὲ τὸ ὁποῖον συγκοινωνεῖ καὶ μὲ διωρυγας.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ. Ἑκπαίδευσις μετρία, θρησκεία καθολικὴ. Γλῶσσα Ἱρλανδικὴ καὶ Ἀγγλική. Νόμισμα ἡ Ἱρλανδικὴ λίρα.

ΙΣΤΟΡΙΑ. Ἡ τύχη τῆς συνεδέθη μὲ ἐκείνην τῆς Ἀγγλίας, τῆς ὁποίας ἀπέτελει τμήμα. Τὰ κτήματά τῆς τὰ εἶχον Ἀγγλοὶ γαιοκτῆμονες (λόρδοι) καὶ οἱ Ἱρλανδοὶ τὰ ἐνοικίαζον. Ὅταν δὲν ἔκαμνον καλὰς ἐσοδείας, ἐδημιουργοῦντο προστρίβαί, οἱ Ἱρλανδοὶ ὑπέφερον καὶ ἠναγκάζοντο νὰ μετανα-

στεύσουν. Μὲ τοὺς ἀγῶνας αὐτοὺς ἐπέτυχον νὰ ἀποτελέσουν ἰσότιμον μέλος τῆς Κοινοπολιτείας ἀπὸ τὸ 1922 - 1949. Ἀπὸ τὸ 1949 ὅμως ἀπέκτησαν πλήρη ἀνεξαρτησίαν. Ἐμοίρασαν τὰ ἀγροκτῆματα εἰς τοὺς χωρικοὺς καὶ προοδεύουν πολὺ.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

- 1) Κάμε τὸν χάρτην τῆς Εὐρώπης καὶ ξεχώρισε τὸ τμῆμα, ποὺ λέγεται Δυτικὴ Εὐρώπη, καὶ πὲς ἀπὸ ποῖα κράτη ἀποτελεῖται καὶ ποῖον εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τοῦ καθενός.
- 2) Ποῖα ἀπὸ τὰ κράτη τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης βρέχονται ἀπὸ θάλασσαν καὶ ποῖα ὄχι, καὶ ποῖοι εἶναι οἱ μεγαλύτεροι λιμένες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ;
- 3) Ποῖαι λέγονται Κάτω Χῶραι καὶ ποῖον εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν τοὺς γνώρισμα ;
- 4) Ποῖα εἶναι τὰ σπουδαιότερα προϊόντα τῆς Δ. Εὐρώπης καὶ τί εἶδους συναλλαγὰς ἔχει ἡ Ἑλλάς μὲ τὰς χώρας αὐτάς ;
- 5) Κάμε ἓνα νοερὸ ταξίδι εἰς χώρας τῆς Δ. Εὐρώπης καὶ πὲς ποῦ θὰ ἀγοράσης ἐκλεκτὸ τυρὶ, ποῦ ἐκλεκτὰ ὑφάσματα, ποῦ ἐκλεκτὰ γυναικεῖα εἶδη καὶ ποῦ ὠραίαι τουλύπας ;
- 6) Νὰ πῆς τὰς πρωτευούσας τῶν κρατῶν τῆς Δ. Εὐρώπης, μὲ τὸν πληθυσμὸν καθεμίας.

Δ' ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

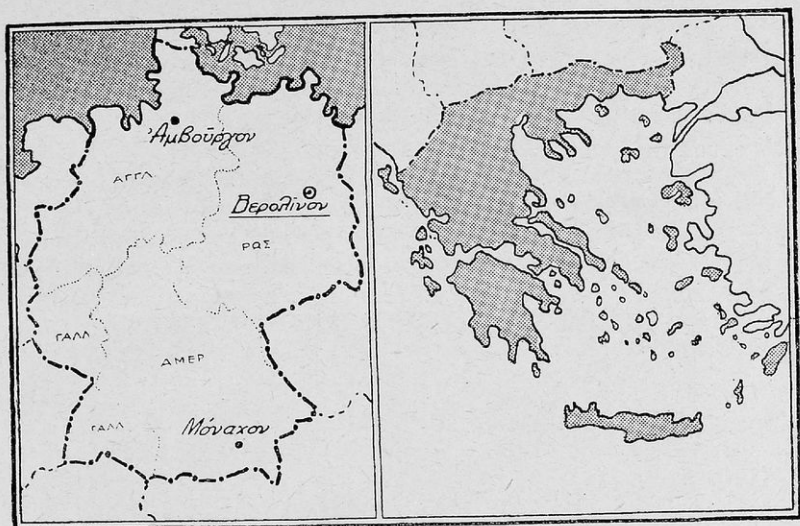
Ἡ Κεντρικὴ Εὐρώπη περιλαμβάνει τὰ ἑξῆς κράτη : Γερμανίαν, Ἑλβετίαν, Αὐστρίαν, Οὐγγαρίαν, Τσεχοσλοβακίαν, Δανίαν, τὸ κρατίδιον τοῦ Λιχτενστάιν καὶ τὴν Ρουμανίαν.

1. ΓΕΡΜΑΝΙΑ

ΘΕΣΙΣ - ΟΡΙΑ. Ἡ Γερμανία εὐρίσκεται εἰς τὸ κέντρον τῆς Εὐρώπης. Πρὸς Β. συνορεύει μὲ τὴν Δανίαν καὶ βρέχεται ἀπὸ τὴν Βαλτικὴν καὶ τὴν Βόρ. Θάλασσαν. Πρὸς Δ. συνορεύει μὲ τὸ Βέλγιον, τὴν Ὀλλανδίαν, τὸ Λουξεμβούργον καὶ τὴν Γαλλίαν. Πρὸς Ν. συνορεύει μὲ τὴν Ἑλβετίαν καὶ Αὐστρίαν καὶ πρὸς Α. μὲ τὴν Πολωνίαν καὶ τὴν Τσεχοσλοβακίαν.

ΘΑΛΑΣΣΑ. Ἡ Γερμανία κατέχει μικρὸν τμῆμα θαλάσσης πρὸς τὴν Βαλτικὴν καὶ τὴν Βόρειον Θάλασσαν. Καὶ εἰς μὲν τὴν Βαλτικὴν ἔχει τοὺς λιμένας τοῦ Κιέλου καὶ τοῦ Στεττίνου, εἰς δὲ τὴν Βόρειον τοῦ Ἀμβούργου καὶ τῆς Βρέμης. Τὰ παράλια τῆς Γερμανίας εἶναι χαμηλὰ καὶ ἐκτεθειμένα εἰς τοὺς βορείους ἀνέμους καὶ τὰς τρικυμίας.

ΕΔΑΦΟΣ. Τὸ ἔδαφος τῆς Γερμανίας ἡμπορεῖ νὰ χωρισθῇ εἰς τρεῖς φυσικὰς περιοχάς. Τὴν Βόρ. Γερμανίαν, ποὺ εἶναι μία ἀπέραντος πεδιάς. Τὴν Μεσαίαν χαμηλὴν Γερμανίαν, μὲ χαμηλὰ ὄρη καὶ κοιλάδας, καὶ τὴν Νότιον Γερμανίαν, ὅπου τὰ ὑψηλὰ ὄρη ἴστανται ὡς τείχη, ὁ Μέλαιος Δρυμὸς

Εικ. 83. Γερμανία — Έλλάς.

(1.490.), Βαυαρικά Άλπεις (2.950 μ.) και Βοημικός Δρυμός (1.450 μ.).

ΥΔΑΤΑ. Από την όροσειράν τών Άλπεων και τὰ ἄλλα ὄρη τῆς Γερμανίας, τὰ ὕδατα συγκεντρώνονται εἰς μεγάλους ποταμούς, ποὺ κατευθύνονται κυρίως πρὸς Βορρᾶν, λόγω τοῦ χαμηλοτέρου ἐδάφους. Τοιοῦτοι ποταμοὶ εἶναι ὁ Ρῆνος, ποὺ διαρρέει τὴν πλουσιωτέραν κοιλάδα τῆς Εὐρώπης (Ρηνανίαν) καὶ εἶναι πλωτός. Ὁ Βέζερ, Ἐλβας καὶ Ὁδερ. Ἐπίσης ἀπὸ τὴν Ν. Γερμανίαν ξεκινᾷ καὶ ὁ Δούναβις, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὸν Μέλανα Δρυμόν καὶ διαρρέει τὴν ὁμώνυμον μεγάλην κοιλάδα του. Ὅλοι συνδέονται μὲ διώρυγας.

Πρὸς Νότον σχηματίζονται διάφοροι λίμναι, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μεγαλύτερα εἶναι ἡ τῆς Κωνσταντίας, εἰς τὰ σύνορα μὲ τὴν Ἑλβετίαν.

ΚΛΙΜΑ. Αἰς τὴν Βόρειον Θάλασσαν φθάνει τὸ Γκόλφ Στρήμ, διὰ τοῦτο οἱ ἄνεμοι, ποὺ πνέουν ἀπὸ ἐκεῖ, εἶναι θερμοί, φέρουν ὕδρατμους καὶ προκαλοῦν βροχάς. Εἰς τὸ ἀνατολικὸν ὅμως μέρος φυσοῦν ξηροὶ ἄνεμοι καὶ τὸ κλίμα γίνεται ἡπειρωτικόν. Ἀφθονοὶ χιόνες καλύπτουν τὰ Γερμανικὰ βουνά, ποὺ δὲν διατηροῦνται ὅμως ὥς τὸ θέρος.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ. Τὸ ἔδαφος τῆς Γερμανίας δὲν ἦτο κατάλληλον διὰ καλλιέργειας. Μὲ τεχνητὰ ἔργα καὶ ἐπιστημονικὴν καλλιέργειαν ὅμως οἱ Γερμανοὶ ἐπέτελεσαν θαύματα. Τὰ προϊόντα των εἶναι :

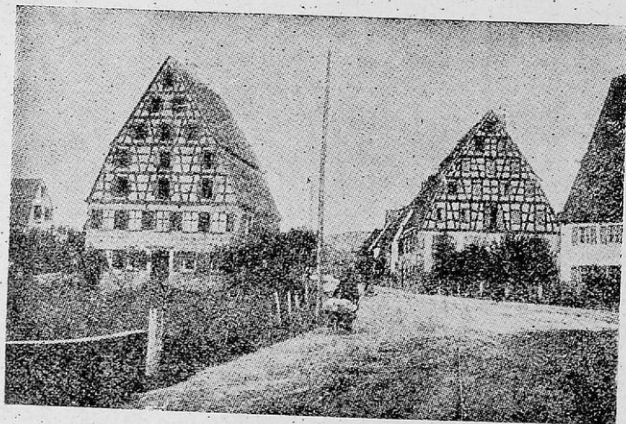
Γεωργικά (ὀλίγα σιτηρὰ καὶ ἰδίως σίκαλις, μεγάλη ποσότης γεωμήλων, σακχαρότευτλα, λαχανικά, σπορέλαια).

Κτηνοτροφικά (ὅλα τὰ εἶδη εἰς μέγαν ἀριθμὸν, ἰδιαίτερος δὲ τὰ πουλериκά). Δάσικα (ξύλεια καὶ ρητίνη).

Ἀλιευτικά (ψάρια ποταμῶν καὶ θαλασσῶν).

Ὀρυκτὰ, ὅπως καὶ τὰ Ἀγγλικά ὄρη (γαιάνθρακες, σίδηρος, μόλυβδος, χαλκὸς κλπ.).

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ. Προπολεμικῶς ἡ Γερμανία ἦτο τὸ βιομηχανικώτερον κράτος τοῦ κόσμου. Τὰ πάντα κατεσκευάζοντο ἐκεῖ: πλοῖα, ἀερο-

Εἰκ. 84. Ἀγροτικαὶ οἰκίαι εἰς τὴν Γερμανίαν.

πλάνα, αὐτοκίνητα, παιδικὰ παίγνια, τηλεβόλα κλπ. Μὲ τὸν πόλεμον ὅμως ἐπάθε μεγάλας καταστροφάς. Σήμερον οἱ Γερμανοὶ ἐργάζονται δραστηρίως διὰ τὴν ἀνοικοδόμησίν της.

Τὸ ἐμπόριον ἦτο ἐπίσης ἀνεπτυγμένον καὶ σήμερον προσπαθεῖ νὰ ἐπανεύρῃ τὰς προηγουμένας της ἀγοράς. Ἡ Γερμανία ἐξάγει μηχανήματα, χρώματα, δερμάτα, χημικὰ προϊόντα, φάρμακα κλπ. Εἰσάγει δὲ βαμβάκι, μαλλιά, καπνὸν, σιτάρι, ὄρυζαν, καφέ κλπ. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξάγει διάφορα βιομηχανικὰ εἶδη, χρώματα καὶ φάρμακα, καὶ εἰσάγει ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα σταφίδας, καπνὸν, σῦκα, λάδι κλπ.

ΑΣΧΟΛΙΑΙ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ. Οἱ Γερμανοὶ ἀσχολοῦνται μὲ τὴν γεωργίαν, κτηνοτροφίαν, πρὸ πάντων ὅμως μὲ τὴν βιομηχανίαν.

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ. Ἐκτὸς τῶν διωρύγων, διαθέτει ἄρτιον ὁδικὸν δίκτυον, τὸ καλῦτερον τοῦ κόσμου, ὥς καὶ σιδηροδρομικὰς γραμμὰς μήκους 60.000 χλμ. Ἐπίσης ἔχει καὶ ἄρκετον ἐμπορικὸν στόλον.

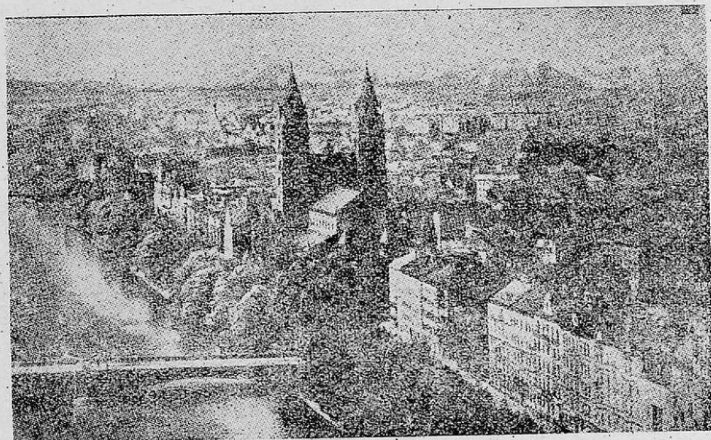
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ. Μετά τόν Β' Παγκόσμιον πόλεμον, τόν όποϊον ήρχισεν ή Γερμανία, ώς ήττημένη, κατέχεται ύπό τών νικητών καί εΐναι διηρημένη εΐς ζώνας. Ούσιαστικώς άποτελεΐ δύο Γερμανίας, ήτοι :

α) 'Ανατολικήν (Ρωσικήν), μέ έκτασιν 121.000 τ.χ. καί πληθυσμόν 17 έκατομ. καί

β) Δυτικήν, μέ έκτασιν 250.000 τ.χ. καί πληθυσμόν 45 έκατ., ήτις άποτελεΐται άπό 'Αγγλικήν, 'Αμερικανικήν καί Γαλλικήν ζώνην.

Τό Βερολΐνον άποτελεΐ κοινήν διοίκησιν όλων.

ΠΟΛΕΙΣ. Τό Βερολΐνον (4.400.000 κ.), πρωτεύουσα τής Γερμανίας, καίτοι αΐ δύο σημερινά Γερμανία έχουν ιδιαιτέρας πρωτευούσας.

Εικ. 85. Τό Μόναχο.

Κυριώτεραι πόλεις εΐναι :

— Εΐς τήν 'Ανατολικήν Γερμανίαν, Λειψΐα (700.000), άλλοτε κέντρον τών γραμμάτων, Δρέσδη (625.000), Στέττιν κλπ.

— Εΐς τήν 'Αγγλικήν ζώνην, ή Βόννη, προσωρινή πρωτεύουσα τής Δυτικής Γερμανίας, Ντύσσελντορφ (420.000), Κολωνία (490.000), Ντόρτμουντ (440.000), Βρέμη (400.000), 'Αννόβερον (350.000), 'Αμβοϋργον (1.400.000), Κίελον κλπ.

— Εΐς τήν 'Αμερικανικήν ζώνην, τό Μόναχον (830.000), πατρίς τοϋ πρώτου βασιλέως τών 'Ελλήνων Όθωνος, Στουτγάρδη (460.000), Νυρέμβέργη (430.000).

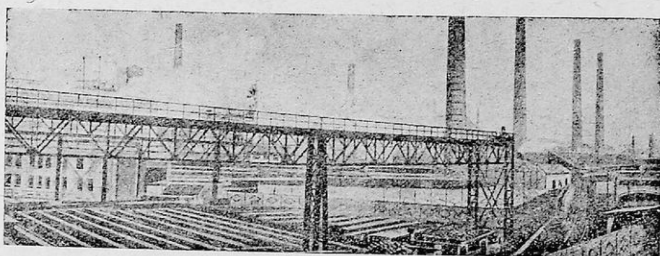
— Εΐς τήν Γαλλικήν ζώνην, ή Φράϊμπουργκ, Κόμπλεντζ κ.λ.π.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ. Ἡ Γερμανία κατείχε προπολεμικῶς τὴν πρώτην θέσιν καὶ εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν. Ὁρῶσκειαι ἐπικρατοῦσαι εἶναι ἡ τῶν Διαμαρτυρομένων καὶ ἡ Καθολικὴ. Νόμισμα, τὸ μάρκον.

Οἱ Γερμανοὶ εἶναι ἄριστοι ἐπιστήμονες, προσέφερον δὲ πολλὰ εἰς τὴν λογοτεχνίαν, τέχνην καὶ ἐν γένει τὸν πολιτισμόν, ἰδίως τὸν τεχνικόν. Δὲν φαίνεται ὅμως νὰ τοὺς ἔχη ὠφελήσει πολὺ, διότι

Εἰκ. 86. Ἀμβούργο, τὸ μεγαλύτερο ἐμπορικὸ λιμάνι τῆς Γερμανίας.

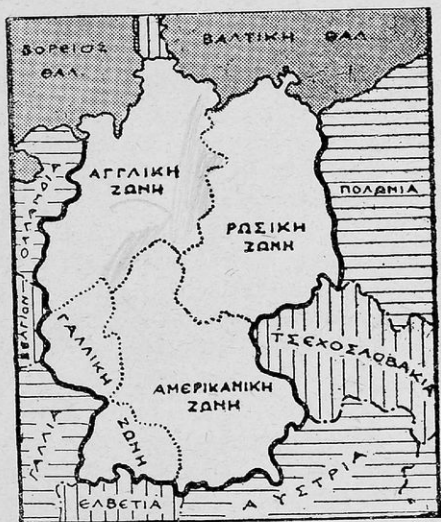
Εἰκ. 87. Τὸ Ντόρτμουντ, βιομηχανικὴ πόλις τῆς Γερμανίας.

μὲ τὴν συμπεριφορὰν των πρὸς τοὺς κατακτηθέντας λαοὺς κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον ἀπέδειξαν, ὅτι ὑστεροῦν πολὺ καὶ αὐτοὶ εἰς τὸν ἔσω-τερικόν (τὸν ψυχικόν), τὸν πραγματικόν πολιτισμόν.

ΙΣΤΟΡΙΑ. Κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν κατώκουν εἰς τὰ μέρη αὐτὰ διάφοροι φυλαὶ (Γότθοι, Βανδῆλοι κλπ.). Κατὰ τὸ 500 μ.Χ. ὁ Μέγας Κάρολος ἱδρύσε μέγα κράτος, εἰς τὸ Κέντρον τῆς Εὐρώπης. Μὲ τὸν πόλεμον

Καθολικῶν - Διαμαρτυρομένων, ἄργότερον, ἡ Γερμανία κατετμήθη εἰς κρατίδια, μὲ ἰσχυρότερον τὴν Πρωσίαν. Κατὰ δὲ τὸ 1870, τὰ κρατίδια αὐτὰ ἠνώθησαν καὶ ἀπετέλεσαν μίαν ἰσχυρὰν Γερμανίαν, ἡ ὁποία ἐνίκησε τὴν Γαλλίαν καὶ προσήρτησε τὰς περιοχὰς Ἀλσατίας καὶ Λωρραίνης.

Ἐκτοτε ἡ Γερμανία ἔπαιξε πρωτεύοντα ρόλον εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ κόσμου καὶ ὑπῆρξεν ἡ πρωταγωνίστρια τῶν δύο παγκοσμίων πολέμων, εἰς τοὺς ὁποίους καὶ ἐνίκηθη. Εἰς τὸν τελευταῖον μάλιστα πόλεμον ἔχασε

Εἰκ. 88. Ἡ Γερμανία εἶναι χωρισμένη σὲ Ζώνες Κατοχῆς.

καὶ τὰς ἀνατολικῶς τοῦ Ὁδερ ἐπαρχίας της, τὰς ὁποίας ἐπῆραν ἡ Πολωνία καὶ ἡ Ρωσία.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ. — Τὸ ἄρωμα τῆς κολώνιας παρεσκευάσθη εἰς τὴν Κολωνίαν, τὸ πρῶτον.

— Ἡ βιομηχανικώτερα περιοχή τῆς Γερμανίας εἶναι τὸ Ρούρ. Εἶναι ἓνα ὕδατοπέδιον 5.000 τ.χ., ποὺ τὸ ὄνομά του τὸ ἐπῆρε ἀπὸ τὸν ὁμώνυμον παραπόταμον τοῦ Ρήνου, εἰς Ρηνανίαν.

— Κέντρον τοῦ Ρούρ εἶναι ἡ πόλις Ἔσσεν, μὲ τὰ περίφημα ἐργοστάσια Κρούπ.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

- 1) Χαρτογραφήσατε τὴν Γερμανίαν.

- 2) Φέρατε πληροφορίας διὰ τὴν Γερμανίαν.
- 3) Ἐξηγήσατε τοὺς λόγους διὰ τοὺς ὁποίους δὲν ἔχει ὅλη ἡ Γερμανία τὸ ἴδιον κλίμα.
- 4) Ταξιδεύσατε νοερώς ἀπὸ Ἀθηνῶν εἰς Βερολίνον.

2. ΕΛΒΕΤΙΑ

(Ἔκτασις 41.000 τ.χ. — Πληθυσμὸς 4.650.000 κ.)

ΘΕΣΙΣ ΟΡΙΑ. Ἡ Ἑλβετία εὐρίσκεται εἰς τὸ κέντρον τῆς Εὐρώπης, μεταξύ Ἰταλίας, Γαλλίας, Γερμανίας καὶ Αὐστρίας.

ΕΔΑΦΟΣ. Ἐπὶ τῆς Ἑλβετίας ἀπλώνεται ὁ μεγαλύτερος ὄρεινός ὄγκος τῆς Εὐρώπης, αἱ Ἀλπεῖς, ποὺ καταλαμβάνουν 33.000 τ.χ. τῆς Ἑλβετικῆς γῆς. Ἐδῶ ἔχουν πολλὰς καὶ ὑψηλὰς κορυφάς, σκεπασμένας μὲ χιόνια καὶ πάγους χειμῶνα - καλοκαίρι. Ἡ ὑψηλότερα κορυφή, τὸ Λεουκὸν Ὄρος (4.810 μ.), εὐρίσκεται εἰς τὴν μεθόριον Γαλλίας - Ἰταλίας. Πλεῖσται ἄλλαι κορυφαὶ ἐντὸς τῆς Ἑλβετίας ἔχουν ὕψος 3.500 - 4.500 μ.

Πεδιάδας δὲν ἔχει ἡ Ἑλβετία. Ἐχει ὅμως μερικὰς κοιλάδας, ποὺ εἶναι καταπράσινα ἀπὸ τὸ ἀφθονον χορτάρι. Ἀλλὰ καὶ οἱ βουνοπταγιές τῆς εἶναι καταπράσινα ἀπὸ χορτάρι. Ἀραιοὶ θάμνοι καὶ λιβάδια καταστάλιστα μὲ λουλούδια φθάνουν ὥς τὰ 2.500 μ. Ἐκεῖ βόσκουν τὸ καλοκαίρι οἱ περίφημες Ἑλβετικὲς ἀγελάδες.

ΥΔΑΤΑ. Ἀπὸ τὰ Ἑλβετικὰ ὄρη πηγάζουν μεγάλοι ποταμοί, ὡς οἱ Ροδανός, Ρήνος, Πάδος, Αἰγιῆς κλπ., ἐνῶ εἰς τὰ βαθύτερα κοιλῶματα σχηματίζονται πολλὰὶ λίμναι, μὲ σπουδαιότερας τῆς Γενεύης, τῆς Ζυρίχης, τῆς Λουκέρνης καὶ τῆς Κωνσταντίας.

ΚΛΙΜΑ. Τὸ κλίμα τῆς Ἑλβετίας εἶναι ἡπειρωτικόν. Οἱ ἄνεμοι, ποὺ πνέουν εἰς τὰ ὄρη, ψύχονται. Φέρουν ὅμως ἀρκετοὺς ὕδατμους ἀπὸ τὴν μακρινὴν θάλασσαν καὶ αὐτοὶ γίνονται βροχαὶ καὶ χιόνια εἰς τὰ ὄρη.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ. Τὰ γεωργικὰ προϊόντα τῆς Ἑλβετίας (σιτηρὰ, ἀμπέλια, ὀπωροφόρα) εἶναι ὀλίγα. Σπουδαιότερον προϊόν εἶναι τὸ γάλα τῶν ἀγελάδων τῆς. Ἡ Ἑλβετία εἰς τὰς χλοεράς κοιλάδας τῆς τρέφει πολλὰς ἀγελάδας καὶ ἄλλα ζῶα. Τὸ γάλα τὸ συμπυκνώνουν καὶ τὸ πωλοῦν εἰς κутία.

Σπουδαῖον, ἐπίσης, προϊόν εἶναι τὰ ὀρολόγια. Οἱ κάτοικοι ἔχουν εἰδικευθῇ εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν διαφόρων ἐξαρτημάτων των, τὰ ὁποῖα πωλοῦν εἰς τὰ ἐργοστάσια. Τὰ Ἑλβετικὰ ὀρολόγια εἶναι τὰ καλύτερα τοῦ κόσμου.

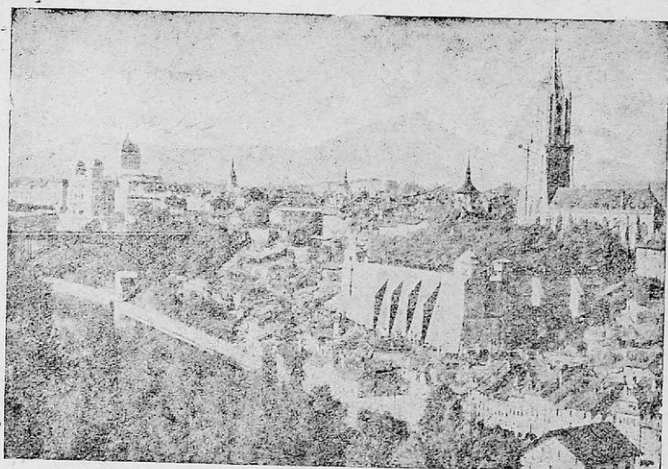
Εικ. 89. Έλβετία — Αυστρία — Έλλάς.

Μεγάλη έκμετάλλευσις γίνεται επίσης τών ύδατοπτώσεων, του « λευκού άνθρακος », με τόν όποϊόν κινούνται πολλά έργοστάσια.

Τό σπουδαιότερον όμως προϊόν της Έλβετίας είναι ό... τουρισμός.

Ἡ Ἑλβετία συγκεντρώνει πολλοὺς ἐπισκέπτας ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου. ἔχει τὰ καλύτερα ξενοδοχεῖα μὲ τὸ καλύτερον προσωπικὸν εἰς αὐτά. Πηγαίνουν ἐκεῖ διὰ νὰ παραχειμάσουν ἢ νὰ ἀνέβουν εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὄρεων τῆς ἢ νὰ ἐπισκεφθοῦν τὰ ἀξιοθέατά της. Ἀκόμη καὶ εἰς τὰ ὑψηλὰ ὄρη ὑπάρχουν καταφύγια, ποὺ διαθέτουν τὸ κάθε τί, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ πωλητῆς. Ἐκαστος ξένος δηλ. ἀγοράζει ὅτιδήποτε, βλέποντας τὴν τιμὴν ποὺ σημειώνεται ἐπὶ ἐκάστου εἶδους καὶ πληρώνων μόνος του εἰς τὸ ταμεῖον.

Τέλος εἰς τὰς Ἑλβετικὰς Ἀλπεις εἶναι κτισμένα τὰ περίφημα σανα-

Εἰκ. 90. Ἡ Βέρνη, πρωτεύουσα τῆς Ἑλβετίας.

τόρια τοῦ Νταβός. Τὸ ξηρὸν κλίμα καὶ τὰ τελειότερα ἐπιστημονικὰ μέσα ποὺ διαθέτουν τὰ καθιστοῦν μοναδικὰ εἰς τὸν κόσμον.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξάγει μηχανάς, ὥρολόγια, γάλα, τυρί, βούτυρον. Εἰσάγει δὲ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καπνὸν, σταφίδα, ἐλαίαις, ἔλαιον.

ΑΣΧΟΛΙΑΙ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ. Οἱ φιλήσυχοι κάτοικοι τῆς Ἑλβετίας ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν μικρὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς καὶ πρὸ πάντων ἐργάζονται εἰς τὰ ἐργοστάσια καὶ τὰ ξενοδοχεῖα της. Εἶναι ὅμως εὐτυχεῖς, διότι δὲν εἶδαν τὰ κακὰ τῶν πολέμων.

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ. Ἡ συγκοινωνία τῆς Ἑλβετίας εἶναι τελειοτάτη. Διαθέτει 5.100 χλμ. σιδηροδρομικῶν γραμμῶν. Θαυμάσιον ὁδικὸν δίκτυον καὶ πολλὰ ἀτμόπλοια διὰ τὰς λίμνας. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἡ συγκοινωνία γίνεται μὲ ἐναέριον σιδηρόδρομον καὶ αὐτοκίνητα.

ΠΟΛΕΙΣ. Πρωτεύουσα είναι η Βέρνη (140.000), με ωραίας πλατείας και οικόδομας. Άλλαι πόλεις :

Ζυρίχη (380.000), με ανωτάτας σχολάς, μουσεΐα, βιβλιοθήκας, θέατρα κλπ. καλλιτεχνικά μνημεία.

Μπάλ (180.000), Λωζάννη (100.000), Γενεύη (150.000), κτισμένη εις την όχθην τής λίμνης, με ανωτάτας σχολάς, ωραίας όδους, πολλούς κήπους, λαμπράς οικόδομας, έξαιρετικήν καθαριότητα, πολυτελέστατα ξενοδοχεία και μα, ευτικήν τοποθεσίαν. Ήτο έδρα τής Κοινωνίας τών Έθνών.

ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ. Η Έλβετία διαιρείται εις μικράς δημοκρατίας (καντόνια) και όλα μαζί αποτελούν την Όμοσπονδιακή Δημοκρατίαν τής Έλβετίας.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ. Η εκπαίδευσις εις την Έλβετίαν είναι ανεπτυγμένη όσον εις κανέν άλλο μέρος του κόσμου.

Θρησκείαν έχουν την τών Διαμαρτυρομένων και την Καθολικήν. Γλώσσαν Γερμανικήν οι πλείστοι, Γαλλικήν και Ιταλικήν οι άλλοι. Νόμισμα το Έλβετικόν φράγκον.

Γενικώς η Έλβετία, παρά την σμικρότητά της, θεωρείται ως το περισσότερο πολιτισμένον κράτος του κόσμου.

ΙΣΤΟΡΙΑ. Οι Έλβετοι είναι Κελτικής καταγωγής, ύποταχθέντες εις τους Ρωμαίους (58 π.Χ.) και κατόπιν εις άλλους λαούς, μέχρις ότου ήλευθέρωσαν. Έπολέμησαν τους Αυστριακούς, τους Γάλλους και κατόπιν τους Καθολικούς (έξ αιτίας τής θρησκευτικής μεταρρυθμίσεως που έκαμαν οι Σβίγγλιος και Καλβίνος). Κατά τους πολέμους αυτούς πρωταγωνιστής τής ελευθερίας των φέρεται ο μυθικός των ήρωας Γουλιέλμος Τέλλος. Με τον καιρόν ήλευθερώνοντο μικρά τμήματα, απέτέλουν ελευθέρας δημοκρατίας (καντόνια) και τελικώς συνηνώθησαν όλα εις μίαν δημοκρατίαν.

Κατά τους τελευταίους παγκοσμίους πολέμους, η Έλβετία παρέμεινεν ουδέτερα και προσέφερε μεγίστας υπηρεσίας εις τους αντιμαχομένους διά του Διεθνούς Έρυθρου Σταυρού, του όποιου αποτελεί κέντρον.

ΑΠΟΡΙΑΙ. 1) Ποίαι είναι αι μεγαλύτεραι σήραγγες ;

Μεγαλύτερα είναι του Σεμπλόν (19.700), κατόπιν του Αγίου Γοτθάρδου (14.980) κλπ. Όλοι εις τας Άλπεις.

2) Τί είναι οι κύνες του Αγίου Βερνάρδου ;

Εις το ύψηλότερον κατωκημένον μέρος τής Έλβετίας υπάρχει η μόνη του Αγίου Βερνάρδου, εις ύψος 2.450 μ., του όποιου οι μοναχοί περιθάλλουν τους διερχομένους ταξιδιώτας και έχουν γυμνασμένους σκύλους, που έρευνούν την περιοχήν και ανακαλύπτουν τους τυχόν καλυφθέντας από χιονοστιβάδας κλπ.

3) Τί είναι ὁ λευκός κίνδυνος ;

Εἰς τὰς Ἀλπεις τὸ ὕψος τῶν χιόνων φθάνει συχνὰ τὸ ὕψος τῶν 10 μέτρων. Ὄταν τὸ βάρος των γίνῃ μεγαλύτερον ἀπὸ τὴν δύναμιν τῆς συνοχῆς των, τὸ ἀνώτερον στρώμα γλιστρᾷ πρὸς τὰ κάτω καὶ σχηματίζεται χιονοστιβάς, ποὺ παρασύρει, συντρίβει καὶ θάπτει ὅ,τι εὐρεθῇ ἐμπρὸς της.

Συνήθως σχηματίζονται τὴν ἀνοιξιν, ὅταν ἀρχίζουν νὰ λιώνουν τὰ χιόνια. Ἀποκοτῶν ταχύτητα 160 χλμ. τὴν ὥραν καὶ βάρος κάποτε 5 ἐκάτ. τόννων. Μὲ τὸ κατατρακύλισμα δημιουργεῖται τρομακτικὸς ἄνεμος. Ἄν εὐρεθῇ κανεὶς εἰς τὸν δρόμον χιονοστιβάδος, ἡ μόνη ἐλπίς σωτηρίας του εἶναι νὰ κατορθώσῃ νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὴν κορυφὴν της.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

- 1) Συγκρίνατε τὴν Ἑλβετίαν μὲ τὴν Ἑλλάδα καὶ βρῆτε τὰς διαφορὰς.
- 2) Διατί ἡ Ἑλβετία, ἂν καὶ μικρὴ καὶ ἀγονη-χώρα, εἶναι πλουσία καὶ εὐτυχισμένη ;
- 3) Φέρατε πληροφορίας διὰ τὴν Ἑλβετίαν.
- 4) Ταξιθεύσατε νοερῶς εἰς τὴν Ἑλβετίαν.
- 5) Χαρτογραφήσατε τὴν Ἑλβετίαν.

3. ΔΙΧΤΕΝΣΤΑ · Ι · Ν

(Ἑκτασίς 168 τ.χ. — Κάτοικοι 12.000.)

Εἶναι μία χώρα σφηνωμένη μεταξὺ Ἑλβετίας καὶ Αὐστρίας, ποὺ δὲν ἔχει στρατὸν καὶ δὲν πληρῶνει φόρους. Οἱ ἄνθρωποι ζοῦν ἐπάνω ἀπὸ τὰ 60 ἔτη καὶ κανεὶς των δὲν εἶναι πτωχός.

Οἱ τρισευτυχισμένοι αὗτοι κάτοικοι ὑπερφηανεύονται, ποὺ ἡ χώρα των παράγει ἄφθονα τρόφιμα, ὥστε νὰ τὰ εὕρσκουν ἀάμφθηνα.

Αἱ φυλακαὶ εἶναι ἄχρηστοι. Καί, ἂν εὐρεθῇ κάποιος δι' αὐτάς, ὁδηγεῖται εἰς τὰς Ἑλβετικές, ποὺ ἐπίσης συνήθως ὑψώνουν λευκὴν σημαίαν.

Ἑσοδα ἀποτελοῦν ἡ πώλησις τῶν γραμματοσήμων της εἰς τοὺς γραμματοσημοσυλλέκτας καὶ ἡ εἰσφορὰ ἐκείνων, ποὺ ἐπιθυμοῦν νὰ ἀποκτήσουν τὴν πολὺτιμον ὑπηκοότητά του.

Τὸ κρατίδιον αὐτὸ εἶναι μοναρχία, χρησιμοποιεῖ τὸ Ἑλβετικὸν νόμισμα, διαθέτει ἀστυνομίαν ἐξ 8 ἀνδρῶν καὶ ἰδρύθη πρὸ 800 ἐτῶν περίπου.

4. ΑΥΣΤΡΙΑ

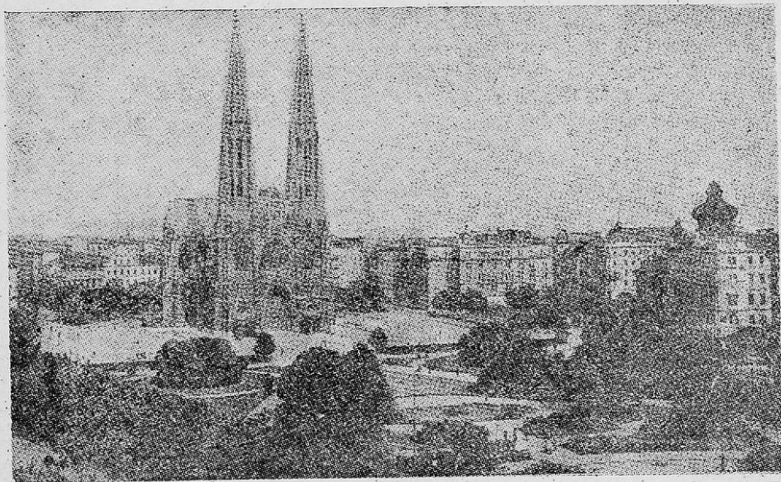
(Ἑκτασίς 84.000 τ.χ. — Κάτοικοι 7 ἐκατομ.)

ΘΕΣΙΣ· ΟΡΙΑ. Εὐρίσκεται εἰς τὸ κέντρον τῆς Εὐρώπης, μεταξὺ Ἑλβετίας, — Ἰταλίας, Γιουγκοσλαβίας, Οὐγγαρίας, Τσεχοσλοβακίας καὶ Γερμανίας.

ΕΔΑΦΟΣ. Είναι χώρα όρεινή, καλυπτομένη από διακλαδώσεις των "Άλπεων (3.500 - 3.800 μ.), αί όποίαι χαμηλότερον σχηματίζουν χαράδρας και μικράς κοιλάδας, με μεγαλύτερας κάπως τας πεδιάδας τής Βιέννης, του Λύντς και του Γκράτς.

ΥΔΑΤΑ. Οί πολυάριθμοι μικροί ποταμοί, πού σχηματίζονται εις την χώραν, χύνονται εις τόν Δούναβιόν, ό όποιος καθ' όλον τό πέρασμά του από την χώραν είναι πλωτός. Μικραί λίμναι σχηματίζονται εις τὰ όροπέδια των "Άλπεων.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ. Όλίγα γεωργικά (σιτηρά, τεύτλα, γεώμηλα και

Εικ. 91. Βιέννη.

φρούτα), αρκετά κτηνοτροφικά και όρυκτά (γαιάνθρακες, σίδηρος, χαλκός κλπ.) και πολλά δασικά (μεγάλαι ποσότητες έκλεκτής ξυλείας).

ΚΛΙΜΑ. Ήπειρωτικόν. Δριμύ ψύχος, ξηρός άέρας.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ. Έχει πολυάριθμα εργοστάσια, πού κατασκευάζουν μηχανήματα, χάρτιν, ζάκχαριν, έπιπλα κλπ.

ΕΜΠΟΡΙΟΝ. Έξάγει ξυλείαν, γαιάνθρακα, εργαλεία, μηχανήματα, ύφασματα κλπ. Εισάγει σιτηρά, ζώα, βαμβάκι, φρούτα κλπ. Εις την Έλλάδα έξάγει ξυλείαν, χαρτί και νήματα και εισάγει άπ' αυτήν καπνά και φρούτα.

ΑΣΧΟΛΙΑΙ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ. Οί κάτοικοι άσχολούνται με την γεωργίαν, την κτηνοτροφίαν, την δασοκομίαν και την βιομηχανίαν.

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ. Διαθέτει σιδηροδρόμους μήκους 7.000 χλμ., πυκνόν οδικόν δίκτυον καί ποταμόπλοια.

ΠΟΛΕΙΣ. Πρωτεύουσα είναι ή Βιέννη (1.735.000), ἐπὶ τοῦ Δουναβέως, με λαμπρὰ μνημεῖα καί μεγαλοπρεπῇ ἀνάκτορα. Ἡ νέα Βιέννη, με τὰς πλατεῖας καί τὰς λαμπρὰς οἰκοδομὰς της, ἐξελίσσεται εἰς μίαν ἀπὸ τὰς ὠραιότερας πόλεις τοῦ κόσμου.

Ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἤμαζεν ἐδῶ πλουσία Ἑλληνικὴ κοινότης, ποὺ ἐβοήθησε πολὺ τὸ ἔργον τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας.

Γκράτς (235.000), Λύντς (195.000), Σάλτσμπουργκ (120.000), Ἰνσμπρουκ (100.000) κλπ.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ. Ἐκπαίδευσις ἀρίστη. Θρησκεία Καθολικὴ. Γλῶσσα Γερμανικὴ. Νόμισμα σελλίνι (100 γκρόσσεν).

ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ. Δημοκρατία. Γενικῶς ἡ Αὐστρία θεωρεῖται ἓνα ἀπὸ τὰ πλέον πολιτισμένα κράτη τοῦ κόσμου.

ΙΣΤΟΡΙΑ. Πρὶν ἀπὸ τὸν Α΄ Παγκόσμιον πόλεμον ἦτο ἡνωμένη με τὴν Οὐγγαρίαν καί ἄλλα τμήματα τῆς Εὐρώπης καί ἀπετέλει τὴν μεγάλην καί ἰσχυρὰν Αὐστρουγγαρίαν. Μετὰ τὸν πόλεμον διεμελίσθη καί ἀπέμεινε τὸ μικρὸν αὐτὸ τμήμα, τὸ ὁποῖον προσήρτησε εἰς τὴν Γερμανίαν ὁ Χίτλερ καί ἤδη ἡλευθερώθη.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

- 1) Γνωρίζετε ποῖον ρόλον ἔπαιξε ἡ Αὐστρία εἰς τὴν τύχην τῆς Ἑλλάδος; Ἐνθυμήθητε τὸν Ρήγον Φεραῖον καί τὸν Ὑψηλάντην.
- 2) Φέρατε πληροφoρίας διὰ τὴν Αὐστρίαν.
- 3) Χαρτογραφήσατε τὴν Αὐστρίαν.
- 4) Ταξιθεύσατε νοερῶς εἰς τὴν Αὐστρίαν.

5 ΟΥΓΓΑΡΙΑ

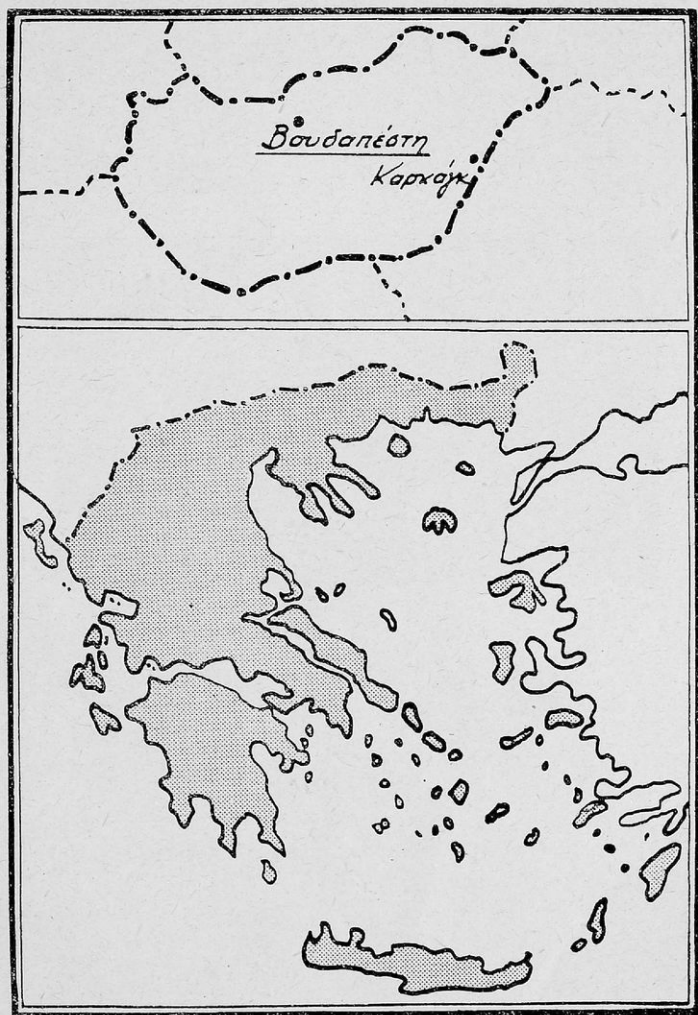
(Ἐκτασις 93.000 τ.χ. — Πληθυσμὸς 9.300.000.)

ΘΕΣΙΣ—ΟΡΙΑ. Εὐρίσκεται μεταξύ Αὐστρίας, Γιουγκοσλαβίας, Ρουμανίας, Τσεχοσλοβακίας.

ΕΔΑΦΟΣ. Ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐκτεταμένον βαθύπεδον. Ἀπὸ τὰ ΝΔ. ἀπλώνεται χαμηλὴ βουνοσειρὰ (750 - 1.000 μ.) με ἄλλα ὑψώματα δασώδη, ποὺ εἶναι ἄλλα βοσκοτόποι καί ἄλλα καλλιεργημένα.

ΥΔΑΤΑ. Ὅλα τὰ νερὰ τῆς Οὐγγαρίας χύνονται εἰς τὸν Δούναβιν, με παραποτάμους τὸν Τίσα, Δραῦον κλπ. Ὁ Δούναβις ἐξ ἄλλου εἶναι πλωτὸς καί σχηματίζει ἐδῶ καί ἐκεῖ μικρὰ νησιά, ποὺ χρησιμοποιοῦνται ὡς λαχανόκηποι.

Μεγάλη λίμνη εἶναι ἡ Πλάττεν, με νόστιμα ψάρια καί πολλὰ ἔλη εἰς τὰς ὄχθας της, ποὺ σχηματίζουν καλαμώνας.

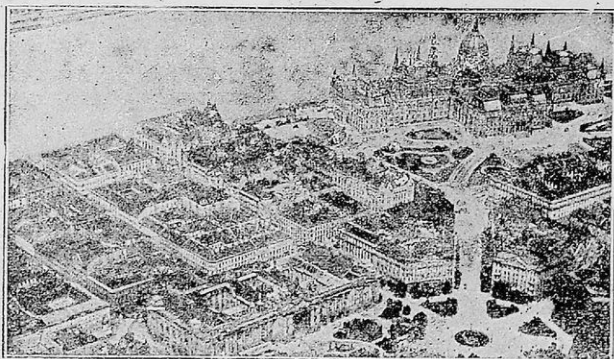
Εικ. 92. Ούγγαρια — Έλλάς.

ΚΛΙΜΑ. Κατὰ τὸν χειμῶνα πνέουν ψυχρότατοι βόρειοι ἄνεμοι καὶ νοτιόδυτικοὶ τὸ καλοκαίρι, ποὺ μεταφέρουν πολλοὺς ὑδρατμούς, οἱ ὅποιοι ὅμως δὲν συγκρατοῦνται εἰς τὴν ἀπέραντον πεδιάδα τῆς. Δι' αὐτὸ ἔχει κλίμα ἡπειρωτικόν.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ. Ἡ Οὐγγαρία ἀποτελεῖ σιτοβολῶνα πραγματικόν. Παράγει ἐπίσης σακχαρότευτλα, γεώμηλα, σταφύλια, λαχανικά κλπ. Τρέφονται ἐπίσης πολλὰ καὶ δυνατὰ ἄλογα καὶ ἄλλα ζῶα. Ἐξάγει ὀρυκτά, γαιάνθρακα καὶ σίδηρον.

Ἡ βίομηχανία δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη.

Ἡ Οὐγγαρία ἐξάγει σιτηρὰ, ζάχαριν, ζῶα κλπ. Εἰσάγει ξυλείαν, ὑφάσματα κλπ.

Εἰκ. 93. Ἡ Βουδαπέστη.

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ πυκνοτάτη. Σιδηρόδρομοι 9.000 χλμ. Πυκνὸν ὁδικὸν δίκτυον, διώρυγες, ποταμόπλοια καὶ ἀεροπλάνα.

ΠΟΛΕΙΣ. Πρωτεύουσα ἡ Βουδαπέστη (1.220.000), κτισμένη ἐκατέρωθεν τοῦ Δουνάβεως (Βούδα - Πέστη), με' ωραίας πλατείας καὶ πολλὰ πνευματικὰ ἱδρύματα.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ. Ἐκπαίδευσις εἰς καλὴν κατάστασιν. Θρησκεία Καθολικὴ καὶ Διαμαρτυρομένων. Νόμισμα τὸ φλόριντ (100 φίλλερ). Πολίτευμα, λαϊκὴ δημοκρατία. Γλῶσσα Μαγυαρικὴ.

ΙΣΤΟΡΙΑ. Συνδέεται με' τὴν τῆς Αὐστρίας κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἐκ τῆς ὁποίας ἀπεχωρίσθη κατὰ τὸν Α' Παγκόσμιον πόλεμον.

6. ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ

(Ἐκτασίς 128.000 τ.χ. — Πληθυσμὸς 12 ἑκατομ.)

ΘΕΣΙΣ - ΟΡΙΑ. Εἶναι ἡ παλαιὰ Βοημία καὶ εὑρίσκεται μεταξὺ Οὐγγαρίας, Ρουμανίας, Πολωνίας καὶ Γερμανίας.

ΕΔΑΦΟΣ. Ἡ Τσεχοσλοβακία εἶναι ἓνα ὁροπέδιον, τὸ ὁποῖον πε-

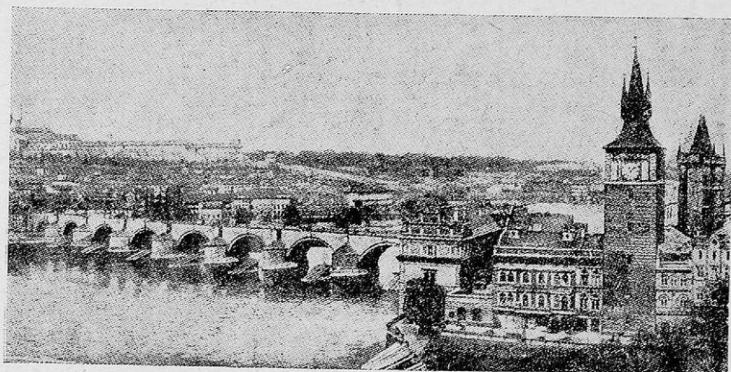
Είκ. 94. Έλλάς — Τσεχοσλοβακία.

ριβάλλεται από δασώδη όρη, ήτοι τὰ Καρπάθια (Δ.), Μεταλλικά (Β.), Βοημικός Δρυμός (ΝΔ.), Σουδήτια (ΒΑ.), Γιγάντια κλπ.

ΥΔΑΤΑ. Από τὰ όρη της πηγάζουν ό "Οδερ, ό "Ελβας. Από τὰ νότια δέ σύνορά της διέρχεται ό Δούναβις. Επί τῶν όρέων σχηματίζονται μικραί λίμναι, πού παγώνουν τόν χειμώνα.

ΚΛΙΜΑ. Τό κλίμα είναι ήπειρωτικόν, μέ όλίγας βροχάς καί άφθονα χιόνια.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ. Γεωργικά (σιτηρά, πολλά λαχανικά, πολλά σακχαρότευτλα). Κτηνοτροφικά. Δασικά. Έξάγει καί πολλά όρυκτά (γαιάνθρακες, πετρέλαιον, σίδηρος, χαλκός, ύδράργυρος κλπ.). Διά τούτο ή βιομηχανία της είναι πολύ άνεπτυγμένη.

Εικ. 95. "Αποψις τής Πράγας.

Λειτουργοῦν πολλά καί μεγάλα έργοστάσια, πού κατασκευάζουν έργαλεία, ύαλικά, χάρτην, ζάκχαριν. Φημίζεται κυρίως διά τās πορσελάνας της καί τὰ βοημικά κρύσταλλα.

ΑΣΧΟΛΙΑΙ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ. Οί κάτοικοι άσχολοῦνται μέ τήν γεωργίαν, τήν κτηνοτροφίαν καί τήν βιομηχανίαν.

"Η Τσεχοσλοβακία έξάγει ύφάσματα, μέταλλα, ύαλικά, γαιάνθρακας, χαρτί κλπ. Εισάγει βαμβάκι, μαλλιά, σιτηρά κλπ.

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ. "Η Τσεχοσλοβακία έχει μίαν από τās άρτιωτέρας συγκοινωνίας τής Εύρώπης. Έχει σιδηροδρομικά γραμμάς 14.000 χλμ., πυκνότατον όδικόν δίκτυον καί άρκετά ποταμόπλοια, εις τόν "Ελβαν καί τόν Δούναβιν, πού τήν συνδέουν μέ τās άλλας χώρας τής Εύρώπης.

ΠΟΛΕΙΣ. Πρωτεύουσα είναι ή Πράγα (950.000), πόλις ώραία,

μέ καλλιτεχνικά μνημεία, λαμπράς οικόδομας, πλατείας, κήπους κλπ.

Μαράβσκα Όστράβα (360.000), Μπρνό (260.000), Μπρατισλάβα (145.000), ωραίος λιμνὴν ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, καὶ Πίλσεν (115.000), μετὰ περίφημα ἐργοστάσια Σκόντα. Περίφημοι εἶναι καὶ αἱ λουτροπόλεις Κάρλσμπατ καὶ Μάριενμπατ, ποὺ εἶναι παγκόσμια ὑδροθεραπευτήρια.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ. Ἐκπαίδευσις πολὺ ἀνεπτυγμένη. Θρησκεία Καθολικὴ καὶ Διαμαρτυρομένων. Γλῶσσα Τσεχικὴ καὶ Σλοβακικὴ. Νόμισμα ἡ κορώννα. Πολίτευμα, λαϊκὴ δημοκρατία (κομμουνιστικὴ).

Ἡ Τσεχοσλοβακία θεωρεῖται ἀπὸ τὰ περισσότερον πολιτισμένα κράτη.

ΙΣΤΟΡΙΑ. Εἰς τὴν Τσεχοσλοβακίαν κατώκουν σλαβικαὶ φυλαὶ παλαιότερον. Τὸ 1800 ἰδρύθη τὸ κράτος τῆς Μεγάλης Μοραβίας. Ἀργότερον ὑπεδουλώθη ἡ χώρα ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς, Οὐγγρους καὶ Αὐστριακοὺς. Ἠλευθερώθη μετὰ τὸν Πρῶτον Παγκόσμιον πόλεμον, διὰ τὰ μεταβληθῆ εἰς Γερμανικὸν προτεκτοράτον κατόπιν καὶ ἤδη ἀνήκει εἰς τὸν ἀνατολικὸν συνασπισμόν. Οἱ Τσεχοσλοβάκοι ἀνήκουν εἰς δύο φυλάς, τοὺς Τσέχους καὶ τοὺς Σλοβάκους.

7. ΔΑΝΙΑ

(Ἐκτάσις 43.000 τ.χ. — Πληθυσμὸς 4.200.000 κ.)

ΘΕΣΙΣ — ΟΡΙΑ. Ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν χερσόνησον τῆς Γιουτλάνδης, ποὺ εὐρίσκεται εἰς τὸ βόρειον τμήμα τῆς Κ. Εὐρώπης, καὶ τὰς νήσους Ζετλάνδην, Φινλάνδιαν, Λαουλάνδην καὶ ἄλλας μικροτέρας. Ἀνάμεσα εἰς τὰς νήσους αὐτὰς ὑπάρχουν πολλοὶ πορθμοί.

Εὐρίσκεται μετὰ τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης, ποὺ συνδέονται μετὰ τοὺς πορθμοὺς τοῦ Σκαγεράκη καὶ Κατεγάκη. Καὶ πρὸς Ν. συνορεύει μετὰ τὴν Γερμανίαν.

ΕΔΑΦΟΣ. Εἶναι μία συνεχὴς καὶ ἀπέραντος πεδιάς. Εἰς δὲ τὰ παράλια σχηματίζονται ωραιότατα φιόρδ. Εἶναι ὅμως ἐκτεθειμένα εἰς τὴν μανίαν τῶν κυμάτων, διὰ τοῦτο τὰ ταξίδια εἰς τὰ μέρη αὐτὰ δὲν εἶναι εὐχάριστα διὰ τοὺς ναυτικούς.

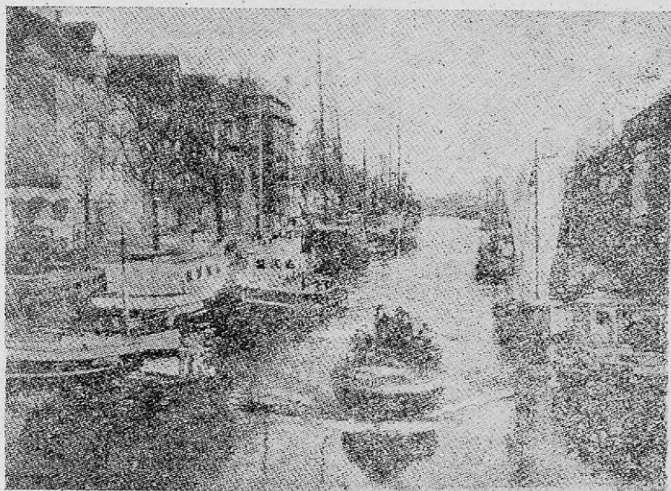
ΥΔΑΤΑ. Μικροὶ ποταμοὶ συγκεντρώνουν τὰ νερά της καὶ σχηματίζονται πολλοὶ μικραὶ λίμναι.

ΚΛΙΜΑ. Ὑγρὸν καὶ ὠκεάνειον, ὁμοιάζει μετὰ τὸ κλίμα τῆς Ἀγγλίας. Ὅταν φυσοῦν ἀνατολικοὶ ἄνεμοι, οἱ πορθμοὶ παγώνουν διὰ 1-2 μῆνας.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ. Γεωργικὰ (δημητριακὰ, σακχαρότευτλα, γεώμηλα, λαχανικὰ, γαλακτοκομία κ.λ.π.).

Ἔνεκα τῶν συχνῶν βροχῶν, ὑπάρχουν πολλὰ λιβάδια, πάντοτε πρᾶσινα, εἰς τὰ ὁποῖα βόσκουν πολλὰ ἀγελάδες.

Ἡ Δανία, σχετικῶς μὲ τὴν ἑκτασίν της, ἔχει τὰς περισσοτέρας ἀγελάδας ἀπὸ κάθε ἄλλῃ χώρα. Εἰς κάθε κάτοικον ἀντιστοιχεῖ καὶ μία ἀγελάδα. Ἀπὸ τὸ γάλα κάνουν βούτυρον, τὸ ὁποῖον στέλλουν εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ ἄλλας χώρας. Ἐπίσης κάνουν συμπεπικνωμένον γάλα (κουτιά). Τρέφουν ἐπίσης πολλοὺς χοίρους καὶ πουλερικά. Ἐχει ἀκόμη ὀλίγα δασικὰ καὶ ἀλιευτικὰ προϊόντα. Ἡ Δανία δὲν ἔχει οὔτε ἄνθρακας, οὔτε πετρέλαιον, οὔτε ὕδατοπτώσεις. Διὰ τοῦτο τὸ ἡλεκτρικὸν ρεῦμα τὸ ἀγοράζει

Εἰκ. 96. Δανία. Ἀνάμεσα στὰ νησιά ὑπάρχουν πορθμοί.

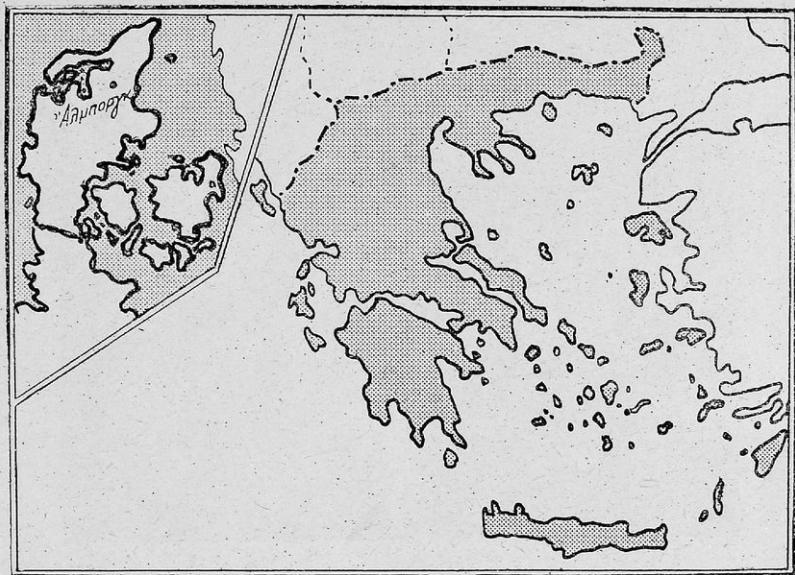
ἀπὸ τὴν γειτονικὴν Σουηδίαν καὶ ἔρχεται μὲ ὑποβρύχια καλώδια. Ἐχει ὀλίγα ἐργοστάσια, ποὺ κατασκευάζουν γεωργικὰ ἐργαλεῖα καὶ μηχανήματα καὶ ἄλλα βιομηχανικὰ προϊόντα.

Ἡ Δανία ἐξάγει βούτυρον, χοιρομήρια, δέρματα κλπ. Εἰσάγει γαϊάνθρακα, ξυλείαν, ὑφάσματα κλπ.

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ. Ἐχει 5.200 χλμ. σιδηροδρόμων, καλὸν ὁδικὸν δίκτυον καὶ μεγάλον ἐμπορικὸν στόλον.

ΠΟΛΕΙΣ. Κόπεγχάγη (950.000), πρωτεύουσα τοῦ κράτους, μὲ λαμπροὺς κήπους, μία ἀπὸ τὰς παλαιότερας πόλεις τῆς Εὐρώπης. Ὡρχους (200.000) κλπ.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ. Ἐκπαίδευσις καλὴ. Θρησκεία Διαμαρτυρομένων.

Εικ. 97. Δανία — Έλλάς.

Γλωσσα Δανική. Νόμισμα κορώνα. Πολίτευμα συνταγματική βασιλεία. Ο πάππος του σημερινού βασιλέως της Ελλάδος, Γεώργιος Α', ήτο Δανός πρίγκηψ.

ΚΤΗΣΕΙΣ. Γροιλανδία, εις Βόρειον Ἀτλαντικόν, με ἑκτασιν 2.505.000 τ.χ. (ἐξ ὧν 1.833.000 τ.χ. κεκαλυμμένα με πάγους) καὶ πληθυσμὸν 18.000 Ἑσκιμῶων. Πρωτεύουσα Γκόττωμπ.

ΙΣΤΟΡΙΑ. Οἱ Δανοὶ εἶναι Γερμανικῆς φυλῆς. Κατὰ τὸν μεσαίωνα εἶχον κράτος μέγα καὶ ἰσχυρὸν καὶ ἐκυριάρχουν ὁλοκλήρου τῆς Σκανδιναβικῆς. Ἀργότερον ἀπεχωρίσθησαν οἱ Σκανδιναυοὶ καὶ οἱ Δανοί, συγκρουσθέντες με τοὺς Γερμανοὺς, ἠναγκάσθησαν νὰ περιορισθῶν εἰς τὰ σημερινὰ ἐδάφη των.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ. — Ἡ Δανία εἶναι μία χώρα, ὅπου βασιλεύουν τὰ λουλούδια, τὸ τραγούδι καὶ ἡ ἐργασία.

— Μετὰ τοὺς Ναπολεοντείους πολέμους, ἡ Δανία ἀπέμεινε ἄγονος καὶ πτωχή. Μέσα εἰς ἕνα αἰῶνα ἐγινε ἡ ἀποδοτικωτέρα γεωργικὴ χώρα τοῦ κόσμου.

— Εἰς τὴν Δανίαν τὰ βιβλιοπωλεῖα ἐργάζονται πολὺ καλά, διότι δὲν ὑπάρχουν ἀγράμματοι εἰς αὐτὴν τὴν χώραν.

Εικ. 98. Δοχεία με βούτυρον πρὸς ἐξαγωγήν.

Εικ. 99. Ἡ Κοπεγχάγη.

— Ἡ Ἱατρικὴ εἶναι προωδευμένη εἰς τὴν Δανίαν. Ἐκεῖ παράγονται ὄρροι περιζήτητοι σὲ ὅλον τὸν κόσμον. Οἱ Δανοὶ εὐρίσκονται, ἐξ ἄλλου, ἐπὶ κεφαλῇ τῆς ἀντιφυματικῆς ἐκστρατείας τοῦ κόσμου.

— Εἰς τὰς Δανικὰς πόλεις ἀφθονοῦν τὰ πάρκα, τὰ νερὰ καὶ οἱ γλάροι. Διότι οἱ Δανοὶ ἀγαποῦν ὑπερβολικὰ τὰ ζῶα. Εἰς τὸ πάρκον Τίβολι τῆς Κοπεγχάγης κάμνουν περίπατον ἄνθρωποι μαζὺ καὶ πάπιες.

— Οἱ Δανοὶ χρησιμοποιοῦν πολὺ τὸ ποδήλατον. Λέγεται ὅτε τὰ 4 ἑκατ. Δανοὶ ἔχουν 5 ἑκατ. ποδήλατα.

— Φαντασμαγορικὸν θέαμα ἀποτελεῖ ἡ ἀλλαγὴ τῆς φρουρᾶς τῶν ἀνακτόρων. Οἱ στρατιῶται αὐτοὶ φοροῦν γραφικὰς ἐρυθρὰς στολὰς, ὑψηλὰ γούνινα καπέλλα καὶ σταυρωτὰς λευκὰς φυσιγιοθήκας. Ὁμοιάζουν μὲ μολυβένια στρατιωτάκια. Καὶ ὅμως τὸ 1940 τὰ στρατιωτάκια αὐτὰ προσεπάθησαν νὰ σταματήσουν τὸν μεγαλύτερον στρατὸν τοῦ κόσμου.

— Σήμερον τὰ στρατιωτάκια αὐτὰ εὐρίσκονται πάλιν εἰς τὴν θέσιν των καὶ φρουροῦν τὰ βασιλικά ἀνάκτορα, ἐνῶ ὁ φοβερὸς Γερμανικὸς στρατὸς ἐξηφανίσθη.

— Οἱ Δανοὶ εἶναι ναυτικὸς λαός. Ἀναρίθμητα πλοιάρια εὐρίσκονται εἰς τὰ τόσα λιμανάκια τῆς, τὰ τὸσον γαλήνια.

8. ΡΟΥΜΑΝΙΑ

(Ἑκτασις 237.000 τ.χ. — Πληθυσμὸς 16.000.000 κάτ.)

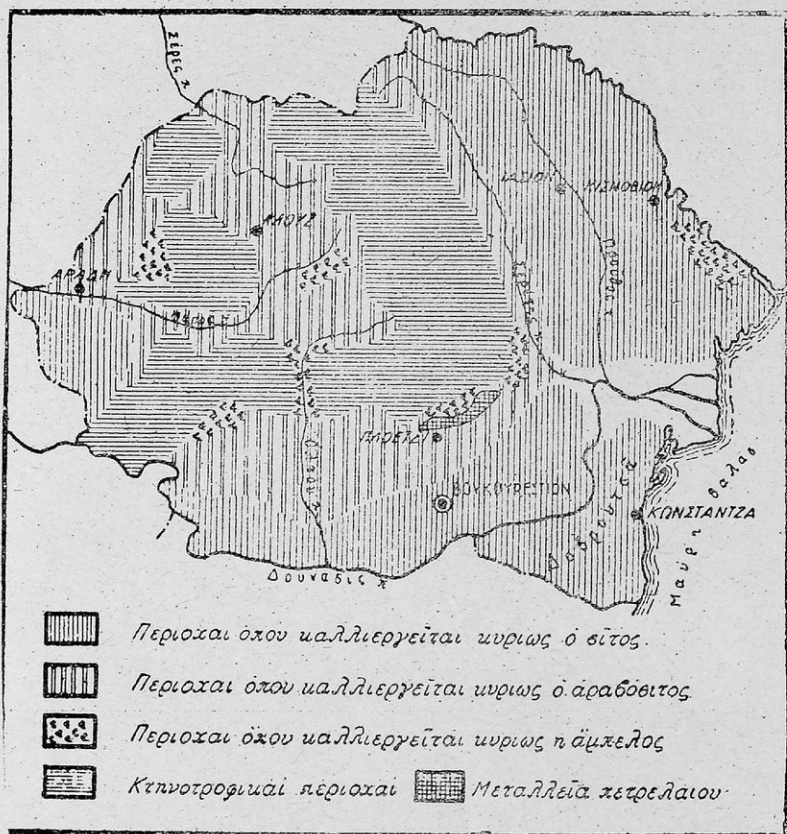
ΘΕΣΙΣ - ΟΡΙΑ. Καταλαμβάνει τὸ ΒΑ. τμήμα τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου, καίτοι μόνον τὸ νότιον τμήμα τῆς ἀνήκει εἰς αὐτήν, τὸ δὲ βόρειον εἰς τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην.

Συνορεύει μὲ τὴν Τσεχοσλοβακίαν καὶ Πολωνίαν (πρὸς Β.), τὴν Ρωσίαν καὶ τὸν Εὐξεινον (πρὸς Α.), τὴν Βουλγαρίαν (πρὸς Ν.) καὶ τὴν Γιουγκοσλαβίαν καὶ Οὐγγαρίαν (πρὸς Δ.).

ΘΑΛΑΣΣΑ. Ἐλάχιστον τμήμα τῆς ἀπέμεινε πλέον πρὸς τὸν Εὐξεινον Πόντον, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς Δοβρουτσᾶς, αἱ ἐκβολαὶ τοῦ Δουνάβεως.

ΕΔΑΦΟΣ. Ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀχανῆ πεδιάδα, πρὸς Β. τοῦ Δουνάβεως. Εἰς τὸ κέντρον αἱ Τρανσυλβανικαὶ Ἀλπεις τὴν χωρίζουν ἀπὸ τὴν Τρανσυλβανίαν καὶ συνεχίζονται μὲ τὰ Καρπάθια. Εἶναι ὄρη ὕψους μέχρι 2.500 μέτρων μὲ ἀφθονα δάση.

ΥΔΑΤΑ. Ἀπὸ τοὺς παραποτάμους τοῦ Δουνάβεως Μάρων καὶ Τίσον (πρὸς Δ.), καὶ ἄλλους μικροτέρους (πρὸς Ν.), συγκεντρώνονται τὰ ὕδατα εἰς τὸν Δούναβιν. Ἀλλὰ καὶ τὰ ὕδατα τῶν Καρπαθίων, μὲ τὸν

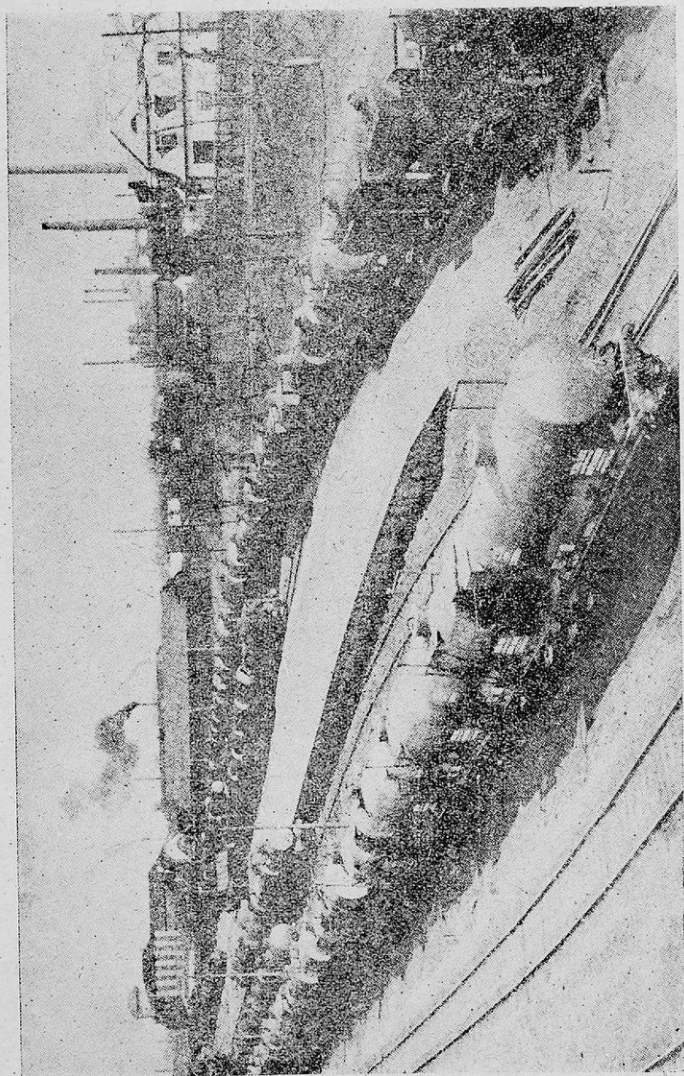

Εἰκ. 100. Φυσικὸς καὶ οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Ρουμανίας.

Προῦθον καὶ τὸν Σερέτην, συγκεντρώνονται ἐπίσης εἰς τὸν Δούναβιν, παρὰ τὰς ἐκβολὰς του.

ΚΛΙΜΑ. Εἶναι κυρίως ἡπειρωτικὸν μὲ δριμύ ψῦχος. Ὁ Δούναβις καὶ οἱ ἄλλοι ποταμοὶ παγώνουν.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ. Ἡ Ρουμανία εἶναι κατ' ἐξοχὴν γεωργικὴ χώρα. Παράγει σῖτον, ἀραβόσιτον ἄφθονον, ζαχαρότευτλα κλπ. Ἐπίσης ἄφθονον καὶ καλῆς ποιότητος ξυλείαν καὶ ἔχει μεγάλην κτηνοτροφίαν. Τὸ ὑπέδαφός της ἔχει χρυσόν, ἄργυρον, σίδηρον, χαλκὸν κλπ., ἀλλὰ κυρίως πετρέλαιον. Ἐχει ἀφθόνους πετρελαιοπηγὰς καὶ κατέχει τὴν ἑκτην θέσιν μεταξύ τῶν πετρελαιοφόρων χωρῶν τοῦ κόσμου.

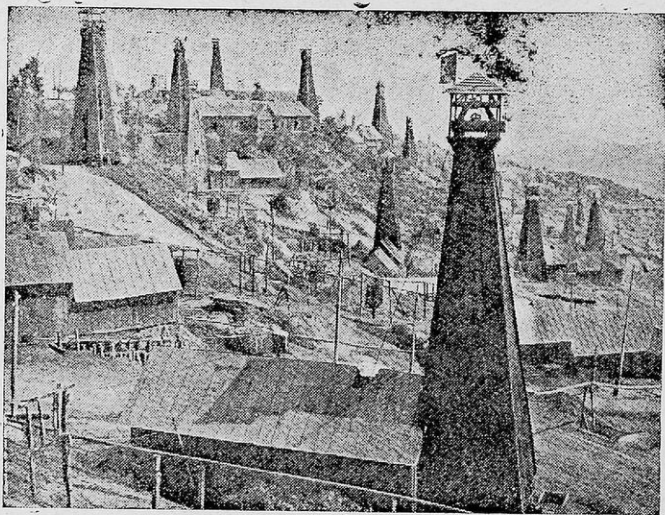

Εικ. 101: Πετρελαιοπηγές στη Ρουμανία.

ΑΣΧΟΛΙΑΙ ΚΑΤΟΙΚΩΝ. Οί κάτοικοι είναι κυρίως γεωργοί. Ἀρκετοὶ ἀσχολοῦνται μὲ τὴν κτηνοτροφίαν, ὑλοτομίαν, πετρελαιοπηγὰς, ναυτιλίαν κλπ. Ἡ βιομηχανία μόλις ἀρχίζει νὰ ἀναπτύσσεται. Τὸ ἐμπόριον ἐπίσης.

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ. Ἔχει σιδηροδρομικὰς γραμμὰς μήκους 12.000 χλμ., πολλοὺς αὐτοκινητοδρόμους, ἀρκετὰ ποταμόπλοια καὶ ἀτμόπλοια.

ΠΟΛΕΙΣ. Πρωτεύουσα τὸ Βουκουρέστιον (1.000.000 κ.), μὲ ὠραῖα κτίρια εἰς τὸ κέντρον καὶ ὄψιν Εὐρωπαϊκὴν. Ἀλλαι πόλεις, τὸ Ἰάσιον (110.000 κ.), Γαλάζιον (90.000 κ.), Τιμσολάρα

Εἰκ. 102. Πετρελαιοπηγὲς στὴ Ρουμανία. Οἱ ξύλινοι πύργοι κρύβουν τὴν ἀντλία ποὺ ἀνεβάζει τὸ πετρέλαιο ἀπὸ τὰ βάθη τῆς Γῆς.

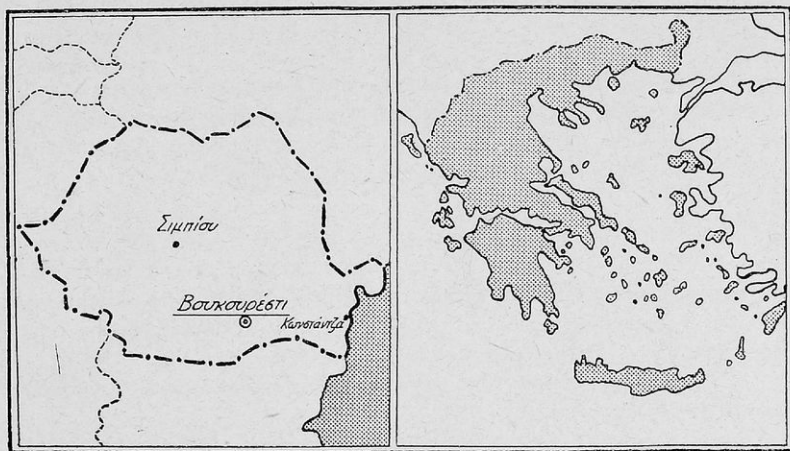
(115.000 κ.) ἡ Τέμεσβαρ, Βραίλα (100.000 κ.), Πλοέστι (100.000 κ.), κέντρον πετρελαίου, Κωνσταντζα (80.000 κ.) κλπ.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ. Ἡ ἐκπαίδευσις εἰς τὴν Ρουμανίαν εὐρίσκεται ὑπὸ ἀνάπτυξιν. Ὀρθοκεία ἐπικρατεῖ ἡ Χριστιανικὴ Ὁρθόδοξος. Γλῶσσα Ρουμανικὴ, προερχομένη ἀπὸ τὴν Λατινικὴν, λόγω ἐγκαταστάσεως ἐκεῖ ἄλλοτε Ρωμαϊκῶν λεγεῶνων.

ΝΟΜΙΣΜΑ. Λεῖ.

ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ. Λαϊκὴ Δημοκρατία.

ΙΣΤΟΡΙΑ. Οἱ Ρουμάνοι εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Δακῶν, ποὺ εἶχον γίνει Ρωμαῖοι. Ἡ χώρα των ἐσκλαβώθη εἰς τοὺς Τούρκους. Κατὰ

Εικ. 103. Ρουμανία — Έλλάς.

τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς Τουρκοκρατίας ὑπηρετοῦν ἐκεῖ ὡς ἡγεμόνες Ἕλληνες Φαναριῶται. Εἰς τὰ 1878 ἐγένινεν ἀνεξάρτητον κράτος καὶ τὸ 1919 ἐπῆραν τὴν Τρανσυλβανίαν καὶ τὴν Βεσσαραβίαν καὶ ἐδιπλασιάσθησαν. Μὲ τὸν τελευταῖον πόλεμον ἔχασαν τὴν Βεσσαραβίαν καὶ τὴν Δοβρουτσάν.

Εἰς τὴν Ρουμανίαν εἶχον συγκεντρωθῇ πολλοὶ Ἕλληνες, ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς Τουρκοκρατίας ἀκόμη. Αὐτοὶ ἀπετέλεσαν τὸν πρῶτον πυρῆνα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως (Ἱερὸς Λόχος). Κατόπιν εἶχον δημιουργήσει πλουσιωτάτας κοινότητες. Ἦδη, μὲ τὸ νέον καθεστῶς, ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπιστρέφουν εἰς τὴν Μητέρα Ἑλλάδα.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

- 1) Κάμετε ἓνα κατάλογον τῶν κρατῶν τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης, μὲ τὴν ἑκτασιν καὶ τὸν πληθυσμὸν των, καὶ συγκρίνατε καθένα μὲ τὴν Ἑλλάδα.
- 2) Γράψατε τὰ σπουδαιότερα ὄρη καὶ τοὺς μεγαλυτέρους ποταμούς τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης.
- 3) Γράψατε τὰ σπουδαιότερα προϊόντα κάθε κράτους.
- 4) Ταξιθεύσατε νοερῶς εἰς τὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ εἰπέτε ὅλα τὰ ἀξιοθέατα ποὺ θὰ συναντήσετε.
- 5) Ἀναφέρατε τί εἶδους συναλλαγὰς ἔχει κάθε χώρα τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης μὲ τὴν πατρίδα μας.

Ε' ΒΟΡΕΙΟΣ ΕΥΡΩΠΗ

Ἡ Βόρειος Εὐρώπη περιλαμβάνει τὴν Σκανδιναβικὴν χερσόνησον (Σουηδία - Νορβηγία), τὴν Φιλλανδιαν καὶ τὴν νῆσον Ἰσλανδιαν.

1. ΙΣΛΑΝΔΙΑ

(Ἐκτασις 103.000 τ.χ. — Πληθυσμὸς 135.000 κ.)

Ἡ Ἰσλανδία εὐρίσκεται εἰς τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὠκεανὸν ΒΔ. τῆς Εὐρώπης καὶ ἀπέχει περισσότερον ἀπὸ τὴν Σκωτίαν καὶ ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν Γροιλανδιαν. Εἶναι μία μεγάλη νῆσος, ἀλλὰ ἀφιλόξενος διὰ τοὺς ἀνθρώπους λόγῳ τοῦ κλίματός της.

Ὀνομάζεται «Χώρα τῶν πάγων» ἀπὸ τὸν πρῶτον Βίκινγκ ποὺ ἐφθασε εἰς τὰς ἀκτάς της.

Εἶναι πράγματι χώρα εὐρισκομένη πλησίον τῶν Πόλων, ὁ συνδυετικὸς κρίκος Παλαιοῦ καὶ Νέου Κόσμου.

Εἶναι μία γραφικὴ χώρα, ἡ πλουσιωτέρα εἰς μεγαλοπρεπῆ καὶ τρομακτικῆς ἀγριότητος τοπία.

Τὸ κλίμα της ὅμως εἶναι τραχύτατον καὶ ἀνυπόφορον. Μόνον αἱ δυτικαὶ ἀκταί, ὅπου τὸ Γκὸλφ Στρήμ στέλλει μίαν διάκλάδωσιν, εἶναι κάπως ἡπιώτερον. Ἐκεῖ εὐρίσκεται ἡ πρωτεύουσά της Ρεϊκιαβικ (55.000). Ἀκόμη καὶ τὴν ἀνοιξιν τὸ ψῦχος εἶναι δριμύτατον.

Τὸ ἔδαφος ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ λάβαν. Ἡ νῆσος ἀποτελεῖται ἐξ ὀλοκλήρου ἀπὸ ἡφαιστειογενῆ στρώματά, ποὺ ἀπετέλεσαν καὶ τὰ βάρθρα της. Αἱ δονήσεις ἄλλωστε ποτὲ δὲν ἐσταμάτησαν. Εἰς τὸ κέντρον της ὑπάρχει πελώριος ποταμὸς στερεοποιημένης λάβας, μήκους 100 χλμ.

Ἀξιοθέατοι εἶναι οἱ θερμοπίδακες ποὺ ἐκτινάσσουν τὸ ὕδωρ, μετὰ χρώματα τῆς ἱριδος. Αἱ Ἰσλανδέζαι πλύνουν ἐκεῖ. Ἡ θερμανσις, ἐξ ἄλλου, ἐξασφαλίζεται μετὰ τὰ νερά αὐτά. Ὑπολογίζουν ὅτι τὸ σκληρὸν καὶ ἄγονον ἔδαφός της, ποὺ παράγει ὀλίγα ἄθλια λαχανικά εἰς θερμοκήπια, θὰ μεταβληθῇ εἰς μίαν ἀρκτικὴν ὄασιν.

Ἡ Ἰσλανδία ἀποτελεῖ ἰδιαιτέραν Δημοκρατίαν. Θρησκεία Εὐαγγελική. Γλωσσά ἀρχαία Ἀγγλοσαξωνική. Νόμισμα κρόνα.

ΙΣΤΟΡΙΑ. Τὴν κατώκησαν πρώτην φορὰν τὸ 874 μ.Χ. Νορβηγοὶ ἄποικοι. Ἀργότερον ἔγινε Δανικὴ καὶ τελευταίως κατέστη ἀνεξάρτητος Δημοκρατία.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ. — Βίκινγκ εἶναι Σκανδιναβοὶ πειραταὶ τοῦ 8ου αἰῶνος μ.Χ.

— Τὸ ἔθνικὸν φαγητὸν τῶν Ἰσλανδῶν εἶναι ὁ βακαλαός.

— 'Η 'Ισλανδία ἔχει περὶ τὰ 200 ἡφαίστεια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα 20 ἐνεργά.
'Η μεγαλύτερα ἔκρηξις ἐγίνε τὸ 1783, ὁπότε ἡ λάβα ἐξεχύθη εἰς ἑκτασιν
400 τ. χλμ.

— 'Η 'Ισλανδία εἶναι ἡ χώρα τοῦ πάγου καὶ τῆς φωτιᾶς. Κάτω ἀπὸ
τὸ παγωμένον τῆς ἑδαφος εὐρίσκονται γιγαντιαῖα καμίνια μὲ πελωρίας
ἐστίας πλήρεις ἀπὸ λυωμένους βράχους.

/ ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

'Η Σκανδιναυικὴ χερσόνησος εἶναι ἡ μεγαλύτερα χερσόνησος τῆς
Εὐρώπης καὶ εὐρίσκεται εἰς τὸ βορειότερον μέρος τῆς, μεταξὺ τοῦ Βο-
ρείου Παγωμένου καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ. Ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο
κράτη, τὴν Νορβηγίαν καὶ τὴν Σουηδίαν. Τὰ δύο αὐτὰ κράτη, ποὺ
λέγονται καὶ Σκανδιναυικὰ κράτη, πῆραν τὸ ὄνομα αὐτὸ ἀπὸ τὴν με-
γάλην ὄροσειράν Σκανδιναυικαὶ Ἀλπεις, ποὺ ἐκτείνεται εἰς ὅλον τὸ μῆ-
κος τῆς χερσονήσου καὶ ὡς τεῖχος χωρίζει τὰς δύο χώρας. Διὰ τοῦτο
αἱ δύο αὗται χώραι, ἂν καὶ ἀνήκουν εἰς τὴν ἰδίαν φυλὴν, ὁμιλοῦν διαφο-
ρετικὴν γλῶσσαν καὶ ἔμειναν ξέναί μεταξὺ των. Πολλάκις μάλιστα
ἦσαν ἀντίθετοι εἰς τοὺς διαφοροὺς πολέμους.

2. ΝΟΡΒΗΓΙΑ

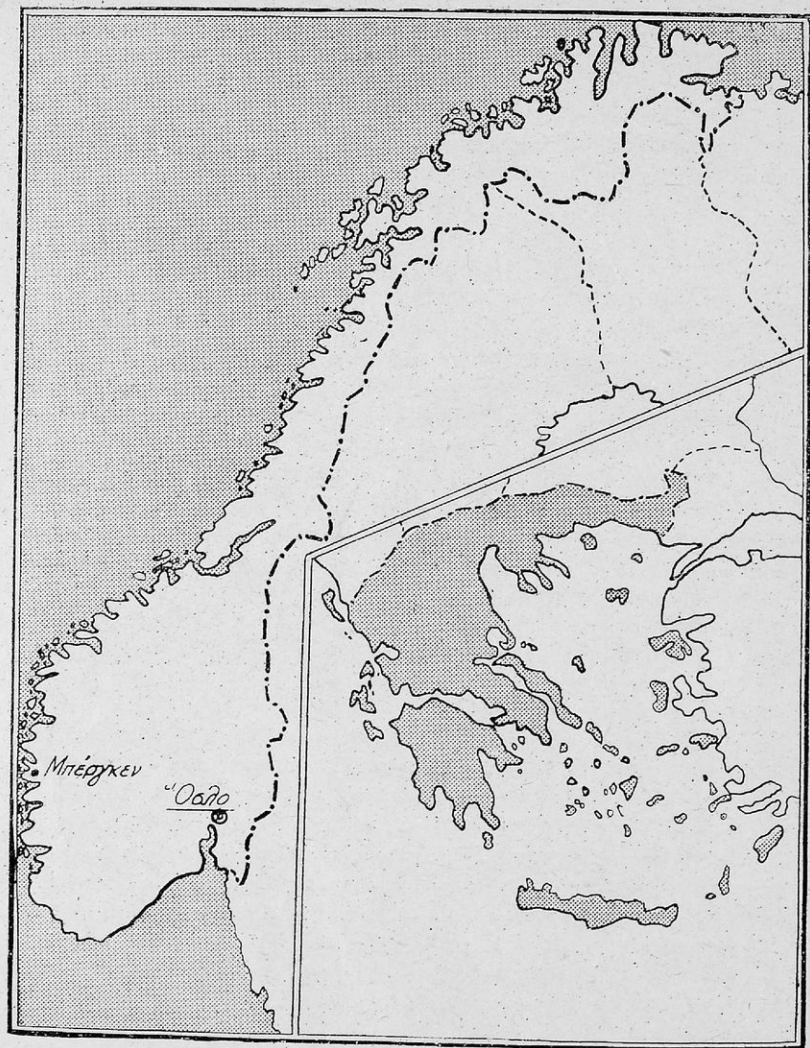
(Ἐκτασις 322.000 τ. χ. — Πληθυσμὸς 3.150.000 κ.)

ΘΕΣΙΣ - ΟΡΙΑ. Καταλαμβάνει τὸ δυτικὸν τμήμα τῆς Σκανδιναυικῆς
χερσονήσου καὶ συνορεύει πρὸς Δ. μετὰ τὴν Σουηδίαν.

ΘΑΛΑΣΣΑ. Ὁραιότατον ταξίδι κάμει κανεὶς εἰς τὰς Νορβηγικὰς
ἀκτάς. Πρὶν χωθῆ εἰς τὰ πολυάριθμα νησιά, ποὺ εὐρίσκονται γύρω τῆς
Νορβηγίας, βλέπει βράχους πανυψήλους καὶ ἀποκρήμνους. Εἰς τὰς κορυ-
φάς των ἐργάζονται αἱ αἰώνια δυνάμεις τῆς φύσεως, τὸ χιόνι. Ἐτσι ἐσχη-
ματίσθησαν ἀπειράριθμοι λαιμοί, τὰ περίφημα «φιόρδ», τὰ καταφύγια
τῶν Βίκινγκς.

ΕΔΑΦΟΣ. Ἡ Νορβηγία εἶναι ἡ χώρα, ὅπου οἱ ἀκούραστοι τε-
χνίται τῆς φύσεως κόπτουν, τρίβουν, πλανίζουν καὶ μεταμορφώνουν τὴν
ώραίαν χώραν. Ἐτσι βαθυλώνουν τὰ βουνὰ καὶ σχηματίζουν κάμπους,
ὅπου ἀπλώνονται χαρούμενα λιβάδια. Ἀπὸ Β. πρὸς Ν. ἀπλώνονται αἱ
Σκανδιναυικαὶ Ἀλπεις (2.550 μ.) καὶ πρὸς Β. τὰ Λαπωνικά ὄρη.

ΥΔΑΤΑ. Οἱ ὕδρατμοί ποὺ συγκεντρώνονται ἀπὸ τοὺς ἀνέμους
προκαλοῦν ἀφθόνους βροχάς. Τὰ νερὰ τρέχουν, ἐνώνονται καὶ σχημα-

Εικ. 104. Νορβηγία — Έλλάς.

τίζουν καταρράκτας, που κινούν μικρά και μεγάλα έργοστάσια, τὰ ὅποια δίδουν ἐνέργειαν καὶ φῶς.

Αἱ χιλιάδες τῶν καταρρακτῶν τῆς εἶναι ἀξιοθαύμαστοι. Ἄλλοτε

κατέρχονται μαλακά και άλλοτε σπάζουν επάνω εις βράχους, πίπτοντας από ύψος 300 μ., δια να γίνουν σκόνη τόσο λεπτή, ώστε δυσκόλως πιστεύει κανείς ότι δεν είναι καπνός.

Αμέτρηται είναι και αι λίμναι που σχηματίζονται.

ΚΛΙΜΑ. Ύγρον και σχετικώς ήπιον, λόγω του ρεύματος του Γκόλφ Στρήμ.

Τον χειμώνα η Πολική θάλασσα παγώνει, ενώ δυτικά τα φιορδ δεν παγώνουν. Εις τα μέρη που είναι προς Β., κοντά εις το Βόρειον άκρωτήριο, ο χειμών διαρκεί 6 μήνας και το καλοκαίρι λίγο. Το καλοκαίρι ο ήλιος παραμένει σχεδόν δύο μήνας, ανεβοκατεβαίνοντας εις τον ουρανόν χωρίς να δύση. Τον δε χειμώνα (Δεκέμβριον, Ιανουάριον) δεν ανατέλλει καθόλου, μόνον το μεσημέρι φαίνεται, προς τα Νότια, ένα ελαφρόν κίτρινον φώς. Τα μεσάνυχτα φωτίζει το περίφημον Πολικόν σέλας, ο ήλιος της νύκτας, όπως λέγεται εκεί.

Εικ. 105. Νορβηγοί άλιεις.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ. Όλίγα σιτηρά και γεώμηλα, πολλά κτηνοτροφικά (αίγο-πρόβατα, χοίροι), άφθονα δασικά (ξύλεια, πολύς χαρτοποιάς), πάμ-πολλα άλιευτικά και άρκετά μεταλλεύματα, ιδίως σίδηρος, που εξάγεται εις το Έξωτερικόν.

Το κυριώτερον όμως προϊόν της χώρας είναι η άλιεία. Η Νορβηγία έρχεται πρώτη εις την άλιείαν της ρέγγας, του βακαλάου και της φαλαίης.

Με τας ύδατοπτώσεις λειτουργούν πολλά έργοστάσια.

Η Νορβηγία εξάγει ξυλείαν, ψάρια και χαρτί. Εισάγει σιτηρά, όπωρικά, νήματα, λίπη. Εις την Ελλάδα στέλλει βακαλάον, ρέγγας και μουνόβελαιον, και αγοράζει καπνόν, λάδι και κολοφώνιον.

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ. Έχει 3.800 χλμ. σιδηροδρομικών γραμμών και μεγάλον έμπορικόν στόλον.

ΠΟΛΕΙΣ. Πρωτεύουσα το Όσλο (420.000), Μπέργκεν (110.000), Τρόντγιεμ (60.000) κλπ.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ. Εκπαίδευσις καλή. Θρησκεία Εύαγγελική.

Γλωσσα Νορβηγική. Νόμισμα κορώνα. Πολίτευμα Συνταγματική βασιλεία.

ΙΣΤΟΡΙΑ. Είναι Γερμανική φυλή. Ἀπετέλουν ἓνα κράτος με τοὺς Σουηδοὺς μέχρι 1905. Κατὰ τὸν Β' Παγκόσμιον πόλεμον κατέλαβον τὴν χώραν των οἱ Γερμανοί.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ. — Δύο Νορβηγοί, ὁ Ἀμοῦδσεν καὶ ὁ Νάνσεν, εἶναι, ἔγιναν ἐξερευνηταὶ τῶν Πόλων. Ὁ πρῶτος τοῦ Νοτίου καὶ ὁ δεῦτερος τοῦ Βορείου.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

- 1) Φέρατε πληροφορίας διὰ τοὺς ἐξερευνητὰς Ἀμοῦδσεν καὶ Νάνσεν,
- 2) Ταξιδεύσατε νοερώς εἰς τὰ Νορβηγικὰ φιόρδ, μετὸν ἥλιον τῆς νυκτός.
- 3) Συγκρίνατε τὴν Νορβηγίαν μετὴν Ἑλλάδα.
- 4) Ποῖα Νορβηγικὰ προϊόντα γνωρίζετε ;

3 / ΣΟΥΗΔΙΑ

(Ἔκτασις 449.000 τ.χ. — Πληθυσμὸς 6.800.000 κ.)

ΘΕΣΙΣ - ΟΡΙΑ. Κατέχει τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου καὶ ἔχει πρὸς Α. τὴν Φιλλανδίαν.

ΘΑΛΑΣΣΑ. Πρὸς ΝΑ. ἔχει τὴν Βαλτικὴν Θάλασσαν, ποὺ σχηματίζει τὸν Βοθνικὸν κόλπον, πρὸς ΝΔ. δὲ τὴν Βόρειον θάλασσαν.

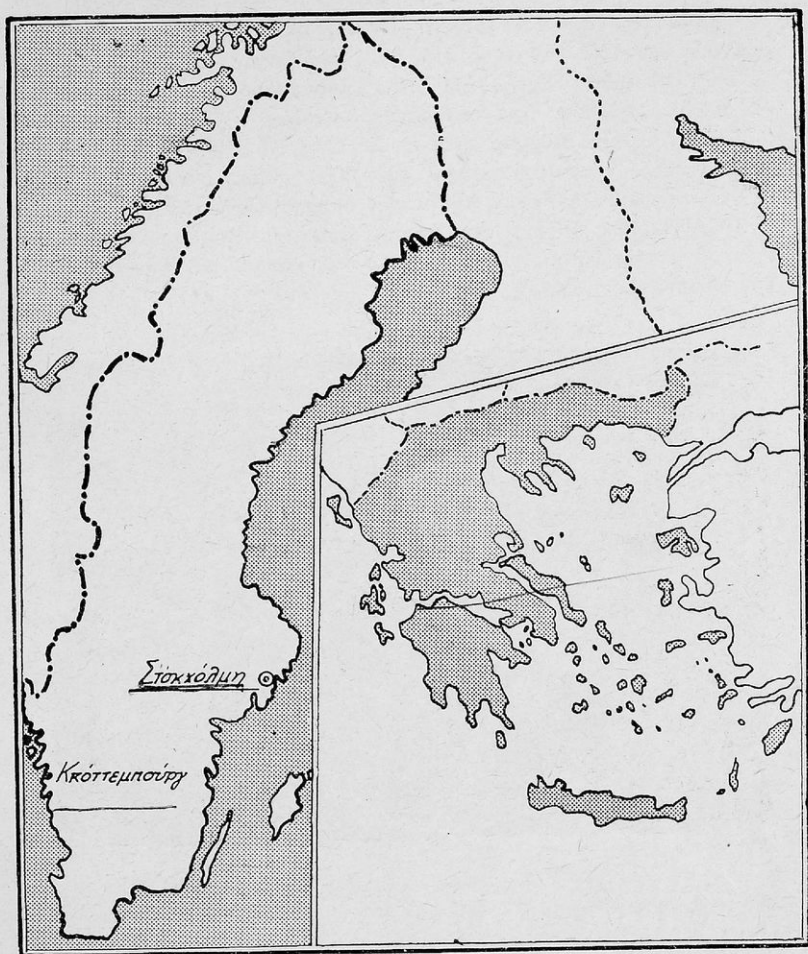
ΕΔΑΦΟΣ. Ἡ Σουηδία δὲν εἶναι τόσοσ ὀρεινὴ, ὅσον ἡ Νορβηγία. Αἱ Σκανδιναυικαὶ Ὑψηλοὶ καλύπτουν τὸ βόρειον τμήμα καὶ χαμηλώνουν, ὅσον κατέρχονται πρὸς τὸν Βοθνικὸν κόλπον. Δάση ἀπέραντα τὰς καλύπτουν, ἐνῶ εἰς τὰς χαράδρας σχηματίζονται λιβάδια. Τὸ νότιον δὲ τμήμα τῆς χώρας εἶναι πεδινόν. Ἐδῶ εἶναι καὶ ἡ μεγάλη πεδιάς τῆς Στοκχόλμης.

ΥΔΑΤΑ. Ἐπειδὴ οἱ ὕδρατμοὶ ἐμποδίζονται ἀπὸ τὰς Ὑψηλοὺς, δὲν πίπτουν πολλοὶ βροχαί. Σχηματίζονται ὅμως πολλοὶ ποταμοί, ποὺ ἐπὶ τῶν ὀρέων μὲν εἶναι καταρράκται, εἰς τὰ χαμηλότερα δὲ γίνονται πλωτοί. Κυριώτεροι εἶναι ὁ Τέρνε, ὁ Ἑλβε καὶ ὁ Λόβε.

Ἐπίσης σχηματίζονται πολυάριθμοι λίμναι, μετὰ σπουδαιοτέρας τὴν Βέτερ, Βένερ καὶ Μάλαρ.

ΚΛΙΜΑ. Ὑπερρωτικόν, ψυχρὸν καὶ ξηρόν.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ. Γεωργικὰ (δημητριακά, σακχαρότευλα), κτηνοτροφικὰ (ἄφθονα μεγάλα καὶ μικρὰ ζῶα), δασικὰ (ξύλεια ἐκλεκτῇ, πολτὸς χαρτοποιίας), ἀλιευτικὰ (ψάρια θαλάσσης, λιμνῶν καὶ ποταμῶν), ὀρυκτὰ (μεταλλεύματα σιδήρου).

Εικ. 106. Σουηδία — Έλλάς.

Εἰς τὴν ἐξαγωγὴν σιδήρου ἔρχεται δευτέρα εἰς τὴν Εὐρώπην, μετὰ τὴν Γαλλίαν. Ἡ βιομηχανία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη εἰς τὴν Σουηδίαν, λειτουργοῦν χιλιάδες ἐργοστάσιων. Τὰ περισσότερα εἶναι ἐπιπλοποιεῖα, χαρτοποιεῖα καὶ ἐργοστάσια σπέρτων.

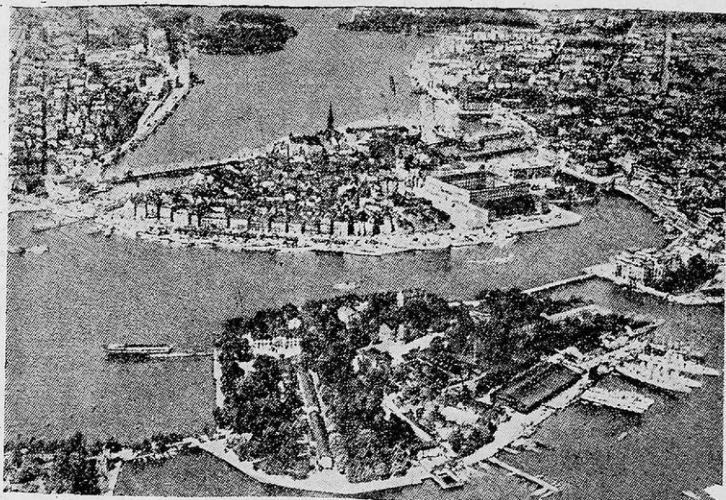
Ἡ Σουηδία ἐξάγει μεταλλεύματα, ξυλείαν, πολτὸν χαρτοποιίας, σπέρτα. Εἰσάγει σιτηρὰ, βαμβάκι, ἀποικιακά.

ΑΣΧΟΛΙΑΙ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ. Οἱ Σουηδοὶ ἀσχολοῦνται μὲ τὴν γεωργίαν, ὑλοτομίαν, κτηνοτροφίαν καὶ βιομηχανίαν.

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ. Ἔχει 17.000 χλμ: σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, πυνόν ὁδικόν δίκτυον καὶ ἀρκετὸν ἐμπορικὸν στόλον.

ΠΟΛΕΙΣ. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Στοκχόλμη (700.000), πόλις ὠραιότατη. Γκότεμπουργκ (340.000), Μάλμπε (180.000), Νάρκοπιγκ (80.000), Οὐψάλα μὲ τὸ ὀνομαστὸν Πανεπιστήμιόν της, κλπ.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ. Ἔχει ἐκπαίδευσιν ἀνεπτυγμένην ὅσον καὶ ἡ Ἑλβετία, μὲ τὰ καλῦτερα σχολικὰ κτίρια τοῦ κόσμου καὶ τὴν καλύττερν γυμναστικὴν (Σουηδικήν).

Εἰκ. 107. Ἡ Στοκχόλμη.

Θρησκεία Εὐαγγελική. Γλῶσσα Σουηδική. Νόμισμα κορώνα. Πολίτευμα συνταγματικὴ βασιλεία. Γενικῶς ἡ Σουηδία θεωρεῖται σήμερον ἀπὸ τὰ περισσότερον πεπολιτισμένα καὶ προηγμένα κράτη τοῦ κόσμου.

ΙΣΤΟΡΙΑ. Φίννοι καὶ Γότθοι, Γερμανικοὶ λαοί, κατώκησαν πρῶτοι εἰς τὴν Σουηδίαν. Τὸ 1320 ἠνώθη μὲ τὴν Νορβηγίαν καὶ ἀργότερον μὲ τὴν Δανίαν, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἀπεχωρίσθη τὸ 1905. Δὲν ἔλαβε μέρος εἰς τοὺς Παγκοσμίους πολέμους καὶ ὥς οὐδετέρα χώρα ὠφέλησε πολὺ τοὺς

ἄλλους λαούς, ἰδίως τοὺς κατεχομένους, μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ τοὺς Ἑλληνας.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ. — Εἰς τὸ Τούριστικὸν κέντρον τῆς Σουηδίας Ἀμπίκσο, ὃ ἥλιος εὐρίσκεται ἐπὶ ἄρκετὰς ἡμέρας καὶ νύκτας συνεχῶς ὑπεράνω τοῦ ὀρίζοντος.

— Εἰς τὰς 23 Ἰουνίου ἑορτάζουν εἰς τὴν Σουηδίαν τὴν ἑορτὴν τοῦ ἡλίου.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1) Συγκρίνατε τὴν Σουηδίαν μὲ τὴν Νορβηγίαν καὶ βρῆτε τὰς ὁμοιότητας καὶ τὰς διαφορὰς καὶ ἐξηγήσατέ τας.

2) Γνωρίζετε τὰ σπέρτα πού χρησιμοποιοῦμεν. Πῶς λέγονται καὶ πῶς γίνονται ;

3) Χαρτογραφήσατε τὴν Σκανδιναυικὴν χερσονήσον.

4. ΦΙΛΛΑΝΔΙΑ

(Ἐκτασίς 348.000 τ.χ. — Πληθυσμὸς 4.000.000 κ.)

ΘΕΣΙΣ - ΟΡΙΑ. Εὐρίσκεται μεταξύ τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου καὶ τῆς Ρωσίας. Νοτιοδυτικῶς ἔχει τὸν Βοθνικὸν κόλπον καὶ Ν. τὸν Φιννικόν.

ΕΔΑΦΟΣ. Εἶναι μία χώρα πεδινή, σκεπασμένη μὲ πολλὰ δάση καὶ μεγάλα λιβάδια. Τὰ ὀλίγα ὑψώματα πού ἔχει δὲν ὑπερβαίνουν τὰ 200 μ.

ΥΔΑΤΑ. Ὀνομάζεται « χώρα τῶν χιλίων λιμνῶν », διότι ἓνα τμήμα, ὅσον καὶ ἡ Ἑλλάς, καλύπτεται ἀπὸ λίμνας, ἔλη καὶ ποταμούς.

ΚΛΙΜΑ. Ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν.

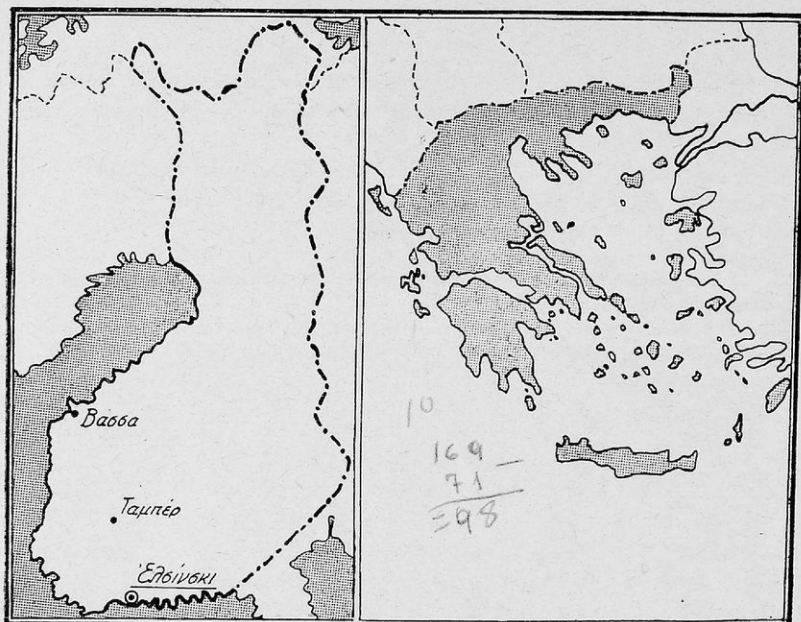
ΠΡΟΪΟΝΤΑ. Γεωργικὰ (σιτηρά, γεώμηλα), κτηνοτροφικὰ ἄφθονα, δασικὰ πάμπολλα, ἀλιευτικὰ καὶ βιομηχανικὰ (κυρίως χαρτί καὶ χαρτομᾶζα).

Ἐξάγει ξυλείαν, χαρτιά, δέρματα κλπ. Εἰσάγει σιτηρά, μέταλλα, βαμβάκι, ζάχαριν κλπ.

ΠΟΛΕΙΣ. Πρωτεύουσα τὸ Ἑλσίνσκι (360.000), μὲ ωραίας οἰκοδομὰς, πολλὰ ἐργοστάσια κλπ. Τούρκου (90.000), Βίμπουργκ κλπ.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ. Ἐκπαίδευσις προηγμένη. Θρησκεία Εὐαγγελική. Γλωσσα Φιλλανδική. Νόμισμα μάρκα. Πολίτευμα Δημοκρατία. Εἶναι ἓνα πολὺ προηγμένον ἔθνος.

ΙΣΤΟΡΙΑ. Μέχρι τοῦ 1914 ἀπετέλει Ρωσικὴν ἐπαρχίαν. Τὸ 1939 ἐπολέμησε κατὰ τῶν Ρώσων.

Εικ. 108. Φιλανδία — Έλλάς.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ. — Εἰς τὴν Φιλανδίαν ὁ ἄνθρωπος ἀγωνίζεται διαρκῶς μετὰ τὴν φύσιν. Ὑπάρχουν ἀπέραντοι ἄγριοι βάλτοι καὶ δάση. Τὴν ἀνοιξιν, τὰ δένδρα δὲν μπουμπουκιάζουν ἡσυχὰ καὶ ἀργά, ἀλλὰ μέσα εἰς μίαν νύκτα. Οἱ στακτιεὶς λίμνες ἀποκτοῦν χρῶμα, καθὼς προβάλλουν τὰ νέα φύλλα τῶν σημύδων.

— Τὸ βόρειον τμῆμα τῆς Φιλανδίας, Σουηδίας καὶ Νορβηγίας λέγεται Λαπωνία. Εἶναι μία χώρα τρεῖς φορές σὰν τὴν Ἑλλάδα, ποὺ τὴν κατοικοῦν ἄνθρωποι ἄλλης φυλῆς, οἱ Λάπωνες. Ἡ φιλοξενία τῶν εἶναι παροιμιώδης. Ὁ τάρανδος εἶναι τὸ πολυτιμότερον ζῶον τῶν.

Εἶναι περίπου 300.000 καὶ ζοῦν ἀνεξάρτητοι. Διασχίζουν τὰ σύνορα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ χωρὶς κανεῖς νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

- 1) Ἀναφέρατε τὰ κράτη τῆς Β. Εὐρώπης μετὰ τὴν ἑκτασιν κτλ τὸν πληθυσμὸν τῶν.
- 2) Συγκρίνατε κάθε κράτος τῆς Β. Εὐρώπης μετὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐξηγήσατε τὰς διαφορὰς.

3) 'Αναφέρατε τὰ σπουδαιότερα προϊόντα τῶν χωρῶν τῆς Βορ. Εὐρώπης καὶ τὰς συναλλαγὰς των μὲ τὴν Ἑλλάδα.

4) Ταξιδεύσατε νοερῶς εἰς τὰς χώρας τῆς Βορ. Εὐρώπης καὶ ἀναφέρατε ὅλα τὰ ἀξιοθέατα.

ΣΤ' ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Ἡ Ἀνατολικὴ Εὐρώπη περιλαμβάνει τὴν Πολωνίαν καὶ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ρωσίαν.

1. ΠΟΛΩΝΙΑ

(Ἐκτασίς 313.000 τ.χ. — Πληθυσμὸς 25 ἑκατ.)

ΘΕΣΙΣ - ΟΡΙΑ. Εὐρίσκεται μεταξύ Γερμανίας, Τσεχοσλοβακίας καὶ Ρωσίας.

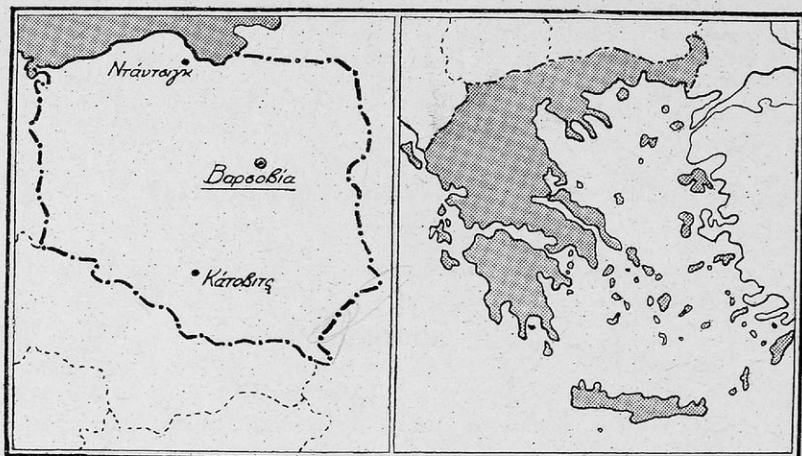
Ἡ Πολωνία, μετὰ τὸν τελευταῖον Παγκόσμιον πόλεμον, παρεχώρησε ἓνα μεγάλο τμήμα τῆς πρὸς Α., εἰς τὴν Ρωσίαν, καὶ ἐπῆρε ἓνα τμήμα τῆς Γερμανίας (Σιλεσία - Πομερανία - Ἀνατ. Πρωσσία).

ΕΔΑΦΟΣ. Τὸ βόρειον τμήμα εἶναι βαθύπεδον μὲ ἕλη καὶ ἄμολόφους. Τὸ κεντρικὸν εἶναι μία ἀπέραντος πεδιάς, τὸ νότιον λοφῶδες καὶ ἀνατολικώτερον ἔχει μεγάλην δάσιν, καὶ μόνον πρὸς Δ. συναντῶμεν τὰ Καρπάθια καὶ τὰ Σουδήτσια ὄρη, ποὺ ἀποτελοῦν τὰ σύνορα μὲ τὴν Τσεχοσλοβακίαν.

ΥΔΑΤΑ. Τὰ ὕδατα τῶν Καρπαθίων συγκεντρώνονται εἰς τὴν κοιλάδα καὶ σχηματίζουν ἓνα μεγάλον ποταμόν, τὸν Βιστούλαν. Τόσον αὐτός, ὅσον καὶ οἱ μεγάλοι παραπόταμοί του, εἶναι πλωτοὶ καὶ ἐνώνονται μὲ διώρυγας. Μὲ τὰς πλημμύρας του μάλιστα ὁ Βιστούλας προξενεῖ πολλὰς ζημίας καὶ σχηματίζει ἕλη. Ἄλλον ποταμόν ἔχει τὸν Ὁδερν, στὰ σύνορα μὲ τὴν Γερμανίαν. Ἐκτὸς τούτων, ὑπάρχουν εἰς τὴν Πολωνίαν περὶ τὰς 4.000 μικραὶ καὶ μεγάλαι λίμναι.

ΚΛΙΜΑ. Ἡπειρωτικόν. Ἐπειδὴ ἡ Πολωνία εἶναι μακρὰν ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικόν, κάνει πολὺ κρύο καὶ οἱ ποταμοὶ παγώνουν τὸν χειμῶνα.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ. Ἡ Πολωνία εἶναι χώρα γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ. Γεωργικὰ προϊόντα παράγει (σιτηρὰ ἄφθονα, σακχαρότευτλα). Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἐπίσης πολὺ ἀνεπτυγμένη, παράγει παντὸς εἶδους κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Εἰς τὰ Καρπάθια ὑπάρχουν μεγάλα δάση. Ἐξάγει ἐπίσης πολλὰ ὀρυκτὰ (γαϊάνθρακας, πετρέλαιον, ὀρυκτὸν ἄλας). ἔχει μεγάλην βιομηχανίαν, ιδίως ζακχάρως, σιδηροβιομηχανίαν καὶ ἔργοστάσια ξυλείας.

Εικ. 109. Πολωνία — Έλλάς.

Ἡ Πολωνία ἐξάγει γαιάνθρακας, μεταλλεύματα, ζῶα, ζάχαριν κλπ. Εἰσάγει βαμβάκι, μαλλιά, χαρτί, καπνὸν κλπ.

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ. Διαθέτει 20.000 χλμ. σιδηροδρομικὰς γραμμάς, 7.000 χλμ. διώρυγας καὶ πλωτοὺς ποταμοὺς, πυκνότετον δὲ ὁδικὸν δίκτυον.

ΠΟΛΕΙΣ. Πρωτεύουσα ἡ Βαρσοβία (480.000), με λαμπρὰς οἰκοδομὰς, ὠραίους κήπους, μεγάλας πλατείας κλπ. Μ π ρ ε σ λ ᾶ ο υ (170.000), Λ ὀ τ ζ (500.000), Ν τ ᾶ ν τ σ ι χ (120.000), πού ὑπῆρξεν ἡ ἀφορμὴ τοῦ Β' Παγκοσμίου πολέμου, Π ὀ ζ ν α ν (270.000), Κ ρ α κ ο β ῖ α (300.000), Γ κ δ ὦ ν ι α κλπ.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ. Ἐκπαίδευσις καλή. Θ ρ η σ κ ε ῖ α Καθολικὴ. Γ λ ὤ σ σ α Πολωνικὴ. Ν ὀ μ ι σ μ α ζλότυ. Π ο λ ῖ τ ε υ μ α Λαϊκὴ Δημοκρατία (κομμουνιστικὴ).

ΙΣΤΟΡΙΑ. Οἱ Πολωνοὶ εἶναι Σλαῦοι, πού κατὰ τὸν μεσαῖωνα εἶχον μεγάλο καὶ ἰσχυρὸν κράτος. Λόγῳ ἐσωτερικῶν ἐρίδων, ἐξησθῆναι καὶ τὸ ἐμοίρασαν οἱ Ρῶσοι, οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ Αὐστριακοί. Μετὰ τὸν Α' Παγκόσμιον πόλεμον ἰδρῦθη καὶ πάλιν. Τὸ 1939, κατόπιν πολέμου, διενεμήθη μεταξὺ Ρωσίας - Γερμανίας, διὰ νὰ ἀναδημιουργηθῇ καὶ πάλιν τώρα, ἀλλὰ μὲ ἄλλα σύνορα καὶ μὲ ἄλλην κατάστασιν.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ. — Ἄλλοτε ἡ Πολωνία ἦτο ὁ σιτοβολῶν τῆς Εὐρώπης καὶ ὁ προμηθευτὴς κρεάτων τῆς Βιέννης.

— Τὰ μεγάλα ἀλατωρυχεῖα Βίλιτσας καὶ Μπόχιας παράγουν ἄφθονον ὀρυκτὸν ἄλας.

— Πετρέλαιον ἐξάγεται εἰς τὴν Πολωνίαν ἀπὸ τὰς πετρελαιοπηγὰς τοῦ Μπόβι - λαβ καὶ τῆς Σούνδιας.

— Ἡ Βαρσοβία προπολεμικῶς εἶχε τριπλάσιον πληθυσμόν. Κεῖται εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Βιστοῦλα, ἐν τῷ μέσῳ εὐφωρωτάτης πεδιάδος.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1) Χαρτογραφῆσατε τὴν Πολωνίαν.

2) Συγκρίνατε τὴν Πολωνίαν μὲ τὴν Δανίαν, καὶ βρῆτε τὰς διαφοράς.

3) Ταξιθεύσατε νοερῶς ἀπὸ Ἀθηνῶν εἰς Βαρσοβίαν.

2. ΕΥΡΩΠΑ-Ι-ΚΗ ΡΩΣΙΑ

(Ἑκτασίς 5.500.000 τ.χ. — Πληθυσμὸς 150 ἑκατ.)

ΘΕΣΙΣ - ΟΡΙΑ. Κατέχει τὸ ἀνατολικὸν τμήμα τῆς Εὐρώπης. Πρὸς δυσμὰς ἔχει τὴν Φιλλανδίαν, Πολωνίαν, Τσεχοσλοβακίαν καὶ Ρουμανίαν. Πρὸς Β. τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὠκεανόν. Πρὸς Ν. τὴν Μαύρην Θάλασσαν, Τουρκίαν καὶ Περσίαν. Πρὸς Α. ἀπλώνεται ἡ ἀπέραντος Σιβηρία.

ΘΑΛΑΣΣΑ. Ὁ Βόρειος Παγωμένος Ὠκεανὸς σχηματίζει τὴν Λευκὴν Θάλασσαν. Ὁ Ἀτλαντικὸς τὴν Βαλτικὴν καὶ τὸν Φιννικὸν κόλπον. Ὁ Εὐξείνιος Πόντος τὴν Ἀζοφικὴν.

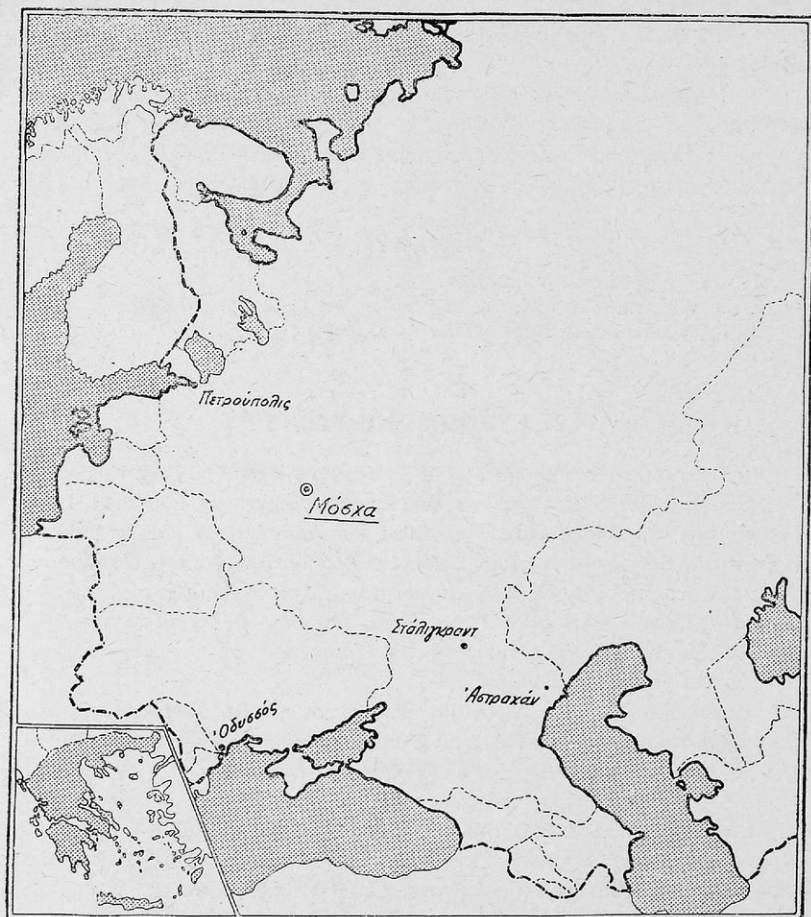
ΕΔΑΦΟΣ. Ἡ Ρωσία εἶναι μία ἀπέραντος πεδιάς, συνέχεια τῆς Εὐρωπαϊκῆς τοιαύτης. Πρὸς ΝΑ. φράσσεται ἀπὸ τὸν Καύκασον, τοῦ ὁποῖου ἡ ὑψηλότερα κορυφή Ἐλμπρούζ (5.650 μ.) εἶναι διαρκῶς χιονοσκεπής.

ΥΔΑΤΑ. Κυριώτερος ποταμὸς εἶναι ὁ Βόλγας, ὁ μεγαλύτερος τῆς Εὐρώπης (μῆκος 3.600 χλμ. — πλάτος 2-5 χλμ. καὶ κυλίνει 8 ἑκατ. ὀκ. νερὸ εἰς τὸ δευτερόλεπτον). Εἶναι πλωτός. Μὲ διώρυγας συγκοινωνεῖ μὲ τὴν Βαλτικὴν. Ἄλλοι ποταμοὶ εἶναι ὁ Οὐράλῃς, ὁ Δόν, ὁ Δνεῖ-περος, Ντύνας, Ντβίνας, Πετσόρα κλπ.

Λίμνη εἶναι ἡ Κασπία, ἡ μεγαλυτέρα τοῦ κόσμου (ἑκτασίς 440.000 τ.χ. καὶ βάθος 750 μ.). Ἐχει νερά ἄλμυρά, ἄφθονα ψάρια, εἰς μερικάς δὲ ἀκτὰς τῆς ὑπάρχουν πετρελαιοπηγαί. Λάδ' ὅγα, Ὀνέγα κλπ.

ΚΛΙΜΑ. Τὸν χειμῶνα πνέουν ψυχρότατοι ἄνεμοι. Τὸ καλοκαίρι ἐπικρατεῖ μεγάλη ζέστη. Ἐχει δηλ. κλίμα ἡπειρωτικόν.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ. Γεωργικὰ ἄφθονα. Κτηνοτροφικὰ ἐπίσης. Δασικὰ (ξύλεια καὶ γουναρικά), ἀλιευτικὰ (χαβιάρι). Ὀρυκτὰ (σίδηρος, χαλκός, χρυσός, πολύτιμοι λίθοι, γαιάνθρακες καὶ πολὺ πετρέλαιον).

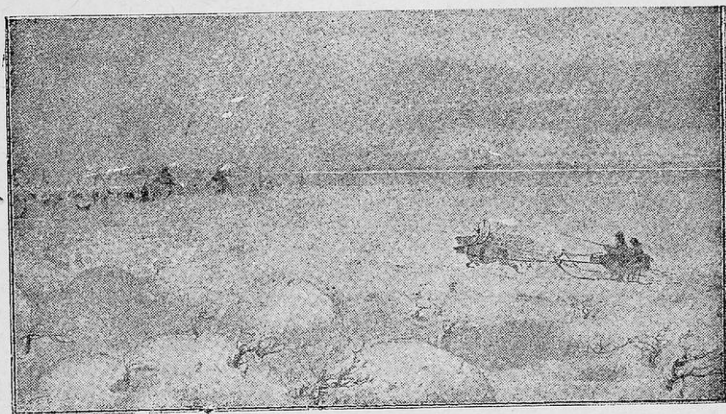
Εικ. 110. Εύρωπαϊκή Ρωσία — Έλλάς.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ. Ἡ Ρωσία προπολεμικῶς, ἀναλόγως μὲ τὴν ἑκτασίαν τῆς καὶ τὰς πρώτας ὕλας ποὺ διαθέτει, δὲν εἶχε σπουδαίαν βιομηχανίαν. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ τελευταίου πολέμου ὅμως ἀνέπτυξε μεγάλην βιομηχανίαν, συναγωνιζομένη τὴν Ἀμερικανικὴν, ὅπως ἄλλωστε γίνεται τοῦτο καὶ εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς.

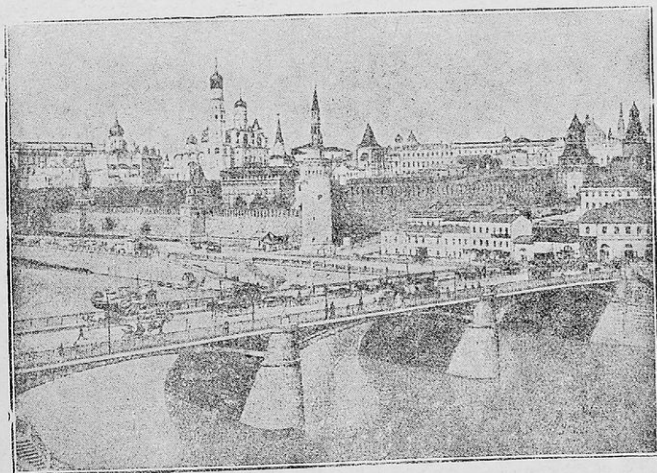
ΕΜΠΟΡΙΟΝ. Ἡ Ρωσία ἐξάγει ξυλείαν, πετρέλαιον, δημητριακά,

γουνάρικα, χαβιάρι κλπ. Εισάγει πρώτας ύλας ύφαντουργίας, χημικά προϊόντα κλπ.

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ. Ἡ Ρωσία εἶναι μία ἀχανὲς χώρα καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχη πυκνὴν καὶ καλὴν συγκοινωνίαν, ὥς ἄλλαι χῶραι. Διαθέτει σιδηροδρομικὰς γραμμὰς 80.000 χλμ., πλωτοὺς ποταμοὺς καὶ καλὸν ὁδικὸν δίκτυον.

Εἰκ. 111. Τούντρα στὴ Βόρειο Ρωσία.

Εἰκ. 112. Μόσχα μὲ τὸ Κρεμλίνο.

ΠΟΛΕΙΣ. Πρωτεύουσα ή Μόσχα (4.200.000 κ.) και μετά των προαστίων 7 έκ.τ.). Είναι από τας μεγαλύτερας πόλεις τοῦ κόσμου καὶ στολίζεται με μεγαλοπρεπή παλαιὰ ἀνάκτορα καὶ ναοὺς.

Λένινγκρανδ (2 έκ.τ.), ἡ ὠραιότερα πόλις τῆς Ρωσίας καὶ ἀπὸ τὰς ὠραιότερας τοῦ κόσμου, με ὄλον τὸν πλοῦτον τῶν οἰκοδομημάτων, ναῶν, μουσείων κλπ. τῶν τσάρων. Κίεβον, πρωτεύουσα τῆς Οὐκρανίας, με πολλοὺς ναοὺς. Χάρκοβ, Ὁδησσός, Νικολαίεφ, Βατοῦμ κ.λ.π.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ. Μετὰ τὸν Α' Παγκόσμιον πόλεμον ἐγινε κομμουνιστικὸν κράτος. Ἀποτελεῖται ἀπὸ 16 Σοβιετικῆς Δημοκρατίας, τὰς κάτωθι, ἀπὸ τὰς ὁποίας τὰς 5 τελευταίας προσήρτησε κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Β' Παγκοσμίου πολέμου :

Κράτη	Ἔκτασις-Πληθυσ. Πρωτεύουσα		Κάτοικοι
	εἰς τ.χ.	ἑκατ.	
Ρωσία (Εὐρωπαϊκὴ),	5.000.000	110	Μόσχα 4.200.000
Οὐκρανία	580.000	41	Κίεβον 950.000
Λευκορρωσία.	210.000	11	Μίνσκ 240.000
Οὐζμπεκιστάν.	412.000	6	Τάσκεντ 580.000
Καζακστάν.	2.770.000	6	Ἄλμα Ἀτα 230.000
Γεωργία	100.000	4	Τυφλίς 520.000
Ἀζερμπαϊτζάν.	87.000	3	Βακού 800.000
Ἀρμενία	30.000	2	Ἐριβάν 200.000
Τουρκμενιστάν.	490.000	2	Ἀσκαμπάντ 120.000
Τατζικιστάν.	145.000	2	Σταλινάμπάντ 80.000
Κιργισία.	200.000	2	Φρούνζε 90.000
Καρέλοφιλανδία.	180.000	0,5	Πετροζαβόδοσκ 70.000
Μολδαυία	34.000	2	Κίσιनेφ 120.000
Λιθουανία	81.000	3	Βίλνα 200.000
Λεττονία	64.000	2	Ρίγα 385.000
Ἑσθονία.	45.000	1	Ταλλίν 145.000

Ὅλα αὐτὰ ἀποτελοῦν τὴν Ἑνωσιν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν (ΕΣΔ).

ΚΤΗΣΕΙΣ. Ἡ Ρωσία προσήρτησε κατὰ τὸ 1940 καὶ τὰς ἐξῆς χώρας :

— Τμῆμα Πολωνίας, πρὸς Α., με τὰς πόλεις Λεμβέργην,

Μπρέστ-Λιτόφσκ κλπ.

— Τὴν Ρουθηνίαν (τμῆμα Τσεχοσλοβακίας).

— Τὴν νῆσον Σαχαλίνη τῆς Ἰαπωνίας.

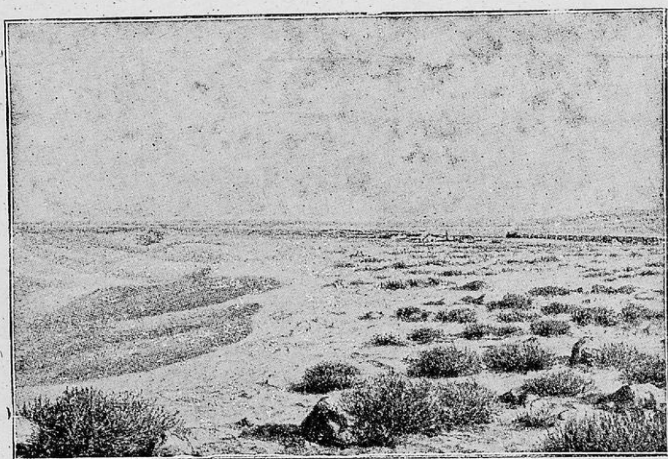
— Τὴν Πρωσσίαν (Ἀνατολικήν), πρῶν Γερμανικήν, με πρωτ.

τὸ Κόβνο.

— Τὰς Κουρίλλας νήσους, ἔξω τῆς Ἰαπωνίας.

— Τὸ Πετσάμο, περιοχὴ Βορείου Φιλανδίας.

ΙΣΤΟΡΙΑ. Οί Ρώσοι εἶναι Σλαῦοι πού ἐδέχθησαν τήν χριστιανικήν θρησκείαν ἀπό τοὺς Βυζαντινοὺς. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Τουρκοκρατίας πολλοὶ Ἕλληνες κατέφυγον ἐκεῖ καὶ κατελάμβανον σπουδαίας θέσεις. Μετὰ τὸν Α΄ Παγκόσμιον πόλεμον μετεβλήθη εἰς κομμουνιστικὸν κράτος, ἐναντίον τοῦ ὁποίου ἐπετέθη ἡ Γερμανία καὶ ἔφθασε μέχρι τῆς Μόσχας. Μὲ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν Ἀμερικανῶν κυρίως οἱ Ρώσοι ἠδυνήθησαν νὰ ἀντισταθοῦν καὶ νὰ ἀποδιώξουν τοὺς Γερμανοὺς. Μαζὺ δὲ μὲ τοὺς Ἀγγλους καὶ Ἀμερικανοὺς συνετέλεσαν εἰς τὴν ἐξόντωσιν τῶν Γερμανῶν. Σήμερον ἡγοῦνται τοῦ « Ἀνατολικοῦ Συνασπισμοῦ » κρατῶν, πού λέγεται ἄλλῶς « Σιδηροῦν Παραπέτασμα », οἱ δὲ Ἀμερικανοὶ τοῦ « Δυτικοῦ Συνασπισμοῦ », δηλ. τοῦ Ἐλευθέρου Κόσμου. Ἀποτελοῦν, λοιπόν, τὴν μίαν ἐκ τῶν

Εἰκ. 113. Στέππα κοντὰ στὴν Κασπία.

δύο μεγαλυτέρων δυνάμεων τοῦ κόσμου, αἱ ὁποῖαι ρυθμίζουν καὶ τὰς τύχας του.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ. — Εἰς τὴν Ρωσίαν ὁμιλοῦνται πολλὰ γλῶσσαι, διότι ἕκαστον κρατίδιον ἔχει καὶ τὴν ἰδικήν του.

— Νόμιμα ἔχουν κοινὸν τὸ ρούβλι καὶ θρησκείαν χριστιανικὴν ὀρθόδοξον.

— Οἱ Ἕλληνες εἶχον ἰδρύσει ἀποικίας κατὰ μῆκος τῶν ἀκτῶν τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ τῆς Ἀζοφικῆς θαλάσσης.

— Ὁ Καποδίστριας, ὁ Ὑψηλάντας, ὁ Κατσώνης, ὁ Μαρασλῆς κλπ. κατεῖχον σπουδαίας θέσεις εἰς τὸ παλαιὸν Ρωσικὸν κράτος.

— Πρὶν ὑπῆρχον εἰς τὴν Μόσχαν 400 ναοὶ καὶ 1.000 παρεκκλήσια καὶ τὴν ὠνόμαζον « Ἀγίαν Μόσχαν ». Ἀπὸ αὐτοὺς σήμερον λειτουργοῦν ἐλάχιστοι.

— Τί ἐνθυμείσθε διὰ τὸν Καύκασον ; Ποῖον ἠλευθέρωσε ὁ Ἡρακλῆς ; Τί ἐνθυμείσθε διὰ τὸ ὄρος Ἀραράτ τῆς Ἀρμενίας ;

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Κράτη	Πληθυσ. εἰς χιλ.	Ἔκτασις εἰς τ.χ.	Πυκν. κατὰ τ.χ.	Πρωτεύουσα
ΕΛΛΑΣ.....	8.000	132.000	57	ΑΘΗΝΑΙ
Ἑλ. Μαρίνος.....	14	85	165	Ἑλ. Μαρίνος
Ἀλβανία.....	1.400	28.000	50	Τίρανα
Ἀνδόρα.....	606	452	14	Ἀνδόρα
Αὐστρία.....	7.000	84.000	82	Βιέννη
Βατικανόν.....	1	1	1.000	Βατικανόν
Βέλγιον.....	8.400	31.000	250	Βρυξέλλαι
Βουλγαρία.....	7.000	111.000	61	Σόφια
Γαλλία.....	42.000	5.551.000	77	Παρίσιοι
Γερμανία.....	67.000	371.000	170	Βερολῖνον
Γιουγκοσλαβία.....	15.000	250.000	60	Βελιγράδι
Δανία.....	4.200	43.000	98	Κοπεγχάγη
Ἑλβετία.....	4.600	41.000	110	Βέρνη
Εὐρωπαϊκὴ Ρωσία.....	150.000	5.500.000	28	Μόσχα
Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία.....	1.500	26.000	68	Κων/πολῖς
Ἰρλανδία.....	3.000	70.000	45	Δουβλίον
Ἰσλανδία.....	135	103.000	1	Ρεϊκιαβίκ
Ἰσπανία.....	28.000	509.000	55	Μαδρίτη
Ἰταλία.....	46.000	310.000	150	Ρώμη
Λιχτενστάϊν.....	12	168	70	Λιχτενστάϊν
Λουξεμβούργον.....	290	2.580	80	Λουξεμβούργον
Μεγάλη Βρετανία.....	50.000	244.000	200	Λονδῖνον
Μονακό.....	25	16	1.500	Μονακό
Νορβηγία.....	3.100	322.000	10	Όσλο
Ὁλλανδία.....	9.700	41.000	220	Χάγη
Οὐγγαρία.....	9.300	93.000	100	Βουδαπέστη
Πολωνία.....	24.000	313.000	78	Βαρσοβία
Πορτογαλία.....	8.300	92.000	90	Λισσαβών
Ρουμανία.....	16.000	237.000	70	Βουκουρέστι
Σουηδία.....	6.800	449.000	15	Στοκχόλμη
Τσεχοσλοβακία.....	12.000	128.000	90	Πράγα
Φιλλανδία.....	4.000	348.000	13	Ἑλσίνκι

ΑΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑΙ ΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Πόλεις	Πληθυσμός	Πόλεις	Πληθυσμός
Λονδίνον	8.200.000	ΑΘΗΝΑΙ	1.000.000
Μόσχα	7.000.000	Πράγα	950.000
Βερολίνον	4.400.000	Βρυξέλλαι	950.000
Παρίσιοι	2.725.000	Κοπεγχάγη	950.000
Βουκουρέστι	1.000.000	Κίεβον	850.000
Βιέννη	1.735.000	Μόναχον	830.000
Ρώμη	1.550.000	Λίβερπουλ	855.000
Άμβουργον	1.400.000	Άμστερδαμ	775.000
Βουδαπέστη	1.220.000	Μάντσεστερ	765.000
Μιλάνον	1.200.000	Λισσαβών	705.000
Βαρκελώνη	1.125.000	Στοκχόλμη	700.000
Μαδρίτη	1.170.000	Λειψία	700.000
Γλασκώβη	1.090.000	Γένουα	660.000
Μπίρμιγχαμ	1.000.000	Μασσαλία	640.000
Νεάπολις	1.000.000	Ρόττερνταμ	620.000
Κωνσταντινούπολις	1.000.000	Δρέσδη	620.000
Λένινγκραδ	2.000.000	Βαλέντσια	540.000

ΠΙΝΑΞ

Παραγωγής των σπουδαιότερων προϊόντων της Εύρώπης

Ζάχαρις	6.670.000 τόν.	Γεώμηλα	165.000.000 τόν.
Λινάρι	223.000 »	Χρυσός	14 »
Μαλλιά	83.000 »	Άργυρος	432 »
Κυτταρίνη	6.700.000 »	Πετρέλαιον	1.000.000 »
Έλαιόλαδον	664.000 »	Σιδηρομετ	74.000.000 »
Σακχαρότευτλα	52.590.000 »	Κώκ	65.000.000 »
Σιτηρά	109.000.000 »	Άνθραξ	645.000.000 »
Όρυζα	840.000 »	Μαγνήσιον	17.000 »
Άραβόσιτος	18.000.000 »	Άλουμίνιον	207.000 »

Λευκός άνθραξ

Δισεκατομμύρια ώριαίων κιλοβάτ περιέχονται εις τὰς μεγάλας πτώσεις τῶν ὑδάτων τῶν ποταμῶν τῆς Εὐρώπης. Ἡ κολοσσιαία αὐτὴ ἐνέργεια παραμένει ἀνεκμετάλλευτος. Κάθε ἔτος αἱ ὑγραὶ μᾶζαι προκαλοῦν καταστροφάς. Μόλις τὸ τέταρτον τῆς δυνάμεως αὐτῆς χρησιμοποιεῖται σήμερον.

Ἀποθέματα ἄνθρακος

Κολοσσιαία εἶναι τὰ ἀποθέματα ἄνθρακος τῆς Εὐρώπης. Καὶ ὅμως τὸ μεγαλύτερον μέρος καὶ τοῦ χρησιμοποιουμένου καταστρέφεται, χωρὶς νὰ γίνεταί ἐκμετάλλευσις ὅλης τῆς θερμαντικῆς του ἱκανότητος.

Καὶ ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ ὁ ἄνθρωπος ἐπετέλεσε προόδους.

Οὕτω :

- Τὸ 1885 ἐχρειάζοντο 5 κιλὰ ἄνθρ. διὰ 1 κιλοβάτ.
- Τὸ 1900 » 2 » » » » »
- Τὸ 1925 » 1 » » » » »
- Τὸ 1955 ἐχρειάζετο 1)2 κιλοῦ » » » »

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΗΣ

1. ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΤΗΣ ΓΗΣ

Ἡ ἡλικία τῆς Γῆς ὑπολογίζεται 2 - 3 δισεκ. ἐτῶν. Τὸ διάστημα αὐτὸ μοιράζεται εἰς γεωλογικὰς περιόδους. Τοιαῦτά ἐῖναι :

Ἀζωϊκὴ, χωρὶς ἵχνη ζωῆς.

Ἡωζωϊκὴ, ἡ πρώτη ἐμφάνισις τῆς ζωῆς.

Παλαιοζωϊκὴ, με ἐμφανῆ ἵχνη ζωῆς.

Μεσοζωϊκὴ, με ὑπάρξεις ἀφθόνους πλέον.

Καινοζωϊκὴ, με ὑπάρξεις χωριζομένας εἰς εἶδη καὶ γένη.

Τεταρτογενὴς, ὁπότε ἐνεφανίσθησαν οἱ προπάτορες τῶν σημερινῶν ζώων.

Πότε ἐνεφανίσθη ὁ ἄνθρωπος ; Κανεὶς δὲν τὸ γνωρίζει. Ὑπολογίζουν ὅμως ὅτι θὰ ἐπέερασαν 100.000 ἔτη τὸ ὀλιγώτερον ἀπὸ τότε.

Οἱ ἐθνολόγοι δὲν ἀναφέρουν χρονικὰς περιόδους ἐμφανίσεως τοῦ ἀνθρώπου ποὺ ἔχουν ὀλίγον ἐνδιαφέρον, ἀλλὰ μόνον περιόδους μορφώσεως.

Οἱ πρόγονοι τοῦ πρωτογόνου ἀνθρώπου ἐχρησιμοποιοῦν δι' ἀμυνάν των λίθους, χωρὶς καμμίαν κατεργασίαν. Ταύτην ἔκαμε ὁ πρωτόγονος ἄνθρωπος, ἀναλόγως με τὸν σκοπὸν τῆς χρησιμοποίησεως αὐτῶν. Αὐτὰ ὅλα διήρκεσαν καθ' ὅλην τὴν παλαιολιθικὴν ἐποχὴν. Αὕτη διήρκεσε μέχρι τοῦ 5000 π.Χ. περίπου, ὁπότε ἀρχίζει ἡ νεολιθικὴ ἐποχὴ.

Τώρα οἱ ἄνθρωποι ἠδύναντο νὰ συγκροτήσουν πόλεις καὶ τὰ πρῶτα ἐκπολιτιστικὰ κέντρα ἐνεφανίσθησαν εἰς τὸ Ἰράκ καὶ τὴν Αἴγυπτον, ὡς καὶ εἰς τὴν Κρήτην.

Ἀκολουθεῖ ἡ χαλκινὴ ἐποχὴ, ὁπότε ἤρχισεν ἡ ἐπεξεργασία καὶ χρησιμοποίησις τοῦ χαλκοῦ διὰ τὴν κατασκευὴν ὀπλῶν, σκευῶν καὶ ἐργαλείων, τὰ ὁποῖα ἀντικατέστησαν τὰ λίθινα ἢ ἐξ ὀστέων καὶ ξύλου τοιαῦτα.

Κατόπιν ἤρχισεν ἡ σφυρηλάτησις τοῦ σιδήρου, ἀλλὰ κατὰ διαφορετικὰς περιόδους εἰς τὰς διαφόρους χώρας τῆς γῆς. Εἰς τὴν Κίναν καὶ Χαλδαίαν, Ἀσσυρίαν καὶ Αἴγυπτον ἐνωρίς. Εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ Αἰγαῖον ἀργότερον (2000 π.Χ.). Εἰς τὴν ὑπόλοιπον Εὐρώπην ἀκόμη ἀργότερον (1000 π.Χ.). Ἐκτοτε ἤρχισαν αἱ Ἕλληνες νὰ προηγοῦνται εἰς τὸν

πολιτισμόν καί ἐδημιούργησαν ἀνώτερον ἀπὸ ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς Γῆς. Ἀπέβησαν δηλ. ἡ πνευματικὴ πηγὴ τῆς ἀνθρωπότητος.

2. ΦΥΛΑΙ ΤΗΣ ΓΗΣ

Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τῆς γῆς φαίνεται ὅτι ἀρχικῶς ἀπετέλουν μίαν μόνον φυλὴν. Διὰ διαφόρους λόγους ὅμως (περιβάλλον, διαβίωσις, κλίμα, πολιτισμὸς κλπ.) παρουσίασαν διαφορὰς τόσον εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ σώματος, ὅσον καὶ εἰς τὸ χρῶμα, τὴν κόμην κλπ. Οὕτω βαθμὴδὸν ἐχωρίσθησαν εἰς φυλάς, ἀναλόγως τοῦ χρώματος τοῦ δέρματος.

Πρῶτος ὁ Λιναῖος (1738 - 1783) ἐχώρισε τοὺς ἀνθρώπους εἰς τέσσαρας φυλάς (λευκοὺς - κιτρίνους - μαύρους - χαλκόχρους). Ὁ Μπλούμενμπαχ (1752 - 1840) διέκρινε πέντε φυλάς (Καυκασίαν, Μογγολικὴν, Αἰθιοπικὴν, Ἀμερικανικὴν, Μαλαϊκὴν).

Σήμερον οἱ ἐπιστήμονες κατατάσσουν τοὺς ἀνθρώπους εἰς τρεῖς φυλάς (λευκὴν, μαύρην καὶ κιτρίνην).

Εἰς τὸν κατωτέρω πίνακα οἱ ἄνθρωποι κατατάσσονται εἰς τέσσαρας φυλάς, ὡς ἑξῆς :

ΦΥΛΑΙ	Ὑπάρχοντα οἱ λαοὶ τῆς γῆς
α) Καυκασία ἢ λευκὴ	Χαμίται (Ἰβηρες, Βάσκοι, Αἰγύπτιοι, Σομαλοὶ κλπ.), Σημίται (Ἑβραῖοι, Ἀραβες κλπ.), Ἰνδοευρωπαῖοι (Ἰνδοί, Ἰρανοί, Ἕλληνες, Λατινορρωμῶνες, Κέλται, Σλαῦοι, Σκανδιναβοί, Τεῦτονες, Καυκάσιοι, Ἰνδονήσιοι).
β) Αἰθιοπικὴ ἢ μαύρη	Ἀφρικανοὶ νέγροι (Σουδανέζοι, Ζουλοὶ, Ὀττεντότοι, Πυγμαῖοι κλπ.), Ὠκεάνειοι νέγροι (Παπούοι, Μελανή- σιοι, Αὐστράλοϊ).
γ) Μογγολικὴ ἢ κιτρίνη	Βόρειοι Μογγόλοι (Μογγόλοι, Τοῦρκοι, Φιλλανδοί, Βούλγαροι, Κορεῖται, Ἰάπωνες κλπ.), Νότιοι Μογγό- λοι (Μαλαῖοι, Ἰαβαῖοι, Φιλιππινάιοι κλπ.).
δ) Ἐρυθρὰ	Ἀρκτικοὶ (Ἑσκιμῶοι), Βοραιοαμερικανοί, Κεντροαμερικα- νοί, Νοτιοαμερικανοί.

Ἡ λευκὴ φυλὴ (περὶ τὰ 1.200 ἐκ.), μὲ τὴν λευκὴν ἐπίδερμίδα καὶ τὴν πνευματικὴν ὑπεροχὴν, κατοικεῖ εἰς τὴν Εὐρώπην, Ἀμερικὴν, Ἰνδίας, ΝΔ. Ἀσίαν, Ν. Ἀφρικὴν καὶ Αὐστραλίαν.

Ἡ κιτρίνη φυλὴ (800 ἐκ.) κατοικεῖ κυρίως εἰς τὴν Ἀνατ. Ἀσίαν. Μογγολικῆς καταγωγῆς εἶναι οἱ Τοῦρκοι, Βούλγαροι, Οὐγγροι, Φιλλανδοὶ καὶ Λάπωνες.

Ἡ Μαύρη (200 ἐκ.) κατοικεῖ εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἀφρικὴν καὶ εἰς μερικὰ νησιά τῆς Ἀσίας.

Οἱ Ἐρυθρόδερμοι, τέλος, (5-10 ἐκ.) κατοικοῦν εἰς τὴν Ἀμερικὴν.

3. ΓΛΩΣΣΑΙ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Ἄφ' ὅτου οἱ ἄνθρωποι ἐσκορπίσθησαν εἰς τὸν κόσμον, ἤρχισαν νὰ προοδεύουν ἄλλοι περισσότερον καὶ ἄλλοι ὀλιγώτερον. Ἀνάλογον ἐξέλιξιν ὑπέστη καὶ ἡ γλῶσσα ἐκάστου λαοῦ, ὥστε νὰ ὁμιλοῦνται σήμερον 900 διάφοροι γλῶσσαι εἰς τὸν κόσμον ἢ 1.500 μαζὺ με ὠρισμένας διαλέκτους τῶν.

Αἱ κυριώτεραι ὅμως γλῶσσαι, ποὺ ὁμιλοῦνται ἀπὸ πολλὰ ἑκατομμύρια ἀνθρώπων, εἶναι αἱ ἑξῆς :

Κινεζικὴ	ἀπὸ 490 ἐκ. ἀνθρώπων		
Ἀγγλικὴ	» 270 »	»	»
Ἰνδικὴ	» 216 »	»	»
Ρωσικὴ	» 166 »	»	»
Ἰσπανικὴ	» 102 »	»	»
Ἰαπωνικὴ	» 97 »	»	»
Ἀφρικανικὴ	» 94 »	»	»
Γερμανικὴ	» 79 »	»	»
Γαλλικὴ	» 69 »	»	»
Βεγγαλικὴ	» 51 »	»	»
Πορτογαλικὴ	» 49 »	»	»
Ἰταλικὴ	» 44 »	»	»
Ἰαβανικὴ	» 42 »	»	»
Πολωνικὴ	» 32 »	»	»
Ἀραβικὴ	» 28 »	»	»
Τελεγκουϊκὴ	» 25 »	»	»
Μανζαβικὴ	» 24 »	»	»
Μαραβικὴ	» 20 »	»	»

Αἱ λοιπαὶ γλῶσσαι εἶναι: Ρουμανικὴ (19), Ταμιλικὴ (19), Θιβetoβουρμανικὴ (17), Δανικὴ (16), Τουρκικὴ (16), Περσικὴ (15), Σιαμαϊκὴ (15), Ἀφγανικὴ (12), Σερβικὴ (11), Γκουγιαρατικὴ (10), Ἑλληνικὴ (9) κλπ.

4. ΘΡΗΣΚΕΙΑΙ

Οὐδέποτε, ἀφ' ὅτου ἐδημιουργήθησαν οἱ ἄνθρωποι, εὐρέθησαν λαοὶ χωρὶς θρησκείαν. Ὅσον ἀπολίτιστοι εἶναι οἱ ἄνθρωποι, τόσον καὶ εὐρίσκονται μακρὰν ἀπὸ τὸν ἀληθινὸν Θεόν. Λατρεῦουν τὰ « κτίσματα » καὶ ὄχι τὸν « Κτίστην ».

Ὅσον ἀνώτεροι πνευματικῶς εἶναι οἱ ἄνθρωποι, τόσον περισσότερον πλησιάζουν πρὸς τὸν ἀληθινὸν Θεόν.

Γενικῶς αἱ θρησκείαι χωρίζονται εἰς :

Πολυθεϊστικὰς (ἀστρολατρεία, Βουδισμός, Βραχμανισμός, Κομφουκισμός κλπ.). Τὰς ἀκολουθοῦν οἱ μισοὶ περίπου ἄνθρωποι τῆς γῆς.

Μονοθεϊστικὰς (Ἰουδαϊκὴ, Χριστιανικὴ καὶ Μωαμεθανικὴ).

Ἐξ αὐτῶν ἡ τελειότερα εἶναι ἡ θρησκεία τῆς « Ἀγάπης », τὴν ὁποίαν ἐκήρυξεν ὁ Ἐνανθρωπήσας Θεός.

5. ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ

Οἱ ἄνθρωποι ἡσθάνθησαν ἐγκαίρως τὴν ἀνάγκην τῆς ὁμαδικῆς συμβίωσης καὶ κατ' ἀκολουθίαν τῆς δημιουργίας γραπτῶν καὶ ἀγράφων νόμων, δηλ. τοῦ πολιτεύματος.

Τὰ πολιτεύματα σήμερον εἶναι κατ' οὐσίαν δύο : δημοκρατία καὶ δικτατορία.

Χαρακτηρίζονται δὲ ὥς :

Μοναρχία, ὅπου ὁ βασιλεὺς κυβερνᾷ ὅπως θέλει. Τοιοῦτον πολιτεῦμα δὲν ὑπάρχει σήμερον εἰς τὰ πολιτισμένα κράτη. Ἀπαντᾶται ὅμως ὑπὸ μορφὴν διοικήσεως ὑπὸ ἀρχηγοῦ ἢ « φυλάρχου » εἰς τοὺς ἀπολιτίστους ἢ δικτατορίας εἰς τοὺς πολιτισμένους. Κύριον χαρακτηριστικὸν ἡ βία, ἡ καταπίεσις τῆς θελήσεως τοῦ λαοῦ καὶ τὸ ἰσόβιον τοῦ κυβερνῶντος, ἄλλα καὶ τὸ κληρονομικὸν ἐνίστε.

Δημοκρατία, ὑπὸ μορφὴν βασιλευμένης (ὅπότε ὁ ἀνώτερος ἄρχων ἔχει τὸ ἀξίωμα ὡς κληρονομικόν) ἢ ἀβασιλεύτου (ὅπότε ὁ ἀνώτερος ἄρχων ἐκλέγεται ὑπὸ τοῦ λαοῦ δι' ὠρισμένον χρονικὸν διάστημα). Καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις ὁ ἀνώτερος ἄρχων (Βασιλεὺς ἢ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας) ἔχει παρ' αὐτῷ Βουλὴν καὶ Κυβέρνησιν.

6. Η ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

Ὅσον προχωρεῖ ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὴν πρόοδον καὶ τὸν πολιτισμόν, τόσον αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην βελτιώσεως τῶν ὄρων καὶ συνθηκῶν ἐπικοινωνίας του με τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Οὕτω ἐδημιουργήθη ἡ κατὰ ξηράν, θάλασσαν καὶ ἀέρα συγκοινωνία.

Αἱ διὰ ξηρᾶς συγκοινωνίαι σήμερον εἰς τὸν πολιτισμένον κόσμον χρησιμοποιοῦν τὸ αὐτοκίνητον καὶ τὸν σιδηρόδρομον.

Αὐτοκινητόδρομοι ὑπάρχουν πολλοὶ εἰς ἕκαστον κράτος καὶ συνδέουν καὶ τὰ μικρὰ πλέον χωρία. Αἱ μεγαλύτεραι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ, ἔξ ἄλλου, εἶναι :

— Λισσαβών - Μαδρίτη - Παρίσιοι - Βερολῖνον - Μόσχα - Βλαδιβοστόκ. Εἶναι ὁ σιδηρόδρομος τοῦ Βορρᾶ.

— Λονδῖνον (διάβασις Μάγχης ἐπὶ πλοίου) - Παρίσιοι - Μιλᾶνον - Τεργέστη - Βελιγράδι - Σόφια - Κωνσταντινούπολις - Χρυσούπολις - Ἰκόνιον - Χαλέπιον - Βαγδάτη - Βασσόρα. Ἀπὸ τὸ Χαλέπιον ἄλλη γραμμὴ

προχωρεί προς Δαμασκόν - Μεδίαν. Αὕτη ἔχει μεγάλας διακλαδώσεις πρὸς Ἰταλίαν καὶ Ἑλλάδα. Εἶναι τὸ Σεμπλόν - Ὀριάν - Ἐξπρές.

— Οἱ σιδηρόδρομοι Κεντρικῆς Εὐρώπης, Ἀμβούργον - Βερολίνον - Πράγα - Βιέννη - Βουδαπέστη - Βουκουρέστι κλπ.

Ἀτμοπλοῖκαί συγκοινωνίαι, ἐξ ἄλλου, παγκόσμιοι εἶναι :

Ἡ γραμμὴ Βορείου Ἀτλαντικοῦ (Ἀγγλία - Γαλλία - Ἀμερική), ποὺ χρησιμοποιοῖ τὰ μεγαλύτερα ἀτμόπλοια τοῦ κόσμου καὶ τὰ τελειότερα, ὡς μία πλωτὴ λεωφόρος, ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Ἡ γραμμὴ Νοτίου Ἀτλαντικοῦ, ποὺ ὁδηγεῖ πρὸς τὴν διώρυγα τοῦ Παναμᾶ καὶ εἰς τὸν Εἰρηνικόν ἢ πρὸς Ν. Ἀμερικὴν ἢ Ἀφρικὴν - Αὐστράλιαν.

Ἡ γραμμὴ Μεσογείου, ὅπου διὰ τοῦ Σουέζ ὁδηγεῖ πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀφρικὴν, Ἰνδίας, Ὠκεανίαν καὶ Ἀπὼ Ἀνατολήν.

Αἱ ἀεροπορικαί, τέλος, συγκοινωνίαι πυκνοῦνται συνεχῶς. Κύρια γραμμαὶ θεωροῦνται αἱ μεταξύ Ἀγγλίας - Γαλλίας καὶ Ἀμερικῆς ἢ Ἰνδιῶν κλπ.

Ἀπὸ τὰς Ἀθῆνας διέρχονται αἱ διεθνεῖς ἀεροπορικαὶ γραμμαί :

— Λονδίνον - Παρίσιοι - Ρώμη - Ἀθῆναι - Κάϊρον - Βαγδάτη - Κεϋλάνη - Ἰάβα.

— Ἀθῆναι - Ρώμη - Μαδρίτη - Ν. Ὑόρκη - Ἀγ. Φραγκίσκος.

— Ἀθῆναι - Κάϊρον - Τρίπολις - Τύνις - Ἀλγέριον - Μαδρίτη - Λονδὶνον κλπ.

ΤΑ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΓΗΣ

Κατὰ τὴν ἑκτασίῳ		Κατὰ τὸν πληθυσμὸν	
Ρωσία	22 ἑκατ.	Κίνα	500 ἑκατ.
Καναδᾶς	9,5 »	Ἰνδία	350 »
Βραζιλία	8,5 »	Ρωσία	200 »
Ἡνωμ. Πολιτεῖαι	7,8 »	Ἡνωμ. Πολιτεῖαι	157 »
Αὐστράλια	7,5 »	Ἰνδονησία	78 »
Κίνα	7,2 »	Ἰαπωνία	70 »
Ἰνδία	4,2 »	Γερμανία	67 »
Ἀργεντινὴ	2,8 »	Ἀγγλία	56 »
Μεξικόν	2 »	Βραζιλία	45 »
Ἰράν	1,6 »	Ἰταλία	47 »
Περὺ	1,2 »	Γαλλία	42 »
Κολομβία	1,2 »	Ἰσπανία	28 »
Βολιβία	1,1 »	Πολωνία	24 »
Αἰθιοπία	1,1 »	Τουρκία	20 »
Αἴγυπτος	1 »	Ρουμανία	16 »

ΑΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑΙ ΠΟΛΕΙΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Πόλεις	Πληθυσμός	Πόλεις	Πληθυσμός
Νέα Υόρκη	12,8 εκατ.	Βουκουρέστιον	1,9 εκατ.
Λονδίνον	8,3 »	Λός Άντζελες	1,9 »
Μόσχα	7 »	Νητηρόϊτ	1,9 »
Τόκιο	6,8 »	Βιέννη	1,7 »
Παρίσιοι	5,5 »	Τιέν - Τσιν	1,7 »
Βερολίνον	4,4 »	Ρώμη	1,6 »
Σαγκάη	4,3 »	Πεκίνον	1,6 »
Σικαγον	3,6 »	Άμβουϋργον	1,5 »
Μπουένος Άϊρες	3,6 »	Σίδνεϋ	1,5 »
Όζάκα	3,3 »	Μαδράς	1,4 »
Λένινγκραδ	3,2 »	Καντόν	1,4 »
Βομβάη	2,8 »	Ναγκόγια	1,4 »
Φιλαδέλφεια	2,6 »	Μοντρεάλ	1,3 »
Καλκούτα	2,5 »	Μιλάνον	1,2 »
Ρίον Ίανείρον	2,4 »	Μελβούρνη	1,2 »
Σάν Πάολο	2,2 »	Μαδρίτη	1,2 »
Μεξικόν	2,1 »	Βαρκελώνη	1,2 »
Κάϊρον	2,1 »	Καράτσι	1,2 »
Βατταβία	2 »	Σαντιάγο	1,1 »
		ΑΘΗΝΑΙ	1 »

ΤΑ ΥΨΗΛΟΤΕΡΑ ΟΡΗ ΤΗΣ ΓΗΣ

Όρη	Υψος	Όρη	Υψος
Έβερεστ	8.840 μ.	Καύκασος	5.650 μ.
Καρακορούμ	8.620 »	Κέννα	5.620 »
Άνδεις	6.953 »	Άραράτ	5.620 »
Βραχώδη	6.300 »	Λευκόν όρος	4.810 »
Κιλιμάντζαρον	6.010 »	Άτλας	4.700 »

ΥΨΗΛΟΤΕΡΑ ΚΑΤΩΚΗΜΕΝΑ ΜΕΡΗ

Μινασράγκα (Περου)	5.100 μ.	Άδης Άμπέμπα	2.424 μ.
Λάσσα (Θιβέτ)	3.630 »	Καβούλ	2.220 »
Μεξικόν	2.440 »		

ΜΕΓΑΛΑ ΒΑΘΗ

Φιλιππίναι	10.793 μ.	Πόρτο Ρίκο	9.220 μ.
Μαριάνναι	9.636 »	Ίάβα	7.480 »

ΜΕΓΑΛΑΙ ΣΗΡΑΓΓΕΣ

Σεμπλόν	19.800 μ.	κατεσκευάσθη τὸ	1906
Ἀπέννινα.	17.700 »	»	» 1930
Ἄγ. Γοτθάρδ	14.984 »	»	» 1882

ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑΙ ΝΗΣΟΙ

Γροιλανδία.....	1.175.000 τ. χ.	Μαδαγασκάρη . . .	585.000 τ. χ.
Ν. Γουινέα.....	785.000 »	Σουμάτρα	434.000 »
Βόρνεο	740.000 »	Νέα Ζηλανδία . . .	169.000 »
Γῆ Βάφριν (Ἀμ.) .	470.000 »	Μ. Βρεττανία.....	250.000 »

ΟΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΙ ΠΟΤΑΜΟΙ ΤΗΣ ΓΗΣ

Ποταμοὶ Γῆς	Ποταμολεκάνη	Μῆκος ποταμοῦ	Νερὸ ποῦ χύνει
Μισισσιππῆς	3.600.000 τ. χ.	6.970 χλμ.	20 τόννοι
Νείλος.....	2.900.000 »	6.400 »	2 »
Ἀμαζόνιος	7.000.000 »	5.600 »	100 »
Ὅβις	3.100.000 »	5.300 »	10 »
Γιάγκ - Τσέ - Κιάγκ.....	1.200.000 »	5.300 »	18 »
Ἰννεσέης.....	2.500.000 »	5.200 »	10 »
Κογκό.....	3.700.000 »	4.700 »	60 »
Λένας.	2.300.000 »	4.600 »	8 »
Μακένζι.	1.600.000 »	4.600 »	; »
Ἀμούρ.	2.000.000 »	4.500 »	9 »
Χοάγκ - Χό.	1.000.000 »	4.300 »	3 »
Ρίο ντέ Λά Πλάτα.	3.100.000 »	4.200 »	35 »
Νίγηρ.....	2.100.000 »	4.200 »	10 »

ΑΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑΙ ΛΙΜΝΑΙ

Κασπία Θάλασσα.....	438.000 τ. χ.	(Ρωσία)
*Ἄνω Λίμνη.	82.000 »	(Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι)
Βικτωρία	68.000 »	(Ἀφρική)
*Αράλη	68.000 »	(Ἀσία)
Οὐρώνη.....	60.000 »	(Β. Ἀμερική)
Μίτσιγκαν	58.000 »	»
Ταγκανίκα	35.000 »	(Ἀφρική)
Βαϊκάλη	35.000 »	(Σιβηρία)
Νυάσα.	31.000 »	(Ἀφρική)

ΠΑΝΘΥΣΜΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

1700 μ.Χ.	600	έκατ.	(Ευρώπη - 'Ασία - 'Αφρική)
1800 »	800	»	» » »
1850 »	1.050	»	(''Ολος ο κόσμος)
1900 »	1.550	»	»
1939 »	2.200	»	»
1947 »	2.300	»	περίπου »

ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΥΨΟΥΣ ΗΠΕΙΡΩΝ

Ευρώπη	295 μ.	'Αμερική	580 μ.
Αυστραλία	305 »	'Ασία	915 »
'Αφρική	575 »	'Ανταρκτική	1.825 »

ΚΥΡΙΩΤΕΡΑ ΕΝΕΡΓΑ ΗΦΑΙΣΤΕΙΑ

Λουλαϊλάκο (Χιλή)	εις ύψος	5.100 μ.
Μάουν Βράγγελ ('Ηνωμ. Πολιτεΐαι)	» »	4.200 »
Μάουν Λόα (Χαβάι)	» »	4.150 »
'Ερεβος ('Ανταρκτική)	» »	3.900 »
'Ιλιάμνα ('Αλεούται)	» »	3.300 »
Χιλάν (Χιλή)	» »	3.150 »

ΚΥΡΙΩΤΕΡΟΙ ΠΟΡΘΜΟΙ

Πορθμοί	Μήκος	Πλάτος	Βάθος
Βαβέλ - Μανδέβ...	50 χλμ.	17 χλμ.	320 μ.
Βερίγγειος	60 »	35 »	57 »
Βόσπορος	30 »	0,7 »	120 »
Δαρδανέλλια	71 »	1,3 »	105 »
Γιβραλτάρ	90 »	14 »	980 »
Μαγγελάνου	600 »	33 »	320 »
Μαλαϊκής	780 »	36 »	135 »
Καλαί (Μάγχης)	56 »	33 »	63 »

ΔΙΩΡΥΓΕΣ

Διώρυγες	Μήκος	Πλάτος	Βάθος	'Ετος κατασκ.
Στάλιν (Βαλτική με Λευκήν)	227 χλμ.	; μ.	; μ.	1933
Σουέζ.	160 »	70 »	10 »	1869
'Αλβέρτου (Βέλγιον)	132 »	17 »	4 »	1939
Παναμά	82 »	92 »	13 »	1914
Κορίνθου	7 »	22 »	8 »	1893

ΕΜΠΟΡΙΚΑ ΠΛΟΙΑ

Αμερική	30	έκατ. τόννοι	Ιταλία	2	έκατ. τόννοι
Αγγλία	18	»	Σουηδία	1,7	»
Νορβηγία	4	»	Ρωσία	1,3	»
Γαλλία	3	»	Ελλάς	1,3	»
Ολλανδία	2,5	»	Ισπανία	κλπ.	

ΜΕΓΑΛΟΙ ΛΙΜΕΝΕΣ

Ν. Υόρκη	Αμβέρσα	Σάν Φραντζίσκο
Λονδίνον	Αμβούργον	Όζάκα
Ρότερνταμ	Φιλαδέλφεια	Χόγκ - Κόγκ

ΑΙ ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ ΥΠΕΡΤΕΡΟΥΝ ΤΗΝ ΘΝΗΣΙΜΟΤΗΤΑ

Κόστα Ρίκα	40	Βενεζουέλα	26	Ιαπωνία	20
Παλαιστίνη	38	Μαλαισία	24	Ολλανδία	20
Παραγουάη	33	Ισημερινός	24	Βολιβία	19
Μεξικόν	39	Ισραήλ	22	Καναδάς	19

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

ΣΙΤΟΣ

15 Ρωσία
13 Αμερική (Ηνωμένοι Πολιτεΐαι)
8 Κίνα
4 Καναδάς
3 Αργεντινή

ΨΩΜΙ ΤΡΩΓΟΥΝ ΤΟ ΕΤΟΣ

200 κιλά	(Καναδοί, Ρώσοι)
150 »	(Γάλλοι, Αυστραλοί, Αργεντινοί, Ιταλοί, Έλληνες)
125 »	(Άγγλοι κλπ.)

ΡΥΖΙ

53 Κίνα
29 Ινδία
8 Ιαπωνία
4 Ινδονησία
3 Σιάμ

ΠΑΤΑΤΕΣ

29 Ρωσία
18 Πολωνία
13 Γερμανία
7 Γαλλία
6 Ηνωμ. Πολιτεΐαι

ΚΡΑΣΙ

21 Γαλλία
18 Ιταλία
10 Ισπανία
9 Ηνωμ. Πολιτεΐαι
6 Αργεντινή

ΚΑΦΕΣ

45 Βραζιλία
17 Κολομβία
3 Σαλβαδόρ

ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ

Αμερική (Η. Π.)
Ρωσία
Ρουμανία

ΤΣΑΪ

42 Κίνα
26 Ινδία
13 Κεϋλάνη

BAMBAKI

46 'Ηνωμ. Πολιτεΐαι
13 'Ινδία
12 Ρωσία
8 Κίνα
6 Αίγυπτος

ΜΑΛΛΙΑ

27 Αυστραλία
12 'Αργεντινή
8 Νέα Ζηλανδία
8 Ρωσία

ΧΑΛΚΟΣ

37 'Αμερική
22 Χιλή
11 Καναδᾶς
10 Ροδεσία
8 Κογκό

ΚΑΡΒΟΥΝΟ

'Ηνωμένοι Πολιτεΐαι
Κίνα
Ρωσία
Γερμανία
'Αγγλία

ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΝ

253 ἑκατ. τόννοι 'Ηνωμένοι Πολιτεΐαι
68 » » Βενεζουέλα
33 » » Ρωσία
27 » » Περσία
23 » » 'Αραβία

ΥΔΡΑΓΓΥΡΟΣ

'Ισπανία
'Ιταλία
'Ηνωμ. Πολιτεΐαι
Μεξικόν

ΚΑΣΣΙΤΕΡΟΣ

Μαλαισία
Βολιβία
'Ινδονησία
Κογκό

ΣΙΔΗΡΟΣ

'Ηνωμ. Πολιτεΐαι
Ρωσία
Γαλλία
Σουηδία
'Αγγλία

ΟΥΡΑΝΙΟΝ : Καναδᾶς — Κογκό.

ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ : 'Ηνωμένοι Πολιτεΐαι — Ρωσία — 'Ινδία — Καναδᾶς.

ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ : ἀναλογοῦν 1 ἀνὰ

3 κατοίκους 'Ηνωμένων Πολιτειῶν
14 » 'Αγγλίας
15 » Γαλλίας
24 » 'Ελβετίας
75 » 'Ιταλίας
100 » Πορτογαλίας κλπ.

Παραγωγή κατ' ἔτος :

'Ηνωμένοι Πολιτεΐαι..... 8 ἑκατ. αὐτοκίνητα
Μ. Βρεττανία 0,7 » »
Καναδᾶς 0,4 » »
Γαλλία..... 0,4 » »
Γερμανία, 'Ιταλία κλπ.

Ὁ ἀνθρώπινος μόχθος μειοῦται συνεχῶς

Πολλοὶ πιστεύουν ὅτι ἡ μηχανὴ ὑπεδούλωσε τὸν ἄνθρωπο.

Ἀντιθέτως περιώρισε τὸν μόχθον τοῦ καὶ ἔκαμε τὴν ζωὴν τοῦ περισσότερο εὐκόλῳ καὶ ἄνετον.

Ἡ εὐημερία συνίσταται εἰς τὸ νὰ παράγωμεν περισσότερα, μέσα εἰς μικρότερον χρόνον καὶ μὲ ὀλιγώτερον κόπον.

Κατὰ τὸν περασμένον αἰῶνα οἱ ἐργάται ἐργάζοντο ἑβδομαδιαίως 70 ὥρας. Σήμερον 40 - 48. Καὶ ὅμως σήμερον παράγονται τριπλάσια εἶδη, χάρις εἰς τὰς μηχανάς.

Ἡ Πυραμὶς τοῦ Χέοπος

Διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς εἰργάσθησαν 100 χιλ. ἄνθρωποι, ὑπὸ ἐλεεινὰς συνθήκας ἐργασίας, ἐπὶ 30 ἔτη.

Ἄν ἡ ἰδίᾳ Πυραμὶς κατεσκευάζετο τὸ 1850, μὲ τὰ τότε τεχνικὰ μέσα, θὰ ἐχρειάζοντο μόνον 5 ἔτη καὶ σήμερον 1,5 ἔτη.

Αἱ μηχαναὶ ὀλιγοστεύουν τὸν μόχθον μας

Ἡδὴ ἔχουν ἀντικαταστήσει τελείως σχεδὸν τὰ ζῶα, ποὺ ἄλλοτε κατεῖχον τὴν πρώτην θέσιν, καὶ συνετέλεσαν εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς παραγωγῆς.

Εἰς τὸν πίνακα φαίνεται τοῦτο καλύτερα :

Ἔτος	Προσπάθεια			Ἀπόδοσις
	Ἀνθρώπου	Ζώων	Μηχανῶν	
1950	15%	79%	6%	1
1900	10%	52%	38%	2
1930	5%	12%	83%	3
1955	3%	1%	96%	6

Ἡ ἀλματική πρόοδος τῆς ἐποχῆς μας τείνει εἰς τὸν περιορισμὸν τοῦ ἀνθρώπινου μόχθου καὶ τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν ἀνέσεων.

Οὕτω θ' ἀποκτήσωμεν μίαν ζωὴν περισσότερο εὐχάριστον καὶ περισσότερο εὐτυχισμένην.

Ποῖα βιβλία ἤμπορεῖτε νὰ διαβάσετε .

- 1) Ὁ γῦρος τοῦ κόσμου (« Ἀκροπόλεως »).
- 2) Πῶς γνωρίσαμε τὴ Γῆ μας (Δ. Δημητράκου)
- 3) Ὁ οὐρανὸς (Σ.Π.Ω. Βιβλίων).
- 4) Ἡλιος, ζωὴ καὶ κίνησις »
- 5) Ἡ Ἰταλία »
- 6) Ἡ Σουηδία »
- 7) Ἡ Ρωσία »
- 8) Τὰ ἀσημένια πατίνια (Ν. Κόσμου).
- 9) Ὁ οὐρανὸς (« Ἀτλαντίδος »).
- 10) Μεταβολαὶ ἐπιφανείας Γῆς »

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Α' ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

	Σελ.
Η ΓΗ :	
Σχήμα και μέγεθος	6
Λιθόσφαιρα - Ύδρoσφαιρα - Πυρόσφαιρα	7
Μεταβολαί εις την επιφάνειαν τῆς Γῆς	9
Θερμαί πηγαί	12
Κινήσεις τῆς Γῆς	13
Ἡμερολόγια	21
Ἑναστρoς οὐρανός	24
Πλανῆται	28
Σελήνη	33

Β' ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΕΥΡΩΠΗ	37
ΝΟΤΙΟΣ ΕΥΡΩΠΗ :	
I. Βαλκανική Χερσόνησος :	
Ἑλλάς	50
Ἀλβανία	71
Γιουγκοσλαβία	75
Βουλγαρία	80
Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία	85
II. Ἱταλικὴ Χερσόνησος :	
Ἱταλία	91
III. Ἰβηρικὴ Χερσόνησος :	
Ἰσπανία	100
Πορτογαλία	107
ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ :	
Γαλλία	110
Ἀνδόρα - Μονακό	116
Λουξεμβούργον	117
Βέλγιον	117
Ὁλλανδία	120
Μεγάλῃ Βρεττανία	127
Ἰσλανδία	133
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ :	
Γερμανία	134
Ἑλβετία	140
Αὐστρία - Λιχτενστάιν	144
Οὐγγαρία	146
Τσεχοσλοβακία	148
Δανία	151
Ρουμανία	155
ΒΟΡΕΙΟΣ ΕΥΡΩΠΗ :	
Ἰσλανδία	160
Νορβηγία	161
Σουηδία	164
Φιλλανδία	167

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ :		Σελ.
Πολωνία.....		169
Ευρωπαϊκή Ρωσία.....		171
Πίναξ τών κρατῶν τῆς Εὐρώπης.....		176
Αἱ μεγαλύτεραι πόλεις τῆς Εὐρώπης.....		177
Πίναξ παραγωγῆς τῶν σπουδαιότερων προϊόντων τῆς Εὐρώπης.....		177
Λευκὸς ἀνθραξ.....		177
Ἀποθέματα ἀνθρακος.....		178
Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΗΣ :		
Οἱ κάτοικοι τῆς Γῆς.....		179
Φυλαὶ τῆς Γῆς.....		180
Γλώσσαι τῶν ἀνθρώπων.....		181
Θρησκείαι.....		181
Πολίτευμα.....		182
Ἡ συγκοινωνία.....		182
Τὰ μεγαλύτερα κράτη τῆς Γῆς.....		183
Αἱ μεγαλύτεραι πόλεις τοῦ κόσμου.....		184
Τὰ ὑψηλότερα ὄρη τῆς Γῆς.....		184
Ὑψηλότερα κατωκημένα μέρη.....		184
Μεγάλα βάθη.....		184
Μεγάλοι σήραγγες.....		185
Μεγαλύτεραι νῆσοι.....		185
Οἱ μεγαλύτεροι ποταμοὶ τῆς Γῆς.....		185
Αἱ μεγαλύτεραι λίμναι.....		185
Πληθυσμὸς τοῦ κόσμου.....		186
Μέσος ὁρὸς ὕψους ἡπείρων.....		186
Κυριώτερα ἐνεργὰ ἡφαίστεια.....		186
Κυριώτεροι πορθμοὶ.....		186
Διώρυγες.....		186
Ἐμπορικὰ πλοῖα.....		187
Μεγάλοι λιμένες.....		187
Στατιστικοὶ πίνακες παραγωγῆς.....		187
Ποῖα βιβλία ἡμπορεῖτε νὰ διαβάσετε.....		190

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΔΙΣΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Αριθ. Πρωτ. 87022

Εν Αθήναις τῇ 30 Ἰουνίου 1956

ΠΡΟΣ ΤΟΝ κ.
Ἀλέξ. Μπάμπηλην
Λαζαράδων 17 (Κυψέλη)

ΕΝΤΑΥΘΑ

Ἀνακονοῦρεν ὑμῖν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 124006/20/10/55 πράξεως τοῦ Ὑπουργείου μετὰ σύμφωνον γνωμοδότησιν τοῦ Κ.Γ.Δ.Σ.Ε. ἐνεκρίθη διὰ μίαν διετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ προσηχοῦς σχολικοῦ ἔτους 1956-57 τὸ ὑποβληθὲν εἰς τὸν διενεργηθέντα σχετικὸν διαγωνισμὸν βιβλίου σας «Γεωγραφία» ὡς βοηθητικὸν τοῦ μαθήματος τῆς Γεωγραφίας διὰ τὴν ΣΤ' τάξιν τοῦ Δημοτικοῦ σχολείου.

Παρακαλοῦμεν ὅθεν, ὅπως προβῇτε εἰς τὴν διόρθωσιν τοῦ βιβλίου σας κατὰ τὰς ὑποδείξεις τῶν οἰκείων Ἐπιτροπῶν καὶ μετὰ τὴν θεώρησιν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἁρμοδίου Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβούλου ἐκτυπώσῃτε τοῦτο, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ ἐγκρισις αὐτὴ παρέχεται ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς διορθώσεως τῶν σφαλμάτων καὶ δύναται νὰ ἀνακληθῇ ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν.

Πᾶν βιβλίον μὴ φέρον αὐτολεξεί τὴν παρουσίαν δὲν εἶναι ἐγκριμένον.

Ἐντολὴ Ὑπουργοῦ
Ὁ Διευθυντὴς
Χ. ΜΟΥΣΤΡΗΣ